

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

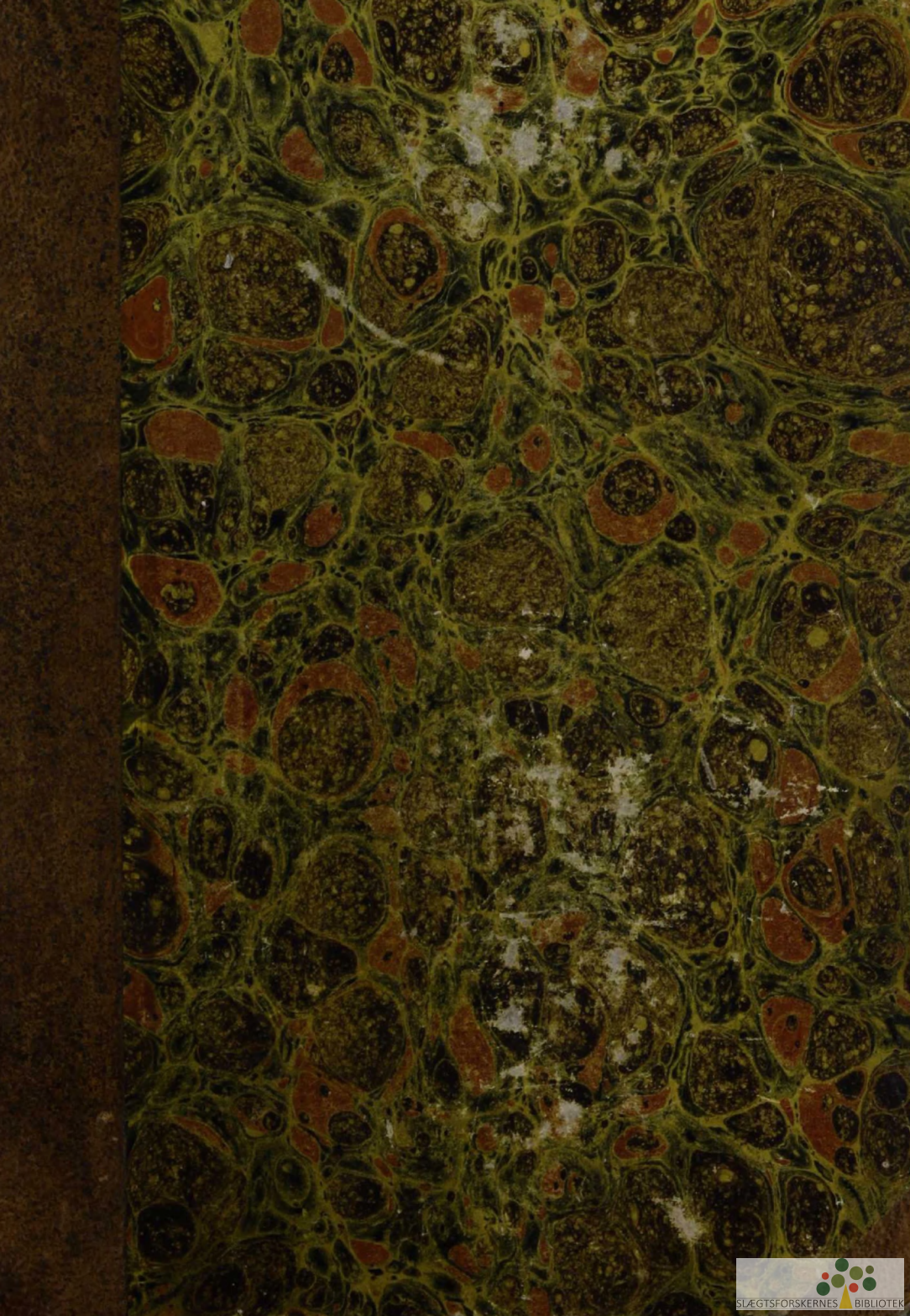
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PETER CHRISTIAN ABILDGAARD.

Mit Livs
vigtigere Tildragelser,
historisk-psychologisk
fremstillede.

Et Bidrag
til Menneſſekundſkab.

Red
Dr. J. V. Meergaard,
Generalkrigscommiſſair,
correſponderende Medlem
af Videnskaberneſ Selskab i Göttingen.

Med et lithographeſt Portrait.

Førſte Deel.

Kjøbenhavn 1844.

• I Commiſſion i den Wahlfte Boghandlung.
Trykt paa Forfatterens Forlag
i det Berlingske Bogtrykkeri.

Maa trykkes.
C. Neiersen.

Forord.

I Slutningen af Aaret 1840 bandt en haardnakket Bryst- og Leversyge mig i næsten to Maaneder til Sengen. I de lange søvnløse Nætter kom det mig ofte i Tanker, at Noget efter min Død mueligen kunde faae i Sinde at nedskrive enkelte Tidsbegivenheder af mit Liv. For at forebygge, at dette, der har været bevæget af de forskjelligste Skjebner, men under hvilke det stedse har været min kraftige Stræben, at bevare min Individualitet, ikke skulde fremtræde i en feilagtig Skikkelse, besluttede jeg (efter foregaaende ofte gjentagen Opfordring af een af mine ældste og kjæreste Venner), selv at lægge Haand paa et saadant Værk, og jeg har, fordømmeste paa Sygelejet, hartad kan jeg sige, omkaps med Døden, diceret nedenstaaende biographiske Noticer over min Vandel, Bidrag til min

IV

Charakteristisk, som mueligen ogsaa kunde bidrage til, at kaste et Glimt ind i den menneskelige Natur i Almidelighed*). — At jeg derhos (især i 2den Deel) leilighedsviis har oplyst og berigtiget adskillige, tildeels navnkundige Mænds offentlige Færd, forsaavidt denne, ved mægtigen at indvirke paa enkelte betydelige Statsanliggender, tillige er kommen i Berørelse med og har havt Indflydelse paa min ubetydelige Personlighed, haaber jeg saameget mere, vil finde Undskyldning og Medhold, som Hensigten dermed ene har været, at gavne Staten i Nutid og Fremtid.

Jeg indseer vel, at det er et dristigt Foretagende, at betræde Autobiographens vanskelige og mislige Bane, og at dertil fordres ikke alene en høi Grad af Redelighed og Uafhængighed, men ogsaa Skarpsindighed, der

*) Den Landsspænding, Sygdommen satte mig i, har naturligviis havt en mægtig Indflydelse paa Foredraget, og mueligen bidraget til, at Phantasien nu og da lettere vantes, og at jeg tydeligere, klarere og lettere tilbagekaldte i min Erindring det Forbigangne, end om Nervesystemet havde været i en fuldkommen normal Tilstand.

visselig ofte her vil savnes; desmere bliver det altsaa min Pligt at yde, hvad jeg formaaer: Redelighed og Aabenhjertighed.

I Tillid til Læserens Retsindighed, Upartistighed, Verdensklogskab og Overbærenhed skal jeg ærligt og aabenhjertigt, ikke alene fremstille min Færd, men ogsaa mine Følelser og Tanker, naar det gjøres Behov, skjøndt jeg vel indseer, at adskillige af mine Confessioner, ville de end læses med et Slags Interesse, saa skeer det dog mueligen paa min Bekostning. Kun maa Man ingenlunde troe, at jeg her skulde have skriftet mine Følelser og Tanker for enhver Læser saaledes, som Tilfældet er, naar jeg ikke paa en Maade havde anseet dette Skrift som Afskedsord til mine verdslige Dmgivelser. Aldrig skal jeg derimod tilsidefætte vedbørlig Overbærelse med Andre, men tværtimod gjøre mig al Umage for, ikke at saare eller bedrøve Noget uden absolut Nødvendighed, og stedsse give Hjemmel for, hvad jeg meddeler.

VI

At beskrive mit Levnetsløb udførligt, har aldrig kunnet falde mig ind; thi hverken jeg eller min Færd har i det Hele den Betydning, at de fortjene at vises i alle Forhold. Kun Begivenheder og Skikkelser, anledigede og fremtraadte ved betydende Indflydelse eller ved mærkelige Mennesker, der nærmere eller fjernere have indvirket paa mig og stundom med Lynets Magt og Hastighed frembragt i mit Indre en Hvirvelstrøm, der med eller uden Villie bortrev mig i forskellige Retninger, vil jeg her omtale. Skulde mueligen dog under Foredraget have indsneget sig enkelte aldeles ubetydelige Tildragelser og Hændelser, da maa jeg bede om Tilgivelse; thi hvor vanskeligt er det ikke ved slikt Arbejde at gjøre et bestemt og rigtigt Udvalg, og hvor let forledes Man ikke ved slikt Leilighed til at slutte fra sin egen til Andres Følelse.

Endelig maa jeg bede Læseren, for ret at kunne sætte sig ind i mine mange forskellige indvortes og udvortes Stillinger, for alting ikke at glemme, at det somoftest ikke er saameget

tingene og Menneskene, som vore individuelle Forestillinger om Tingene og Menneskene, der gjøre vor Forfatning behagelig eller ubehagelig og bringe os til at handle, — samt at Man i den modnere Alder seer Meget med et upartist og roligt Dje, som i de yngre Aar betragtedes gennem Lidenskabernes farvede Glas.

Skulde denne Charakteristik fortjene og finde en nogenlunde gunstig Modtagelse, da skal min „Temperamentslære“ (Resultatet af mange Aars Grandsten og Prøven), om Gud skjenker mig Tid og Kraft dertil, snart følge efter, og dermed haaber og ønsker jeg at nedlægge Pennen for bestandigt.

Frederiksberg By, i April 1844.

Forfatteren.

E. St. At jeg har prydet dette Skrift med et særdeles veltruffet Portrait af Danmarks høist fortjente **Peter Christian Abildgaard**, tegnet efter et udmærket skjønt Oliemaleri af een af Sverrigs datids berømteste Konstmalere, haaber jeg, vil finde Læserens Bifald. **Blumenbachs** Portrait følger med 2den og sidste Deel, der er under Pressen.

Nettelser.

§. 1	ℓ. 4 f. o.	der tilbeels var	istf.	der var.
»	2 (Not.)	ℓ. 8 f. n. give	»	gtve.
»	10	ℓ. 10 f. n. udslettes	Tanfereg.	
»	11	» 1 f. o. lagte	istf.	lagt.
»	17	» 12 f. n. Landsbannelse	»	Landsbannelse.
»	20	» 2 f. o. Europa's	»	Europas.
»	88	» 14 — Münch	»	Mönlich.
»	106	» 8 — Dg=	»	Dg
»	131	» 5 — aandelige	»	aandige.
»	142	» 13 f. n. er især	Grunden	» er Grunden.
»	155	» 5 f. o. „Jungfersteig“	»	Jungfersteig.
»	157	» 6 f. n. Døre	»	Dørre.
»	186	» 8 — 20	»	25.
»	195	» 5 f. o. gode	»	herlige.
»	200	» 11 — aabenbarede	»	blottede.
»	204	» 5 f. n. en for mig	høist	» en høist.
»	222	» 4 f. o. af	»	af.
»	229	» 3 f. n. den	»	det.
»	248 (Not.)	ℓ. 2 f. n. stærk	»	stærkt.
		liben	»	libet.
»	250	ℓ. 3 f. o. vor	»	vor.
»	255	» 6 — Mand, som	Talen	
		løb, længe	»	Mand længe.
»	269	» 2 f. n. Tjenere	»	Tjernere.
»	270	» 3 — snart	»	strax.
»	285	» 7 f. o. debauchés	»	debouchés.

Mit Livs vigtigere Tildragelser begynde fra det Tidspunkt, da jeg besluttede at gjøre **Veterinairfaget** til min Fremtids Levevei; thi denne Beslutning, der var en Følge af en blot tilfældig Omstændighed, har siden paa en Maade givet Anledning til de fleste og vigtigste Begivenheder og Hændelser i mit Liv, der laae udenfor al Beregning, for hvilke Læseren mueligt kan have et Slags Interesse, forsaavidt de kaste et Lysglimt hen paa hans egen Vandregang og opklare, hvor underligt de Traade gaae, ved hvilke vor Skjebne ledes. Menneskets Dje er stundom ifkun ledsaget af liden Klarhed; vi tænke ofte at handle vel og at see klart, medens Mørke omgiver os fra alle Sider; og naar vi troe at handle kloge og friest, ere vi ofte kun en Bold for Skjebnen.*)

*) For ei at give Læseren Anledning til at troe, at jeg hyl-
der Deterministernes, Prædeterministernes, Prædestina-
tianernes eller Andres sige Meninger, der antage, at
vor Villie er bunden ved Bestemmelsesgrunde, at vor

Mit første Skridt paa Dyrlægekunstens Gebeet stete, som sagt, ved Begivenhedernes til-

Skjebne forud er bestemt ved et absolut Decret o. s. v., — maa jeg foreløbigen og i Almindelighed bemærke, at jeg tværtimod ffuer i Williens Frihed ligesom Krystalkjærnen af al activ Kraft i Sjælen, som siden flutter sig om den og fører til Selvstændighed, til Handlen efter egne Grundsætninger, uden at see til Høre eller Benstre. Ellers maatte jo ogsaa Philosophien, der gjør os bekendt med den menneskelige Aands moralste Friheds oprindelige Lovmæssighed, i sin hele Virksomhed ikke være Andet end blot Formalismus og Skoleviisdom, der søger Bæsenet blot i Videnskabens System og Form, og fængslet til samme netop taber Friheden. Nei, hvo der med Sandhedskjærlighed, Aand og høi Iver, paa den ved Fornuften selv antydede Bei, stræber efter en sig selv begribende og begrundende Viden, kan ikke ansee Mennesket for „Tilfældenes“ Træl, men maa give det en højere Betydning. Kun den svage, villieløse, dovrne Fornufts Indolents lader sig styre, lede og regjere af „Tilfælde“ og tilfældige Omstændigheder, og dens Viden er i Grunden ikke Andet end Resultatet af en uvis Omvanken og Bakken uden Nor paa Meningernes og Synsmaadernes Hav. Men paaftaae, at „Tilfældene“ fllet ingen Indflydelse have paa Menneskets Gjøren og Laden, at de ikke idetmindste nu og da gve den endog kraftigste Willie en Impuls til Beslutninger og Handlinger, tør jeg ikke ifølge mine Erfaringer. Der gives jo desuden „Tilfælde“ og Handlinger, der udrinde af ubekjendte, nødvendige, ja, som det stundom synes, af en højere Magt betingede Aarsager, der med Hensyn til Individualiteten, Følelsernes Forffjellighed, Sandsernes Uenighed, fort — Subjectets tilfældige Tilstand, Stilling

fældige Sammentræffen. Min første Bestemmelse var at studere Lovkyndigheden. Aaret, efterat jeg var bleven Student, begyndte min ældste Broder, en særdeles dygtig juridisk Candidat — der for længe siden har nedlagt sin Vandrestav under en mildere Zone — at manducere mig til latinff-juridisk Examen. Paa samme Tid modtog jeg en Ansættelse, der lovede mig gode Udsigter, som eneste Volontair i Rentekammerets fyenffe og jydffe Landvæsens-Comptoir, der dengang havde til Chef den i sin Embedsførelse særdeles due- lige, flittige og samvittighedsfulde **Mandix**, der næsten synes at være glemt, men hvem jeg evigt vil mindes med sand Højsagtelse og dyb Ærbødighed. Et af de mange Beviser, som hans Undergivne daglig modtog paa hans sjeldne Humanitet og Retfind, ligger min Følelse endnu saa nær, som om det var passeret igaar. Det tillades mig her med et Par Ord at omtale det, skjøndt det hører blandt de ubetydeligere. En Mandagmorgen, da Mandix med vanlig Embedsiver ilede til Rentekammeret og var den første, der aabnede den ilaasjede Comptoir-dør,

og Forandring, have en forunderlig heldig eller uheldig Indflydelse paa vor Skjebne og ofte frembringe en Spænding imellem vor Videns og Iffevidens, Bekræften og Negten, ja selv imellem vore Dogmer og Skepticismen. Derfor vel ogsaa den Talemaade: „Mennesket kan ikke Alt, hvad det vil“.

foer en Kat ud af Bærelset, hvor den havde anrettet en ynkelig Ravage, væltet et stort Blækhuus paa adskillige vigtige Documenter, af hvilke en betydelig og vidtløftig Landbosag, som jeg havde begyndt at extractere, fra Begyndelse til Ende var overstænket med Blæk og tildeels gjort ulæselig. Istedetfor, som mangen Anden vilde have gjort i denne Anledning, at anstille i et lidensfabeligt Udbrud et Slags inquisitorisk Undersøgelse, bad Mandix blot med sin vanlige Rolighed og Godmodighed, at den af Comptoiristerne, der i Fremtiden sidst forlod Bærelset, endeligen maatte nøje eftersee, at ingen Kat eller Hund der havde forstuffed sig, og saaledes forebygge, at noget lignende Uheld oftere skulde indtræffe. Fuldmægtig N. meddeelte leilighedsviis, at han sidst havde opholdt sig paa Comptoiret om Torsdagsaften, men at han var vis paa, at Ratten ikke dengang var paa Bærelset, da han netop havde sin Hund hos sig, der ingenlunde taalte Ratte; derimod antog han det for rimeligt, at Ratten havde listet sig ind paa Comptoiret om Søndagformiddag, da det blev reengjort. Budet P., til hvem denne Forretning var overdraget, blev strax hidkaldet; men han paastod paa det Bestemteste sin Uskyldighed. Først nu begyndte den ædle Mandix at tale Alvorsord til P. „At De ved Deres Uagtsomhed har voldet mig

megen Uleilighed og Skade, kan jeg tilgive Dem, thi det er skeet mod Deres Willie; men at De vil rede for Dem med Usandheder, er oprørende." — Jeg studsede ved disse Ord af den høist humane og retfærdige Mandir. Sønderknust og skamsuld traadte jeg frem og stadfæstede P.s Ufkyldighed, vedgik, at den fatale Kat rimeligviis ved min Uforsigtighed var kommen ind paa Comptoiret; thi om Søndagformiddag havde jeg været der, for at hente en glemt Bog, ved hvilken Leilighed, da jeg lod Døren staae aaben, medens jeg søgte efter Bogen, en Kat smuttede ind i Bærelset; men saasom den ved min Bortgang ingensteds var at finde, troede jeg, at den havde listet sig bort igjen. Med en venlig Mine bad Mandir P. at undskylde hans Overilelse, og med ærefrygtbydende Alvorlighed, men uden mindste Brede, sagde han til mig: „Deres Sanddrubed og Oprigtighed forsoner mig; men lad mig see, at De i Fremtiden er meer forsigtig, thi De har nu erfaret Følgerne af sliq Uagtsomhed.“ Han vendte sig derpaa igjen til P. „Men, der rinder mig Noget i Tanke! Hvis Kat var det vel, som har drillet os saa skammelig?“ — „Det var uidentviol min!“ svarede P. — „Hvor plejer den at opholde sig om Dagen?“ — „For det meste i vor Stue; thi det er et meget fjælent Dyr, der løber os overalt i

Hælene, selv paa Gaden!" — „Savnede De den da ikke igaar?" — „Jo, min Kone spurgte rigtignok flere Gange om den!" — „Hvor naar blev Comptoiret gjort reent?" — „I Søndagsmorges tidligt!" — „Seer De vel, min gode P.", gjensvarede Mandix, „ifølge disse Oplysninger er De dog ikke aldeles uskyl- dig; thi, er det Deres Kat, som har været indeluffet paa Comptoiret, plejer den sædvanlig at følge Dem og Deres Familie, savnede De den igaar, efterat De om Morgenens havde været paa Comptoiret, saa synes mig, at De maatte have fundet det rimeligt, at den havde forstuffed sig der i en Krog og undgaaet Deres Opmærksomhed, ligesom den undgik Neergaards; og havde De betimeligen igaar søgt efter den og faaet den ud af Comptoiret, saa vilde mine Papiere maaskee idag have været i Behold. Men det staaer nu ikke til at ændre; jeg maa kun bede Dem, min kjære P., ligesom jeg nys bad Neergaard, at være i Frem- tiden meget forsigtig med, hvad der anbetroes Dem af Comptoirets Sager." Og dermed var den hele Sag, der siden voldt Mandix megen Tidsspilde og Ulei- lighed, baade med Hensyn til P.s og mit Vedkom- mende, aldeles endt. Den har imidlertid indpræget sig saa dybt i min Erindring, at jeg endnu ikke kan tænke paa den og ved Ideassociation paa mange

andre af den menneskefjærlige Mandix's Handlinger, uden at lægge et Par beskedne Mindeblomster ved Siden af de rige Hædersfrandsø, der smykke hans uforgængelige Færd som Menneske, Embedsmand og Lærd*). Mandix's fjærlige, vel begrundede Ord i slikt Djeblik traf ogsaa altid den rette Streng hos mig, og have mueligen siden ikke været uden gavnlig Indflydelse paa min Character; thi det har fra min tidligste Alder af steds ligget i min Natur, ei at lade mig kue af haarde Ord, Vilkaarlighed og Magtsprog, men en venlig og fornuftig Tale har derimod altid havt en betydelig Magt over mig, og jeg har altid strakt Baaben for Sandhed og overgivet mig, saasnart jeg blev den vaer, hvad enten den fremstod under min Modstanders Haand eller hos mig selv som ved et Huffsud**). Ingen Konst er vistnok vansffelligere end den, at virke med Held paa andre Mennesker, for at styre og lede deres moralske

*) Mandix tog, saavidt jeg mindes, theologisk, juridisk og philologisk Embedseramen med Berømmelse i tre paa hinanden følgende Aar.

***) Af en gammel arwærdig Landsbydegn, Fraas i Carlse i Stevnsherred, hvem jeg skylder min første Underviisning, hørte jeg ofte den Nativitet stilles mig, at jeg skulde til Bogen [som dengang betyde: dannes til Præstestanden], „thi Drengen er sanddru og ingen Døsmet!“

Billie; thi den forudsætter, hvis der skal ventes god Virkning af den, at Man med Kraft forud har virket paa sig selv, stemt sig til dette vigtige Foretagende og tilkæmpet sig Herredømme over sin egen moralske Billie; og dette havde Edlingen — **Mandig!**

Men for at komme tilbage til Hovedæmnet igjen. Omtrent et Par Maaneder, efterat jeg havde begyndt at forberede mig til latinff-juridiff Examen, mødte jeg paa Østergaden den senere ulykkelige Etatsraad Splittorf, som dengang forrettede Secretariatet paa Veterinairskolen. Vidende, at jeg var en lidensabelig Hesteliebhaber, indbød han mig at følge med sig ud paa Veterinairskolen, for at besee dennes Museum og øvrige Herligheder. Med Glæde modtog jeg Indbydelsen, vi fulgtes strax ad derhen; og denne ubetydelige, aldeles tilfældige Omstændighed har siden havt en væsentlig Indflydelse paa mit skjebnerige Liv.

Paa Veterinairskolens Gaardsplads traf vi en lille, meget smuk, gammel Mand med sneehvide Haar, en deilig skalbet Tøse, et blegt, rynket, alvorligt-blidt Ansigt, der tydede megen Aand, Tænksohmhed og Hjertelighed, og det var — Skolens Forstander, Danmarks uforglemmelige **Peter Christian Abildgaard**; han var i Færd med at monstre en

køstbar Hest fra det frederiksborgske Stutteri, som var bestemt til Kronprindsen, vor for faa Aar siden afdøde høifalig Kong Frederik VI. Splittorf præsenterede mig for Abildgaard som et ungt Menneske, der var meget passioneret for Heste. „Ja saa!“ var Abildgaards Svar. „Hvad tykkes Dem om denne Hest?“ Uden i mindste Maade at lade mig genere eller confundere af min lærde Spørger, sagde jeg strax reent ud min Mening om Hesten i Almindelighed, og betjente mig derhos af nogle tekniske Udtryk, som jeg havde snappet af en gammel tydsk Veterinairbog, der nogle Dage forud vel tilpas var kommen mig ihænde. „Godt, min Ven, det er ikke den første Hest, De har bedømt!“ sagde Abildgaard og klappede mig paa Skulderen. Men da han gif mig noget nærmere paa Klingen, og fordrede nøjere Forklaring om Hestens enkelte Dele, stod min Forstand paa eengang stille, og Munden gif i Baglaas. Den godmodige Abildgaard trøstede mig imidlertid med, at, da han var i min Alder, havde han ikke bragt det saavidt i at bedømme en Hest. I det samme kom Abildgaards Tjener ned i Gaarden, kaldte ham op til nogle ankomne Fremmede, og vor første Samtale blev derved afbrudt. Dengang anede jeg ikke, at Musageten **Abildgaard** snart skulde

blive mig kjær som en Fader, — at Mindet om, hvad jeg skylder hans Underviisning, Veiledning, Godhed og hans Bennesind, meer end fire Decennier, efterat Gravens Fred har været lyst over ham, skulde presse Taarer af mine af Sorg og Slid halvblinde Dine. — Dyr lægen Kuhn*), et meget dueligt Menneſte, tilbød mig nu, da Splittorf gik til sine Forretninger, at ville viſe mig omkring paa Stiftelsen. Med en høi Grad af Interesse ſaae og beſaae jeg Alt, der end mere tiltrak ſig min Opmærksomhed formedelſt min Ledſagers tydelige Forklaring og Oplysning derom. Flere Gange opſtod uvilkaarlig det Duffe hos mig, at ombytte det juridiske Studium med Veterinairfaget. — Men min reſtkafne Faders beſtemte Charakter og faſte Villie lod mig ikke haabe, at han vilde give ſit Minde til et ſaadant Changement, ſaameget mindre ſom han nyligen iſølge min Broders Bidnesbyrd om min Slid og Fremgang i det juridiske Studium havde tilſtaaet mig aarlig til Lommepenge og Indkjøb af de nødvendige juridiske Bøger 50 Rbd., ſom dengang anſaaes for en ſtor Sum. Min Lyſt til Veterinair- og Naturvidenſkabsfaget vorede imidlertid Dag for

*) Den nuværende kongelige Beſlagmester og Dyr læge Kuhns Fader.

Dag, jo flere Hinderinger jeg tænkte mig lagt i Vejen. Denne overhaandtagende Lyst udsprang nok især fra min i en tidlig Alder hyppige Bescæftigelse med de yndige landlige Syssler, der saa ofte havde givet mig Leilighed til at betragte og beundre mange vidunderlige Skaller, hvis Kjærner jeg ogsaa ønskede at kjende lidt til. — Med Forstanderens Tilladelse besøgte jeg dagligen Veterinairskolen, var om Morgenens tilstede ved de syge Dyrs Behandling, hørte Forelæsninger hos Ubildgaard, der syntes at fatte megen Godhed for mig og at skjenke mig meer og meer Opmærksomhed*). Naturligviis aftog min Lyst til det juridiske Studium i samme Grad, som den steg for Veterinairfaget; ofte forsømte jeg Manu-ductionstimerne, sjældent kunde jeg mit Pensum, saa at min Broder omsider saae sig nødsaget til at tilmelde vor Fader, at jeg var nær ved at lægge Jurisprudentsen paa Hylben og i dens Sted at vælge Veterinairfaget. Et Par Dage derefter kom min Fader, der sandelig ikke var at spøge med, til Byen, og lærte mig efter Fortjeneste Texten tilbørlig, truede mig med, efter den Tids Mode, at ville slaae Haanden af mig, slet ikke mere understøtte mig o. s. v. Min

*) Veterinairskolens anden Professor var i Udlandet.

floge og snilde Broder, til hvem min Fader havde særdeles Tillid, troede, at det nu var høi Tid at træde forsonende imellem, at Sagen ikke skulde tage en for mig altfor alvorlig Vending. Han foreslog min Fader at tillade mig i to Aar at studere Veterinairfaget i Forbindelse med Landøkonomien, hvortil han vidste, jeg ogsaa havde megen Lyst, og som det engang havde været min Faders Ønske at jeg skulde vælge til Fremtids Levevei. Den i Grunden kjærlige Fader, der var en særdeles duelig og meget passioneret Landmand, indvilgede omsider i Forslaget, dog kun under den udtryffelige Betingelse, at jeg i nævnte Tidsrum (to Aar) ogsaa skulde underkaste mig juridisk Examen, i det mindste paa Dansk, da han ansaae denne langt nyttigere for en Landmand, end „Rakkeriet paa Christianshavn“. Jeg maatte naturligviis, skjøndt høist ugerne, bide i det sure Æble og underkaste mig denne Betingelse, for at kunne fortsætte mit kjære Veterinairstudium*). — Min Broder, der, som flog Mand, under disse Omstændigheder just ikke fæste sig synderligt Lid til mit Løfte, at læse til juridisk Examen, undskyldte sig med, at

*) Denne Forandring i min Stilling medførte ogsaa, at jeg maatte opgive min Volontair-Plads i Rentekammeret.

hans andre Forretninger ikke tillode ham at manuducere mig, men foreslog en til den Tid meget berømt Manucteur, som lever endnu og er hæderligen bekendt, der paatog sig det. Strax efter dette Arrangement ilede jeg hen til Abildgaard, fortalte ham, at jeg endelig havde erholdt min Faders Tilladelse at studere i to Aar ved Veterinairskolen, og at jeg haabede at erholde Prolongation, naar dette Tidsrum var forløbet. Om den juridiske Examen mælede jeg ikke et Ord. Abildgaard ønskede mig til Lykke, lovede at staae mig bi med Raad og Daad, hvilket han ogsaa stedse faderligen gjorde. — Min meget due-Manucteur, der forud kjendte mine Egners just ikke ringeste Maal, lovede at skaffe mig færdig i $\frac{3}{4}$ Aar til Examen. I de første 14 Dage kom jeg ordentligt til ham i de bestemte Manuctionstimer; men siden forsømte jeg ofte, thi jeg levede blot for Veterinairskolen, hvor jeg opholdt mig den hele Dag med Undtagelse af et Par Timer, som jeg efter Abildgaards Forslag dagligen tilbragte med at høre Forelæsninger over den menneskelige Anatomie og Physiologie paa det chirurgiske Akademie, samt 2—3 Timer, som jeg ugentlig maatte offere de juridiske Manuctionstimer. Examenstiden nærmede sig endelig med stærke Skridt, og jeg blev tilsagt til den skriftlige

Prøve, da jeg endnu ikke var nær færdig med den sidste Deel af Tingenes Net; jeg havde blot løseligen faget i den hist og her. Imidlertid lod jeg staae til, for at faae denne mig kjedsommelige Examen fra Haanden, skjøndt min Manudacteur satte sig meget derimod. Netop refererede det ene Spørgsmaal sig til denne Deel, der laae saa godt som aldeles udenfor min Bevidsthed. Ikke i den lykkeligste Stemning besvarede jeg de tre Spørgsmaal, det bedste jeg formaade; med Hensyn til det fjerde kunde jeg kun give meningsløs, unyttig Snak til Bedste, thi den retfærdige Nemesis tillod mig ikke, at tye til Contrebande. Færdig med Besvarelsen skyndte jeg mig hjem til mit Logis, hvor jeg ved Hjælp af Bogen iilsomst skrev et Svar paa det resterende fjerde Spørgsmaal, hvilket jeg foreviste min Manudacteur — for at han ikke skulde, naar han erfarede, at det ene Spørgsmaal var saa godt som aldeles ubesvaret, hindre mig i at stille mig til den mundtlige Examen — tilligemed de tre andre Svar. Med disse var han ret vel tilfreds; men hiint, sagde han, bar Præg af utilgiveligt Hastværk, var neppe engang middelmaadigt og vilde useilbarligt støde mig fra bedste Character, dersom jeg ikke bestod mig overmaade godt i den mundtlige Examen. Dagen efter var jeg frist Fyr, gif hen til Professor

Hurtigkarl, hos hvem den skriftlige Prøve var anstillet, og spurgte ham, om mit ene ufuldstændige skriftlige Svar kunde støde mig fra bedste Character, naar jeg bestod mig godt til den mundtlige Examen, da jeg i saa Fald ikke vilde stille mig til en Examen, som jeg blst underkastede mig, for at føje min Faders Lune, og til hvis Forberedelse jeg saa godt som havde stjaalet Tiden fra vigtigere Sysler o. s. v. Hurtigkarl svarede meget laconisk: „Jeg kan saamænd ikke opfylde Deres Ønske; men jeg vil paa Grund af den Tillid, De beærer mig med, raade Dem, siden De synes at kaste Brag paa dansk-juridisk Examen, som vistnok er en Folge af, at De egentligen ikke veed, hvad den betyder, at give Dem tilbørlig Tid til at præparere Dem til den latinske. Det er jo desuden enhver god Søns Pligt i de umyndige Aar, at rette sig efter sin Faders „Lune“, fortjener hans Færd end sliig Benaevnelse, naar den ikke fører til noget absolut Galt eller Slet,“ og dermed var vor hele Samtale, der ikke baadede mig synderligt, endt. — I det korte Tidsrum fra den skriftlige Prøve til den mundtlige Examen, fik jeg den sidste Deel af Lingenæs Ret nogenlunde i Hovedet; men jeg vidste i det Hele ikke synderligt mere af Jurisprudentsen, end hvad min Manufacteur ved sin ypperlige Tydelighedsgave og Routine

i Faget havde bibragt mig i de sidste Maaneder ved at kjøre omkring med mig i det hele Examenstvæsen. Forresten hjalp jeg mig igjennem paa Examensdagen med min Malmpande, idet jeg søgte enhver Anledning til at fortælle Ting, der ikke egentlig fordredes til Examen, og som jeg havde min Manuducteurs Kløgt at takke for. Ved Lykkens Hjælp bestod jeg mig imidlertid saa vel, at min Manuducteur, efterat Examinationen var endt, traadte hen til mig og gratulerede mig til den bedste Character. Men hvor blev han — ikke jeg — lang i Ansigtet, da han erfarede, at der ifkun var bleven mig den næstbedste Character beskjæret. Jeg maatte løse ham Gaaden, oplyse, hvorledes det egentlig var gaaet mig ved den skriftlige Prøve, at jeg nemlig *stricto jure* skyldte det juridiske Facultet et Svar paa det fjerde Spørgsmaal. Han trøstede mig med, at naar det saaledes forholdt sig, fortjente jeg ikke engang den Character, jeg havde faaet; og nu begyndte jeg selv at føle det Urigtige i mit hele Examensforhold. Faa Dage efter kom min Fader atter til Byen; han lod mig strax kalde, holdt mig en alvorlig og velfortjent Straffetale, forkyndte mig med syndige Ord, som Forældre efter den Tids Bane i Almindelighed betjente sig af, at jeg strax skulde forlade det hele „Veterinairtøi“, træde ind igjen

i Rentekammeret som Volontair og tage den juridiske Examen paa Latin, som jeg først havde begyndt, eller hvis jeg vilde følge mit eget Hoved, maatte jeg være belavet paa, for Fremtiden at staae paa egne Been og med egen Vinstfibeligbed erhverve, hvad jeg behøvede. Uagtet det visseligen i min daværende Stilling og i en Alder af omtrent 18 Aar var noget betænkeligt, at driste mig til at seile min egen Sø, valgte jeg dog det sidste Alternativ. Jeg takkede min Fader for hans mig indtil da viste Godhed, der sandelig var stor, da han af ædel Faderkjærlighed havde anvendt Betydeligt saavel paa min som paa mine Sødsfendes Opdragelse; skjøndt selv 'ustuderet, havde han nemlig megen Interesse og Respect for Aandsdannelse, og sparede derfor Intet paa sine Børns Underviisning, hvilket jeg dog nu langt bedre paaskjønner end dengang. Jeg besluttede altsaa strax for ramme Alvor, i mit Ansigts Sved at tjene mit Brød. Ved min ældste Broders kjærlige og fornuftige Indflydelse tilstod min Fader mig dog omsider et aarligt Bidrag af 100 Rd. i to Aar til Hjælp ved mine Studiers Fortsættelse ved Veterinairskolen. Han troede rimeligviis: begyndte jeg min nye Bane under mislige Forhold, saa vilde min Lyft til Veterinairfaget kolnes, inden hiint Tidsrum var forløbet, og Jurisprudentsjen igjen faae Indpas i mit

Sind; thi at overtale ham til at troe, der forestod mig en særdeles Lykke ved Veterinair-skolen, var ikke mueligt, og hans Anelse er desværre siden i rundeste Maal gaaet i Dpfylbelse. Han endte med den syndige Sentents, som jeg aldrig glemmer: „Naar disse to Aar ere forbi, kan Du jo tye til Din Dvassecollega, Rakkeren.“ Denne Replique forekommer mig nu at have været et ildevarslende augurium for, hvad der siden er hændet mig som Veterinair i Danmark. — Jeg ilede atter hen til min hulde Belynder, den ædle **Ubildgaard**, til hvem jeg med Taknæmmelighed og Kjærlighed, ja, med mit Hjertes hele Fylde dengang og stedse siden tillidsfuld hældede mig, og meddeelte ham, at min Fader nu havde samtykket i, at jeg aldeles opoffrede mig til Veterinairfaget. Han hørte denne Tidende med Velbehag, klappede mig paa kinden, og lovede at lægge en Plan til mine Fremtidsstudier, som han haabede, skulde føre til et godt Resultat. Det gjorde den ogsaa, forsaavidt den især indprægede mig sand Følelse for og Lyst til **Videnskabelighed**, men derhos en Anelse om en Fremtids Lykke, som jeg med inderlig Behag kun smagte, for siden at savne den saameget desto føleligere. Derimod var Ubildgaard utilfreds med, at jeg havde lagt Dølgemaal paa mit juridiske Stu-

dium, ligesom han ogsaa i det Hele meget misbilligede min Færd i denne Anledning, hvilken jeg punktligt og sandfærdigt meddeelte ham; thi i Uildgaard's Charakter var ikke mindste Plet, Fold eller Skygge, den taalte ikke mindste Uredelighed.

Nu begyndte altsaa (saavidt jeg mindes 1794) en i væsentlig Henseende ganske ny Periode i mit Liv. Driftig og ivrig tog jeg Deel i Alt, hvad der angik Veterinairfaget, studerede dette aldeles efter den af min skarpsindige Lærer lagte Plan, der ikke blot indskrænkede sig til det egentlige Veterinairfag, men omfattede adskillige andre Videnskabsfag, fornemmelig Naturvidenskaberne, hvis Formaal Uildgaard ved enhver Leilighed forestillede mig, ikke alene var at kjende Naturlegemernes ydre Form og Mærker, men især at eftergrundse deres indre Kræfter, Virkninger og Ytringer i deres Heelhed, Forhold og Sammenhæng. Videnskaberne — var i Almindelighed Uildgaard's Omkvæd ved slige Leiligheder — staae i saa nøje Led og Forbindelse indbyrdes, høde og støtte saa samdrægtigen paa hinanden, at Ingen kan blive grundig hjemme i een af dem og virke med den cultiverede Aands fulde Kraft, uden at have gjort et Øjeblik i dem tilhobe. Uildgaard var ogsaa kjendt baade hjemme og i Udlandet som een af vore meest

alsidige og skarpsindige Lærde; han var erkjendt i og uden for Danmark som **Europas første Veterinair** og som en sjeldent grandtseende og dybtænkende Naturforsker. Den **abildgaardske Periode** var ogsaa den Saaetid, da mange kostelige Sædeforn nedlagdes i Veterinair- og Naturvidenskabsfaget, der spirede, vorede, trivedes, modnedes og gave kostelig Afgrøde. Aldrig vilde dog denne Sæd have naaet den Væxt og Kraft, havde Abildgaard ikke stedse vidst at finde duelige Mænd, f. Ex. en Bahl, Schousbo, Calisen, Bang, Rafn, Herholdt, Schumacher, Scheel, Tode, Holten*) og mange flere, saavel i som uden for Danmark, der vare ham behjælpelige med at berede Jorden. Abildgaard banede altid Mænd af Anlæg og sand Lyst til Videnskaben, — Mænd af ægte videnskabelig Aand og Stræben, Udgang til Faget og til Skolen; han søgte ikke, som hans **Eftermand**, at plante et **Stammetræ**, der spærrede **Alle** uden for **Familien** Vejen til **Veterinairfaget**, hvorved dette efter **Abildgaards** Død er gaaet en ynkelig Kæbsgang, ja kommet sin

*) Holten (Abildgaards Neveu), en særdeles duelig Mineralog, var Informator hos vor nuværende Konge som ung Prinds.

Undergang nær*). Dette **Stammetræ** har Danmark at takke for de sørgelige Forandringer, som siden ere foregaaede med den danske, engang i hele Europa berømte Veterinairskole, med vort kostbare frederiksborgske Stutteri, fort, med vort hele Hestevæsen, hvilket jeg i det Efterfølgende med **uomstødelige Kjendsgjerninger** skal oplyse og bevise. — Abildgaard var derhos en fiin Statsmand; han stod i et meget nøje og fortroligt Forhold til Bernstorff, Schimmelmann og Newentlow, og der forgik sjældent nogen Uge, at han ikke modtog Besøg af vore fremmede Ministre, hvem han igjen ofte gjæstede.

Efter denne lille Mellemstyden af soundne Dages kjære Grindring knytter jeg igjen den afrevne Traad af Fortællingen om mig og min Færd paa Veterinairskolen. Dagligen besøgte jeg, efter den mig af Abildgaard lagte Plan, medicinske og chirurgiske Forelæsninger, offentlige og private, disse især hos min uforglemmelige Lærer, Professor

*) Eaa nær, at Man for faa Aar siden saae sig nødsaget til, for at afhjælpe dets Forsald, at engagere en medicinsk Doctor, der slet ikke kjendte til Veterinairfaget, som Lærer ved Stiftelsen. Jeg tvivler imidlertid ingenlunde om, at denne Mand, med Hensyn til hans literaire Standpunkt i Almindelighed, vil kunne gavne Faget.

Skjelderup (dengang Reservechirurg ved Akademiet), der foredrog privat den menneskelige Anatomie og Physiologie, og med en Tydelighed, Klarhed og Grundighed oplyste den menneskelige Organismes ydre og indre Bessaffenhed, der i høi Grad vakte min Interesse for dette Studium, som siden i Forbindelse med Dyrenes Anatomie og Physiologie stedse blev min Indlingsid. Under mit flereaarige Op=hold paa Veterinairskolen, baade som Studerende og Lærer ved Stiftelsen, havde jeg næsten bestandigt i Vintermaanederne Menneskecadavere paa mit Anatomiebord, hvilke jeg grandstede i Forbindelse med Dyrenes Organisation, og lagde derved siden Grunden til min Doctordisertation. Flere Forelæsninger hørte jeg dagligdags hos Abildgaard over Bete=rinairfaget og Naturvidenskaberne og repe=terede hine igjen for Skolens Elever, samt deeltog hver Morgen i Abildgaards kliniske Dveller, der vare i høi Grad interessante og lærerige. Nogle Maaneder efter min sidste Forbindelse med Veterinair=skolen, efterat jeg havde gjort Veterinairfaget til mit Hovedstudium, begyndte jeg selv offentlig at foredrage for Skolarerne enkelte Dele af Videnskaben, f. Ex. de forskjellige Kastnings= og Castrationsmetho=der hos Huuspatteddyrene, hvilke jeg havde udarbeidet

efter Abildgaard's Tilskyndelse og Opmuntring. For hine og disse Arbeider, der kom Skolens Elever til Nytte, udvirkede Abildgaard mig et aarligt Gratiale af 100 Rd., hvilket blev mig communiceret ved en saare opmuntrende Skrivelse fra Stutteridirectionen*). Hvor tarvelige disse mine Arbeider med Hensyn til indre Gehalt end kunne have været, hvor meget de end kunne have baaret Spor af Mangel paa Grundighed, udgif de dog fra den bedste Villie, og paa denne har sagtens min ædle Lærer taget meget Hensyn. — Medens jeg saaledes selv tog Underviisning i Veterinairfaget, fortjente jeg altsaa en Deel af min Underholdning ved Underviisning, som jeg gav Andre i samme Fag, og drev paa denne Maade en for mig selv meget fordeelagtig Tushandel, idet jeg tillige docendo discens fik Dvelse i at tale offentligt.

Nu havde jeg altsaa med det mig af min Fader forundte Bidrag**) i Alt 200 Rd. aarligt til Underholdning foruden fri Bolig paa Veterinairskolen,

*) Dens Medlemmer vare dengang Statsminister Reventlow, Overkammerherre Hauch og Generallieutenant Adler.

***) Dette forlængede han siden kjærligen indtil 3 Aar med et Tillæg af 50 Rd. som Belønning for min Flid og Fremgang i mit Studium.

som jeg ogsaa havde Abildgaard's godhedsfulde Opmærksomhed at takke for. Ikke sjældent var jeg dog i Forlegenhed for Penge, og denne havde nær engang bragt mig til at blive Spiller; men lykkelighedsvis tog min gode Genius sig af mig og styrede mig en bedre Cours. Oprindelig har jeg aldrig havt Lyst til Spil; men da det hændte sig engang, at jeg i et pengeløst Djeblif blev i et Selskab anmodet om at spille en Andens Kort i et meget høit Spil, hvorved jeg bragte ham en ikke liden Sum i Lommen, paa kom mig uvilkaarligen den Tanke, at Fru Fortuna mueligen ogsaa vilde rulle hen for min Dør, og paa samme Maade skaffe mig Penge i Kassen. Der opstod fra dette Djeblif af en Lyst hos mig til høje Spil, der lidt efter lidt var nær ved at blive Lidenskab. Spil, hvorved jeg haabede at tvinge Lykken (Hazardspil), interesserede mig meget mere end saadanne, i hvilke Sejeren lettelig lod sig beregne. Narrede Lykken mig end ofte, saa blev dog stedse det nærede og qvægede Haab tilbage, engang rigeligen at worde skadesløs, og dette gjorde, at jeg, som Spilleren i Almindelighed, glemte Tabet, og paany underkastede mig den blinde Lykke. Jeg var saaledes virkelig paa Beje at blive en lidenskabelig Spiller, da der hændelsesvis indtraf en for mig i denne Henseende

lykkelig Begivenhed. Jeg blev indbudt at deeltage i en Kanefart til Bellevue, hvor der blev dandsjet og spillet høje Spil. Skjøndt jeg gjorde meget af Dands, holdt jeg mig dog meest til Spillebordet; jeg spillede med Uheld og tabte ikke alene nogle og fyrrer-tve Rd., som jeg havde medbragt og samme Dag modtaget til min Underholdning, men desuden tredive Rd., som en Ven skaffede mig laant paa Stedet (thi selv havde han sjældent mere end til Huusbehov), men jeg maatte love ham med Haand og Mund, aldrig oftere at tage Kort i min Haand, for at spille om Penge — og **jeg har siden ærligen holdt mit Lofte** og modstaaet enhver Fristelse baade hjemme og i Udlandet. Den fortræffelige Mand, hvem jeg saaledes har at takke for, at jeg i et Nu aldeles opgav en foragtelig Metier, der mueligen vilde have havt en sørgelig Indflydelse paa min hele Fremtids Skjebne, var — den herlige **Steffens** ved Artilleriecorpset, der siden fik et ligesaa hæderligt Navn som Mathematiker, som hans Broder, Henrich Steffens, som Naturphilosoph, og med hvem jeg indtil hans Dødstime stod i det hjerteligste og meest intime Venstabskab.

En bedre Lykke tog mig siden en Stund fjærligen under Arme; Tid efter anden meldte sig efter

Abildgaard's anbefaling adskillige unge Mennesker hos mig, for at modtage privat Underviisning i Læren om Hestens Exterieur, i hvilken jeg dagligt perfectionerede mig theoretisk-practisk paa kryds og paa tværs i alle muelige Retninger. Honoraret for disse Forelæsninger gav mig et ikke ubetydeligt, derhos sikert og anstændigt Tilskud til mine bestemte Indtægter, hvorved jeg med Gode saae mig udrevet af mine stundom noget trykkende økonomiske Forhold. Ved Abildgaard's hæderlige Vidnesbyrd om min literaire Vandel kom jeg ogsaa snart i Agt og Indest hos Directionen for Stutterivæsenet og Veterinair-skolen, især hos dennes virksomste Directeur, Musernes Ven, vor for faa Aar siden hedengangne Overkammerherre Hauch. Han udvirkede mig strax en kongelig Tilladelse — som ingen Veterinair i Danmark før eller siden har erholdt — at modtage fri Underviisning i Ridekonsten af vore dengang dueligste Beridere og dertil at ride de kongelige Skolehingster*), hvilken Tilladelse jeg omtrent i

*) Min Bestæftigelse med Ridekonsten gav mig ogsaa Anledning til at holde Rideheste, som jeg ikke sjældent folgte med betydelig Fordeel; thi jeg kjøbte i Almindelighed magre, raae, udresserede Heste med gode Anlæg, der ikke faldt den mindre Ryndige i Die. Disse udforede, engliserede og tilred jeg, hvorefter jeg stundom

fem Aar afbenyttede med særdeles Lyft og Flid, og visse-
 feligen ikke uden Fordeel for min Videnskab; thi ved
 at yde Hesten under Tilridningen stadig Opmærks-
 somhed, fattes jeg istand til, ikke alene at fuldkommen-
 gjøre mine Anskuelse af dens legemlige Bygning,
 men ogsaa at skue dybere ind i dens aandige Na-
 tur, Centrumet, hvorfra Man især bør gaae ud ved
 Bedømmelsen af Hesten til Menneskets forskjellige
 Brug; og jeg kan med Sandhed sige, at jeg paa
 Manegen har faaet den første Impuls til at under-
 søge og betragte Dyrenes aandige Evner, der
 snart blev mig et meget kjært Studium, som indtil
 da havde ligget aldeles brak. — Ofte besøgte Uild-
 gaard og ikke sjældent Hauch mine Forelæsninger;

afhændede dem med flere hundrede Procents Fordeel.
 Den første Hest vor nu regierende Konge har rebet,
 blev af hans daværende Berider Bruun (som for længe
 siden er død) kjøbt af mig til Hans Kongelige Høi-
 hed. Det var en bruun 9 Dvt. hoi sjællandskt Kleppert,
 som jeg kjøbte af en Bonde paa Landevejen, for hvis
 Bogn den trak som „Tredning“, for fem og tyve Rd.; thi
 den var meget mager og for den Ukyndige uanseelig. Især
 udmærkede den sig ved et muntert Humeur, et kraftfuldt,
 let, regelmæssigt Fodstifte. Jeg engliserede og tilred den,
 og erholdt efter omtrent 2 Maaneders Forløb 200 Rd.
 for den. Hans Kongelige Høihed red den i adskillige
 Aar og var særdeles tilfreds med den.

visseliggen ikke for at hente Visdom hos den nybakte Veterinair, men for at hædre ham, opmuntre hans Flid og oplive hans Mod.

Alle hine Begivenheder ligge endnu i min Sjæl med al den Friskhed, hvormed jeg har modtaget dem i min lykkelige Ungdom. Det er en uomstødelig Sandhed, at jo længere Man vandrer frem paa Livets Bane, jo mere levende kaldes Man sin Ungdomsfærd i Minde. — I det paafølgende Aar overdrog Abildgaard mig at forestaae og have Opsyn med Skolens Bibliothek, dog under hans eget almindelige Tilsyn, samt at uddrage korte Excerpter af de bedste udfomne Skrifter, hvilke han ønskede sig foreviste. Herved kom jeg naturligviis paa en nem Maade ind i mine Studiers Literatur, og blev i denne Henseende nødt til at følge Tiden. — Til egen Oplysning forte jeg, efter Abildgaards Anviisning, en nøjagtig Journal over alle de paa Stiftelsen hidbragte Huusdyrs Sygdomme. Dette Arbejde blev mig især derved meget interessant og lærerigt, at jeg paa samme Tid horte Forelæsninger hos vore berømte heden-gangne Bang og Callisen over Menneskets Sygdomme, efterat have forud hørt et fuldstændigt Curfus af Abildgaard over Huusdyrenes, hvorved jeg ofte fandt Anledning til at gjøre min skarp-

findige Lærer, naar jeg foreviste ham — som næsten daglig fikte — min Sygejournal, Spørgsmaal, hvis Besvarelse stundom gav mig et klarere Lys over mangen af Naturen skjult Hemmelighed, end flere Timers Forelæsning eller Bladen i tykke Bøger. — Ved Vinterens Begyndelse anmodede Abildgaard mig om, at holde offentlige Forelæsninger paa Veterinairsskolen over Huuspattedyrenes Anatomie. Denne tillidsfulde Anmodning af min kjære Lærer, der naturligviis i høi Grad var mig behagelig, vakte dog tillige en ængstelig Frygt hos mig, at mine Evner ikke skulde svare til hans Forventning. Jeg begyndte imidlertid Arbeidet med den reneste Villie, uafhængig af nogensomhelst daarlige, ydre Bevæggrund, fortsatte det med stadig Flid og Agtsomhed og havde den Lykke, at Abildgaard, hvergang han bærede Forelæsningerne med sin Nærværelse, ydede mig en Tilfredshed, der oplivede mit Mod og opluede min Lyst til at bekæmpe alle Hindringer ved Arbeidet.

Efter Forelæsnningernes Slutning bleve Eleverne i Overbærelse af Directionen (Kewentlow, Hauch, Adler), Abildgaard, Scheel, Rafn, Schousbo m. F., examinerede i det, jeg havde foredraget. De afslagde et saa fyldestgjørende Regnskab for, hvad de havde lært, at Directionen derefter tog

Anledning, strax efter at udvirke mig ogsaa for dette Collegiums Holdelse et aarligt Gratiale af 100 Rd., ledsaget af en hæderlig Skrivelse.

Jeg groede saaledes meer og meer fast til Veterinairskolen, der stedse meer og meer syntes at aabne mig de bedste Udsigter i Fremtiden. Dengang anede jeg ikke, at Cabale og List Tid efter anden skulde udelukke mig fra al Virksomhed i mit daværende Paradiis (Veterinairskolen), som Abildgaard **ene** havde skabt, og hvor han engang havde anvist sin Discipel en hæderlig Plads. Aldrig gaaer jeg forbi den danske Veterinairskole uden med den høitideligste Følelse, idet den ædle Stifters Minde, som bevares i et trofast Hjerte, da altid rinder mig i Hu, idet hans elskede Skygge, omringet af herlige Videnskabsmænd, naar han anstillede skarpsindige Forsøg paa Dyrene til Lægekunstens og Naturvidenskabernes Fremme, da altid svæver mig for Dje; jeg gribes af en smertelig Længsel efter min Ungdoms yndige Omgivelser og ser med Beemod tilbage paa hiin Tid, da jeg med levende og grundet Haab ventede engang at komme til at styre den høit vigtige Stiftelse, som i Abildgaards Tid var en Prydelse blandt Statens almeennyttige Indretninger. Om det er sandsynligt, at Skolen skulde have

vundet eller tabt ved mit Forstanderskab, maae upartiste Sagkyndige bedømme; men vist er det, at jeg som Veterinairskolens Formand (der bør vare-tage Alt, hvad der sigter til Huusdyrenes Tarv) **aldrig** vilde have givet mit Minde til den stedfundne, høist fordærvelige Kalfatren af vort hele Hestevæsen, der har været ligesaa rig paa Misgreb som fattig paa Sagkyndighed, kostet Staten directe og indirecte **adskillige Tonder Guld** og aldeles spoleret Landets **bedste Hacer**. — Af Alt, hvad der er henvisnet og ødelagt for mig i mine Dage, har Intet været mig smerteligere at forsaage og vansteligere at forvinde, end Beskæftigelsen med og Savnet af Veterinairfaget, in specie den comparative Anatomie og Physiologie, hvortil jeg fra en tidlig Alder med Svær og ikke uden Held havde opoffret mig, og som jeg tør — uden at beskyldes for Ubesejdenhed — sige, havde skaffet mig et hæderligt Navn i Litteraturens Gebeet, i det mindste uden for Danmark. — Men det er Tid atter at gribe den tabte Traad.

Just som jeg en Formiddag stod ved mit Anatomiebord og var i Færd med at undersøge og sammenligne — bogstaveligen sandt — Menneskets og Hvalens **Sjerte**, traadte et mig aldeles ubekjendt Menneffe ind ad Døren, og det var det

Menneske, der siden fik den meest virksomme Indflydelse paa mit skjebnerige Liv, som ved de meest componerede Intriguer Tid efter anden fik al Udsigt spærret for mig til Virksomhed paa Veterinairskolen, hvortil dens **Stifter** havde dannet mig, — det var det Menneske, der efter Abildgaards Død især har arbejdet paa vort Hestevæsens og det hele Veterinairfags **Forsald** (hvilket siden paa det Evidenteste skal vorde oplyst og **beviist**), det var — dog nei! af Agtelse for Efterlevende (thi hans Legeme er for længe siden formuldnet, men hans **Færd** desværre ikke!) vil jeg ei nævne hans Navn, ei indlade mig paa at fortælle Andet og Mere af hans Vendinger og Intriguer, end det gjøres Behov til Sagens Dplysning og til advarende Exempel for Efterkommerne*). Jeg

*) Vel veed jeg, at Man ikke bør røre ved død Mand uden under særdeles Omstændigheder, naar nemlig Efterlevendes Interesse byder det, og Man ikke krænker Moralloven. Dette er netop her Tilfældet; Fornuftens Erkjendelse af mine Pligter byder mig, uden mindste Samvittighedsstrupel, at meddele Dplysninger om død Mand's Færd i en vis Retning, der kunne gavne Nutid og Fremtid, afværge megen Skade og Fordærø i betydelige Statsanliggender. Jeg overlader det naturligviis gjerne til de efterlevende Venner og Frænder at kræve mig til Regnskab; men det skal skee aabenlyst og ikke under Anonymitetens Skalkeskjul. Jeg har kastet et Slør over den

anede strax, inden han nævne de sit Navn, og mangen Væser aner vistnok ogsaa, at det var Veterinairskolens anden Lærer og Professor, der var kommen hjem fra Udlan- det*). Efterat han — anlediget af U b i l d g a a r d s gode Dmtale og Dndomme om min Vandel paa Skolen — havde sagt mig mangehaande smukke Ting, der ikke lidet smigrede min Forsængelighed, hvoraf jeg vel dengang sag- tens havde mere end til Huusbehov, drejede han Talen hen til sin Udenlandsreise, der over al Maade inter- eserede mig; ofte opstod hos mig under Talens Gang uvilkaarligen det Dnske, snart at begynde Reisen, hvor han havde endt den. Det blev imidlertid Middag, og K. indbød mig at spise hos sig selvanden i hans Enkemandstand (hans Kone var død nogle Aar i Forvejen). Jeg modtog Indbydelsen; vi udfyldte hele Tiden til Kl. henimod 12 om Aftenen med gjensidig Tale om Veterinairfaget, som han krydrede med adskillige Jagttagelser og Efterretninger fra hans Uden- landsreise. Med Hensyn til min Studereplan, syntes han ikke at bifalde, at jeg dagligen anvendte saa megen Tid paa de medicinske og chirurgiske Studier; rimeligviis fordi han selv var aldeles

Dødes Navn; men hans Færd bør ved denne Leilighed ikke søres.

*) For Kortheds Skyld vil jeg siden bestandigt kalde ham K.

fremmed i disse. Derimod lod det til at være ham saare magtpaaliggende, at jeg fortsatte mine Udarbejdelser af forskjellige Veterinairgjenstande. Han foreslog mig — efterat have forud lidt meer end tilbørligt pirret min Vanitet, tildeels ved at forevise mig min Afhandling over de forskjellige Kastnings- og Castrationsmethoder, som Abildgaard Aftenen forud havde leveret ham, og som K. omtalte med en Berømmelse, den visseligen ikke fortjente — han foreslog mig, siger jeg, at udarbejde en sammenlignende Knokkellære af Huuspattedyrene, hvilket jeg paatog mig. Den følgende Morgen gif jeg hen til Abildgaard, og underrettede ham om det osteologiske Arbejde, som K. havde anmodet mig om at udføre. Abildgaard bifaldt Ideen; men tilføjede, at jeg ved de enkelte Knoklers Undersøgelse og Beskrivelse tilige skulde præparere alle de paa dem vedheftede Muskler, nøje gjøre mig bekendt med disses Vedheftningssteder, deres Insertionsvinkler og Virkekræfter efter Vægtstangens Love. Hvor ofte har jeg ikke siden følt mig opfordret til at takke Abildgaard for disse som for alle hans andre skarpsindige Bemærkninger min Færd angaaende. Ved nøje at følge dem under disse osteologiske Undersøgelser, fik jeg et klart Begreb om Knoklernes og Musklernes gjensidige Forhold ved

deres Kraftyttringer, jeg fattedes i Stand til tydeligen at analysere og begribe Hestens Bevægelser paa Manegen og under Tilridningen, samt at anstille lærerige Sammenligninger imellem de forskjellige Dyrclassers Bevægelser; hvilket Alt har givet mig et kosteligt Udbytte, hvoraf jeg siden har draget stor Nytte ved Udarbejdelsen af mit Værk om Hestens Exterieur. Derimod erklærede Uildgaard K.s Formening, at jeg anvendte for megen Tid paa det medicinske og chirurgiske Studium, for mindre begrundet, da disse Videnskaber gave Dyr lægen mangt et Lys i hans egentlige Fag, som han ellers maatte savne. „Det er mig endog kjærnt,“ tilføiede Uildgaard, „at De, saavidt Deres mange andre Forretninger tillade det, forbereder Dem til den medicinske Examen, for engang at ville underkaste Dem den; thi derved faaer De tillige een Ud- sigt mere til Levevei, og udsættes altsaa mindre for en ublid Skjebnes Indflydelse.“ — Noget paafaldende var det mig allerede dengang, at den humane Uild- gaard saa saare sjeldent og altid kun leilighedsviis omtalte K.

Dagen efter tog jeg Afsted med vor Uild- gaard, der tiltraadte en Reise paa nogle Maaneder til Udlandet, som først saa Dage forud var bleven

bestemt, eller i det mindste bekjendt. Han bragte mig ved denne Leilighed atter sine Bemærkninger i Anledning af mit osteologiske Arbeide i Erindring, og lagde mig tillige Følgende paa Hjerte: At jeg skulde vedblive flittig i hans Fraværelse at besøge de medicinske og chirurgiske Forelæsninger, — perfectionere mig i de levende Sprog*) og ikke lægge Latiniteten paa Hylben, men stadig underholde mig med de gamle latinste „Trøstere“, som fandtes paa Skolens Bibliothek, — gjøre Excerpter af de nyudkomne Veterinairskrifter, som han ønskede at see ved sin Hjemkomst, — ikke forsømme de kliniske Dvælsler ved de syge Dyr's Behandling om Morgenens, der fortsattes i hans Fraværelse af K., og at jeg derhos nøjagtigen skulde optegne alle de ved

*) Maaden, paa hvilken jeg noget silbdigt, men dog temmelig hurtigt lærte de levende Sprog, nemlig det tydske at tale og skrive næsten som mit Moderemaal, — det engelske til Huusbehov, — det franske noget bedre, — var tildeels, at jeg saa hastigt som mueligt begyndte at oversætte det nye Sprog ved Hjælp af en Ordbog af mindst muelige Typer, for derved at spare Tid med at vende Bladene. Ethvert Ord, jeg maatte opfaae i Ordbogen, nedskrev jeg strax paa en lille Lap Papir, hvorved det indprægede sig end mere i min Hukommelse. Paa den næste Spadseregang stak jeg Sedlen i Lommen, og tog min Tilflugt til den, naar jeg erfarede, at de nedskrevne Ord vare undslupne min Hukommelse o. s. v.

Stiftelsen behandlede Dyr's Sygehistorie med egne hofsøjede Anmærkninger, samt de Punkter, over hvilke jeg siden af ham ønskede nøjere Dplysning og Forklaring; hvilket Alt jeg lovede, og, saavidt mine Evner tillode, ogsaa samvittighedsfuldt holdt. Efterat jeg havde ønsket Abildgaard en lykkelig Reise og forladt hans Bærelse, kaldte han mig tilbage og bad mig at bringe Lægen, Digteren, Menneſtevennen, vor muntre, vittige, lunerige, veltalende Johan Clemens Tode en Hilsen og at laane ham til Gjennemlæsning den af mig førte Journal over de syge Huuspattedyr, som han ønskede at gennemløbe med Hensyn til det Comparative af Menneſkets og Dyrenes Sygdomme, hvilket jeg lovede. — Skjøndt noget forstemt over Abildgaards lange Fraværelse, gif jeg dog strax hen til Tode, der modtog mig meget venligt. Han omtalte Abildgaard med saamegen Hæder og Hjertelighed, at han snart vandt min Tillid og blev mig kjær. I Anledning af den medbragte Sygejournal, som han gennemlevede i min Nærværelse, gjorde han adskillige pudſige Bemærkninger, der dog meer vidnede om Vidend Skarpsind. Meget paafaldende var det ham, at nogle af Huuspattedyrene, fornemmelig Drøvtyggerne, kunne i Forhold til Menneſket taale saa stor Dosis Lægemedler, og gav især ved dette Uligheds-

forhold sin Bittighed Luft. Tode bad mig at ville efterdags ret ofte forevise ham de fortsatte Sygehistorier, og foreslog mig at nedskrive dem paa Latin, som vist vilde fornøje Abildgaard, da han i saa Fald gjerne vilde assistere mig i Henseende til termini technici, indtil jeg fik det rette Greb derpaa. Jeg modtog naturligviis med Glæde dette Tilbud, thi Tode var en udmærket Latiner, af hvem jeg i Henseende til Sproget kunde lære meget; desuden troede jeg — og det stadfæstedes ogsaa siden — at Abildgaard af Gudhed for mig havde givet den tjenstvillige Tode en Impuls til at vise mig denne forekommende Opmærksomhed. Nogle Dage efter bragte jeg Tode en Beskrivelse paa Latin over en Koes saare mærkværdige Sygdom, dens Oprindelse, Fremgang og Udgang, som jeg med megen Omhu, især i Henseende til Sproget, havde nedskrevet. Tode syntes ret vel om Indholdet; men Sproget kaldte han med spøgende Lune „Kræmmerlatin“, hvilket ikke smagte mig, da jeg dengang i flere Maaneder havde øvet mig i at skrive Latin, under Veiledning af en gammel philologisk Student, der var bekjendt som en dygtig Latiner, og som i Almindelighed var ret vel tilfreds med min Latinitet. Jeg fortalte ham Todes Ytring. „Det skal De ikke bryde Dem

om," var hans Svar; „Tode troer, at Ingen uden han kan skrive Latin. Maa jeg see Deres Opsats?" Jeg leverede ham den; han læste den med rynket Pande og sagde: „Det er saamænd ret godt Latin, i det mindste godt nok til det Brug. Havde Tode faldt det „„Drelatin““, kunde han paa en Maade have Ret." — Siden foreslog den godmodige Tode mig, ogsaa, saavidt min Tid tillod det, at udarbejde smaa medicinske Afhandlinger paa Latin, som han vilde give mig Thema til og corrigere. Taknemmelig, skjøndt noget ydmyget over mit „Kræmmer Latin", modtog jeg hans Tilbud, uden at lade ham vide, at jeg havde en anden latinist Læremester i Baghaanden. Jeg overleverede ham i Abildgaard's Fraværelse flere saadanne Afhandlinger og nogle Sygehistorier paa Latin, som han siden i Henseende til Sproget for det meste skjenkede — vel ikke i rundeste Maal — sin Tilfredshed. Om de fortjente denne, eller om det blot var en lille Dvægebrøk, han vilde yde min Forfængelighed, for at oplive mit Mod, maa jeg lade være usagt.

Men jeg maa vel igjen vende tilbage til X. Samme Dag, Abildgaard tiltraadte sin Reise til Udlandet, besørgede X. alle de Skeletter og enkelte Knokler af Heste, Drex, Faar, Sviin, Hunde

og Katte (Rjædeledene til min osteologiske Undersøgelse), som vare at opvise paa den hele kongelige danske Dyrlægeskole, henbragte paa min Bopæl til Brug ved det omtalte Arbejde, som jeg havde paataget mig. Strax lagde jeg Haand paa det. Det faldt mig ikke synderligt vanskeligt, thi saavel Menneskets, som Huuspattedyrenes Osteologie, saavidt denne indtil da var bearbejdet, laae mig forud temmelig klart i Hovedet. Derimod vare disse Undersøgelser noget mœisommelige, fordi jeg, efter Uildgaards Anviisning, bestandigt maatte præparere alle de til hver enkelt Knokkel hørende Muskler*) og gjøre mig nøje bekjendt med disses Bedheftning og Virkemaade, førend jeg begyndte Bestrivelsen af selve Knoklen. Men ved Arbejdets Fuldbendelse saae jeg min Nøje rigeligen lønnet; thi jeg erholdt derved et tydeligt Overblik saavel over Huuspattedyrenes Knokkel- som Muskelbygning og begges gjensidige Forhold til hinanden under deres Virken. Efter K.s Anmodning foredrog jeg strax for Eleverne Resultatet af mine osteologiske Undersøgelser stykkeviis, efterhaanden som en enkelt Deel var færdig. Bemeldte K. beærede uafbrudt Forelæsningerne med sin

*) Nogle af de dygtigste Elever vare mig bestandigt behjælpelige ved disse Præparationer.

Nærværrelse, og ybede mit Arbeide en Roes, som maatte have smigret mig, naar jeg ikke forud havde vidst, at han var saare fremmed i Huuspattedyrenes Anatomie og aldeles uvidende i Menneskets, altsaa incompetent til at bedømme dette mit Arbeide. Da mit Landsfoster efter to Vintres Forløb var aldeles fuldbaaret, forlangte X. at laane det, for nøjere at gjøre sig bekendt med enkelte Dele deraf, som stode i et Slags Forhold til Læren om Hestens Exterieur. — Selv foredrog X. i Abildgaards Fraværrelse Botanik, Naturkyndighed, Læren om Lægemidlerne og om Operationerne (Sygdomslæren var fort forud mesterligen gennemgaaet af Abildgaard), hvilke jeg efter hans Begjering bestandigt repeterede med Skolarerne, men vissefælgelig ikke med den Lyst, eller med den Nytte for mig selv, som naar jeg i samme Hensigt repeterede Abildgaards Forelæsninger; thi disse vare Resultatet af Grundighed, Skarpsindighed og dyb Erfaring, X.s Forelæsninger vare derimod, med Undtagelse af Botaniken, meer overfladiske og bestode for det meste blot af rhapsodiske Brudstykker, hans Foredrag var uordentligt, stundom noget stammende, og han undskyldte sig med „Distraction“. Jeg mener, naar Docenten ynkelig fremstammer den Wiisdom,

han vil bringe til Torvs, da er det kun Skygge billeder af dunkle Begreber, der ikke ligge klare i hans egen Hjerne, og følgelig ikke heller kunne meddeles klart til Andre; og det er visfeligen ikke Fødsels-, men Undfangelsesveer, der pine ham. Sniksnak er det altsaa, naar han undskylder sig med, at han ikke kan udtrykke sig klart og tydeligt, fordi han har Hovedet fuldt af saa mange skjønne Ting, som han ei formaaer at give fra sig igjen af lutter Overmættelse, der binder og hindrer hans Bestalenhed. Enhver, der har en klar og livelig Idee i sin Aand, maa absolut kunne fremstille den igjen. „Verbaque provisam rem non invita sequentur“^{*)}. — K. syntes imidlertid (men det var i Grunden blot paa Skramt) meer og meer at skjenke mig og min Færd sin særdeles Opmærksomhed og i fuldeste Maal at kaste sin Godhed paa mig. Regelmæssigt kom han hver Aften Kl. 7 og hentede mig hjem til sig, hvor vi tilbragte Aftenen ved et godt Bord med lutter Veterinairsnak. Efter nogle Maanedes Forløb giftede han sig med en smuk og herlig Pige, lige udmærket af Aand og Hjerte; nu blev Conversationen naturligviis imellemstunder lidt meer verdslig; nu taledes ogsaa om Komedier, Concerter, Baller o. s. v.; selv for Æstetikken havde hun Smag og

*) Kun Umnet velberedt, Ordene følge uden Møje.

Skjensomhed, og af den uddraget en Honning, der ogiaa smagte os Andre af grovere Smagsorganer. — Men uagtet den overvætted tilsyneladende Dpmærksomhed, som K. skjenkede mig, kan jeg dog ikke siige, at han tiltraf mig med nogen magnetisk Kraft. Var Grunden maaskee, at K. slet ikke lignede Abildgaard, hverken intus eller in cute (i Sind eller Skind)? Den aandrige Abildgaard udmærkede sig ved usminket Patriotisme, usvækket Gavnelyst, utrættelig Arbejdsomhed, ubøjet Retsind, ubrodelig Retskaffenhed, og — ved en elffværdig, naturlig Egefremhed. Hovedtrækkene i K.s Naturel og Charakter vare: en snu Forstand, en rastløs Virksomhed for at poudfere sig og Sine, en høi Grad af Forsængelighed (o: Higen efter Skinnet af virkelige Fortrin, der skjulte sig under Kryberiets Maske), Vrgjerrighed, Misundelse og en rigelig Dosis af Jordgudernes Moral, at bruge og misbruge Mennesker som Redskaber til hans Hensigtens Opnaaelse; thi hos ham dannede Tale, Tanke og Handling ikke en trinomisk Eenhed. Eller var Grunden, hvorfor jeg ikke fortroligen turde nærme mig K., at mine Venner og Belyndere ofte havde advaret mig, at vogte mig for at lade mig dupere af hans tilsyneladende Forekommenhed. For min Ankomst til Skolen havde tre særdeles due-

lige Mænd (Schousbo, Ravn og Rønne), foruden en **fjerde**, hvis Navn jeg ikke mindes, een efter den anden studeret ved Stiftelsen, for at dannes til dens Lærere; men saasnart de vare komne saa vidt i Faget, at de kunde begynde at vurdere K. og hans Færd, fik han dem ved allehaande Konstgreb bortffjærede fra Skolen og indpractiserede i andre Embedsstillinger; thi hans Plan var, som ogsaa strax efter Abildgaard's Død opklaredes, og som jeg i det Efterfølgende tilfulde skal oplyse og bevise, at vinde en **Gæret** for sin **Familie** til alle superieure Embedsposter ved **Veterinærskolen** og **Stutteri-væsenet**, og derved at forebygge, at nogen Fremmed skulde fige ham i Kortet. Ogsaa hine Herrer's litteraire Virksomhed ved Skolen vidste han at drage sig til Nytte, ved faderligen at unde deres Arbejder en Plads i sit Privatarchiv, der siden, uden Bedkommendes Protest, vandt Hævd paa dem.

Efter — saavidt jeg mindes — 10 Maaneders Forløb kom vor Abildgaard i bedste Velgaaende tilbage fra sin Reise. I de første Dage efter sin Hjemkomst kunde han næsten ikke gjøre Andet, end aflægge og modtage Besøg; men snart begyndte han igjen med vanlig Eyst og Iver at bestæftige sig med sin kjære Skole. Jeg gjorde nu til hans fuldkomne

Tilfredshed Rede for Alt, hvad han havde overdraget mig at udføre i hans Fraværelse. Ret hjertelig løse han over Todes Dom om min første latinske Sygehistorie. „Tode“, sagde han, „er en retskaffen Mand, derfor siger han uden Complimenter sin Mening reent ud.“ — „Det glæder mig meget“, gjentog Abildgaard flere Gange, „at K. og De ere komne saa godt ud af det sammen og have saa venstabeligen arbejdet Haand i Haand til et sælles Maal, Skolens Tary. Saaledes bør det ogsaa være!“ — Men dette Forhold forandrede mærkeligt i de paafølgende Aar; min Arbeidsomhed og Flid, Directionens, især Hauchs, Abildgaards og flere Hædersmænds tilidsfulde Godhed og Agtelse for mig vakte K.s Misundelse, hvilken han ved Intriguer søgte at afføle; den strengeste Redelighed og Ærlighed kunde end ikke beskytte mig for hans skjulte Efterstræbelser; hans Stræben og Tragten gif bestandigt ud paa, at faae mig, ligesom mine fire Formænd, puffet ind i en anden Carriere, og at forhindre, at en tredje Lærer, før Abildgaards Død, skulde blive ansat ved Skolen, der ei hørte til hans Familie *), paa det at

*) Han havde paa den Tid ingen Nepoter, som det convenerede ham at faae anbragte ved Skolen; havde han end havt saadanne, da vilde Abildgaard vist med Hænder og Fødder have sat sig derimod.

denne siden, naar han selv blev Forstander og fik større Indflydelse hos Directionen, da saameget desto lettere ved hans Assistance kunde erholde **udelukkende** Adkomst til **alle** de første Embeder i Veterinair- og Stutterifaget, hvilket desværre ogsaa til **uberegnelig Skade** for Indretningerne omsidder **lykkedes** ham. Det var imidlertid ikke saameget Nepotisme, som Egenraadighed o: Lyst og Drift til **ene** at raade over Skolens Bæ og Bæl, at følge sit eget Hoved, sin egen Villie uden nogenjomhelst Andens Indflydelse paa hans Embedsfærd, — der bragte ham til at udbruge sine Intriguer, drive sit Spil til **Skolens** og det **frederiksborgske Stutteries Ruin**. I Abildgaards Tid havde Directionen for Veterinairskolen og Stutterivæsenet efter lang Prøvelse faaet en saa tillidsfuld Agtelse for Forstanderens Charakter, Kundskaber, Conduite o. s. v., at ethvert af hans Forslag altid fik Medhold, fordi det fortjente det, og som oftest uden mindste Forandring blev fulgt. Slik Tillid kunde K. ingenlunde vente sig, naar han fik **Fremmede** om sig, som kunde og vilde controlere hans Færd, der vissest i de fleste Henseender var Abildgaards saare **modstridende**, — og maatte være det paa Grund

af den umaadelige Forskjel imellem deres Forstandighed, deres Kundskaber og deres Charakter. Dg derfor troede han sig i denne Henseende sikret — han blev det ogsaa! — ved at omgjerdes i sin Embedsstilling paa alle Sider af mindre skarpsceende **Nepoter**. Mine **fire Forgængere** var det lykkes ham at faae væk fra Skolen efter en kortere eller længere Provetid; jeg havde med største Flid og Lyst efter en af den kloge Abildgaard lagt Plan arbeidet ved Stiftelsen i et meget længere Tidsrum og vundet mine Foresattes og andre Hædersmænds gunstige Protection i en Grad, som K. med alle sine Konster og Intriguer ei formaaede at svække. Dg derfor var det ham vigtigt med Hensyn til hans Fremtidsplaner, at faae mig bortffjernet fra Skolen jo før jo hellere; thi blev jeg virkelig ansat som Stiftelsens tredie Lærer for Abildgaards Død, da indfaae han, at det siden vilde blive meget vansffeligere at bringe mig til at forlade en Bane, som han vidste, var mig saa dyrebar; og dette maatte absolut foregaae, naar han som Skolens tilkommende Forstander skulde kunne nepotisere, skalte og valte med det **hele Veterinair- og Stutterivæsen** efter eget Godtbefindende og egen Interesse.

Abildgaard leverede mig nogle Dage efter sin Hjemkomst fra Udlandet nedenstaaende Schema *) til

*) Huusdyrenes Anatomie, med stadigt Hensyn til Physiologien.	{ Knokkellæren, Muffellæren, Arelæren, Nerve-læren, Indvolds-læren, Hjertellæren, Baandlæren. }	foredrages af Neergaard.
Læren om Dy- renes Behand- ling i Sund- hedstilstand.	{ Læren om Huusdyrenes Fuld- kommenheder og Lyder. } foredrages af Neergaard. { Læren om Huusdyrenes Anvendelse. } { Stutteri, Meseri, Studehold, Skæferi, Svinehold. } foredrages af Abildgaard. { Redskabslære. } { Seleteri, Rideteri, Beslag. } for. af Abildgaard (deto første foredro- ges siden af mig). { Plejelæren. } { Opstaldning, Foring, Røgtning. } foredrages af K.	
Læge- videnskabten.	{ Læren om Lægemedlerne. } { Naturkyndighed Botanik, den egentlige Lære om Læge- midlerne, Operationslæ- ren. } foredrages af K. { Sygdoms- læren. } { Indvortes Syg- domme, udvortes Syg- domme. } foredrages af Abildgaard.	

de Forelæsninger, som i Fremtiden skulde holdes paa Veterinair-skolen, og tilføjede smilende: „Har De Noget at erindre derved, saa vær oprigtig som Tode!“ Jeg havde naturligviis kun at takke ham for den hæderfulde Plads, han havde værdiget mit Navn paa Schemaet. Forelæsningerne toge strax efter deres Begyndelse, og Abildgaard arrangerede Læsetiden saaledes, at jeg ikke skulde afholdes fra nødvendige medicinske og chirurgiske Studier paa Akademiets. — Min Dvasiven K. vedblev at vise mig tilsyneladende Opmærksomhed, hentede mig ofte hjem til sig, anmodede mig om at udarbejde forskjellige Veterinairgjenstande, som jeg paatog mig, naar min Tid tillod det, og som han godhedsfuld laante Plads tillige med mit osteologiske Manuscript i sin egen Pult. Een af de sidste Afhandlinger, som jeg efter hans Tilskyndelse nedskrev, mindes jeg i dette Øjeblik, var en Inflammations-Theorie, lempet efter det browniske System, med hvilken han var særdeles tilfreds; men da den ikke fandt Abildgaards Bifald, saa brød jeg mig selv ikke videre om, hvor eller af hvem den blev herbergeret.

Efter Abildgaards Hjemkomst kom jeg imidlertid sjeldnere til K.; baade mit Hjerte og mine videnskabelige Bestæftigelser traf mig med Magt til min

faderlige Lærer og Belynder Abildgaard. Discursive forlangte Abildgaard engang at see mit osteologiske Manuscript, der var begyndt paa under hans Ophold i Udlandet. Jeg svarede, at det laae hos K. „Der hører det ikke hjemme,“ gjensvarede Abildgaard; „det bør bestandigt være i Deres eget Bærg, for at De stundom kan file paa det. Hav den Godhed, ved Leilighed at bringe mig det!“ — Strax gif jeg hen til K., udbad mig Manuscriptet, fik det og bragte Abildgaard det. — Nogle Dage efter leverede han mig det tilbage med de Ord: „Jeg har i det Hele læst Deres osteologiske Skrift med Tilfredshed; det er udarbejdet med Flid og Nøjagtighed, kun troer jeg, at der hist og her findes superflua, som bør udelades, ligesom og at enkelte Steder bør deels undergaae nogen Forandring, deels bearbejdes noget udførligere; hiint og dette har jeg antydet med Tegn, som De nok selv vil finde paa at udlægge. Naar det er undergaaet en saadan Revision af Forfatteren, da hav den Godhed at levere mig det igjen.“ — Jeg takkede min kjære Lærer for hans godhedsfulde Erindringer, modtog Manuscriptet, figede i flere Maaneder næsten dagligt i det og berigtigede ikke alene de mig ved røde Streger og Tegn anviste Steder, men tog desuden af disse An-

ledning til at rette, forbedre og pynte det fra Begyndelse til Ende. Efter omtrent ier Maaneders Forløb leverede jeg *Ubildgaard* det igjen til Eftersyn og Bedømmelse. Han beholdt det i 14 Dage, men omtalte det slet ikke i denne Tid, uagtet jeg for det meste dagligen, stundom flere Timer, arbeidede ved hans Side, hvilket ikke lidet foruroligede mig; thi *Ubildgaards* Tilfredshed med min Færd var mit første, mit sidste og mit kjæreste Dnske. En Dag, som jeg sad paa mit Værelse, fordybet i Betragtninger over *Ubildgaards* Taushed i Henseende til mit osteologiske Arbeide, traadte han ind ad Døren med Manuscriptet under Armen, og sagde med en mild, venlig Mine, der bebudede alt Godt: „See her, min gode Neergaard, bringer jeg Dem Deres litteraire Arbeide tilbage! Nu er jeg — paa et Par Punkter nær, hvorom vi bedst kunne samtale i Museum med de fornødne Præparater for os — saare tilfreds med det; nu har De i det Hele truffet det rette Snit; nu ønsker jeg, at det ret snart maa blive trykt til Nytte for Skolen og til Hæder for Forfatteren.“ Han leverede mig ved samme Leilighed et Brev til Universitetsboghandler Brummer, hvilket han bad mig selv at bringe ham, hvis Indhold var en Anmodning til Brummer om at forlægge Skriftet. Peruset af

Glæde over min hulde Lærers Tilfredshed med mit Landsfoster, vel ogsaa over at see mit Navn snart prentet som Forfatter, fløi jeg hen til Brummer, men traf ham ikke hjemme. Idet jeg steg ud fra Bogladen igjen, fjørte K., der i nogle Uger havde været bortreist i Embedsforretninger, forbi; han vinkede ad mig; jeg satte mig op paa Bognen og fjørte med ham til hans Sommerbolig i den botaniske Have. Fuld af Glæde meddeelte jeg strax K. Alt, hvad der var passeret imellem Abildgaard og mig i Anledning af mit osteologiske Arbeide. K. gav sig Mine af at være særdeles fornøjet over, at mit Skrift strax skulde trykkes, og tilbød mig paa en forekommende venstabelig Maade at ville yde mig Assistance med Correcturen under Bogens Trykning. Næste Dag i Morgenstunden besøgte mig en meget troværdig Mand, der fortalte mig, at **K. strax efter sin Hjemkomst, alisaa umiddelbart efter hans Samtale med mig om mit osteologiske Skrift,** havde været hos Abildgaard og paa det Varmeste anmodet ham om, at formaae mig til at udarbeide et Udtog over de forffjellige Grene af Veterinairfaget, der kunde tjene som Ledetraad ved Forelæsningerne paa Veterinairskolen, og derhos forestillet Abildgaard, at mit osteologiske Skrift

efter hans Mening **ikke burde trykkes**, førend jeg paa samme Maade havde udarbejdet de øvrige Dele af Dyreanatomien (der naturligviis vilde have medtaget adskillige Aar), hvilket Abildgaard dog ikke havde givet ham Ret i o. s. v. — Jeg begyndte nu at lige K. i Kortet, at indsee, hvad flere af mine Venner havde sagt mig, at det var hans egen, ikke min Fordeel, han havde for Dine, — at det var hans Plan, bestandigt at overdrage mig, som mine **fire Formænd**, Arbejder til at opbevares i hans eget Privatarchiv, indtil en for ham gunstig Leilighed kunde drage dem frem for Dagslyset. Skjulende, saavidt jeg formaaede, min Harm over K.s Mammeluffærd, gif jeg hen til Abildgaard, og fortalte ham Udfaldet af min Sendelse til Brummer. Abildgaard tog strax Ordet, og sagde, at baade K. og han selv ønskede, at jeg snarest muligt vilde udarbejde et Uddrag af Dyr lægevidenskabens enkelte Dele til Ledetraad ved Forelæsningerne paa Veterinairskolen; og at han derfor meente, at det var bedst at lade det beroe med Trykningen af mit osteologiske Skrift, indtil hiint Arbejde var færdigt. Jeg greb deraf Anledning til at fortælle, hvorledes K. Dagen forud **aldeles modstridende** havde yttret sig til mig selv i An-

ledning af dette Skrift og dets **Trykning**, og tilføiede, at jeg naturligtviis gjerne vilde lade det beroe med dets Udgivelse, naar Abildgaard ønskede det, men at jeg nødigen vilde begynde paa nye Arbeider, hvortil K. syntes at have givet den første Impuls; thi jeg maatte jo befrygte, efter det Kjendskab, jeg nu havde til ham, at naar jeg var midt i Arbeidet, vilde han atter komme med nye Forslag, og paa denne Maade udfylde en Deel af min knappe Tid med lutter Begyndelser uden Ende og Slutning. „De har Uret, min gode Neergaard!“ gjentog Abildgaard med Venlighed, „det er ikke blot K.s, men det er ogsaa mit virkelige Ønske, at De udarbejder en saadan Lærebog; mit Ønske er det, fordi De derved gavner ikke alene Stiftelsen og dennes Lærere, til hvis Tal De jo ogsaa hører, men især **Dem selv** under Bogens Udarbeidelse. Jeg lover Dem forresten, at ingensomhelst Cabale, var den end paatænkt, som jeg ikke bør troe, skal faae mindste Indflydelse paa Deres Arbeide; og nu haaber jeg,“ tilføiede Abildgaard, idet han rakte mig faderligen Haanden, „at De af Godhed for mig og i Tilid til mit Løfte vil paatage Dem dette Arbeide og udføre det saa hastigt, som Deres øvrige Forretninger tillade det. Meget vilde det glæde mig,“ vedblev

han, „dersom gjensidig venstabelig Tillid bestandigt maatte finde Sted imellem X. og Dem; dette vilde glæde mig, saavel med Hensyn til begges egen Lyfsalighed, som til Skolens Fremtids Lær; De kan troe, X. er et bedre Menneſte, end Mange anſee ham for; han har ofte mangen god Idee, om han juſt ikke altid ſelv er ſaa heldig i at udføre den“ o. ſ. v. — Et hvert af Abildgaard's Duffer var mig en uroffelig Lov; jeg begyndte alſaa ſtrax Arbeidet, og offrede dertil ſaa megen Tid, ſom mine andre Forretninger til- lode. — Uagtet der var kommen en Kurre paa Traaden imellem X. og mig, uagtet jeg havde ſaaet et Horn i Siden paa ham, ſøgte jeg dog, efter Abildgaard's Duffe, ſaavidt min aabne, uforſtilte Charakter tillod det, at omgaaes ham ſom forhen. Han gjorde ſig derimod al Umage for, ved Roes og forekommende Venlighed, der var ſelv den Fremmede paa- ſaldende, at vinde min Tillid, hvilket dog aldrig lyk- kedes ham. Iſær vakte det X.'s ſkjulte Miſnoje, hvilken han end ikke altid formaade at dølge, at Abildgaard ofte betroede mig practiſke Veteri- nairforretninger, ſom han før havde overdraget X. at udføre. Da jeg var færdig med min Lærebog, fik X. den til Gjennemlæsning, efterat Abildgaard forud med Tilfredshed havde gjennemlobet den. Nogle

Dage efter bragte K. mig den tilbage, forsynet med en Titel til **min** Bog, hvilken sluttedes med: „udarbejdet af K. og J. B. Neergaard.“ — Min Ungdomsforfængelighed, der rimeligviis dengang tørstede lidt formeget efter Navnkundighed, tog ham dette paa nødte Compagnieskab meget ilde op, fordi han hverken havde Lod eller Deel i Bogens Indhold, uden forsaavidt at jeg ogsaa havde været nødt til at samle Materialier til min Bog af de Gjenstande, som han foredrog for Skolens Elever; men i saa Fald havde Abildgaard jo meget mere Grund til at sætte sit Navn paa Titelbladet af min Bog. K. tilføiede ved samme Leilighed: „Dersom De ønsker det, skal jeg meget gjerne, for at spare Dem noget Arbejde, skrive en Fortale til Bogen;“ hvortil jeg noget spodsk og spydigt svarede, „havde jeg kunnet overkomme at udarbejde selve Bogen, vilde jeg vel sagtens ogsaa finde paa, uden at savne Tid dertil, at nedskrive dens Fortale og Titel, men at jeg iøvrigt takkede ham, fordi han vilde indføre den unge Forfatters litteraire Arbejde i Publicum og bæere det med sit Navn.“ Da jeg viste Abildgaard Titelbladet med K.s Navn, og tillige meddeelte ham, hvad der i denne Henseende var forefaldet mellem K. og mig, smilede han og sagde: „Jh! lad ham kun skrive Fortalen;

han har da en passende Anledning til der at bebude det anatomiske Værk, som snart kan ventes fra Deres Haand." Dette skete ogsaa, naturligviis efter Abildgaards Tilskyndelse*).

Længe havde jeg ikke havt det bedste Dje til K.; min Affmag for ham tiltog Dag for Dag, og vakte tilsidst, efter flere Aars Samvirken, den Beslutning hos mig, at rive mig med Gæt ud af al Forbindelse med ham ved Veterinairskolen, at begive mig til Udlandet, hvor jeg ventede, en bedre Lykkestjerne at varfle for mig end hjemme ved Siden af K. At raadføre mig med Abildgaard i denne Anledning, befrygtede jeg, vilde føre mig fra Maalet, og jeg var saa indtagen af mit Tankebillede, at jeg troede, det ei burde undergaae nogen Forandring. I Sindets første

*) Manuscriptet til dette Værk var, som sagt, fuldendt og skulde før Abildgaards Død have været trykt, dersom denne ikke ligesaa pludselig, som uventet var indtruffen. Siden blev jeg hindret derfra ved en Mængde practiske Forretninger, som jeg maatte varetage, indtil jeg i en Studs tiltraadte min Udenlandsreise. — Manuscriptet blev liggende efter mig paa Veterinairskolen og skal — ikke have været ubenyttet. Ved min Hjemkomst krævede jeg det tilbage, men Forholdene vare nu forandrede; Manuscriptet var „forkommet“, — hed det. Jeg har flere Gange efterlyst det i offentlige Blade og vilde endnu være den forbunden, som kunde lede mig paa Spor derefter.

Opbrusning ilede jeg hen til den russiske Minister, hos hvem jeg vidste, at Abildgaard forhen havde omtalt mig fordeelagtigt og derved bevirket, at jeg havde indkjøbt til ham adskillige kostbare Heste, der bestandigt fandt hans Bifald, og bad ham, ved sin Indflydelse at skaffe mig en Ansættelse i Rusland som Veterinair; dog med den Betingelse, at jeg maatte forblive i Danmark, indtil jeg havde underkastet mig den medicinske Examen, og derefter at erholde af den russiske Regjering et Reifestipendium i tre Aar, for i fremmede Lande at gjøre mig bekendt med de bedste Veterinairindretninger, forend jeg begyndte min Carriere i Rusland. Ministeren syntes ikke at være utilbøjelig til at arrangere det Fornødne til mit Dnskes Opfyldelse, men sagde derhos, at han ikke kunde gjøre noget Skridt i denne Anledning, forend han havde talt med Abildgaard derom. Det blev mig nu klart, at Sagen paa denne Maade vilde tage en for mig ugunstig Vending; thi Abildgaard vilde naturligviis ikke billige dette Skridt. Meest foruroligede det mig, at jeg mueligen ved denne Leilighed skulde paadrage mig min hulde Lærers Misnøje. Samme Dag gif jeg hen til Abildgaard, for selv at anflage mig og derved mindste det ubehagelige Indtryk, min ubesindige

Færd sandsynligviis vilde gjøre paa ham, naar den først blev forebragt ham af en Anden; men jeg traf ham ikke hjemme. Den næste Morgen tidligt kom Abildgaard til mig paa mit Bærelse og var usædvanligen alvorligt og mørkt stemt: „De har jo været hos den russiske Minister igaar?“ sagde han. — „Ja!“ var mit Svar. — „De ønsker at forlade Danmark?“ — „Ja!“ — „Hvorfor?“ — „Fordi K. og jeg passe aldeles ikke sammen, og fordi jeg befrygter, at jeg formedelst K.s Intriguer og indirecte Indflydelse vil komme til tidligt eller sildigt at friste samme Skjebne, som mine **fire Formænd.**“ — Abildgaard svarede: „Hvad det første Punkt angaaer, da kan her kun være Spørgsmaal, om De passer til Skolen, og Skolen til Dem; Lærernes Personligheder vedkomme ikke Skolen. Desuden vil De i intet Land og mindst i Rusland, undgaae Ubehageligheder af det Slags, som her afficere Dem; jeg er endog overbevist om, at De med Hensyn til Deres Charakter slet ikke passer til Rusland*). Hvad det andet Punkt angaaer, da er Deres Frygt aldeles ugrundet; thi jeg har for længe siden sikket Dem mod Indflydelsen af de befrygtede Cabaler og Intriguer, idet De snart kan

*) Det var under Keiser Pauls Regjering.

vente, om De ønsker at blive i Danmark, en fast Ansættelse som Skolens tredie Lærer, samt kongeligt Stipendium til i sin Tid at foretage en videnskabelig Udenlandsreise i nogle Aar. Nu overlader jeg til Dem selv at bestemme, om De vil blive hos os eller begive Dem hen under Pauls Scepter; kun Ministeren, De selv og jeg kjende Deres overleede Beslutning, og Ministeren har lovet mig Tausshed, om den gjøres Behov." — Den store Magt, som Abildgaard fra det første Djeblif af, jeg kom i et Slags Forhold til ham, havde over mig, traadte mægtigen frem ved disse Ord, jeg svarede dybt nedbøjet og skamfuld: „Var jeg vis paa, at min faderhulde Begjører kunde tilgive mig hiint ubetænkfomme Stridt, saa havde jeg nu intet kjærere Ønske, end at forblive hos min ædle Lærer i Danmark og vedblive at drage Nytte af hans Kundskabsfylde og af hans lysende Exempel — — —“ Den fromme, blide, ærværdige Olding rakte mig med Faderkjærlighed sin Haand, udslettede hos mig foregaaende ubehagelige Grindringer, forsonede mig med den hele Verden, selv med X., og gjorde mig igjen meget lykkelig; men — denne Lykke varede ikke engang to Døgn. Den følgende Dag (21de Januar 1801) omtrent Kl. 7 om Aftenen blev jeg pludseligt kaldet op til Abildgaards Fa-

milie; jeg ilede derhen og fandt vor Abildgaard rørt af et Slag, liggende udstrakt paa Sofaen, aldeles uden Livstegn. Uden at indlade mig med den sorgfulde Familie, der stod ved hans Side, fløi jeg hen til Dr. Falkenthal paa Dvæsthuset; han fulgte strax med mig tilbage til Sorgens Huus, men — desværre kun for at bekræfte, at Abildgaard var tabt for os Alle. — Virkede Efterretningen om Abildgaards pludselige Død som et Lynslag paa enhver Fædrelandets, Menneſſehedens og Videnskabernes Ven, da kan jeg med Sandhed ſige, at Indtrykket af dette Sørgebudskab var mig som et Jordſkjælv, dobbelt ſtræffeligt, da jeg i ham ikke alene havde tabt en inderlig kjær Lærer, en faderlig Belynder, en ſkarpſeende Veileder gjennem Livets Labyrinth, et ypperligt Mønſter, hvorefter jeg kunde uddanne mig til min Fremtids vigtige Vandring, — men min hele Fremtidslykkes Haab gif tilligemed ham heden; det ſkønne Trylleslot med Hensyn til min Fremtidsſtilling, ſom jeg neppe to Dage forud ved ham ſelv havde erfaret, og ſom næſten var fuldført, laae nu, ſom jeg troede, nedſtyrtet i Gruſet. Kort, Sorgen over en Mand, der var mig ſaa kjær, ſaa vigtig, ja ſor Djeblikket nødvendig, maatte naturligtviis trænge ind til det Inderſte, og det ſaa meget dybere, ſom hans Død indtraf aldeles uventet;

thi neppe en halv Time forud havde jeg staaet ved hans Side, beskæftiget med anatomiske Undersøgelser, og forladt ham tilsyneladende karst og sund. — Nedtrykt af Sorg og trøstesløs maatte jeg i dette strækelige Djeblik bringe den fjærligste og elskværdige Datters *) herlige, tænksomme, dannelsindede Mand, som jeg forefandt beskæftiget med vigtige Embedsager, denne gruelige Efterretning — — —.

Den følgende Morgen tidligt kom K., aandedræpende og i Damp af enhver Pore, løbende hen til mig paa Veterinairskolen og fortalte mig, at han vidste med Sikkerhed, at jeg strax blev ansat ved Stiftelsen som dennes anden Lærer, hvilket glædede ham meget (??); han forsikrede derhos, at det var nødvendigt med Hensyn til Stiftelsens Interesse, — nødvendigt med Hensyn til vor egen, at vi fra den Stund af stode paa den allerfortroligste Fod med hinanden, at vi tillidsfuldt meddeelte hinanden Alt, hvad vi saae, horte og erfarede, Stiftelsen og os selv angaaende. — Men jeg gif ikke i hans Snare; jeg søgte tvertimod at undgaae enhver nøje Forbindelse med

*) Hvergang jeg gaaer forbi denne ædle Dauneqvindes Bøllig, som i flere Aar næsten dagligen har været Tilfældet, svæver hedengangne Glæders og Sorgers Skygge mig imøde.

ham, og jeg blev ikke heller længe paa Bilsfor. — Samme Dag blev jeg ved en Skrivelse fra Overkammerherre Hauch anmodet om, at komme hen til ham paa det kongelige Palais. Jeg indfandt mig der strax. Hauch modtog mig som en søn og kjærlig Fader. „De har mistet,“ sagde han, „en kjærlig Dem meget hengiven Lærer, og jeg beklager Dem; men hvad har ikke hele Landet tabt ved vor Abildgaard's Død! Det maa imidlertid formilde Deres Sorg noget, at Directionen, ifølge Abildgaard's smukke og kraftige Ubefalinger, har fundet sig foranlediget til strax at indstille Dem til Ansættelse som anden Lærer ved Veterinairsskolen istedetfor K., som nu naturligviis bliver Skolens Forstander og første Lærer. Hauch tilføjede: „Naar De i Fremtiden med Hensyn til Deres unge Alder skulde i Deres Embedsstilling behøve en ældre og mere erfaren Mand's Raad og Veiledning, da kom til mig, og jeg skal altid vise Dem samme redelige Villie som den Hedengangne.“ Disse Ord af en Hædersmand som **Hauch** og derhos af min Foresatte opvægede naturligviis i det Djeblig mit af Sorg nedtrykte Sind. Siden drev Hauch sin Fadergodhed og Tillid endog saa vidt, at han uanmodet borgeede for mig ved Indlemmelsen i et Samfund, hvor sand Moralitet hører hjemme.

Efter Abildgaards Død begyndte en ganske ny Periode i Skolens som i mit Liv, og en Række af meget forskjellige, paa hinanden følgende Tildragelser have siden truffet mig ind i en Hvirvel af Begivenheder. — Abildgaard havde bestyret Skolen med en Forstandighed, Klogskab, Indsigt, Omhyggelighed og Nætskaffenhed uden Lige, og gjort alt Sit til at forplante og forevige der sine Kundskaber og sin Aand. Under Abildgaards Forstanderskab var Veterinairskolen et Samlingssted for vore berømteste Læger og Naturforskere, der stoffedes om deres Drabel; ja, mangen Lærd fra Udlandet besøgte Danmark blot for Abildgaards Skyld; og hvad der udgik fra hans Pen, var i Almindelighed nyt, originalt og altid meget belærende. Den nye Forstander søgte derimod med mageløs Iver at holde al fremmed videnskabelig Virksomhed uden for Skolens Gebeet, og at omgjerde Stiftelsen imod alle dens Naboer, ret som om han misundte dem at oplives af dens Lys og Sol. Han havde før Abildgaards Død *) skrevet Meget; men det Meste af, hvad han i Veterinairfaget havde ydet — hans Virksomhed i Værelse! — var af den Bestaffenhed, at, naar

*) Siden er ikkun Lidet, enddog høist Maadeligt, udgaaet fra hans Pen.

Man borttager, hvad der tilhører Abildgaard og Andre, bliver ikke synderligt Mere end det nøgne Papir tilbage. Læste han et nyt Skrift i Faget, da stete det nok ikke saameget, for selv at beholde, hvad han havde læst, som for at give det strax fra sig igjen til Andre; han øste ud af de bedste Bærker ligesom Danaiderne σ : fyldte altid i og tomte altid ud, hvorved han vel heftede Noget deraf paa Andre, men paa sig selv saa meget som Intet; han viste sig derfor ogsaa altid temmelig stymperagtig, saasnart han fremstod i practiske Forhold. — Slig Forfatter, der brammer med fremmede Kostiigheder, kan vel ofte vinde den vankundige Mængdes Bifald, men Folk af Forstand og Indsigt rynke Næse ad hans laante Mo-saisk. — Velsignet være vor A b i l d g a a r d, der med Iver og Kraft **ene** har stiftet ikke alene Veterinair-skolen, men det hele Veterinairfag i Danmark, hvis Berømmelse naaede til de længst bortliggende Egne, — velsignet være dette hans redelige, utrættelige og moisommelige Bærk; men Skam faae Enhver, der har søgt og endnu søger af Uvidenhed eller **Egennytte** at skjule og nedbryde det!

Faa Dage, efter jeg var kaldet til Hauch, blev det communiceret mig, at Hs. Majestæt aller-naadigst havde udnævnt mig til Lector og anden

Lærer ved Veterinair-skolen. K. bragte mig Communicationen og var ublu nok til at ville bilde mig ind, at hans varme Anbefaling havde meget bidraget til min hurtige Ansættelse, skjøndt jeg tilfulde vidste, at jeg som Lærer ved Veterinair-skolen var ham en skræffelig Torn i Øjet med Hensyn til hans Nepoter og alle hans Fremtidsplaner, og at han under Venstabs Maske uafsladeligen søgte paa en listig og hemmelighedsfuld Maade, ved lønlige og skjulte Midler, at drage mig **fra Skolen** igjen. Saaledes kom han Dagen før min Ansættelse løbende til mig og fortalte, at der var faldet ham en Idee ind, der kunde blive mig til stor Fordeel, nemlig at Ridekonsten burde foredrages theoretisk ved Manegen i Forbindelse med visse Dele af Veterinairfaget, hvilket naturligviis Ingen datids bedre var skicket til end jeg, der i adskillige Aar havde lagt mig efter Ridekonsten i Forening med mit Hovedfag. Jeg fattede strax, at han havde bag Øret at trække mig ind i nye Embedsforhold, og derved omsider gjøre mig det umueligt, tilbørligen at varetage mine partes ved Veterinair-skolen, hvorved der i Fremtiden vilde aabne sig Udsigter for hans Nepoter til Ansættelse ved Skolen; jeg svarede derfor, at han med Hensyn til mig ikke maatte gjøre sig nogen Uleilighed i hiin Anledning, thi jeg ønskede ikke

og vilde ingenlunde modtage et saadant Engagement, som det mig godhedsfuldt tiltænkte. — Strax efter min Ansættelse bragte han mig en Dag den uformodentlige Efterretning, at det var nødvendigt, at jeg i daværende Aar overtog hans Forretninger i Remontecommissionen (hvis Medlemmer Dagen efter [!] skulde tiltræde deres Rejse omkring i Landet), da hans nye Embedsstilling som Skolens Forstander krævede i de første Maanedes hans Nærværelse hjemme. Atter en Cabale, men som aldeles ikke baadede ham! I et Tidsrum af omtrent 15 Aar havde K. været Commissionens Medlem, men stedse fristet Ubehageligheder, fordi han i Grunden ikke var practisk Hestekjender, skjøndt han bildte sig det ind: Hesteprangerne paalistede ham mangel paa lydfuld, ubrugbar Cavalleriehest, og Regimentscommandeurerne anklagede ham derfor. Han troede, ved at faae mig interimistisk indstuffed i Remontecommissionen, hvor han selv havde været udsat for mange Fortrædeligheder, og hvor jeg, ifølge min Stilling som Veterinair, især skulde staae til Regnskab for Forretningernes Udfald, jeg absolut maatte faae mit Banesaar som practisk Veterinair; dette troede han saameget visjere, som Commissionens tre andre Medlemmer vare aldrende Mænd, nemlig to Cavallerie-

Oberster og en Generallieutenant (Commissionens Præsæs og een af Veterinairskolens Directeurer), der efter hans Mening vilde oversee det nye duunhagede Medlem*). Men han forregnede sig mærkeligt. Commissionen begyndte at træde i Virksomhed i Slagelse, og allerede den første Dag var jeg saa heldig at vinde saavel den rettskafne Præsæs's som mine to andre Medcommissionairs Tillid og Agtelse i den Grad, at det siden bestandigt overdroges til mig at lede Forretningernes hele Gang. I Odense blev Præsæs syg og maatte forblive der tilbage, medens Commissionens øvrige Medlemmer fungerede i Jylland, Slesvig og Holsteen. Med Held vedblev jeg at styre Forretningerne, og jeg meddeelte vor Præsæs i Odense flere Gange om Ilgen fyldestgjørende Efterremin-ger derom. Denne min heldige Optræden i en vigtig practisk Embedsstilling begrundede end mere Directionens forud ikke ufordeelagtige Mening om mine Kundskaber og min practiske Embedsdygtighed i Veterinairfaget, og anledigede den til strax efter min Hjemkomst at indstille mig til at vorde virkelig Medlem af den kongelige Remonte-

*) Den hele Intrigue havde han selv i et ubetænksomt Øjeblik yttret et Sted, hvorfra jeg erfarede den ved en retsindig Mand, der yndede mig meer end ham.

commission istedetfor K., der nu aldeles mod sin
 Billie maatte udtræde af samme under Paaskud af,
 at Remonteforretningerne egentlig henhørte til den an-
 den Lærers Embede. Directionens godhedsfulde
 Dpmærksomhed for mit Vel ved denne Veilighed havde
 endog til Følge, at den, som et Beviis paa sin sær-
 deles Tilfredshed med min Færd, udvirkede mig aar-
 ligt 50 Rd. foruden mine Diæter, saalænge jeg var
 Medlem af Remontecommissionen, til Erstatning for
 det Tab, jeg led, ved at maatte afbryde mine private
 Underviisninger i de faa Uger om Aaret, jeg virkede som
 saadant; en Dpmærksomhed, der ikke var ble-
 ven min Formand til Deel, og som derfor vel end
 mere forøgede hans Avindsyge. K.s Hang til at be-
 tragte mit Vel med Fortrydelse, tiltog Dag for Dag;
 men han søgte bestandigt, ved forstilt Venlighed, smig-
 rende, søde Ord, at dølge sit virkelige Sindelag mod
 mig; han behandlede mig stedse per indirectum,
 o: ved Omveje, jeg behandlede derimod ham per
 directum, o: ligefrem. Den Klippe, hvorpaa han
 søgte at faae mig til at strande — og som jeg ved
 andre Veiligheder siden virkelig er strandet paa — var
 den med et fyrigt, choleric Temperament inderligst
 forenede Urlighed og Aabenhjertighed, at handle aaben-
 lyst for Alles Dine, at sige min Mening reent ud,

uden at ændre Convenients, Cabaler og Intriguer. Forbetmeste lyffedes det mig dog, ved min Ærlighed at overvinde hans konstige Paafund og omsider at **knuse** alle hans behændige Efterstræbeller. Virkelig behøver Man kun at være en ærlig Mand i Drets egentlige Betydning, for stundom at byde over de underfundigste Hoveder. Englænderne sige jo ogsaa ordsprogsviis: „Ærlighed er den bedste Politit!“ De Kneb, hvormed X. især segte at mislede Andre, for at styrte mig, var, at føre, naar vi begge vare tilstede, i Clevernes og Fremmedes Nærværelse Gjenstande i Veterinairfaget paa Tale, om hvilke han vidste, vi havde aldeles modsatte Anskuelser og Meninger, for at bringe mig til at **modsig** ham, hvoraf han greb Anledning til hemmeligen at anklage mig for vore fælles Foresatte, som den, der søgte at røve ham, som Stiftelsens Forstander og første Lærer, Clevernes nødvendige Tillid; ja, han tog end ikke i Betænkning ved slike Leiligheder at give sin svage Side til Priis og udsætte sig for Prostitution, ved at møde af mig grundige og uomstødelige Dyppositioner, naar han derved troede at kunne opnaae hiin sin Hensigt. Et Uveir drog sig saaledes lidt efter lidt sammen, der ikke længe efter udbrød, anlediget ved en lav Intrigue af ham. Jeg havde nemlig en Dag præpareret

Kjønndelene af en til Skolen nogle Dage forud henbragt død Ko, hvilke jeg agtede at benytte ved mine private Forelæsninger *), som faa Timer derefter skulde holdes. K. erfarede dette, og lod Skolarerne strax kalde sammen i Anatomiekammeret, indfandt sig der selv, og forlangte af den inspections-
havende Skolar i Anatomieafdelingen Fordøjelsesredskaberne af hiin Ko, hvilke han — **aldeles mod Sædvane** — foregav at ville demonstrere for Eleverne. Skolaren svarede, at de fordrede Indvolde havde jeg ladet bortkaste, for at nytte Koens Kjønndele ved mine private Forelæsninger. K. lod, som han derover blev meget fortrydelig, nævnte mit Navn flere Gange i en heftig Tone, hvilket jeg tydeligen kunde høre paa mit Bærelse, der var ovenover Anatomiekammeret, foer i et Nu op til mig og spurgte mig — ogsaa aldeles mod Sædvane — i en meget usømmelig Tone, hvorledes jeg turde understaae mig, uden hans Tilladelse at benytte de til Skolen hidkomne Cadavere til mine private Forelæsninger. Jeg svarede ham, uden at reise mig fra mit Sæde, at

*) Disse besøgte dengang af Artilleriecorpsets samtlige Officerer, adskillige Studerende og andre Hæstelibhavere, blandt hvilke jeg endnu erindrer Oldingen, Conferentsraad Holten.

jeg havde mere Grund til at spørge ham, hvorledes han turde uden gyldig Anledning „understaae“ sig til at insultere mig paa mit Bærelse; thi i alle de Aar, jeg havde foredraget Huuspattedyrenes Anatomie paa Veterinairsskolen, havde hans Formand, som vi begge maatte højagte, tilstaaet mig fri Raadighed over Cadaverne. Derimod vidste jeg vel, at, naar Forstanderen forlangte enkelte Dele af et Cadaver, var det min Pligt at opfylde hans Begjering; men saasom dette ikke var skeet, skjøndt Cadaveret flere Dage forud var bragt til Skolen, saa maatte han selv ved rolig Eftertanke kunne indsee, at han aldeles ikke havde Ret til at bebrejde mig Noget i denne Anledning, endnu mindre til at oversuse mig med Uartigheder paa mit eget Bærelse. Han nærmede sig mig med et Par hurtige, imponerende Skridt og tillod sig nogle Uqvemsord, rimeligviis for at bringe mig i Affect og faae mig til at forlobe mig, hvilke rigtignok bevirkede, at jeg hurtigt sprang op fra min Stol, hævdede min Huusrret og ledsagede ham saa galant, som Omstændighederne tillode det, ud af Døren. Han skreg „Gevalt!“ Kun et Par af Skolarerne kom springende op ad Trappen, til hvilke han manifesterede, at jeg havde givet ham et Dressigen. Modig af bare Angest løb han hen til een af Skolens Di-

recteurer, vor ædle, forstandige, høist rettskafne Statsminister Newentlow, og berettede usandfærdigen, at han var kommen op til mig paa mit Bærelse, og havde meget høfligt anmodet mig om at lade ham i Fremtiden vide, naar jeg vilde benytte Skolens Cadavere til mine private Forelæsninger, hvorpaa jeg øjeblikligt var sprungen op fra Stolen og havde givet ham et Dreffigen. At vor høimodige og ædelmodige Newentlow, der selv umueligen kunde fornærme noget Menneffe, og i hvis Charakter ikke var Spor af Hastmodighed og Jilsindethed, og som derfor ikke heller taalte sligt hos Andre, — blev fortørnet paa mig over hiin K.s Relation, som det saameget lettere lyffedes ham at give Sandheds Præg, da han nogle Gange i Forvejen hemmeligen havde bragt mit Choleriske Temperament paa Bane hos Newentlow, og jeg selv, naar Menneffevennen, den ædle Newentlow i den Anledning lod nogle faderlige Formaninger falde, istedetfor roligen at tale min Sag, strax blev afficeret, fordi jeg vidste, at K. havde givet Anledning dertil, og saaledes endmere bestyrkede hans Bagtalelse. Næste Dags Formiddag Kl. 11 blev jeg ved en Skrivelse fra Newentlow kaldet op til ham i Forstanderens Bopæl. Til min største Forundring traf jeg tillige der alle Skolens Elever samlede. Jeg

skjælvede ikke ved Synet af dem, skjøndt jeg strax anede, at deres Nærværelse var fremkaldt ved en Cabale af K., hvortil hans Besøg paa mit Bærelse Dagen forud sandsynligviis havde givet Anledning. Efterat Statsministeren paa en ham egen human Maade havde stadfæstet Rigtigheden af min Anelse, begyndte han strax selv personligen, vistnok i den ædlest Hensigt, et Slags inquisitorisk Forhør i Elevernes Dørværelse, der varede omtrent til Kl. 3 om Eftermiddagen, hvortil han vel ikke havde den fuldeste Ret, da jeg, ligesaa vel som Forstanderen, var kongelig Embedsmand, han første og jeg anden Lærer; min Færd egnede sig altsaa ikke til at undersøges af en Privatmand, men ved Domstolene. Ikke kan jeg efter saa lang Tids Forløb gjøre Rede for Alt, hvad der i denne Anledning blev spurgt og svaret, men det minde jeg i Almindelighed, at jeg paa det evidenteste modbeviste **enhver** af K.s saakaldte Klagepunkter, der i Grunden ikke vare Andet end Lapperi, hvilket han ved denne Leilighed paa den uædlest Maade gjorde Brug af, samt at han under Forhøret gav sig til Priis for Dadel og slet Dmtale, og tabte sin Foresattes Afgtelse. Han tillod sig endog en skammelig Angivelse, der egentlig horte under Politivæsenet, nemlig: „at jeg ofte skulde have havt Aftenselskaber hos mig, hvor

Man slog ind i den franske Frihedsaaend." Vel besøgte mig stundom nogle dannede unge Menneſter, ſom med mig taledede fyrigt og frit om Dagens Anliggender, uden i mindſte Maade at lade os genere af Professorens, naar han stundom bærede os med en kort Viſit; men aldrig var vor Tale uanſtændig, end mindre lovſtridig. Den i ſine Meninger billige og fordomsfrie Rewentlow tog heller ikke mindſte Notice af denne Bagvaſtelse, af en Mand, der desuden ikke var beſkjendt ſom nogen Ven af Meningsfrihed, men ſom en Aristocrat af første Skuffe, hvorimod, jeg negter det ikke, jeg yndede liberale Grundſætninger og fulgte med Deeltagelse den ædlere Deel af den dengang ſaa almindelige friſindede Tidsaaend, der ſiden har havt en væſentlig Indflydelse paa min Charakters Udvikling og lagt Spiren til en vis Frimodighed, der aldrig ſiden lod ſig qvæle. K. undſaae ſig end ikke ved, af Mangel paa grundig Anledning til Klagemaal, at angive mig for en lille Ungdomsſynd, ſom han ſelv, ſkjondt gift Mand, ikke ſkal have været fri for. Kun med Henſyn til hans Beſøg Dagen forud, der nærmest havde anlediget dette Stueforhør, kunde jeg naturligviis ikke gjøre Andet end ſandfærdigen fortælle Rewentlow det imellem K. og mig Paſſerede; thi vi vare jo ene paa mit

Bærelse, hvor Dialogen fandt Sted. Men K.s hele Mimit, paa hvilken jeg et Djeblisk had Rewentlow vende sin Dymærksomhed, stadfæstede mit Udsagn, og gjorde enhver videre Beviisførelse overflødig. — Den høist retfærdige Rewentlow, der formedelst K.s usandsfærdige Rapporter, mueligen forud havde været noget bedre stemt for ham end for mig, kaldte mig efter Forhorets Slutning ind i et andet Bærelse, og forsikrede mig ved et Haandtryk, at det glædede ham meget at have erfaret min Skyldfrihed i det Bærelselige, men han beklagede derhos høiligen, at et uvenligt Forhold var indtruffet mellem Stiftelsens Lærere, der useilbarligen maatte have en skadelig Indflydelse paa dens Larv. — Dagen efter tilskrev jeg K. i Anledning af dette Præliminairforhør et Brev, som han, efter Ordspøget, nok ikke lystede at stifte for Vinduet, hvori jeg paa det Bestemteste opfordrede ham til at indgive **skriftligt** til den **samtlige Direction** for Stutterivæsenet og Veterinærskolen den Klage, han i Løn og Skjul Dagen forud mundtligt havde dristet sig til at forebringe Statsministeren. For at overbevise ham om, at jeg ingenlunde vilde benytte mig af den Waande, hvori hans uværdige og saare uheldige Klagetale Dagen forud havde bragt ham, indrømmede jeg ham endog

tre Ugers Frist til at forfatte et skriftligt Supplement til samme. Jeg sluttede med den Erklæring: indgav han ikke en saadan skriftlig Klage i Løbet af nævnte Tidrum, da kundgjorde jeg offentligt hans hele foregaaende Færd denne Sag betræffende og sammes for ham havde uheldige og beskæmmende Udfald i det private Stueforhør. To Dage, forend det bestemte Tidrum var udløbet, modtog Directionen en skriftlig Klage fra K., der ikke var et Haar bedre bevendt end den mundtlige; den forsjente endog saa lidet at ændses, at Skolens retfærdige, skarpsindige og meget virksomme Directeur, Overkammerherre Hauch, sagde til mig i Ridehuset et Par Dage, efterat Klagen var indløben: „At det var saa langt fra, at den havde skadet mig, at jeg snarere ved den havde vundet i Directionens Omdømme, og at jeg blot behøvede at besvare den med et Par Ord i Almindelighed.“ — Kun det allersidste Punkt i Klagen syntes at forsjene et Slags Dymærksomhed, idet jeg der beffylldtes for at have bestandigt søgt Anledning til at compromittere Forstanderen i Elevernes og Fremmedes Dørværelse, for at røve ham hines Tillid og Agtelse, ved at yttre Meninger og Anstuelser med Hensyn til omhandlede Veterinairgjensstande, der vare hans aldeles modstridende. Rigtignok havde vi

i Henseende til Veterinairfaget høist forskjellige Synsmaader, og betragtede det fra meget forskjellige Synspunkter; men aldrig yttrede jeg hine og disse, førend han selv havde opfordret mig dertil, naturligtviis for at faae en idetmindste tilsyneladende Anledning til at føre Anke over mig, hvilket ovenfor er oplyst. Selv i Henseende til det blot Formale tænkte vi sandeligen meget ulige: K. hang pedantisk ved sine gamle, af hans værdige Formand tildeels cæsereede Bannere, der ved Tidens Velde vare blevne ham ligesom hævede til Forskrifter og Vedtægter; jeg yndede derimod ikke disse, naar de, nærbeslægtede med Tant og Taabelighed, hindrede sand Oplysning, men jeg fulgte dem naturligtviis, naar Forstanderen købte det. Min Ungdomsfrighed og min billige Harm over K.s forslagne Færd, der sigtede til min totale Undergang, forledte mig til at handle imod min ædle, retsindige Foresattes (Hauchs) Raad, „blot at besvare K.s Klage med et Par Ord i Almindelighed“; jeg oplyste og gjendrev den ikke alene punktviis, men jeg troede mig desuden pligtig, for at kunne tilbørligen retfærdiggjøre mig mod den sidste og **ene**ste væsentlige Klagepunkt, at stille K. blot næsten i enhver Green af Veterinairfaget og at understøtte ethvert mit Udsagn med oplysende, uom-

støbelige Kjendsgjerninger, hvorom Skolens Elever for detmeste havde **vist** og **tydeligt** Kjendskab. Næsten i fulde to Maaneder beholdt han dette mit Svar, for at replicere; han manœvrerede i dette Tidsrum i alle Retninger med vanlig Snubed, fornemmelig med Skolens Elever, for at faae mine Beviser svækkede og tilintetgjorte. — Paa samme Tid, jeg dagligen led disse Krænkelse i min Embedsstilling, fristede jeg pludseligt en **aldeles uventet**, over al Maade pinende, dyb Hjertesorg, der kom K. og hans Sag vel tilpas. Een af mine hjertelig kjære Venner, der var sin Familjens Fryd, sine Jævnaariges Mønster, ligesaameget med Hensyn til Aand som Hjerte, fort — en Mand med de ypperligste Aandsgaver, med de solideste Kundskaber og den elstværdigste Charakter, ualmindeligt agtet og elstet af **Alle**, men især af en herlig Pige, som havde givet ham Tro og Love i Skoleaarene, men som en grim Skjebne, værre end Døden, røvede ham og derved bibragte ham et pinende Saar, som aldrig lægtes — denne Ven, hvem jeg skyldte en betydelig Deel af min aandelige Dannelse, blev formedelst **Andres** Svaghed selv svag og i et Nu en Bold og et Offer for den ublideste Skjebne — — —; han blev dømt at hensesættes paa Christiansø som Statsfange.

Hans i Lyffkens Dage mange, mange Venner og **Skyldnere** vendte ham nu, som det sædvanligen er Tilfældet i **Mordgangs Skole, Ryggen**; jeg, der med ubøjet Sind paa samme Tid maatte stille mig i Kamp med en meget farlig og øvet Efterstræber, maatte ogsaa og især virke for den fængslede Ven. Mit Venskab for ham gjennemgif Farers og Gjen-
vordighedens Ildprøve; det lyffedes mig omsider ved fremmede, herlige Menneskers Assistance og ved min egen allerunderdanigste Bønsalden, at see ham frigis-
ven og at forlade Danmark samme Dag, jeg paa offentlig Beføstning tiltraadte en videnskabelig Uden-
landsreise. *)

*) Vi have siden ikke seet hinanden, men bestandigt corre-
sponderet, indtil for omtrent 30 Aar siden, da han agtede
med et spansk Skib at gaae til Boston. Rimeligviis er
han strax efter død og kastet overbord; men ingen Tid,
intet Menneffe formaaer at forandre min varme Hengi-
venhed, min trofaste Broderkjærlighed til ham. — Neben-
staaende **Mindebillede**, som han nedskrev i min Stam-
bog ved vor Skilsmisse paa Christiansø (hvor jeg besøgte ham, og
vi i fire Uger deelte om Natten det skumle Fængsel, thi om Da-
gen var han uden Fængselstvang), da vi droge til forstjel-
lige Verdens egne, er mig en kjær Erindring om vor Ung-
doms Samliv. Det maa imidlertid ingenlunde bedømmes
fra den poetiske Side, thi Forfatteren var ikke Poet
og gav sig ellers aldrig af med at poetisere. Med Hen-
syn hertil tør jeg ogsaa haabe, at Læseren vil bære over

Min foregaaende lykkelige Sindstemning og særdeles Tilfredshed med min hele Stilling — i Særbeløshed min Embedsstilling — led nu i denne

med en vis Frihed i Sprogets Brug, i Udtryk o. s. v., der ikke kunde undskyldes hos Digteren med fornøden Digtergave, Digterevne og Digterkraft.

I Dag et Smil, i Morgen bittere Taarer
 Blev Mandens Lod i Livets dunkle Dal;
 Tidt Kummers Torne trakte Vandrer saarer,
 Tidt opfyldt blev hans Bryst af natlig Dval.
 Dog, Held ham! om paa Livets trange Beje
 Han støtter sig ved Venstabs stærke Arm.
 Held mig! paa Sorgens kolde skumle Leje
 Jeg Lise fandt, o Broder! ved Din Barm.
 Ei gled min Fod, før Du med ædel Barme
 Paalagde mig at sagtne mine Fjed;
 Og faldt jeg — Gud! hvor zittrede Du Arme!
 Det var ei mig, men mere Dig, der led.
 Hvor tidt, naar den Alvise fra det Høje
 Indhylled' mig i Kummers tause Nat,
 Nedbrandt ei da en Taare fra Dit Dje;
 Den trøstet' mig; — jeg fandt mig ei forladt. —
 Og saae Du af mit taaretunge Dje
 Mig segnend' under Modgangs djærve Slag,
 Da frygtede Du ikke navnløs Møje,
 Ei meer end Helten frygter Vaabenbrag. —
 Nu gaaer Du til Europa's fjerne Stæder,
 Og søger Biisdom udi fremmed Land;
 Din Bortgang rober mig hvert Haab om Glæder;
 Dog, gaae, hvor Migt Dig byder, ædle Mand!
 Og jeg forlader hine kjære Egne,
 Hvor Spøg og Fryd og skundom Sorg vi fandt;

faa aldeles uventede Modgangskamp et mærkeligt Afbræk; mit cholerisk-sangvinste Temperament, pirret og svækket af Gjenvordigheder og Sorg midt i den fyrige

Ei undes det Din Broders Haar at blegne
 Der, hvor hans Barndoms blide Rose svandt.
 Maaskee, om kort, selv flere tusind' Mile
 Og Oceaners Hav adskille Dig fra mig;
 Dit Billed' dog skal i mit Hjerte hvile;
 Min Skygge stedse skal omsvæve Dig.
 Og seer Du hist, at Ustylds Taaren rinder,
 Og mærker sagte Susen rundt om Dig;
 Det er Din Broder, som Dig kjærlig minder
 At standse Ustylds Graad saa blidelig.
 Og hører Du den Undertryktes Klage,
 En Oldings trætte Suk for savnet Brød;
 Og skuer Du nedbøjet Kummer's Plage,
 Af hule gustne Kind den Armes Nød;
 Og baner sig nu Bejen til Dit Dre
 Den Faderløses Bøn om Hjelp og Raad;
 Lad deres Nød da blidt Dit Hjerte røre,
 Udspreed der' skumle Nat ved ædel Daad!
 Men seer Du, Broder, stundem paa Din Bane
 Et skoldet Ar, en Sjæl foruden Dyd,
 Et Strog, der Værd og Agtelse vil rane
 Af Fædres Muld og gølge Navnes Lyd;
 Og møder Du til samme Tid en anden,
 Der uden Bram betræder Blissdoms Sti,
 Med Dyd i Hjertet, Egeløv om Vandens
 Nedknæl for ham, gaae Taaben kold forbi.
 O! eet endnu jeg Dig saa gjerne siger
 Dig, Broder, Dig, min Barndoms, Ungdoms Ven!
 For hvem mit Suk til Gødheds Fader stiger: —
 Han signe Dig med Held fra Himmelen! —

Ungdoms sødeste Drømme, antog lidt efter lidt en melancholsk Retning og hensatte mig stundom i en hypochondrisk mørk Stemning, som jeg før aldeles ikke kjendte. Nydelser af Jordlivets Glæder var ikke nu, som før, vedvarende, men stundom meget skyndsom, flagrende og brøstfældig, og jeg indsaae desværre, men for sildigt, at mine Benners Barselsord med Hensyn til K. vare altfor grundede; jeg maatte nu ogsaa sande, hvad den ædle, verdensfloge **Ubildgaard** saa ofte havde sagt mig med Hensyn til min Mangel paa Mennekkendskab og min altfor store Tillid til Mennesker i Almindelighed m. M. — Medens hiint dybe og uventede Hjerteskaar ved en Bens sørgelige Skjebne skrækkeligen nagede mit Sind, modtog jeg K.s Replique med en Mængde Bilag, hvori Stiftelsens Elever, paa en hver ædel Følelse oprørende Maade, negtede at vide Besset om Ting, som de dag-

Du reiser bort; dog altid gjem mit Minde,
 I Fryd og Kummer lad det følge Dig!
 Maaskee ei meer Du skal min Hytte finde; —
 Dog hisset, Broder! hisset seer Du mig.

Christiansøe den 24 October 1803.

3 Hans. P.
 6*

ligen havde **feet, hort og erfaret**, og K. selv, der ikke mange Uger i Forvejen havde hyklet mig Benfkab og Agtelse, gav sig nu den Mine at ville have mig idømt — **Tremarksbod**; og hvorfor? Fordi Skolens Elever, hvis moralske Opdragelse var ham betroet, havde ladet sig forlede og forlocke til at forfølge adskillige, dem vitterlige Sandheder til hans Fordeel og min Skade. — Den ædle Hauch har medes over K.s Færd, men foreholdt mig derhos, dog paa en Maade, der viste mere Omjorg for min Tarv end Mishag med min Færd, at jeg mod hans Raad havde værdiget denne Sag for megen Opmærksomhed og derved indviklet mig i store Ubehagligheder. Han raadede mig, jo før jo hellere at consulere en duelig Jurist, og gav mig ved samme Leilighed mangen faderlig Advarsel for Fremtiden. — Jeg henvendte mig strax til vor hæderligen bekjendte Højesteretsadvokat Rottbøll, gav ham en Recit af den hele Sag, som jeg dernæst overleverede ham med alle dens Bilag til Bedømmelse. Efter nogle Dages Forlob gik jeg til Rottbøll igjen. „Jeg har,“ sagde han, „gjort mig bekjendt med Deres Sag; efter mit Skjøn har K., og ikke De, opført sig som Mindre——d. Jeg tør ogsaa med Sikkerhed indestaae Dem for, at ingen af vore Retter vil ændse hans Paastand. Imidlertid

vilde jeg dog ønske for Deres Skyld, at Directionen vilde gjøre ham det ret indlysende, at han som ærefjær Mand ikke kan være bekjendt, paa saadan Maade at gaae i Rette med sin Embedsbroder, og at den hele Sag maatte bortfalde, thi den vil dog altid volde Dem baade Tids- og Pengespilde og mange Ubehageligheder. Og hvad nytter det i Grunden Dem, at K. stemples i Verdens Dine, som han fortjener?" — Jeg svarede, at saaledes, som Sagen dengang stod, tillod min Ære mig ingeniunde at slutte noget Forlig med K.; jeg ønskede derimod at stedes for en Ret, for at forsvare mig til Punkt og Prikke. „J saa Fald raader jeg Dem,“ gjentog Rottbøll, „at De søger at faae Sagen undersøgt af en Commission, der bestaaer af sagkyndige, redelige Mænd; jeg vil da selv troe, at Skolarerne skulle kunne bringes til at kalde det Forbigangne, dem engang Bevidste, tilbage i Erindringen, og at Sagen i det Hele da vil faae et for K. ikke gunstigt Udfald.“ — Jeg gif strax til Danmarks elskede Kronprinds, vor for faa Aar siden afdøde Kong Frederik VI., meddeelte Høifstamme et kort og sammentrængt Indhold af den hele Sag, og bønfuldt ham underdanigst om, at der maatte vorde nedsat en Commission, bestaaende af sagkyndige Mænd, for at undersøge Sagens rette

Sammenhæng. Den humane Kronprinds, der ikke taalte Nogens Forurettelse, hørte mig med Opmærksomhed, gjorde mig adskillige Spørgsmaal, som jeg tilfredsstillende besvarede, og lovede mig naadigst Bønhørelse. Neppe 8 Dage derefter blev efter Kronprindsens udtrykkelige Befaling en Commission nedsat, bestaaende af to Assessorer i Hof- og Stadsretten, Bangert og Bang, den naturkyndige Assessor Rafn og Hs. Excellence Over-Staldmester Røpstorff, Commissionens Præses, til at undersøge og drøfte Sagen. Den for faa Aar siden afdøde Conferentsraad Bangert (Assessor Bangerts Broder), der dengang var Copiist i Generalcommissariatscollegiet, førte Protocollen. — Jeg besvarede nu K.s Replique meget kort, blot i Almindelighed, og forbeholdt mig at give de fuldstændigere Oplysninger i Sagen under dens Drøftelse i Commissionsforhandlingerne, der strax efter toge deres Begyndelse. Allerede i det første Commissionsmøde fik Sagen en for K. meget ugunstig Vending, uagtet han havde maget sine Intriguer med særdeles Snildhed og List; flere Gange kom han i stor Forlegenhed og Knibe ved uventede Spørgsmaal, der gjordes ham til øjebliklig Besvarelse. Dagen efter meddeelte een af Skolens Elever (Stiftslærling Lars Hammer fra Næhren i Præstø Amt), at han under ingen Omstændigheder

havde villet beqvemme sig til at underskrive de ham og øvrige Elever af Forstanderen forelagte skriftlige Udsagn, ei at vide Besked om Adskilligt, der med hans og Kammeraters Vidende dog virkelig havde fundet Sted paa Skolen, og at han var vis paa, at disse nu, da de havde erfaret, at deres Benægtelse sigtede til at skade Skolens anden Lærer, og at den i Commissionen skulde bekræftes med Eed, vilde rette den overensstemmende med Sandheden. — I den næste Commissionsamling mødte en svensk Doctor (Nhom), en særdeles oplyst, talentfuld og retskaffen Mand, der dyrkede Veterinairfaget og i den Anledning foretog en Udenlandsreise paa offentlig Bekostning. Han forklarede blandt Andet, at Forstanderen (der selv var nærværende og sad lige over for ham ved Commissionsbordet!!) ofte havde betydet ham, hvor uklogt det var, at han steds holdt sig meer til Stiftelsens anden Lærer (mig), end til dens Forstander, — at han som klog Mand burde vide, at den Ko, han vilde malke, skulde han holde sig til, — at han, ved bestandigt at have henvendt sig til mig, havde tabt adskillige betydelige Fordele, f. Ex. fri Bopæl paa Skolen og daglig en Couvert ved hans Bord, Logis og Kost frit hos hans Svoger Stutmesteren under sit Ophold ved Stutteriet,

Afgang til Skolens Archiv, samt mangen med Hensyn til hans Fag vigtig Oplysning o. s. v. o. s. v.; men at det endnu var Tid at tilbagevinde alle disse indtil da tabte Fordele, ved i Fremtiden at holde Omgang og Venskab med ham og vende mig Nyggen o. s. v. — Allerede i det tredje Commissionsmøde — saavidt jeg mindes — fik X. sit **totale Banesaar**. Jeg havde nemlig i Anledning af nysnævnte sidste Punkt i hans Klage seet mig nødsaget til at oplyse, at jeg ved flere Leiligheder havde været ikke alene berettiget, men endog **pligtig**, at yttre den af ham der paaankede Meningsforskjel, saasom, naar X. erklærede Heste, deriblandt meget kostbare (f. Ex. een, Generalkrigscommissair Mönning tilhørende), for snive, der **ikke** vare det, og lod dem sans façon **dræbe**, uagtet jeg med Grunde oplyste, at han fejlede, hvilket Obductionen ogsaa siden, men for sildigt bekræftede. I denne Anledning havde jeg, som nys anført, beraabt mig paa Skolarernes Bidnesbyrd, men da disse uden for Commissionen mod al Forventning havde negtet at vide nogen Betsked om slike Tilfælde, saa randt mig lykkeligviis under Commissionsforhandlingen et uomstødeligt Beviis paa hiint mit Udsagns Rigtighed i Tanke, der ei trængte til Skolarernes Bekræftelse. Aaret forud

var nemlig fra det ridende Artillerie afleveret en syg Hest til Veterinairskolen, som efter K.s Paastand var snivet, og som han strax lod dræbe, skjøndt jeg var af modsat Mening og understøttede denne med Grunde. Obductionsforretningen, der til Lykke for mig den Gang blev indført i en dertil autoriseret Protocol, oplyste ogsaa soleklart, at det ulykkelige Væst **ingenlunde** var snivet. Denne Kjendsgjerning, som jeg mundtligt meddeelte Commissionen, blev strax protocolleret, og det paalagdes K., naar Forhandlingerne vare endte, ufortøvet **samme Aften** at indsende til Commissionens Præsæs ovennævnte Sniveprotocol, et for mig høist vigtigt Document, der ene beviste mit Udsagns Paalidelighed om K.s Uagtsomhed i at bedømme den saakaldte Snive sygdom, samt de af ham i den Anledning tagne høist uheldige og overilede Beslutninger. K. undlod imidlertid, uagtet hans til Commissionen givne Lofte, at sende dennes Præsæs Sniveprotocol. Først i det næste Commissionsmøde (**14 Dage efter den bestemte Tid!!**) medbragte han selv Protocolen. Efter Opfordring af Commissionen forklarede han i denne Anledning, at ved nøjere Eftertanke havde han fundet det betænkeligt at betroe et med Hensyn til Sagen saa vigtigt Document til en Fremmed, og selv

havde han ikke før havt Tid til at bringe Protocollen.
 Usfessfor Bangert kom den medbragte Sniveproto-
 col først ihænde; han studiede ved at blade i den, da den
 nylig var undergaaet en for Enhvers Dje paafaldende
 Metamorphose, som jeg for Scandalens Skyld ikke her
 videre vil berøre, og leverede den med en meget be-
 tænkelig Mine til Præsæs. Efterat alle Commissionens
 Medlemmer med lige Forundring havde gjort
 sig bekjendte med den tilstedekomne Sniveprotocol,
 blev den af Commissionen tagen i Forvaring,
 saavidt jeg mindes, forseglet, og Sagens videre Under-
 søgelse for den Aften afbrudt. — Et Par Dage efter
 kom Usfessforerne Bangert og Bang til mig paa
 min Bopæl, og foreslog mig at samtykke i, at Com-
 missionsforhandlingen blev hævet, imod at jeg
 paa en hæderlig Maade blev aldeles frikjendt
 og dernæst mig allernaadigst forundt et kongeligt Reise-
 stipendium i flere Aar, for i fremmede Lande at ud-
 vide mine Kundskaber i Veterinairfaget og andre
 dermed beslægtede Videnskabsfag. De tilføjede, at
 jeg ingenlunde maatte troe, at de gjorde mig dette
 Forslag af Dpmærksomhed for K., hvis Sag vel ikke
 havde det bedste Udseende, men det ffete ene af Dp-
 mærksomhed for Statens Interessee, der vilde lide,
 om K. qvitterede sin Post som Forstander ved Bete-

rinairskolen: da jeg med Hensyn til min unge Alder vanskeligen vilde kunne i alle practiske Forhold strax remplacere ham som Stiftelsens Formand; desuden vilde jo Skolen derved komme til at savne en Lærer, og jeg gaae glip af et kjært Ønske, nemlig at tiltræde en videnskabelig Rejse i Udlandet. De sluttede med, at hiin Anskuelse og vissefælgeligen ikke K.s Personlighed havde den kloge og ædle Statsminister Rewentlow havt for Dine, da han afhørte Skolarerne paa Forstanderens Bopæl. Jeg erklærede mig villig til at opfylde deres Ønske under de af dem lovede Vilkaar, da jeg indsaae, at jeg, som ung Mand, vilde paadrage mig mine Foresattes Ugunst, naar jeg under disse Omstændigheder paaastod Sagens Undersøgelse fortsat. — Kort derefter blev det mig communiceret af Stutteridirectionen, at Undersøgelsescommissionen var efter kongelig Befaling hævet, at jeg var aldeles frikjendt og i Naade entlediget fra mit Embede som anden Lærer ved Veterinairskolen, hvorimod allernaadigst var tilslagt mig en aarlig Understøttelse i 3 Aar, for i Udlandet at udvide mine Kundskaber i Veterinair- og Stutterifaget og flere andre Videnskabsgrene, samt at øve mig i Ridekonsten o. s. v., og ved min Hjemkomst lovet **Bartpenge**, indtil jeg modtog en passende Ansættelse (K. og jeg, hed det, tænkte for

ulige til at kunne virke sammen, uden ofte at komme i en Berørelse, der maatte vække Elevernes Forargelse), hvorimod K. ikke vistes den **allermindste Opmærksomhed** i denne kongelige Resolution.

Jeg vandt saaledes ved denne Sags Afgjørelse den **hæderfuldste Triumph**, idet Kongen vidste baade at dømme og belønne, saa at Alvind maatte blegne og Ondskab krybe i Skjul. — Allerede som ung Mand var K. bekjendt som en farlig Cabaleur, der paa en næsten utrolig Maade havde intrigueret mod sine **Lærere** og **Belgjørere**, selv i **Udlandet**, hvor han havde nydt den venligste og bedste Modtagelse af højt berømte Videnskabsmænd, herlige Mennesker, til hvem han af **Ubildgaard** var **anbefalet**. Skulde Nogen ønske Beviser i denne Anledning, da ligge de parate i min Pult. — Det var denne samme K., som i mange Aar ved sine hemmelige Puds havde fortrædiget og fortrængt vor **Wahl**, hvis Mesterskab i det botaniske Studium var erkjendt i hele Europa. Men den stille, tænksomme **Wahl** levede ikke i den store Verden, men i den **store Natur**, og derfor lykkedes det K., der bestandigt lod sig see i Forgemakkerne og hos de Store og Mægtige, ved Intriguer at fortrænge den berømte **Wahl** fra en Plads, som ingen Botaniker i

Europa formaaede at gjøre ham stridig. Jeg gjen-
 tager, at jeg har **fuld Sjommel** for mine Udsagn
 og Meninger om K., og overlader det gjerne til hans
 efterlevende Venner og Frænder at spørge, **hvorfra?**
 og at fordre det beviist. Det gjør mig Dndt, at jeg
 for Sagens nødvendige Dplysnings Skyld er
 nødt til at røre ved død Mand; men Dablen maa
 træffe Dmstændighederne, ikke — mig. Sam-
 tidens agtværdigste Mænd (af hvilke to af **Wahl's**
 kjæreste Disciple, **Hornemann***) og **Hofman-**
Bang, rinde mig i Du, der nøje kjendte K. og hans
 Færd) maae bedømme, om min Charakterffildring af
 K. i det Hele er feilagtig eller overdreven.

Skjondt jeg under hiin Commissionsunder-
 søgelse havde flaaet K. med alle hans Intriguer
 og Cabaler aldeles paa Flugten, spillede han mig dog
 strax efter lønligen et nyt Puds. Jeg ansogte nem-
 lig om at maatte udsætte min Udenlandsreise til det
 paafølgende Foraar, for at kunne førend min Afreise
 underkaste mig i Danmark medicinsk Examen; men
 uagtet høje Bedkommende halvt om halvt havde lovet
 at understøtte dette mit Dnsse, blev det mig dog af-
 flaaet, ene formedelst K.s ulykkelige Indvirken paa

*) Hornemann er senere død.

Formaaende. Det var ham naturligviis meget om at gjøre, at faae mig saa hastigt som mueligt bort for at kunne ubemærket og ugeneret drive sit Spil ved og med Veterinairskolen, som han lystede.

Det maatte imidlertid nu, efterat jeg — om jeg selv tør sige det — saa ærefuldt havde bestaaet mig i hiin Kamp mod X., synes som afgjort, at jeg engang skulde afløse ham som Forstander ved Veterinairskolen, og at hans Intriguer, idetmindste med Hensyn til mig, skulde være aldeles kvalte og tilintetgjorte; men i Skjebnens Bog stod skrevet anderledes. X. stod nu, da jeg var borte, som Lærer ved Veterinairskolen alene, og Ingen formaaede at controlere hans Færd; Directionen havde vel tilbunds lært ham at kjende, men den ansaae ham for uundværlig, og maatte derfor finde sig i Meget med Hensyn til hans snue Anslag og Planer; desuden traadte Adler strax, Newentlow fire Aar senere udaf Directionen, og X. søgte med Snildhed at anvende List, for at faae deres Pladser besatte med Mænd, der vare aldeles ukjendte i Faget; kunde han til en saadan Post finde en aldeles „Simpler“, saameget desbedre: „Det er en herlig Mand for os“, var da hans Mundheld. Hauch var den eneste Directeur, som han har nogen Frygt for; men denne hans Foresatte var bestandigt over-

læsset med en Mængde andre Embedsforretninger og savnede Tid til at bespeide X. og hans Færd.

For at skjule Uvidenhedens, Vanens, For-
dommeis og Egennyttens lidt efter lidt synkende
Bygning, anvendte han strax efter min Vortgang
fra Skolen al sin Kløgt og Smildhed paa at drive
sin **tidligere Plan** igjennem, nemlig: at vinde
Gneret for sin **Familie** til alle superieure Em-
bedsposter i Veterinairfaget og Stutterivæse-
net, og derved forebygge, at nogen **Fremmed** skulde
komme til at tige ham i Kortet. Det lykkedes ham
strax efter min Afreise til Udlandet at faae ansat som
Volontair ved Skolen en **Brodersøn** (selv
havde han ingen Sonner), der har været meget
uheldig i sin Embedsstilling. — Ikke længe efter fik
han ogsaa en **Søstersøn** stukken ind under sin Vare-
tægt paa Skolen, men med ham kunde han ikke enes;
de brouillerede sig omfider i den Grad med hinanden,
at **Søstersønnen** (der skal have været en brav
Mand) forlod ikke alene Skolen, men ogsaa Landet.
I hans Sted fik han puttet en dito **Brodersøn**,
en **Kjædelig Broder** til den **første**, ind i Sko-
lens Mysterier; denne traf omtrent et Decennium
Gage som Stiftelsens **Lærer**, men blev efter X.s Død,
i Mennesselivets kraftfuldeste Alder, formedelst **total**

Ubrugbarhed sat paa Pension. Omtrent et halvt Decennium før dennes Afgang kom endnu en **Søster:** **søn** til Skolen, en flittig, brugbar Mand, der i adskillige Aar med samvittighedsfuld Stræben har søgt at holde sammen paa Skolen; men han har maattet bøde for Dnklens Nepotisme og Andres Indolence og Egegyldighed for Skolens som for hans Tarv. Nogle Aar derefter blev en **femte Fætter** ogsaa anbragt ved Veterinairskolen. X. var saaledes saagodtsom paa eengang omgjerdet af 4—5 **Broder:** og **Søstersønner** til Beskjermelse og Beskyttelse i sit **Forstanderskab**. Desuden bestyrede X.s **Svo:** **ger** det hele kostbare frederiksborgske Stutteri (der bestod af omtrent 700 Individier), saa at Man vel med Føje kan sige, at alle vigtige Embeds- poster, saavel ved **Veterinairskolen**, som ved det kongelige **frederiksborgske Stutteri**, vare **aldeles** overdragne til eller, rigtigere, **inddragne** **under een eneste Familie**, uden at nogen som helst **Fremmed** havde mindste directe Indflydelse paa deres Embedsstillinger. Og saaledes omgiven af **lutter Slægtninger** blev det X. mueligt, efter eget Godtbefindende og egen Interesse*) at skalte og valte

*) Ogsaa med Hensyn til denne kunde jeg meddele mærkelige Bidrag.

med det hele Veterinair-, Stutteri- og Heste-
 væsen i Danmark, hvilket omsider havde til Følge,
 at den danske Veterinairskole, der ved Abild-
 gaards Død var anseet som den første i Europa,
 under hans Eftermand i den Grad blev forsømt,
 forqvælet og forhutlet, at Man omtrent 3 $\frac{1}{2}$ Decen-
 nier efter Abildgaards Død troede sig nødsaget til,
 som foran er bemærket, at ansætte en medicinsk Doc-
 tor, der var aldeles fremmed i Veterinairfaget, som
 Lærer ved Skolen, for derved mueligen at forebygge
 dens Undergang. Denne Lærer var altsaa den første
 Fremmede uden for K.s Uetled, der efter nogle
 og tredive Aars Forløb blev ansat blandt K.s
 Nepoter ved Veterinairskolen. — Kan Noget
 fremvise, selv ved Paven's Hof, hvor Nepotismen
 dog egentlig horer hjemme, Mage til overdreven Slægt-
 ningsbegunstigelse, lige sda skadelig for Statens
 Interesse, som fornærmende for fortjensflige Medbor-
 gere? Man troe imidlertid ingenlunde, at K.s Be-
 stræbelser blot gif ud paa uretsfærdigen at tilvende sin
 Familie varige Fordele; nei, de sigtede mere til, at
 omstænde ham selv i hans Embedsstilling af mindre
 nøjeseende Nepoter, hvorved han kunde „skalte og
 valte“ med Veterinairskolen og det hele Vete-
 rinairfag i Danmark efter eget Behag, som han

lystede. Jeg spørger nu enhver upartist Læser, om Man ved sliq Veilighed og under sliqe Omstændigheder ikke skylder Nutid og Fremtid, „at røre ved død Mand's Færd?“ — Unstfeligt vilde det have været, om Directionen for længe siden havde draget Omsorg for, at et Par dygtige medicinske Studerende, der havde Eyst og Anlæg til Veterinairfaget, havde faaet en passende Understøttelse, der satte dem i Stand til at lægge sig efter dette i Forbindelse med det medicinske Studium, samt at der siden, naar de havde absolueret den medicinske Examen, var blevet forundt dem et Reifestipendium, for at uddanne sig ved de bedste Veterinairskoler til vordende Lærere i Dyrlægefaget.

De eengang meget berømte frederiks borgske Stutteriracer have ogsaa K.s Nepotisme, Gri-
ben om sig og Mangel paa Duelighed i Stutterifaget især at takke for, at de omsider ud-
artede og vanslægtede i den Grad, at Man saa sig nødsaget til at reorganisere det hele Stutteri og redu-
cere det til et Minimum *). Det meget vanskelige og, naar fornøden Forstandighed og Forsigtighed sav-
nes, tillige meget skadelige Krydsningsystem, der

*) Nylig troede Man sig endog beføjet til, aldeles at bortskaffe den sidste Rest af disse eengang saa berømte Racer.

var K.s Kjøphest, paa hvilken han i mange Aar ved alle Leiligheder red, fik han omsider ved sine mangehaande skjulte Konster listet ind i det frederiksborgske Stutteri. Stutmesteren var vel til sin Tid en meget dygtig Embedsmand, begavet med gode Evner, en utrættelig Virksomhed, en levende Begeistring for sit Fag og — i Sandhed, sine Embedsbrødre, isærdeleshed sin Svoger, i høi Grad overlegen; men netop denne Overlegenhed gjorde, at han, desværre for ham og Stutteriet, blev brugt til saa mange heterogene Forretninger, at han umueligen tilbørligt kunde varetage sit Hovedfag, derfor omsider tabte fornøden Interesse for det og tillod Svogeren en høit ulykkelig Indflydelse i Stutteriets Bestyrelse, der hverken baadede dette eller Stutmesteren, hvilket i det Efterfølgende skal vorde oplyst! — At den daværende Stutteridirection ogsaa havde nogen Skyld i det herlige Stutteries totale Forfald, kan vel Ingen negte; thi hvorfor tillod den K. saa megen Indflydelse paa denne vigtige Indretning? Det er i sig selv indlysende, at, naar en saadan Indretning forfalder, kunne dens Overopsynsmænd ikke betragtes som skyldfrie; thi i saa Fald maatte dem jo ikke heller kunne tilregnes nogen Andeel i dens Frem-

gang og Fuldkommenhed, og de maatte blot ansees for en Luxusartikel.

Sidst i October 1803 tiltraadte jeg min Udenlandsreise, der først gik til det berømte Universitet Georgia Augusta i Göttingen. Som **Abildgaard's** yndede Discipel modtoges jeg der af de fleste Lærde med en Godhed og Forkjærlighed, der var mig ligesaa gavnlig som glædelig. Mellem vor for-
 evigede **Abildgaard** og den geniale Lærde, **Blumenbach** — der var ligesaa hæderligt bekyndt for sin høist agtværdige Charakter, som for sine mange udmærkede litteraire Arbejder i næsten alle Naturvidenskabens Grene, oversatte næsten i alle levende Sprog — havde i mange Aar været knyttet et hjerteligt Venkab, grundet paa gjensidig Højagtelse, der i fuldeste Maal kom mig til Gode, og havde til Folge, at jeg, den Fremmede, strax blev modtaget og behandlet i det blumenbachske Huus som et Lem af Familien. **Blumenbach** kastede meer og meer sin Godhed paa mig, og jeg betragtede ham som eet af mine Ungdoms-Idealer, een af mine ypperste Lærere ved Høiskolen, ja — som min anden **Abildgaard**! For begge nærrede jeg sønlig Kjærlighed og Hengivenhed; de vare begge mine Lærere og mine Mønstre, de behandlede mig begge med

en Godhed og Dymærksomhed, som intet Djeblik fornegtede sig, og som det er en hellig Pligt for mig at gjengjelde med taknemmelig Ihufommelse, saalænge mit Hjerte har Følelse, min Aand har Tanke tilbage. Af fuldt Hjerte fordobler jeg min Tak til disse mine uforglemmelige Lærere, der tidligt gave mig Dje og Sands for sand Videnskabelighed; taknemmelig erkjender jeg, at, dersom i min Vandel og Færd Noget har været mit Fødeland til Gavn og Fordeel, Noget har gjort mig ædle Medborgeres Indest og Agtelse værdig, da har disse to herlige Mænds Indflydelse paa min Aandsdannelse og Charakter især bidraget dertil. Maaskee lærte jeg Meest af **Abildgaard**; men **Blumenbach** lærte mig især at fatte og nytte, hvad jeg havde lært. Min hjerteligste Betsignelse over **begges** Støv! Usigelig lykkelig, ja — stolt vilde jeg føle mig, om jeg turde smigre mig med, at min Vandel og Virksomhed havde efterladt Noget, der var værdigt at tjene dem **begge** til **Minde** *).

*) Endnu en tredje Mand havde nær, skøndt i en meget silbigere Alder, efterat jeg i mange Aar havde gennemgaaet Gjenordighedernes Skole, faaet en mægtig Indflydelse paa min gavnelystne Virksomhed i mit Fødeland. I næsten et heelt Decennium ydede han mig ogsaa megen Tillid og Agtelse; men — — —!! eller tog han maaskee

Jeg anspændte mig strax ved denne berømte Høiskole saaledes i mine Studeringer, at min hadstefte Avindsmand i mit Fødeland maatte erkjende, at jeg ikke frøb om imellem det lave Krat og Buskværk, men at jeg søgte at gribe de Videnskaber, jeg lagde mig efter, i et rigtigt Hold. Jeg kunde og **burde** ogsaa gjøre det; jeg kunde gjøre det, fordi mit Reises stipendium tilligemed adskillige Tillæg, som mine Forefatte (Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen) Tid efter anden godhedsfuldt udvirkede mig som Beviis paa deres Tilfredshed med min videnskabelige Wandel, gav mig et flækkeligt Udkomme, der satte mig i Stand til i Livets skønneste Dage med Lyst at overlade mig til Videnskabernes henrykkende Nydelsler i Musernes Hjem; — og jeg **burde** gjøre det, jeg **burde** angribe mig med Hensyn til mine Studeringer, thi min Ære bød det, og det saameget mere, som jeg derved tillige erholdt den største Triumph over min værste Antagonist, min meest hadefulde Fjende.

I de tre første Maaneder af mit Ophold i Göttingen fuldførte jeg mit medicinske Studium,

tilsidst blot Hensyn paa mine svage Sider, og drog med Magt Djet fra de gode? Meer og Andet kan jeg her med den bedste Billie ei finde til hans Undskyldning.

for at kunne det næste Foraar underkaste mig den medicinske Examen ved Universitetet; hvilket jeg, som foran er bemærket, havde maattet afbryde hjemmeformedelst min, af K. hemmeligen paaslyndte, Reise fra Fødelandet. Jeg hørte derfor i dette Tidsrum — med Undtagelse af philosophiske og æsthetiske Forelæsninger hos Professorerne Bouterweck og Benecke — alene medicinske hos Wisberg, Richter, Hemelin og Blumenbach. Dennes comparative anatomisk=physiologiske Forelæsninger interesserede mig især i høi Grad; thi jeg medbragte fra Danmark stor Lyst til dette Studium, der i høi Grad næredes, qvægedes og tiltog fra den Stund af, jeg kom i et videnskabeligt Forhold til Blumenbach, fik en aldeles fri Udgang til hans kostbare, sjeldne naturhistoriske Cabinet og nød den Ære at supplere det med adskillige af mine egne anatomiske Arbejder. Desuden forstod Blumenbach mesterligen den Kunst, ogsaa at gjøre sine Forelæsninger underholdende ved Foredraget, der var i høi Grad originalt, interessant og vittigt. Uden at saare med Satirens Pile, gav han ved Videts Talent Tanken et hurtigt og stærkt Indtryk, viste ufornodet en Lighed i Ting og Forhold, frembragte med en naturlig Lethed en Forbindelse af Tanke og

Tankebilled, hvis Harmonie og Slægtfæb overrashede og morede Tilhørerne, hvilke hun saaledes bestandigt henførte paa en bred, let og afverlende Lystvandring, hvor de pluffede Blomster, der frydede meer end een Sands. Dste gjorde ogsaa den ham egne laconiske Korthed god Effect, idet Billederne derved bleve end mere træffende og pikante. — I April Maaned (1804) underkastede jeg mig ved Universitet den medicinske Examen og bestod mig med Ære, hvortil mit comparative Studium af Anatomien og Pathologien især bidrog; skjøndt den menneskelige Pathologie i Grunden var min svageste Side; men et lykkeligt Tilfælde mødte mig her, jeg blev tilfældigviis examineret i een af de Sygdomme, som jeg nogle Aar i Forvejen efter Todes Dnsse og Opmuntring havde nedskrevet med behørig Reflexioner i min dengang førte Sygejournal (see Pag. 38), og kunde altsaa opvarte med curiosa. — I det paafølgende Sommersemester hørte jeg Cursus i nyere Historie, Naturphilosophie, Naturhistorie, Physik, Chemie, Landøkonomie og Politik hos Heeren, Bou=terweck, Blumenbach, Mayer*), Stromayer,

*) En Søn af den berømte Mathematiker og Astronom Tobias Mayer, der har skaffet sig et ubodeligt Navn ved sine Maanetavler, for hvilke hans Onke erholdt 3000 Pund Sterling af den engelske Regjering. Hans høist

Beckmann og Schlözer, — deeltog tilligemed en herlig Landsmand, Hermann Løvenskjold*), der ogsaa studerede ved det göttingfke Universitet, i philosophiske Disputationsøvelser under Bouterwecks Præsidium, samt fuldendte derhos min Doctordisertation (Commentatio anatomico-physiologica sistens disquisitionem, an verum organorum digestioni inservientium discrimen inter animalia herbivora, carnivora et omnivora reperiatur. Gottingæ 1804. 4. 12 Ark, 3 Kobber), som jeg havde begyndt paa i Danmark**). I September promoverede jeg i den medicinske Doctorgrad i Overværelse af Universitetets navnkundige Lærde, Heyne, Blumenbach, Wisberg (der var Rector magnificus), Richter, Hemelin, Stromayer senior, Beckmann, Bouterweck m. Fl., hvilke gave Acten ved

vigtige Haandskrifter og Tegninger til et nyt Maanekort bevares paa det göttingfke Observatorium. Saavidt jeg mindes, har Lichtenberg udgivet Noget deraf.

*) Denne fortræffelige Mand døde for nogle Aar siden som Deputeret i Cancelliet paa en Reise i Italien, som han foretog for sin Sundheds Skyld.

***) Mindes jeg ret, var det ogsaa i dette Halvaar, at jeg tilligemed vor kundskabsrige Oldgrandfater, Professor, Dr. med. Wedel-Simonsen, hørte et høist interessant privat Reifecollegium hos Wisberg.

deres Nærværelse en end højere Betydning. Jeg blev desuden ved denne Leilighed, som ogsaa mit Doctor-diplom og adskillige af hine Lærdes mig senere meddeelte skriftlige Bidnesbyrd vise, hædret paa en Maade, der end mere maatte forøge min Lyst og oplive mit Mod til videnskabelig Beskæftigelse. Slig Roes og Hæder er aandstyrkende, naar den ydes af Mænd, der selv have levet med Berømmelse og Hæder. Ogsaa min Doctordisertation blev i lærde Blade omtalt og bedømt paa en mig saare fyldestgjørende Maade og skaffede mig mangt et Bekjendtskab og Venstabskab med Mænd, der stode langt over mig baade i Evner og sammes Udvikling. Blandt disse bringes mig under Medskrivningen af dette i kjær Grindring den høist geniale, meget berømte Naturphilosoph Dæen, med hvem jeg levede i et meget inderligt, videnskabeligt Forhold i Göttingen, hvortil min Doctordisertation gav den første Impuls. Den ved sjelden Eru-dition navnkundige Chemiker Stromayers (Junior) første Nærmelse til mig havde jeg ogsaa min Doctordisertation at takke for; han blev snart een af mine kjæreste daglige Umgangsvenner, hvem jeg skylder mange lærerige Timer, og i hvis herlige Familiekræds jeg nød den behageligste Umgang. Een af mine huldste Venner og eet af de meest ejegode Mennesker, jeg

nogen Tid har kjendt, den dybtænkende, flittige Dr. Uhlendorf (Privatdocent i Naturvidenskaberne ved Universitetet), der døde i en ung Alder til Tab for Videnskaberne, tog ogsaa af min Doctordisertation Anledning til at stifte Venfkab med mig, der snart blev hjerteligt og inderligt.

Naturligviis tilsendte jeg strax mine Foresatte i Danmark (Directionen for Stutterivæsenet og Veterinairsskolen) min Disertation, og ansøgte derhos om Tilladelse til at forblive endnu et Aar i Göttingen, for at studere den comparative Anatomie og Physiologie, hvortil Blumenbachs instructive Forelæsninger, hans høist lærerige daglige Dmgang, hans sjeldne Cabinet og Universitetets Museum, der indeholdt mange Mærkværdigheder af Dyr-, Plante- og Mineralriget, — gave mig den bedste Leilighed. Det er en Selvfølge, at jeg derved ikke vilde forsømme mit Hovedfag; hvilket jeg netop i Göttingen havde saameget desto bedre Anledning til at dyrke, som jeg af Blumenbach tillidsfuldt var anmodet om at holde i det paafølgende Semester offentlige Forelæsninger ved Universitetet over forskjellige Grene af Veterinairfaget. Jeg havde desuden aldeles fri Adgang til Bibliotheket, der strax blev forsynet med ethvert nyt Skrift i mit Fag, saasnart jeg gjorde den humane

Overbibliothekar Neufß opmærksom paa samme, hvorved jeg tillige erholdt den bedste Leilighed til at følge Literaturen i Veterinairfaget. — Desuden ønskede jeg ogsaa, saalænge som mueligt, at drage Nytte af Universitetets fortræffelige Manege, som stod under den berømte Staldmester Uyer, en tænkende Mand, der dyrkede sit Fag efter og byggede sin Underviisning paa videnskabelige Principer, og derfor ogsaa erholdt et Udbytte, som neppe nogen af hans samtidige Colleger kunne rose sig af. Man maatte indrømme Uyer, at han ved de mildeste Midler bragte sine Skoleheste til en høi Grad af Fuldkommenhed; Pidsk og Sporer brugtes kun som Straffemiddel, og enddog yderst sjældent. Heraf lod sig forklare, at hans Skoleheste i Almindelighed opnaaede en meget høi Alder; nogle vare over 20 Aar gamle, Springerer var 23 Aar og gjorde enddog fortræffelige Caprioler. Der skal endog nogle Aar før min Ankomst til Göttingen have været en Hingst paa Banen af tyrkisk Blod, som i sit 36te Aar godt redouperede. — Neppe fire Uger efterat min Ansøgning var affendt til Directionen, modtog jeg en meget bevaagen Svarskrivelse, hvori mig ikke alene efter. Dnske forundtes et Aars Prolongation af mit Ophold i Göttingen, for at studere den comparative Anatomie og Physiologie og at øve mig i Ridekonsten

efter den auserfke Methode m. M., men tillige paa en i høi Grad opmærksom, tillidsfuldt opmuntrende Maade tilsendtes mig, som Beviis paa Directionens Tilfredshed med Anvendelsen af min Tid, en Extra-anviisning paa 200 Species til at bestride de Omkostninger, som mine Reiser under mit Ophold i Göttingen nu og da medførte, for at gjøre mig bekendt med practiske Indretninger i de hannoverske og hessiske Lande, der stode i Forhold til Veterinairfaget, Stutteri-væsenet, Landøkonomien o s. v. Directionen yttrede derhos sin Tilfredshed ved at erfare, at jeg agtede at holde offentlige Forelæsninger over Veterinairfaget ved Universitetet i Göttingen, da den derved end mere blev overtødet om, at jeg, ved at dyrke andre Videnskabsfag, ikke vilde tilfidesætte min Hovedvidenskab.

Med det göttingiske Consistoriums Til-ladelse tilkjendegav jeg paa den sorte Tavle, at jeg agtede i det tilstundende Vintersemester at foredrage ved Universitetet tvende Veterinair-Cursus — i det ene Læren om Hestens Exterieur, dens Nøgt og Pleje i sund Tilstand, samt en Anviisning til at kjende, bedømme og uden Dyrlægens Hjælp at behandle nogle af dens vigtigste Sygdomme*) — i det andet

*) Jeg lejede en Stald til syge Dyrs Behandling, der baade

Veterinairfagets Literaturhistorie. Dette gav mig selv et rigt Udbytte, da jeg i denne Anledning søgte og fandt mangen gammel „Trøster“, som forud var mig ubekjendt, paa det herlige Bibliothek, og nødte mig tillige til at følge den nyere Literatur, at gjøre mig bekjendt med ethvert nyt udkommet Veterinairkrift, medens det endnu var friskt og varmt. — Afgang til enhver af disse Forelæsninger betaltes med een Louisd'or pro Persona. Jeg havde det Held — hvortil mine Læreres, fornemmelig Blumenbachs, anbefaling vistnok især bidrog — at nogle og halvtredstindstyve Tilhørere tegnede sig til den første Forelæsning, blandt hvilke nogle af mine Landsmænd, Greverne Holstein til Holsteenborg, Rewentlow til Brahetrolleborg og Kammerjunker Løvenskjold (det forekommer mig, ogsaa min gamle Ven, Pastor Willemoes i Herfølge). Nitten tegnede sig til den anden Forelæsning; men Antallet steg efter dens Begyndelse til nogle og tyve *). — Literaturhistorien havde jeg

i videnskabelig og pecuniær Henseende var mig frugtbringende.

*) Alt, hvad mine Forelæsninger og Skrifter indbragte, anvendte jeg til Anskaffelsen af en anthropologisk Samling, der, tilligemed min ikke ubetydelige Bogsamling, i sildigere Aar er afhændet for en Bagatelle, for at skaffe mig og Mine det Nødvendige.

den Gæde at foredrage i Blumenbachs Auditorium, hvor Musageten ikke sjældent gav mit Foredrag Relief ved sin Nærværelse, der første Gang nær havde bragt mig lidt ud af Concepterne, fordi Forelæsningsen ikke var beregnet efter hans videnskabelige Polhøide. — Læren om Hestens Exterieur foredrog jeg i Ridehuset.

At jeg med en vis Engstelighed begyndte disse Forelæsningsen ved et fremmedt Universitet og i et fremmedt Sprog, er saare naturligt, men den gang var Lykken med mig; jeg modtog stedse Beviser paa mine Tilhøreres Tilfredshed med mit Foredrag og paa deres tillidsfulde Agtelse; jeg er endnu i Besiddelse af mangen kjær Erindring i denne Anledning. — Forresten beskæftigede jeg mig med det naturhistoriske og naturphilosophiske Studium, især med den comparative Anatomie og Physiologie, hvortil jeg jævnligt modtog mange forskjellige Dyr til Dissection af den opmærksomme Blumenbach, hvem disse sendtes af hans taknemmelige, kjære fordums Disciple fra alle Verdens Kanter og Hjørner. Kort, jeg fandt mig ubeskrivelig lykkelig ved min literaire Virksomhed i Göttingen, jeg nød der atter Morgenrødens Tryllesmiil, som var bortsvundet ved **Abildgaards** Død, uforstyrret; hvor jeg fastede mit Blik hen, saae jeg Videnskabernes Blomsterbede dufte mig

imøde, der lovede mig en kostelig Høst. Desuden henry mig naturligviis den tillidsfulde Agtelse, Mænd, som Blumenbach, Wrisberg, Beckmann, Neufß m. F. — hvem jeg i Aar, Dannelsse, Kundskaber og Aand følte mig saa dybt under — værdigede mig. Jeg paastjønnede tilfulde den store Lykke, at disse Mænd, der i enhver Henseende vare saa op-
 højeede over mig, skjenede og bevarede mig deres lærerige, underholdende, ja, jeg tør sige — venstabelige Omgang, der bestandigt blev mig kjærere, ligesom jeg lidt efter lidt fandt mig mere hjemme i deres Selskab. Vel vidste jeg tilfulde, at mine gunstbevaagne Lærere i Göttingen yttrede sig til altfor megen Berømmelse for min videnskabelige Færd; men en vis Følelse af stille Glæde vaftes og ulmede derved i mit Inderste, der gottede sig over den livsalige Hæder, som blev mig tildeelt af nogle af Europa's navnkundigste Lærde, og denne Hæder indgjød mig end mere Mod, Kraft og Lyst til at vandre i samme Spor, uden at agte paa den store Ulighed af vore Cyner. — Ved **Blumenbachs** mange Agtelsestegn fik jeg ogsaa Veilighed til at indynde mig hos den berømte Philolog **Sehne**, der var Universitetets elskede og høitagtede Forstander. Han overdrog mig med Hensyn til mit Fag at være Medarbejder af den göttingske Literatur-

tidende; et Arbeide, hvoraf jeg profiterede Meget, da enhver Anmeldelse og Bedømmelse af et Skrift skulde der være ubforlig, grundig og aldeles fri for polemisk Anstrøg. Heyne bevirkede ogsaa at mine Forelæsninger med Consistoriets Samtykke bleve anmeldte i Universitetets Lectionscatalog, hvilket var mig baade til Hæder og Fordeel. — I det paafølgende Sommersemester læste jeg ved Universitetet med ikke mindre Held og for endnu talrigere Tilhørere over Stutterivæsenet og den comparative Embryologie, understøttet af en Mængde Forsøg, hvormed min herlige Ven, Dr. Uhlendorf, ufortrødent assisterede mig. Trivianus's Biologie ydede mig især ved det sidste Cursus Bistand. Jeg holdt det gratis, fordi jeg befrygtede, at det ei vilde lykkes mig, at give den foredragne Gjenstand tilbørligt Hold og Sammenhæng, til at kunne betragtes som et fuldstændigt Heelt, da det egentlig bestod af rhapsodiske Dele af noget forffjelligt Indhold. Jeg havde imidlertid Grund til at troe, at det ikke fjedebe Tilhørerne; thi deres Antal tiltog under Foredraget, uagtet jeg anstillede mine Undersøgelser i et uden for Byen liggende Havehuus, som jeg dertil havde lejet. Blumenbach bæerede dem adffillige Gange med sin Nærværelse og medbragte hver Gang Supplementer, der gave dem en

Betydning, som jeg ikke formaade at give dem. — Jeg begyndte ogsaa i dette Sommerhalvaar at udarbejde et comparativt anatomisk-physiologisk Skrift, som Aaret efter udkom i Berlin. I denne Anledning anstillede jeg mange Forsøg paa levende Dyr, især af Hønseslægten, hvilke tildeels ere omtalte og beskrevne i nævnte Værk. — En pudsig Tildragelse indtraf ved denne Leilighed, som jeg med et Par Ord vil berøre. Jeg boede hos en fransk emigreret Major af et meget opbrusende Gemyt, men som derhos var i høi Grad blid og godmodig, naar Blodet igjen havde sat sig. I Gangen uden for min Dør ovenover Bertens Soveværelse havde jeg nogle Hønsbure staaende med 12 levende Huushaner, paa hvilke jeg anstillede adskillige Forsøg til Oplysning om Fordøjelsesacten. Disse Haner dreve engang ved deres „Galen“ i den tidlige Morgenstund den sangvinske Franskmand med dragen Sabel op til dem paa min Gang, for at kuffe dem og bringe dem til Tausshed; da de ei vilde respectere hans Commando, men galede igjen, saasnart han vendte dem Ryggen, tabte han omsider Taalmodigheden, aabnede i sin Hestighed Døren for alle Burene og Vinduerne paa Gangen, gjennem hvilke han fordrev det hele Hanecompagnie paa een nær, der ei vilde spadserer ud af Vinduet, hvilken han ynkeligen

tiltrakke med sin brasse Klinge. Strax efter denne Haneattaque, som jeg slet ikke havde bemærket, stod jeg op, og saae til min Forbauselse, at alle mine kjære Haner, paa hvilke jeg i adskillige Uger havde anstillet Forsøg, og i hvis Indvolde jeg haabede at finde den hemmelighedsfulde Nøgle, der aabnede de inderste og meest skjulte Gjemmer i den levende Natur, vare borte paa een nær, som i en overblødet og heelt bedrøvelig Forfatning hinkede omkring paa Gulvet med nedhængende Binger. Jeg anede strax, at dette for mig høist uventede Særsyn maatte tilskrives min Bert, og saasom der ikke heller i mine Narer flød Due- eller Lammeblod, foer jeg strax i Dybrusningens første Hede ned til Franskmanden, som jeg hørte at pusle i sit Værelse, hvis Dør var ilaaset. Efterat vi havde tilraabt hinanden gjennem den lukte Dør adskillige smukke Ting baade paa Fransk og paa Tydsk, kom Fruen i Huset, en meget agtværdig Kone, med Parlamentairflag og aabnede Døren. Der blev nu sluttet Stilstand, indtil vi op ad Dagen kunde begynde Attaquen paany for Retten paa Domhuset. Her sluttedes det Forlig, at Franskmanden inden to Solemærker skulde tilvejebringe alle mine bortkomne Haner eller i andet Fald levere mig sunde Haner istedetfor de manglende og saarede, samt efterdags indrømme alle mine

Haner, der dog ikke maatte overstige 12, Nattegardeer i sin Gaard, hvorhen han selv skulde besørge dem nedbragte, og hvorfra han om Morgenens, efterat Husets Folk vare opstaaede, igjen skulde lade dem tilbagebringe til deres vanlige Sted, og naturligviis indestaae mig for, at ingen Uvedkommende skulde komme til dem under deres Ophold i Gaarden. Min af Naturen meget godmodige Bert beseglede strax paa ægte fransk Wiis Forliget med et Kys, som han trykte mig paa kinden, og vi vare nu de bedste Venner, gik Arm i Arm hjem og drak Forlig i en Kop velsmagende Chocolate, som hans vakre Kone havde tillavet. Hanerne fik jeg igjen ved fælles Esterføgen og Omfarg paa to nær, om hvilke der nu naturligviis ikke kunde være Spørgsmaal imellem Venner. Imidlertid havde denne „Hanesag“ dog til Følge, at min Bert siden aldrig udlejede sine Bærelser til Nogen, uden under den udtryffelige Betingelse, at de ei maatte tage Haner til Huse hos sig.

Tidsfølgen leder mig nu til at omtale en Hæder, som blev mig tildeelt, paa hvilken jeg sætter høi Priis, men som Omstændighederne ei tillode mig at afbenytte. En Formiddag kom Blumenbach hen til mig og indledte strax følgende Samtale: „Vor elskede Heyne har paalagt mig at forhøre, om Doctoren ikke kunde

have Lust til at modtage en Plads ved vort Universitet som Lærer i Veterinairfaget med Professorettitel. De vilde da ogsaa faae Leilighed til at dyrke Deres Yndlingsfag, den comparative Anatomie og Physiologie, og mit Cabinet skal bestandigt som hidtil staae Dem aabent m. M." Jeg takkede min kjære Lærer for den tillidsfulde Maade, paa hvilken Man hædrede mig, og forsikrede, at mit Ophold ved Universitetet i Göttingen altid vilde blive det behageligste og nydelsesrigeste Hvilepunkt for min taknemmelige Erindring, — at jeg der havde nydt saa megen **lykke** efter mit Sind, at jeg paa ingen Maade kunde fristes til at søge den andetsteds, men at Pligtfølelse bød mig at drage tilbage til mit Fødeland og anvende min Flid og mine Kundskaber i dets Tjeneste og til dets Nytte, fordi det havde sat mig i Stand til at erhverve og udvide de Kundskaber, der forskaffede mig hiin hæderlige Vocation. — Den høist billige og retsindede Blumenbach svarede: „Under saadanne Omstændigheder har jeg ikke et Ord mere at sige i denne Anledning, hvor gjerne jeg end ønskede at beholde Dem hos os og at arbejde Haand i Haand med Dem i vort fælles Videnskabsfag.“

D, hvor lykkelig havde jeg været, hvis jeg havde kunnet modtage dette hæderlige Kalb blandt Mænd,

der vilde mig saa vel, og „arbejde Haand i Haand“ med den ædle Blumenbach, min kjære Lærer, hvis daglige Dmgang vilde have ydet mig en rig Høst i Literaturens Gebeet! Hvor mange bittere Sorger og Gjenvordigheder havde jeg da ikke undgaaet, som jeg siden har fristet i mit Fødeland! I Göttingen havde jeg med Lyft kunnet fortsætte min ikke uheldigen begyndte videnskabelige Virksomhed, der i mit — dog kjære — Fødeland ved Enkeltes Intriguer forbetmeste er undergravet. Ubi bene, ibi patria! Videnskabsmanden maa vel ogsaa kunne betragte den hele Verden som Fædreland; thi han opoffer jo sine Kundskaber, sin Dmgang og sin Velvillie til den hele Menneskehed. Da Socrates blev spurgt, hvor han var født, svarede han ikke: i Athenen, men i — Verden. Men jeg havde solgt mig til mit rette Fædreland og maatte respectere Handelen.

Strax efterat Blumenbach havde glædet mig med sit Besøg, modtog jeg det sorgelige Budskab fra Fødelandet, at min Fader, en stærk, kraftfuld Mand i sine bedste Aar, var død. Mærkeligt var det, at jeg samme Dag i Morgenstunden havde en Drom, hvori jeg ikke alene erfarede dette Dødsfald, men ogsaa adskilligt andet den Hedengangne Betræffende, som paa det nøjeste stemmede overeens med Brevets Indhold.

Skjøndt jeg just ikke troer paa Drømme, eller at gode eller onde Engle have nogen Deel i samme, kan jeg dog ikke negte, at jeg i adskillige af dem har fundet et besynderligt Sammenhæng.

Djeblikket nærmede sig, at jeg maatte sige mit kjære Göttingen og alle mine kjære Lærere, Velyndere og Venner et taknemmeligt og hjerteligt Farvel for alt det Vensteb, Man havde hædret og frydet mig med, der efter meer end fire Decennier endnu ikke har tabt sin Friskhed. Alle disse berømte Mænds Godhed og Vensteb for mig kan jeg tildeels hjemle med deres Afskedsord, nedskrevne i min Stambog til evig Ihukommelse om fordums lykkelige Dage, jeg tilbragte i deres Kreds. Især smertede det mig at tage Afsked med min vise, ædle Lærer og faderlige Ven **Blumenbach**, der ogsaa medgav mig nogle herlige og hjertelige Erindringsord i min Stambog*) og

*) **Vergessenheit und Erinnerung.**

Halbe Vergessenheit und Du des Guten Erinnerung,
Liebliche Schwestern, o macht beide das Leben mir süß.
Du verbunkle das Böse mit deinem umhüllenden Schleier,
Du erneue das Glück mir mit verdoppelter Lust.

Herder nach dem Griechischen der Anthologie.
Seinem Eheuern und Treuen Freund, Herrn Dr. Neergaard, bey dessen Abreise von Göttingen geschrieben von

Joh. Friedr. Blumenbach

b. 28. Octbr. 1805.

siden glædede og hædrede mig efter min Vortgang fra Göttingen paa fremmede Steder med adskillige lange Breve, fulde af hans ædle Hjerte og herlige Aand, hvilke jeg har bevaret som Helligdomme.

Maastee, at det ikke ganske stemmer med tugtig Bessedenhed, at jeg her har anført saa Meget til min Fordeel; men jeg mener, at slige Vidnesbyrd af ædle, høitagede Videnskabsmænd ere en ikke aldeles overflødig Hjemmel for, at jeg har fortjent en bedre Skjebne, end den, jeg siden har fristet i mit Fødeland.

Med et længselsfuldt, sørgmodigt Sind forlod jeg i October 1805 den kjære Georgia Augusta i Göttingen, og fortsatte min Reise med Diligencen til det skjønne Berlin. Her aflagde jeg først Veterinairskolens Forstander, Professor Naumann, et Besøg; han modtog mig med megen Venlighed, viste mig strax omkring paa Stiftelsen og gjorde mig bekendt med den hele Indretning, der især udmærkede sig ved Elegance. Stiftelsens anden Lærer, Professor Sick, var bortreist; den tredie Lærer, Professor Nechleben, lod sig formedelst Svagelighed yderst sjældent see ved Stiftelsen. — Fra Naumann gif jeg hen til Lægevidenskabens herlige Mæcen Hufeland, en høist elskværdig Mand, der var ligesaa yndet som Menneske, som berømt som Lærd. Jeg overrakte ham et Brev fra

Blumenbach; han læste det, taledede strax saa smukt om min Lærer og lod mig som hans yndede Discipel derhos føle saa megen Hjertelighed, at det huse-landske Huus i Djebliffet blev mig saa kjært, som om jeg længe havde kjendt det. Huse-land præsenterede mig for sin Egtesælle, og det blev mig af begge gjentagne Gange med et umiskjendeligt velmeent Eftertryk sagt, at jeg var velkommen, saa ofte jeg kom i deres Huus, hvilket jeg tog efter Bogstaverne, og fik ogsaa hver Gang Bekræftelse paa. — I det gjestmilde huse-landske Huus herskede den behageligste Dmgangs- tone; to Gange om Ugen, Tirsdag og Torsdag, dan- nede sig stadigen en høist interessant Kreds af Men- nesker, forenede ved samme Land og Id, som udgik fra den ædle Bert og den talentfulde Bertinde. Om Tirsdagen bestod Selskabet blot af Videnskabs- mænd, fordetmeste tilreisende Fremmede, blandt hvilke Fichte og Hjernefalslærens navnkundige Op- finder, Gall — som begge opholdt sig dengang i Berlin — tilligemed Berten især førte Ordet, og et dybt Bæld af mangesidige Kundskaber og sjelden Tænk- somhed randt uafsladeligen frem i høist interessante, fri- modige og lærerige Samtaler. Om Torsdagen var Selskabet meer jævnblandet; men paa begge Dagene var Stemningen saaledes, at enhver af Gjesterne, der

ikke farnede Daanelse og Smag, var sikker paa at finde en rig og behagelig Aandsnydelse. Dyrmaade meget interesserede mig et Cursus af philosophiske Forelæsninger, som Fichte holdt for Benner*), hvilke jeg, skjøndt Fremmed, ved Hufelands godhedsfulde Indflydelse havde den Lykke at bivaane. Fichtes System var egentlig en streng Idealismus, der uledte det Objective af det Subjective (Jeg'et), — der med Tilfidesættelse af Inderverdenen aldeles gjorde den absolute Subjectivitet gjeldende som Sandhed. Ved disse Forelæsninger henledtes ogsaa bestandig min Dpmærksomhed meer og meer paa den geniale, dybsindige Schellings (Fichtes Discipel) Naturphilosophie, hvis Grundvæsen bragte ægte Erfaring i Forbindelse med Fornuftviden, og greb altsaa mere ind i mit Indlingsfag (den comparative Anatomie og Physiologie). Herved vaftes ogsaa lidt efter lidt min Smag for og Lyst til den practiske Psychologie, der i de senere Aar har været een af mine kjæreste Bestæftigelser.

Jo længere jeg kom ind paa Philosophiens Gebeet, jo tydeligere indsaae jeg, og jo meer maatte

*) Jeg hørte paa samme Tid ogsaa et philosophisk Cursus hos Kiesewetter, som var mindre velsmagende, efterat jeg havde begyndt at høre Fichtes Forelæsninger.

jeg sande Abildgaard's Ord, at Alt i Forstandens Rige, som i Sandseverdenen, griber i hinanden — at vor virksomme Stræben efter Sammenhæng ikke lader sig nøje med Brudstykker, og at vi ikke kunne ordne vore Begreber til et overensstemmende Heelt, førend vi staae i Midtpunktet af vor Videnskab og derfra med et tilfredsstillt Blik overskue dens Kredse. Jeg har ogsaa, siden jeg begyndte at blive nogenlunde myndig i Videnskabsfaget, ved alle mine litteraire Arbejder havt dette Maal for Øje; hvorvidt det er lykkes mig at naae det, maa jeg overlade til Andre at bedømme. I det hufelandiske Huus lærte jeg ogsaa at kjende Berlins berømteste Videnskabsmænd, og kom med nogle af dem, f. Ex. Bischof, Augustin, Wildenow, i et venstabeligt Forhold, der i literair Henseende ydede mig store Fordele, og med Hensyn til Selskabslivet mange herlige Glæder. Min næsten daglige Dmgangsvæn, den dybtænkende, grandstfende Physiolog, Professor Bischof, nærrede og opvægede stedse ved sine mange interessante og lærerige Undersøgelser og Dplysninger i den menneffelige Organismus min Eyst til det physiologiske Studium. — Faa Dage efter min Ankomst til Berlin indrømmede Raumann mig venstabeligst fri Bopæl hos sig paa Veterinairstolen tilligemed adskillige andre Agreements,

der ikke lidet bidroge til at gjøre mig Opholdet i Berlin, især med Hensyn til Veterinairfaget, baade nyttigt og behageligt. Raumanns kliniske Vælfærter ved de syge Dyrs Behandling om Morgenene vare meget instructive; jeg forsømte dem derfor aldrig. — Med rastløs Iver beskæftigede jeg mig ogsaa under mit Ophold i Berlin med Naturstudiet, isærdeleshed med den comparative Anatomie og Physiologie, hvortil mit Ophold paa Veterinairskolen og de mange herlige offentlige og private Museer særdeleshed bidroge, iblandt hvilke især Walters anatomiske Cabinet*), Veterinairskolens zootomiske, Augustins og Mayers Cabinetter**) udmærkede sig. Galls interessante Forelæsninger over Hjernens og Nervernes Bygning og Functioner, grundede paa en Mængde nye Undersøgelser og Jagttagelser af forskjellige Dyreclasser, vare mig ogsaa med Hensyn til hiint mit Indlingsstudium i højeste Maade

*) Dette var kjøbt af Kongen for eet Hundrede Tusinde Rd. Courant og indeholdt en Rigdom af Præparater, ved hvilke det menneskelige Legeme fra flere forskjellige Synspunkter konstigen er fremstillet.

***) Augustins Cabinet var især berømt formedelst de saakaldte Lieberkühnske Præparater, og Mayers formedelst de mange Hjernefalter af Dyr, hvortil Galls Lære tildeels havde givet Anledning.

kjærfomne. Ofte tilbragte jeg halve Nætter med disse Grandstninger, hvilket omsider svækkede mit Nervesystem, virkede skadeligt paa min Sindsstemning og havde nær bragt mig paa Sygelejet. — Jeg fortsatte i dette Vintersemester mit Skrift (Vergleichende Anatomie und Physiologie der Verdauungswerkzeuge der Säugethiere und Vögel u. s. w. 1806. 8. 22 Ark m. 6 Kobbere), der baade med Hensyn til Indhold og Kobbere er aldeles originalt. Det lykkedes mig saa vel, da det var glade Dages Frugt, at Europa's navnkundige Naturforsker **Blumenbach** prydede det med en Fortale, hvori han Pag. XVIII—XX sælbede nedensaaende hæderfulde Dom over det*), hvilken rimelig-

*) „— — Übrigens konnte dieses Wenige, was hier doch gleichsam nur als Fingerzeig zur Würdigung des hohen Werths der vergleichenden Anatomie für Naturgeschichte, Physiologie und Thierarzneykunde gesagt worden, schwerlich eine angemessnere, passendere Stelle finden, als in der Vorrede zu einem zootomischen Werke, dessen vielseitig interessanter Gegenstand sowohl, als die musterhafte, fruchtbare Weise, womit er behandelt worden, gerade selbst den sprechendsten Beweis für die Wahrheit alles hier Gesagten abgiebt; — zu einem Werke, das, wie Leser, die mit der Natur vertraut sind, auf jeder Seite desselben fühlen müssen, ganz und aufs getreueste aus ihr selbst geschöpft worden; — und dessen Verfasser, ein würdiger und geliebter Schüler seines und meines unvergeßlichen Freundes, unsers theuren Abildgaards, sich durch das-

viis bidrog til, at Boghandler Meimer i Berlin tog det i Forlag og betalte mig et klækkeligt Honorar derfor. Denne humane, aandrige Mand gav mig ogsaa mange Beviser paa sit Venfskab under mit Ophold i Berlin, der stedse ere bevarede i taknemmelig Erindring.

I den paafølgende Sommer beskæftigede jeg mig meget med den practiske Deel af Stutterivæsenet, jeg gjorde mig noje bekjendt med de preussiske Stutterier, til hvilke jeg af den høist humane Overstaldmester Grev Lindenau, Veterinairfskolens og Stutterivæsenets Generalinspecteur, havde under mit Ophold i Berlin erholdt aldeles fri og uhindret Afgang. Især tilbragte jeg mange lærerige og høist interessante Dage ved det berømte Friederich Wilhelms Stutteri, der bestyredes af den humane

selbe an die Namen seiner trefflichen Landleute und classischen Vorgänger im zweckmäßigen ergiebigen Studium der Zootomie anschließt, von welchen ich nur allein aus dem obgedachten güldnen Zeitalter dieser fruchtbaren Wissenschaft, hier die Namen Nic. Stenson, Ole Borch, Thomas Bartholin und Ole Worm zu nennen brauche, vier Männer, deren Schriften ich vorlängst mit eben der vielfachen großen Belehrung studiert habe, mit welcher ich jetzt das reichhaltige Werk, dem diese Blätter vorgelegt sind, benutze.

Joh. Fr. Blumenbach."

Staldmester Strubberg og kort i Forvejen havde modtaget adskillige kostbare Fuldblodshingster og Fuldblodshopper fra England. — Ogsaa besøgte jeg i denne Sommer den lille Veterinair-skole i Dresden, der stod under den reistfaste og duelige Reuters Bestyrelse.

Mod Slutningen af Sommeren ansøgte jeg hos Directionen for Stutterivæsenet og Veterinair-skolen i Danmark, om at maatte forlænge mit Ophold i Udlandet 2—3 Aar, for at bereise i videnskabelig Henseende Østerrig, Ungarn, Frankrig, Italien og England, og lod med min Ansøgning medfølge mit nysnævnte i Berlin udfomne anatomisk-physiologiske Skrift. Faa Uger derefter tilkjendegav Directionen mig sin særdeles Tilfredshed med det tilsendte Skrift, og tilføjede, at den ikke havde Grund til at drage i Tvivl, at mit Ønske, at forlænge min Udenlandsreise, vilde opnaaes, men at det i flere Henseender var nødvendigt, at jeg i den tilstundende Winter vendte tilbage til Danmark, og selv personligen overrakte Kronprindsen min Ansøgning.

Bed at skue tilbage over dette Tidsrum af mit Liv, kommer mig i Hu, førend jeg forlader Berlin, en høist interessant Selskabskreds, som jeg hver Løverdagsaften bivaanedes hos min muntre Bert (Nau-

mann). Her fik min Lyft til det mimiske Studium, der først var vaft hos mig ved Lichtenbergs Skrifter og Hogarths mesterlige Caricaturkøbere, en ny og mægtig Impuls, og det har siden ydet mig megen Nandsføde. To af Tydsfflands største Skuespilkonstnere, Jffland og Unzelmann, vare Sjælen i dette Selskab, hvor Mimiken, theoretist-practist behandlet og anvendt, hyppigen udgjorde Conversationen. Jffland var stundom lidt lunefuldt og lod sig let forstemme, men glimrede siden saameget desto mere, naar han var i sit Gæse. Unzelmann var derimod bestandigt den morsomste Dmgangsmænd, jeg nogenstinde har kjendt. Uagtet hans Fag var saare heterogent med mit, søgte jeg dog snart at slutte et venstabeligt Bekjendtskab med ham. Jffland var, formedelst en temmelig høi Grad af hypochondrist Lune, mindre tilgængelig. Selv paa Theatret i de meest komiske Roller syntes Man at spore hans mørke Sindsstemning. Naturen syntes paa den ene Side at have bestemt ham til at vække Latter, paa den anden at have negtet ham Gyne til selv at lee. Han var næsten altid i meget komiske Stykker alvorlig. Voe Tilskuerne, da maalte han dem stundom med et Blik, som om han vilde sige: „Hvad lee I af?“ Sjældent loe han paa Theatret, han smilte kun, det varede

længe, inden Smilet kom omkring i hele Ansigtet og frembragte virkelig Latter. Jeg saae engang en nydelig Kammerpige i et Stykke flappe ham som eenfoldig Tjener paa Kinden, for at drage Nytte af ham i en Kjærlighedsintrigue; med halvundertrykt Smil flarede sig hans Ansigt lidt efter lidt op, han trak Munden langsomt til Latter, uden at aabne den; han begyndte at smile, men omsider brast han ud i en saa halsstarrig-original Latter, at der neppe var Een i hele Skuespilhuset, som jo paa sin Maade loe med og fik sine Lunger rystede. — Med al Urefrygt for Jfflands udmærkede Talenter er det vel ogsaa temmeligt afgjort, at hans mesterlige Spil, der udtrykte den højeste Grad af logisk Sandhed, var meer portraiterende af Forstanden, end egentligt selvfølende. Heraf led det sig vel ogsaa forklare, hvorfor han i Almindelighed fremtraadte med en større Glorie i det komiske end i det tragiske Fag; thi i hiint behøvede det Menneskelige blot at speile sig i Ironien, i dette fordredes nok tillige den umiddelbare qualitative Dybde af egen Følelse. — Unzelmann syntes derimod i komiske Roller at vise mere Humor. Jeg saae ham engang som en kluntet Opvarter i et uselt Bertshuus, ifklædt en broget Vest uden Ermer, med lange Skjød, der gik ham ned til

Knæerne, ffaaren til en 3 Gange saa tyk Bug som hans, røde Uldstrømper, et grønt Forklæde og en gammel Vidstkeparryk, der af Uld var næsten ræverød, at holde en gruelig stor Bulbiderhund, der naaede ham til Maven, ved det ene Dre; han loe flere Gange af fulde Lunger, og Tilskuerne loe med. Det var ogsaa et i højeste Grad pudseerligt Syn at see disse to Væsner veltilfredse at underholde sig med hinanden; naar han taledede, gloede Hunden ham saa menneffeligt op i Ansigtet, at Man næsten skulde troe, den havde i Sinde at besvare ethvert Ord, og han klappede igjen sin firbeneede Ben med saa megen Nedladenhed, at Ingen kunde i dette Djeblig miskjende Sjæleassociationen imellem dem. — Ved den hyppige Dmgang med disse Datidens berømte Skuespilkonstnere fik jeg ogsaa en hoi Grad af Interesse for Theatret, der stod under Jfflands Bestyrelse, og en inderlig Lyst til ikke alene at læse, men at studere Engels Mimit, der siden ved adskillige practisk=psychologiske Undersøgeller har ydet mig god Tjeneste. — Paa en Reise, mener jeg, bør Man føre sig Alt til Nytte, laane Noget af Enhvers Barer; thi i Huusholdningen hjemme kan Alt bruges. Dmgang med mange forskjellige Menneffer yder desuden den Reifende store Fordele, idet han, ved at lære at kjende disses

Charakter, Naturel og Temperament, ligesom froterer sin Hjerne mod deres, hvorved begges Virksomhed forsøges, og han faaer Leilighed til at bestue sig selv som i et Speil, hvor han lærer at kjende sin rette aandige Skabelon, dennes Mangler og Feil. Alle Videnskaber og Konster ere jo desuden — som Abildgaard tidligt gjorde mig opmærksom paa — forenede ved eet Slægtskabsbaand. Men mangen Reisende begaaer derimod af Forfængelighed den store Feil i denne Omgangsskole, at han, istedetfor at erhverve sig Kundskaber hos Andre, søger at tilvende sig selv Opmærksomhed, og gjør sig mere Umage for at bringe sit eget hjemmegjorte Hverdagstøi til Skue, end at gjøre sig bekendt med Andres værdifulde Værdier; og har han nu hjemme kun betragtet, hvad der laae ham for Fødderne, saa forholder han sig ved sliq Leilighed i uventede Forhold stundom ligesaa eensfoldig som hiin Savoyard, der sagde: „Derfom den taabelige Konge af Frankrig havde forstaaet at bruge sin Lykke ret, da var han vel den Mand, der kunde være bleven Huushovmester hos min Hertug.“

Afskedstimen kom, jeg bød mine Venner og Belyndere i Berlin et hjerteligt og taknemmeligt Farvel, ved hvilken Leilighed den mig høist bevaagne Grev Lindenau gav mig et Brev paa sin til-

Iidsfulde Opmærksomhed, der nok især var anlediget af min Ven Professor Naumanns anbefaling, hvilken endnu er mig i hjært Minde. „I Fortrolighed,“ sagde han, „kan jeg meddele Dem, Herr Doctor, at Veterinairskolens anden Lærer, Professor Sieß, agter at forlade Stiftelsen. Har De Lyst at succedere ham, da vil jeg gjøre mig en Fornøjelse af at foreslaae Dem til hans Eftermand. Jeg veed, at De og Skolens Forstander nære gjensidig venstabelig Agtelse for hinanden, og jeg anseer det for en stor Fordeel ved flige Indretninger, naar Lærerne harmonere, hvilket nu desværre ikke er Tilfældet ved vor Veterinairanstalt m. M.“ Jeg takkede Greven for hans mig smigrende Tilbud, men oplyste derhos, at mit Embedsforhold i Danmark ei tillod mig at antage noget Engagement i Udlandet.

Jeg forlod mine berlinste Venner og Belyndere, bevarende deres Minde i erkjendtilig Erindring og gik atter til det store Friederich Wilhelms Stuttert, for der at opholde mig en kort Tid før min Hjemreise til Kjøbenhavn. Under mit Ophold ved Stutteriet forefaldt det for Preusserne ulykkelige Slag ved Auerstädt, i hvilket Preussens i et halvt Seculum staaende Storhed forsvandt som et Luftslyn. Jeg besluttede nu at gaae tilbage til Danmark over Ber-

lin, for her at see Napoleons Indtog. Nogle Dage efter Slaget ankom jeg igjen til Preussernes skjonne Hovedstad, der saae ud som en Leir. En uophorlig Bevægelse, Tummel og Spektakel fandt Sted Dag og Nat, og Berlinerne vare betagne af en horribel Frygt og Angest. De fleste af mine Venner og Belyndere havde forladt Berlin, og de tilbageblevne vare ikke stemte til at tale med Fremmede. Mennesker, der ellers vare bekjendte for deres Forstandighed, rendte i Forvirringen med Panden mod hinanden og fattede stundom sælsomme Beslutninger. Saaledes udgik, kort før Franskmændenes Ankomst til det fattige Berlin, en Opfordring — saavidt jeg mindes — fra Formændene i Grosserer-Societetet til alle de andre Medlemmer at sammenskyde en lille Pengesum af **een Million**, for dermed at gjøre den commanderende franske General Hulin en Gadeau. — Da Generalen, som Stadens Commandant, forlangte Baab- nenes Aflevering fra ubesjødte Privatpersoner, for at hindre Misbrug, proclamerede Magistraten strax: „Enhver Borger skulde aflevere sit Geyer under Straf at **skjedes**.“ — Den humane Hulin, høist forundret over at finde en saa streng Forordning i offentlige Blade, bekjendtgjorde øjeblikkeligt i de samme Blade: „Man skulde i Fremtiden afholde sig fra saadanne

Evangsbud, indtil han som Commandant havde foreskrevet dem." — Især havde den nürnbergsske Boghandler Palms Henrettelse, som faa Maaneder i Forvejen efter Napoleons umiddelbare Befaling fandt Sted, sat de patriotiske Skribenter og Journalister i en dødelig Angest. Den „Freimüthige“, som Berlinerne dengang kaldte den „Kleinmüthige“, smurte først Høser, og de Andre fulgte snart bagefter. Kort, Man ventede alle Krigens Vederstyggeligheder og Rædsler, selv — at Berlinerens tugtige Koner skulde anses og behandles som et bonum commune, hvorom der tales høit og lydeligt. Jeg hørte engang en overmaade smuk Berlinerinde, der just ikke var bekjendt som nogen Lucretia, at drage et dybt Suf, da denne Gjenstand med alt Alvor blev bragt paa Bane, hvortil hendes Mand, en meget rig Kjøbmand af den mosaiske Troesbekjendelse, yttrede, at, dersom dette var eet af Krigens værste Under, da vilde Man nok kunne bære dem*). — Dmtrent 14

*) Virkeligt skal det engang have hændet sig, at en voltigeur de cheval, som var indkvarteret hos en Modehandler, requirerede af Berten, aldeles uden Sky, efterat have mættet sig ved Bordet med Suppe, Steg og Kage, Tjenestepigen eller, i Mangel af denne, Huusmoderen som Desert, hvorefter Berten, især med Hensyn til den Sidste, naturligviis protesterede i højeste Maade.

Dage efter det ulykkelige Slag ved Auerstädt holdt Napoleon om Eftermiddagen Kl. 3—4, omgiven af sine Marschaller og ledsaget af sine Adjutanter og sin Garde, sit Indtog i Berlin, hvor jeg traf den bedste Leilighed til at betragte ham fra Top til Taa. Hans Ydre tilligemed et Par flygtige Forestillinger, som dette uvilkaarligen ved Indbildningens Virksomhed fremkaldte i min Sjæl, nedskrev jeg strax, og jeg vil her i Korthed meddele det Væsentligste deraf. Han var af Middels størrelse, snarere lille end stor, af temmelig Fyldighed, havde en guulbrun Ansigtssfarve, blaagraae Dine, et gennemtrængende, ærefrygtbydende, høist imponerende Blik, som forkyndte en uophørlig Driftighed i hans Aand, der var præget i hans hele Physiognomie. Hans meget alvorlige Ansyn saae jeg engang forandret ved et Smil, da han maalte nogle Berlinere, som istemmede hans Soldaters „vive l'empereur”, med et skjult Blik; men dette Smil var langtfra ikke frydeligt.

Nogle Dage efter fortsatte jeg Reisen til Kjøbenhavn. Mine Foresatte modtog mig med Velvillie; de tilkjendegave mig paa en saare fyldestgjørende Maade deres Tilfredshed med min videnskabelige Færd i Udlandet og yttrede i Forbindelse dermed, at de ingenlunde tvivlede om, at mit Dufte, at fortsætte

min Udenlandsreise i nogle Aar, jo allernaadigst vilde blive mig bevilget; men de troede derhos, at den burde udsættes indtil næste Foraar. Jeg tog deraf Anledning til at ubbede mig Tilladelse, at maatte under dette mit Winterophold i Kjøbenhavn holde offentlige Forelæsninger over enkelte Dele af den sammenlignende Anatomie og Physiologie, og derved tildeels aflægge et Slags Regnskab for Anvendelsen af min Tid i Udlandet, hvilket strax med Velbehag blev mig tilstedet. — Fuldt af søde Drømme og glade Forventninger, udarbejdede jeg strax et Program, ifølge hvilket jeg agtede, med Consistoriets Tilladelse, offentligen at foredrage i den store Læsesal paa Ehlers Collegium den sammenlignende Anatomie og Physiologie af Sandse-
redskaberne. Medens jeg var bestæftiget dermed, modtog jeg et kjært Brev fra den göttingiske Mæcen **Seyne**, hvori han paa en mig saare behagelig Maade tilmeldte mig, at jeg efter hans Forslag var optagen til corresponderende Medlem af Videnskaberne's Selskab i Göttingen — en Gæde, der var mig ligesaa uventet som smigrende, og som ikke lidet bidrog til at forøge min Lyst og min Kraft til mit nærforestaaende videnskabelige Arbejde *). Men midt

*) Jeg har engang læst et langt latinff Brev fra en nu af-

under disse blide Udsigter traf forðums gamle Cabaler og Chicaner sig igjen sammen over mit Hoved, som et Tordenveir paa en skjon Sommerdag. Faa Dage førend jeg skulde begynde mine Forelæsninger, modtog jeg til min største Forundring et Brev fra Directionen for Stutterivæsenet og Veterinair-skolen, underskrevet blot af Statsminister Rewentlow og General Dorrien *) (Hauch var paa nogle Dage bortreist fra Byen), hvis hele Indhold var, at jeg strax skulde tiltræde en ny Udenlandsreise, uden at det var bestemt, hvorhen eller hvor længe eller i hvilket Djemed. Med Brevet fulgte en Anviisning paa 500 Rd. som Forskud til Reisen. Neppe var Tjeneren, der bragte mig dette gaadefulde Brev, kommen ud af Huusbøren, førend en meget agtet og troværdig Mand traadte ind til

død navnkundig Lærd i Kjøbenhavn, som var Medlem næsten af alle Hovedstadens litteraire Selskaber, i hvilket han, uden at bønføres, ansøgte om den Hæder, som de göttingiske Mæcener af egen Drift lode tilflyde den ubetylige Neergaard, der ikke var eller er Medlem af eet eneste litterært Samsfund i Fødelandet, end ikke af det saakaldte „Veterinair-selskab“, der dog sandeligen ikke betyder Meget, der bestandigt har været saagodtsom levende dødt og har trængt til befrugtende Principer, for at vække dets slumrende Grødekraft.

*) Adlers Efterfølger i Stutteridirectionen.

mig og løste mig strax Gaaden. „Deres Hjemkomst har,“ sagde han, „voldet K. megen Uro; han har prøvet Alt, for at bevirke Deres Afreise; især have de offentlige Forelæsninger, som De agtede at holde i Hovedstaden, meget alarmeret ham og bragt ham til, dagligen at løbe Newentlow paa Døren, for at faae Dem afsted igjen; rimeligviis har den ædle Newentlow tilsidst seet sig nødsaget til at følge den gamle Regel, at vælge af to Under det mindste, og derfor at opfylde hans Dnske m. M.“ — Hiint mit lyse, skjøntfarvede Ungdomsbilled begyndte altsaa nu ved K.s fortsatte skjulte Intriguer, efterat det under mit lykkelige Ophold i Udlandet var restaureret, atter at modtage mørke Farver paa en haard, bizar Grund. Jeg saae atter min Flid og Iver lønnet med skjændig Cabale, og deres Frugter at undergraves af en lumsk Dnm. Fuld af Uergrelse over, at maatte endnu taale ugunstige Følger af K.s Indflydelse, som han i min Fraværelse i Udlandet havde vidst at tilliste sig igjen, svor jeg strax i Bredens Afssindighed, at ville for stedse forlade det kjære Danmark, hvor flette Mennecker havde en saa afgjørende Indflydelse paa min redeligste Stræben, og opsege mig en ny Hjemstavn, dersom jeg ikke ifølge mine Foresattes første Bestemmelse og deres mig givne bestemte Løfte

maatte holde de eengang aftalte Forelæsnin-
ger, som et Par Dage derefter skulde have taget deres
Begyndelse. Det er desuden, jeg tilstaaer det, en
Arvesynd hos mig, som jeg endnu den Dag i Dag
ikke tilfulde er bleven helbredet for, ei at kunne taale
fornærmende Ydmygelse, — ei at kunne som
frit Menneske lade mig behandle som et blot Red-
skab. At den ved mange Leiligheder har baaret mig
bedste Frugter, negter jeg ikke; men hvo kan vide, om
min Aand, ved at have i de yngre Aar modtaget
større Bøjelighed og Smidighed, ikke i andre Hen-
seender vilde have tabt Egenstaber, som jeg har at
takke for den Emule Villiekraft og Charakter-
fasthed, som jeg endnu besidder, og som stundom har
reddet mig fra et totalt Fald. Savnende Raad og
Veiledning i de mange uklare Tanker, som omspændte
mig (thi Abildgaard var død, og Hauch bortreist),
ilede jeg hen til Newentlow, lod mig melde, og blev
øjeblikligt indladt. Min ædle, høitagtede Foresatte
spurgte mig strax med sin vanlige Mildhed, om jeg
havde modtaget Directionens Brev? Jeg bejaede
hans Spørgsmaal og tilføjede, at jeg i høi Grad
paaffjønede dens Godhed, men haabede derhos, at
den efter sin første Bestemmelse vilde tillade mig
at holde de Publicum bebudede Forelæsninger, som

een af Dagene skulde tage deres Begyndelse, og som jeg forpligtede mig til at ende ved Vinterens Slutning, saa at jeg betids om Foraaret kunde tiltræde min Reise til Udlandet. Hs. Excellence svarede med en alvorlig Mine, at det var nu eengang bestemt, at jeg strax skulde tiltræde en Udenlandsreise, at der i denne Henseende ingen videre Forandring kunde paa-tænkes og nævnte derhos Leilighedsviis K. med en Agtelse, som jeg folte mig overbevist om, umueligen kunde være virkelig meent, fordi den var **aldeles ufortjent**, men alene grundet paa K.s formeentlige Uundværlighed, efterat han siden min Udenlandsreise ganske havde omstændet sig baade paa Veterinair-skolen og ved Stutteriet med **Iutter Ne-poter**. Jeg glemte herved den Mulighed i Tale, jeg skyldte min høje Foresatte, baade Blod og Galde kom i Kog, og jeg svarede: at det ikke alene krænkede mig, at see mig formedelst K.s Cabale compromitteret og protifstueret blandt hædrede Medborgere, ved ei at maatte holde de bebudede Forelæsninger, men at det især smertede mig, ved denne Leilighed at erfare, at min høje Foresattes tillidsfulde Bevaagenhed — hvilken det var min varmeste Attraa, og indtil da havde været mit Held, at besidde — nu paa een Gang ved en hadst Fjende, der ei kunde glemme sit

Nag, hvis Skjebne ikke mange Aar forud laae ganske i mine Hænder, var mig, som det syntes, saa aldeles uventet røvet; jeg tilføjede, at jeg paa ingen Maade længere kunde udsætte mig for, at et saadant Menneſke i Fremtiden ſkulde raade for mit Livs Lod, og at jeg derfor ſaae mig nødsaget til at opſøge et nyt Hjemſted; jeg erklærede mig derhos vil- lig til, hvis det fordredes, at tilbagebetale det af mig i de foregaaende Aar oppebaarne Reifeſtipendium, ſaaſnart jeg i Udlandet var kommen i Levevei, — ſamt naturligviis ſtrar at tilbageſende den mig til- ſtillede Anviisning paa 500 Rd. Hs. Excellence bad mig med Godhed, roligere at overveje og betænke Alt, førend jeg tog nogen Beſlutning. Jeg ſvarede, at min Beſlutning var tagen, at den var faſt og uroffelig; thi den grundede ſig paa Fortidens ulykke- lige Erfaring, der nu atter var fornyet ved en ſørgelig Dverbeviisning om et Menneſkes Indflydſe paa mig og min Færd, ſom jeg ingenlunde kunde eller burde taale. Gjentagende min ſkjønſomſte Tak til Hs. Ex- cellence for alle de lykkelige og lærerige Timer, han ved ſin tillidsfulde Bevaagenhed havde bidraget til at ſtaffe mig i Udlandet, hvor jeg nu maatte ſøge Leve- vei, buffede jeg og gif. — Var jeg end ubefindig og flodſet i min Tale, ſaa var jeg deſto ærligere, og

det vilde jeg være. Jeg burde vel med Hensyn til mig selv have taget min Fornuft mere fangen og mere beregnet Følgerne af min Beslutning; men Ungdom og Klogskab følges sjældent ad, og Man kan desværre ikke leve om igjen. I Eidskabens første Opbrusning troede jeg mig lykkelig, blot ved at blive en ildetændende Landsmand qvit; men hvad jeg egentlig vilde begynde paa, og hvorledes jeg vilde begynde det, det blev først besluttet paa Postvognen til Hamborg, som jeg **Dagen efter** besteg med det Forsæt, aldrig meer at komme tilbage til Danmark, og denne Beslutning, anlediget af K.s Cabaler og Intriguer, er Grunden til de **Labyrinth**, i hvilke Skiebnen siden har henhviret mig. Jeg troede at gaae min Lykke i Møde, men jeg gif fra den; den har siden havt mig til Bedste, gjort mig til sin Rastehold og drillet mig skrækkeligt. Dengang svævede mine Tanker i den uvisse Fremtid; nu lever jeg i det Forsvundne — hvilket er vel det Bedste?

Fra Statsministerens Bolig ilede jeg lige hen til Posthuset, bestilte mig en Plads med den agende Post, som den paafølgende Morgen afgif til Hamborg. Jeg gif derfra hjem til mit Logis, for at indpakke mit Tøi og ordne det Fornødne til den paafølgende Dags Afreise. Den ædle Hauch tilskrev

jeg et taknemmeligt, hjerteligt Brev, i hvilket jeg ind-
 sluttede Anviisningen paa de 500 Rbd. til en
 Udenlandsreise. — Det var forresten min faste Be-
 slutning, ikke at tale med en eneste af mine Venner
 og Belyndere før min Afreise fra Fødelandet. Kun
 med min trofaste Ven Hofman til Hofmangave, der
 tilfældigviis besøgte mig om Eftermiddagen, medens jeg
 var beskæftiget med Indpakningen, tog jeg en hjertelig
 Afsted og opgav ham et Sted i Hamborg, hvor Breve
 til mig kunde adresferes. Denne gjeve, kundskabs-
 rige Mand havde jeg før min Udenlandsreise og
 strax efter hans Hjemkomst fra fremmede Lande fore-
 draget et Veterinairkursus, som gav Anledning
 til, at et meget nøje — et oprigtigt og hjerteligt Ven-
 skab blev sluttet imellem os, som nu er meer end fire
 Decennier gammelt, hvorover Tid og Fraværelse
 Intet har kunnet formaae. — Den paafølgende Mor-
 gen Kl. 8 sad jeg paa Postvognen, der gik ad Ham-
 borg til. Nu begyndte jeg først at lægge Planer og
 bygge Luftcasteller af Fremtidshyffe, men som, inden
 jeg forsaae mig, sank aldeles i Gruus, og fra den
 Tid af begyndte mine Gjenordigheders strenge Skole for
 Alvor, hvis ublide haarde Underviisning jeg her til-
 deels vil meddele, forsaavidt Andre deraf mueligen
 kunne drage Nytte.

Nu at hyde mig til at ville modtage de mig forud tilbudne Engagements i Göttingen og Berlin, tillod min Stolthed ikke; thi jeg befrygtede, at mit Eril vilde bringe mig i Mistanke hos mine Venner og Belyndere i Udlandet og mueligen anledige dem til at trække sig tilbage, hvortil X. paa skjulte Beje rimeligviis ogsaa af al Kraft vilde have bidraget — for sliq Ydmygelse vilde jeg ingeniunde udsætte mig. Op-
 muntret ved Frihedens og Grens Skyggebilleder, som dengang let fik Indpas i den unge Mands Sjæl, troede jeg, at Frankrig, hvor to berømte Landsmænd nogle Aar i Forvejen havde opflaaet deres Bopæl, vilde aabne mig de meest tillokkende Udsigter og den lykkeligste Fremtid; thi at blive fransk Borger og komme til at arbejde i den sammenlignende Anatomie og Physiologie under den berømte Naturgrandster **Cuvier** i Paris, hvor der gaves Leilighed til at dyrke dette Studium i et Omfang, som paa intet andet Sted i Europa var mueligt, var mit højeste Ideal af jordist Lykke, og denne vilde jeg forcere, jeg vilde med min Ild hurtigt fremad, — jeg vilde med eet Hug overhugge mange gordiske Knuder. Jeg fattede derfor den, med Hensyn til Følgerne eensidige Beslutning, at træde først i fransk Militærtjeneste, for ved muelig Bravour at skaffe mig Afgang til

Napoleon, hvorved jeg haabede, det skulde lykkes mig, at see det Tidsrum, som ellers udfordredes for at vinde Borgerret i Frankrig, **forkortet**. Phantasien udbredte i et Nu sit uviste Maaneglimt over alle mine Tanker, Ideer og Beslutninger og forvandlede dem til yndige Trylleskikkelser; jeg saae mig allerede i Indbildningen henvsat i en ny Verden af anelsesfuld Nydelse, — min hele Fremtids grændseløse Haab var strax plantet i en fremmed Jordbund, og der foresvævede mig de skønneste Billeder, færdige i alle deres enkelte Dele. Men Tiden lærte mig snart, at Alt var kun Hjernesvind, — en skønfarvet Regnbue, der tabte sig i Vanddraaber og lod mig dnygvaad tilbage. Den menneskelige Forstands Gang er ofte et sandt Bildered, der leder gennem Fryd og Graad, — et sandt Virvar, som Ingen kan hitte Rede i; sjældent griber Man først, hvad der er naturligt og simpelt, men det Forunderlige, det Store og Uforklarlige bemærker sig vor Phantasie. Dog, hvad var Livet, naar Phantasien ikke forskjønede det! Hvad er menneskelig **Storhed** i Grunden Andet, end en skøn, broget, phantastisk Væn, hvis Traade ere blot Indbildningens Fostere, Bedrag, Selvkjærlighed og Svaghed, — eller en pyntelig Væreport, der leder til Drøner med Tidslær uden Blom-

ster, hvor Drager og Slinger under Levningerne af ødelagte Bygninger hvilede os imøde! Men vee den, der ikke længere kan taale at lade sig bedrage af Dnser! Held mig, at, uagtet jeg føler Alderdommens stive Ubeqvemmelighed i den næsten fortørrede Stamme, uagtet flere Snes Mars næsten stadig Sorger og Gjenvordigheder have graaet mit Haar og sløvet min Følelse, uagtet bitter Erfaring har lagt sin iiskolde Haand paa mit Hjerte, — **Phantasiens** Fakkellys dog ikke endnu er aldeles slukket. Ungdommens Drøm, den hulde Vøgneste, er ikke endnu aldeles forsvunden; jeg seer endnu med stirrende Blik paa Scenen for alle mine Ungdomsdrømmerier; de ubetydeligste Smaating i min Ungdom have med voldsom Kraft indflettet sig mellem andre Erindringer, dybt rodfæstet sig i mit Indre og hængt mig endnu fast i Lu; Ting, som dengang henrykte mig, seer jeg endnu, men for det meste — ganske **anderledes**, end **Phantasiens** da skabte dem for mig; dengang saae jeg Glimmersiden af Verden som et pragtfuldt Maleri; nu seer jeg Brangside som et smudsigt Lærred med lutter Carricaturer. Kort, det Menneffe, der Intet meer har at ønske eller at haabe, fordi den hele ham tildeelte Sum af Følelser og Anstrengelser er lammet eller udtømmet, lever i

Virkeligheden ikke, men er idetmindste aandelig død; thi selve Ønsket, ikke Opnaaelsen, selve Haabet, ikke Opfyldelsen, er jo Livets MaaL. Saa snart Mennesket har opnaaet det længselsfuldeste Ønske, det sødeste Haab, indtager strax en anden Gjenstand det Erholdtes Sted i hans Sjæl, og pirrer ham til at ønske og haabe paany; Livets Hjul er i et evigt Omsving og med samme stiger eller falder Menneskets Lod. — Men jeg maa vel bryde af og igjen sætte mig paa Postvognen.

Jeg besluttede at forblive nogle Maaneder i Hamborg, for at studere gode militaire Skrifter, lempede efter min nye interimistiske Bane, samt for at tage Underviisning af en berømt fransk Fegtemester i Fegning og Voltigering, Legemsøvelser, hvilke jeg forud baade i Kjøbenhavn og Göttingen havde lagt mig efter, forsaavidt de staae i Forbindelse med og have gavnlig Indflydelse paa Ridekonsten. Da min Kasse, efter at jeg havde tilbageleveret Stutteri-directionens Anviisning (see Pag. 143), var i maaelig Tilstand (dens hele Behold omtrent 50 Rd.), saa haabede jeg, ved Børneunderviisning i Hamborg at fortjene saa Meget, at jeg kunde supplere det Manglende til mit Ophold der. Mine Maner, mine Hensigter, mine Forventninger vare ved min Ankomst

til denne Stad store; men mørke Drivffyer viste sig snart paa min Lyffes Himmel, hvorpaa siden fulgte rædsomme Storme paa mit Livs næsten **hele Seilads**. — Dagen efter min Ankomst til Hamborg gif jeg hen til den franske Fegtemester, og tegnede mig til 15 Timers Underviisning i Fegtning og Voltigering, som jeg prænumerando maatte betale med 15 Rd. Courant. For tillige uden Betaling at erholde daglig Dvelfe i at tale det franske Sprog flydende og færdigt, og saaledes slaae to Fluere med eet Smæk, lejede jeg hos ham et lille Værelse, for hvilket jeg maatte betale 5 Species om Maaneden. — Med Undtagelse af hine militaire Præparationer havde jeg ikke Sands for Andet end den comparative Anatomie og Physiologie (hvortil jeg stundom fandt herlige Ting i Hamborg) og den sammenlignende Physiognomik, hvilken jeg dagligen øvede i Forening med den geniale, høist berømte Dyrmaler Tischbein, Directeur ved Konstacademiet i Neapel, som paa den Tid opholdt sig i Hamborg. Tischbein var en mangeaarig Ven af Blumenbach, i hvis Huus jeg forhen havde gjort hans Bekjendtskab. Denne aandrige Konstner havde i adskillige Aar arbeidet paa en physiognomisk Sammenligning mellem Mennesket og de andre Pattedyr; han antog, at hiint ligner ogsaa

disse med Hensyn til Gemytsbestaffenhed, nemlig Sangvinikeren Plantæderne, Cholerikeren Rjødæderne. De to andre Hovedtemperamenter ansaae han for Afarter, og sammenlignede det ene med Omnivorernes, det andet med Hundens; thi Hunden satte han formedelt dens Perfectibilitet i en særegen Classe for sig. De af ham om denne Gjenstand udgivne Kobbere ere høist interessante, dog meest i artistisk end videnskabelig Henseende *). Dagligen foretog vi i Selskab med hinanden meget morsomme Excursioner paa Steder, hvor der fandtes mange Menneſter, for at iagttage deres forffjellige Physiognomier og siden at efterspore, hvorvidt disse stemmede overeens med deres Natural og Charakter. Paa vore physiognomiske Vandringer indtraf engang en pudsig Hændelse, som jeg her med et Par Ord vil omtale. Vi mødte paa en Tour til Altona en aldrende Mand af simpel Stand, hvis Physiognomie i høi Grad tiltrak sig Tischbeins Opmærksomhed, hvilket han gav mig tilkjende ved et dygtigt Albuestød i Siden, idet den Fremmede passerede os forbi. Djebliffligt opfaste

*) Vigtige Bemærkninger herom af Heyne i „Homer nach Antiken gezeichnet von H. W. Tischbein mit Erläuterungen von C. G. Heyne. Göttingen 1801.“ 1 Hefte. Stor Fol.

Tischbein mig det Spørgsmaal, hvilket Dyr han lignede; og da jeg ikke strax var parat med Svar, udbrod han heftig: „Jh, min Gud, betænk De Dem derpaa? Han lignede jo paafaldende et Pindsviin.“ Vi lob efter ham, naaede ham og gjorde ham adskillige Proformaspørgsmaal, for at faae Leilighed til nøjere at iagttage hans Physiognomie. I Talens Løb fortalte han os, at han var Handelsgartner og boede paa Hamborgerberg. Dagen efter besøgte vi vor Gartner, for at udspeide hans Naturel; under Samtalen med ham observerede Tischbein, at der var Noget, som puslede paa Brystet af ham inden for Trøjen; paa Tischbeins Spørgsmaal, hvad dette var, svarede Gartneren: „Na, et lille uskyldigt Dyr, min Herre, som jeg holder saa meget af og bestandigt bærer hos mig, — et **Windsviin!**“ Tischbein traadte mig paa Foden og fastede ubeskrivelig glad et stjaalet Blik til mig. Gartneren maatte trække Pindsvinet frem, og Tischbein tegnede strax begges Physiognomier i sin lille Tegnebog (som han bestandigt bar hos sig), medens jeg underholdt mig med hiin, for at give Physiognomen Tid og Leilighed til sit Arbeide. Neppe vare vi komne uden for Gartnerens Dør, forend jeg fik et Puf af Tischbeins Albue: „Saae De nu,“ sagde han be-

ruset af Glæde, „at vor Gartner ogsaa har Pindsvinenatur, han kan end ikke leve, uden at have sin Slægting bestandigt hos sig*)." "

Det kan vel ikke negtes, at Man stundom af Menneskets Physiognomie, naar dette nærmer sig Extremes, kan ledes til, temmelig rigtigt at vurdere hans aandelige Bessaffenhed i Almindelighed. Hvad var vel Billedhuggerkonsten uden Physiognomik? Naar Gall, ved at besøge Forbrydernes Hovedskaller i Straffeanstalterne, strax kunde opdage Organet, fra hvilket deres Forbrydelse stulde hidrøre, da var det vist ikke saameget hans Følelse i Fingerspidserne, som hans physiognomiske og mimiske Blik, der, uden at han selv erkjendte det, her ledede ham. Saaledes mener jeg ogsaa, naar Gall tillagde Fruentimmeret et større Capacitet til cranioskopiske Undersøgelser end Manden, da hidrører denne hendes formeentlige Evne, til at prognosticere sine Medmenneskers Anlæg, ikke saameget fra hendes finere Finger-

*) Jeg ejer saavel hine som mange andre af Tischbeins Haandtegninger, hvilke han forærede mig under mit Ophold i Hamborg. Et Blad i min Stam bog, hvorpaa han har tegnet med Pen og Blæk en Løve, der sønderriver en Døst, er mig isærdeleshed ubeskriveligt kjær; blot en Blækklat i Løvens ene Dje udtrykker den grusomste Affect.

følelse, som fra hendes skarpe Blik og liveligere Phantasie, til øjeblikligt at opfatte og tolke deres hele Physiognomie. Naar Fortidens Spaa- eller Signevinder paastode, af Hudens Streger eller Rynker i Barnets Hænder at finde Barøler, der hentydede paa tilstundende Storhed, saa var det vistnok, fordi slige Matroner selv besadde Aand, vare fødte Afsynskjendere, og derfor med Skjel bleve slaaede af Barnets Djeqlimt og Lineamenter. Saaledes fortæller Holberg, da en Spaaqvinde engang forlangte at see den neppe fireaarsgamle Griffenfeldt i Haanden, udbrod hun: „Ja, min Søn, Du har et Guldbæble i din Haand, men see vel til, at Du ikke lader det falde fra Dig *).“ Men vi stakkels Kortsynede bør vist vogte os for, altfor ofte at aabne den physiognomiske Løndomsbog; thi hvilket Litanie af Banheld kunde vi ikke ved Brugen af den dagligen tælle op? Vi ere sædvanligviis altfor tilbøje-

*) Griffenfeldts Breve, som han i sit 22de Aar verkelede paa sin Udenlandsreise med vor lærde Thomas Bartholin (Curiosorum medicorum etc. centuria I—IV.) ere ikke alene interessante og læseværdige med Hensyn til Indholdet, men hans lyse Hoved, Aand og Charakter synes mig især at være præget i Stilen, som er høist behagelig og flydende. Ingen skulde troe, at den er næsten af to Seclers Ælde.

lige til at bedømme vore Medmennesker efter det første Indtryk, de gjøre paa os, — fra deres Udvortes til deres Indvortes, fra Mine- og Musselspil til Aand og Charakter. — Man har ogsaa adskillige historiske Compositioner af Tischbein, hvor Geniet glimrer. Han havde i det Hele ved sine herlige medfødte Talenter og ved den utrætteligste Flid hævet sig til en Storhed i sin Kunst, der skaffede ham alle Konstforstandiges og Skjønneres Hojagtelse. Han var derhos et ejegodt, herligt Menneske, der overalt gjorde sig afholdt i det daglige Liv. — Dmtrent 6 Uger efter min Ankomst til Hamborg tiltraadte han til min store Sorg en Reise til Sveits. Jeg savnede ham meget, thi jeg levede næsten udelukkende med ham i Hamborg. Hans Bortreise fæd ogsaa til min Pung, da hans gjestmilde Venstab i de sidste tre Uger før hans Afreise havde — uden dog at ane min Misere — anvist mig dagligt en Couvert ved hans Middagsbord, der kom mig saare vel tilpas; thi de fra min Reise til Hamborg levede 50 Rd. vare væk, inden jeg ret drømte derom. Fegtemesteren tog alene paa eet Bræt 15 Rd., hvilke han vel siden tildeels gjengjeldte mig, imod at jeg gav hans Søn tre Timers Underviisning i Naturhistorie, Geographie og Verdenshistorie for een Times Under-

viisning i Fegtning og Voltigering (!!). Mine store Forhaabninger, at skaffe mig i Hamborg en klæffelig Indtægt ved Informationer, gif ogsaa i Luften; med Mod og neppe fik jeg tre Familiers Børn at undervise i Abc, lidt Naturhistorie, Geographie og Verdenshistorie, der indbragte mig $2\frac{1}{2}$ Species om Ugen. Mit Logis kostede mig over 1 Species ugentligt; jeg havde altsaa neppe 6 Species tilbage om Maanedens, og derfor kunde sandelig i Hamborg ikke holdes mange Maaltider om Dagen, naar Udgifterne til min Paaflædning og andre Fornødenheder ogsaa deraf skulde tages. I 14 Dage efter Tischbeins Afreise smagte jeg ikke heller varm Mad. — Lykken begyndte nu med stærke Skridt at drage sig fra mig, og gode Raad at blive dyre; kun ved en fast Willie og lidt Mod søgte jeg at holde mig opreist. Gud være lovet, at jeg aldrig har ladet mig aldeles kue af Modgang. Der gives vel neppe nogen Sinds lidelse, der skræffeligere blænder Fornuften og pludseligere kaster Forstanden ud af sin Forstandning, end **Frygt**. Den klogeste General, betagen af en øjeblikkelig Frygt, kan jo stundom i en Flok Jaar see et Regiment Husarer. Skade, at Psychologen i Grunden kjender kun saalidet til, ved hvad for Drey og Fjædre Frygten egentlig virker.

I et Nu smilede Lykken atter ad mig, men kun for snart med ufølsom Haardhed at kunne tyrannifere mig saameget desto grusommere. Som jeg en Formiddag i et smukt klart Frostveir gik paa den saakaldte Jungfernstieg, mødte jeg aldeles uventet to herlige Landsmænd fra Kjøbenhavn, Grossererne Jensen (der for nogle Aar siden døde som Oberstlieutenant ved Livjægercorpset) og Eschricht, en meget munter og oprømt Mand, der ogsaa siden er hedengangen. De vare i det Djeblik, da saa Meget rørte sig i mit Sind, ligesom nedsendte fra Himlen til min Husvælelse. Efterat vi med glad Forundring havde seet lidt paa hverandre og onsket hverandre et hjerteligt „Velkommen“, fortalte mine Landsmænd, at de havde været tre Dage i Hamborg og agtede den følgende Dag at vende tilbage over Kiel til Kjøbenhavn. Arm i Arm gik vi strax hen i en nærliggende Pavillon, hvor vi ved en Kop Kaffe og en ægte Havanahcigar underholdt os i vort Modersmaal om det kjære Danmark, uændsede af de høirøstede Hamborgere. Dm-fider stiltes vi ad, efterat have sat hverandre Stævne til et bestemt Klokkeslet paa en fransk Restauration. Her levede vi med den rige Mand, og jeg tog en tilstrækkelig Godtgjørelse for, hvad jeg havde savnet i de sidste 14 Dage. Om Aftenen gik vi i Komædie.

Fra denne begave vi os hen paa en bekjendt, af Hamborgerne meget besøgt Østerskjelder, hvor der blev smauset, poculeret, raisonneret og politiseret baade paa Tydsk og Dansk, saa Gud sig maatte forbarme; Alt paa mine gjesfrie Benneres Regning, der med den meest forekommende Opmærksomhed gjorde mig det umueligt, at deeltage i nogensomhelst Udgift, hvilket min Kasse ikke heller tillod, men som jeg omhyggeligen skjulte, for at min Armod ikke skulde rygtes i Danmark. Paa Slaget 12 tændte vi vore Cigarrer for at gaae hjem; underveis figede vi ind ad Døren paa den store, pragtfulde, skjønt oplyste offentlige Dandsesalon, hvor de strunke Hamborgere valtsede Stadens „Smukke“ Salen rundt i flere buntede Rader. Her sagde vi hverandre Godnat, efterat have levet den hele Dag i Fryd og Gammen, og gif hver til Sit. Den følgende Morgen vaagnebe jeg med en horrend Hovedpine; meget forstemt, som jeg dog søgte at skjule, saagodt jeg formaaede, ilede jeg strax hen til mine Landsmænd, der stode paa Springet at stige i Bognen. Vi toge en hjertelig Afsted med hverandre, de rullede afsted, og mit længselsfulde Dje fulgte Bognen, indtil den drejede om i en anden Gade. Baade i aandelig og legemlig Henseende befandt jeg mig yderst slet; slike Hjertestyrkninger, som de, der Dagen forud

vare komme mig tilgode, lade os desuden siden, naar de ere forbi, dybt føle deres Savn. Med Gysen forestillede jeg mig den Nød, hvori jeg vilde stedes, dersom jeg faldt i en Sygdom, aldeles blottet for Penge, som kun ved daglige Informationer tilflød mig i smaa Portioner, — og uden at have een eneste Ven, til hvem jeg kunde støtte mig. Jeg gif strax hen, for at informere mine Nollinger, men maatte formedelst mit Ude-
 befindende ende Underviisningen, inden Timen var omme. Med Besvær ravede jeg hjem i mit Logis, for at søge Sengen, som jeg siden maatte holde i fem samfulde Uger. I de første fjorten Dage af mit Sygeleje saae jeg ikke et eneste Menneffe om mig, uden den meest uvenlige og utjenstfærdige Bert og Bertinde. Han var en udmærket dygtig Fegtemester, men forresten en indbildst Døsmer, en hoffærdig, egoistisk, egennyttig Nar, som viste Topmaalet paa sin Latterlighed, naar han affecterede Mod og Mandighed; thi han stod aldeles under en herskesyg, gjerrig, grim Kones Toffel, der førte det hele Regimente inden Dørre; han maatte endog stundom, naar Tjenestepigen havde Byærinder eller andet Sligt at varetage for Fruen, bekvemme sig til de laveste Huusgjerninger — skøndt han paa-
 stod at være af høi adelig Byrd — f. Ex. at bære Vand op fra Gaarden, fuge Kaffe, vende Steg o. s. v.

Den eneste Maade, paa hvilken jeg kunde faae ham til at vise mig een eller anden ubetydelig Tjeneste i min aldeles hjælpeløse Tilstand, var, naar jeg taus, med tilsyneladende spændt Opmærksomhed vilde beqvemme mig til at høre ham prale af sine mange Heltebedrifter. I Almindelighed smigrer det nok ogsaa den forfængelige Fjante meere, naar Man vil høre ham rose sig selv, end naar han bliver rost af Andre; thi i første Tilfælde bringer han sine mange indbildte Fuldkommenheder tiltorvs, stiller sig ved mangehaande Ting, der pirre hans forfængelige Ære, og bilder sig derhos ind, at han lærer Andre at sætte Priis paa hans Værd; det kildrer naturligviis mere hans Forfængelighed, at forøge sine indbildte Meriter i Verdens Dine, end blot at faae Tegn paa dem. Desuden troer han — skjøndt urigtigt — at han selv kjender sine Fortjenester bedre end nogen Anden, og folgelig, at han selv er bedst i Stand til at tale vel om dem. Ofte er det ogsaa blot en Høflighed at rose Een; men at høre opmærksomt paa, at han roser sig selv, at høre saa længe derpaa, som han ønsker, at synes at finde Behag deri, at holde ham snildelig til at blive ved, indgyde ham en vis Tillid, der bringer ham til, uden Sky med fuldkommen Frihed at tale om sig selv, — dette gaaer

langt over simpel Høflighed; ingen Noes kan faae et saa sanddru Udseende. Forresten maatte jeg gribe mig an med Noes, Complimenter og Forbindtligheder, anvende Alt, ikke alene, hvad der var i mig selv, men ogsaa hvad jeg havde laant af Andre, for at bringe ham til at vise mig den ubetydeligste Tjeneste. — Paa Konens uvenlige Sind formaede jeg derimod ikke det Mindste; rimeligviis fordi jeg forud adskillige Gange havde ladet hende føle min Ringeagt. Hendes Uvillie imod mig gif endog saa vidt, at hun forbød Sønnen, en 14 Aar gammel Dreng, der havde modtaget Underviisning af mig og var mig meget hengiven, at komme til mig; sandsynligviis frygtede hun for, at han skulde stifte een eller anden Ubetydelighed til mig. Virkeligt hændte det sig ogsaa engang, at han bragte mig et Kræmmerhuus med nogle Stykker hvidt Sukker, som han vidste, jeg gjorde meget af til et Glas Vand. Jeg modtog det naturligviis ikke, men foreholdt ham med Venlighed, at han aldrig maatte bringe mig flige Ting, uden sine Forældres Biddende og Villie. Efter den Tid kom han aldrig alene til mig; kun engang imellem smuttede han bag efter sin Fader ind i mit Værelse og erkjendte sig med Hjertelighed om mit Befindende, hvilket qvægede mig, da han var det eneste Væsen, jeg saae, der viste mig

nogen Menneſkefølelſe. — Skjøndt jeg ikke fik Andet end Theevand uden Sukker med et Par Draaber afflummet Melk, Havreſuppe uden nogensomhelſt anden Ingrediens end Gryn og Vand, ſtundom en lille Spølkumme revet Dukkbrød med et Stykke tør Hvedeſmule, ſamt Logis uden Varme (uagtet Kulden var ſaa stærk, at Vandet froſ i et Glas ved Siden af Sengen), ſaa vorede dog min Gjæld til Bert og Bertinde i ſaa stærke Progreſſioner, at den ſnart truede at gaae over alle Bredder og at trække mig med i Afgrunden. Efter 14 Dages Sygeleje kom min Bert en Morgen, efterat jeg havde havt en ſøvnløs, ſmerterfuld Nat, og præſenterede mig en Regning paa nogle og tredive Rd., i hvilken han ogsaa havde beregnet ſig ſom Tilgodehavende 15 Rd. for 15 Fegtetimer, hvilke jeg formedelſt min Sygdom ei havde kunnet afbenytte. Da jeg gjorde ham opmærkſom derpaa, ſvarede han, at det var ikke hans Skyld, og at han daglig havde været til min Tjeneste. Paa mit Spørgſmaal, om jeg da ſkulde vedblive at betale ham under min Sygdom en Underviisning, jeg ikke modtog, var hans Svar: „Naturligviis! Grindrer De ikke, at jeg har overladt Dem 15 Timer prænumerando, og at jeg altsaa ikke har kunnet beſøtte diſſe med Underviisning til Andre, førend De havde

affagt dem; en fornem Russer har endog budet mig en Species for enhver af Deres Timer, men af Ven-
skab for Dem [!!] vilde jeg ikke overlade ham dem; jeg vil imidlertid af Generositet skjenke Dem 5 Timer, og altsaa fra nu af kun beregne Dem 10 Timer at betale paa ny Regning." Hans furieuse Kone, der havde staaet uden for Døren og hørt vor Samtale, kom farende ind i Værelset og spurgte, hvad det var, der afhandlede? Han fortalte hende det, hvorefter hun udtømmede sig i en høirostet Squalder: „Er Du gal, Mand? Glemmer Du, at Du har Kone og Børn at forsørge? Kunne vi leve af Din Generositet mod Fremmede? Har Du imidlertid eensgang skjenket ham de 5 Timer, da skal Du vise, at Du er fransk Adelsmand, har point d'honneur, og ei bryde Dit Løfte; men han skal strax bestemme, om han vil have flere Timer i Estertiden.“ — Naturligviis takkede jeg for den mig indtil da viste „Opmærksomhed“, at maatte betale 25 Timers Information, som jeg aldeles ikke havde modtaget, og overlod med Fornøjelse den „fornemme Russer“ i Estertiden de Timer, som saa „venstabeligen“ vare mig tiltænkte. Nat og smertefuld bad jeg mig forskaanet for videre Underholdning i denne Anledning, indtil jeg havde blundet en kort Tid, og derved mueligen samlet lidt

mere Kraft til at tale. Min Begjering blev mod Sædvane opfyldt. Henimod Middag kom det hæderlige Par sagte listende, for ikke at vække mig, ind paa mit Bærelse og spurgte, da de fandt mig vaagen, afskyelig deeltagende, hvorledes jeg befandt mig? — en Dpmærksomhed, som de aldrig før havde viist mig. — „Slet!“ svarede jeg. Hun sukede dybt, men vistnok mere efter Regningens Afgjørelse, end over min syge Tilstand. Derefter vendte hun sig til Manden og spurgte, om Regningen var qvitteret? Han svarede: „Nei!“ „Jh, min Gud,“ replicerede hun, „naar Man har at gjøre med en galant Mand, bør Man selv være galant.“ Hun tog Blækhorn, Pen og Regningen og bad Manden, strax at qvittere den. Det skete, og hun leverede mig den qvitterede Regning med de Ord: „See der, min Herre, har De vort Mellemværende i behørig Orden!“ Nær havde jeg troet, at hun vilde vise mig en Cadeau og eftergive mig Regningens hele Beløb; men jeg fik snart en anden Tro. Da jeg forsikkrede hende, at jeg ikke ejede mere end to Species, blev hun rasende, snappede mig Regningen ud af Hænderne og svor paa Franssk ved alle Helgene, at hun strax vilde sælge mit Gulduhr — „thi Deres Garderobe betyder nok ikke Meget“ — og deraf gjøre sig betalt for sit Tilgode=

havende, samt lade mig transportere paa de Fattiges Sygehuus. Jeg raadede hende, ikke at forvilde sig paa Yderlighedens Afveie, der sikkerligen vilde have alvorlige Følger for hende selv, men holde sig til den trygge Middelvei, hvorhos jeg (i det Haab: kommer Tid, kommer Raad) lovede om 14 Dage at betale Regningens Beløb, og tilbød hende imidlertid til Sikkerhed min Uhrkæde med to store Signeter og en Uhrnogle, Alt af fiint Guld, der havde kostet nogle og tredsindstyve Rd. Det stod haardt, inden hun vilde tilstaae mig denne Frist, og jeg maatte enddog, til større Sikkerhed for mit Løstes Opfyldelse, ogsaa overlade hende min Doctorring, i hvilken var indfattet en udmærket skjon orientalsk Smaragd, der stak hende stærkt i Dinene, og en glat Ring, som laae ved Siden af denne, samt desuden beqvemme mig til at lade mig slæbe op paa et usfelt, mørkt, koldt Tagkammer, hvorfor jeg skulde betale een Rd. om Ugen, og der simpliciter om Aftenen nøjes med en saare svag Belysning af en gammel stinkende Lampe, som paa Slaget 9 blev slukket af hiin uforsønlige Plageaand. Dagen efter kom Furien farende op til mig paa Tagkammeret og lamenteiede over, at hendes yngste Barn havde staaet og leget med min Doctorring ved Vinduet, som var aabnet formedelst Røg, og tabt den ned

paa Gaden, hvor den rimeligviis var optagen af en Forbigaaende; thi skjøndt hun øjeblikligt var løben ned, for at søge den, var den dog ikke til at finde. Hun erklærede sig villig til at lade sig afforte 5 Rd. af sit Tilgodehavende, og dermed maatte jeg naturligviis lade mig nøje (thi hun havde jo Hals og Haand over mig), endsskjøndt Ringen var mere end 5 Gange 5 Rd. værd; den havde desuden stort Affectionsværd for mig, saasom den var foræret mig af Blumenbach og indgraveret med en skøn Inscription af Wrisberg, der som Prorector under Promotionsacten havde sat den paa min Finger. Et Djeblif efter kom hun atter flyvende op til mig og fastede Uhrkæden med Signeter og den glatte Fingerring paa Bordet, som stod ved min Seng, og erklærede med Arrighed, at hun paa ingen Maade vilde have „det Snavs“ længere i Forvaring, thi det kunde jo ogsaa komme bort, og hun da blive nødt til at betale dets Værdi tredobbelte. Hun vilde derimod strax have sit Tilgodehavende. Efter megen Snakken frem og tilbage bekvemmede hun sig endeligen til, at beholde Uhrkæden med Signeter og Nøgle tilligemed den glatte Fingerring for hendes indtil da paa mig havende overdrevne Fordring (nogle og tredive Rd.). Jeg havde nu ikke Andet tilbage, som jeg kunde undvære

og gjøre i Penge, end et til Trykken aldeles fuldendt Manuscript og et Guld=Cylinder=Repeteeruhr. Det Første lod sig ikke let i min daværende Stilling paa et Sted, hvor jeg var aldeles fremmed, gjøre frugtbringende uden en Vens Bistand, og denne savnede jeg; hertil kom, at jeg befrygtede, ved paa denne Maade at manoevrere ved Andre, at min Stilling skulde vorde bekjendt paa Steder, jeg ikke ønskede det. Mit Gulduhr var altsaa det eneste Stykke, som jeg i denne Henseende kunde stole paa; min Bertinde, Plageaanden fra Helvedes mørke Hjem, betragtede det ogsaa, hvergang hun kom til mig, med en umættelig Slugenhed. Det varede heller ikke mange Døgn, førend jeg maatte bide i det sure Æble og overlade hende det til Afhændelse. Manden maatte det ikke betroes til; thi han var efter hendes vanlige Talemaade „une bête”. Dagen efter bragte hun mig 15 Species for det, af hvilke hun behagede at beholde 1 Species for sin Uleilighed. Hun forsikrede, at det var stærkt betalt, thi hun havde været hos adskillige Jøder, der alle paastode, at Kassen var kun af Semid'or; men hun havde „solgt det til en ung Laps, der havde mange Penge, men kun liden Forstand”. Hun tilføjede: „Var jeg ikke tilfreds med Handelen, skulde hun bringe Uhret tilbage.” Paa mit Svar,

at det saae jeg helst, da det faa Mar i Forvejen havde kostet 60 Species, blev hun smækket, kaldte mig en utaknemmelig „Grobian“ og befalede sin Mand i min Nærværelse at bringe Hr. v. . . de 15 Species og kræve Uhret tilbage. Hun endte sin Tale med et dybt Suf over min „Eensfoldighed“. Nogle Timer efter kom det smukke Ægtepar op til mig igjen med den Bæsked, at Hr. v. . . var allerede bortreist. De udtalte mig atter de 14 Species og lovede, naar Hr. v. . . kom tilbage, at skaffe Uhret tilveje, hvis jeg da havde 15 Species at kunne undvære; og dermed var al videre Negotiation i denne Henseende hævet, og Sagen endeligen sluttet. — Det saae nu grueligt mørkt ud for mig; de 14 Species kunde ikke vare længe, og jeg havde ikke Mere at gjøre i Penge, ikke et eneste Menneſke, for hvem jeg kunde aabenbare min Nød. — Dmtrent to Maaneder i Forvejen satte jeg mig, fuld af Forventninger og store Planer, paa Postvoغن og begyndte en ny haabefuld Vandringſfærd, der i dette korte Tidsrum havde ført mig paa Sygeliet paa et usfelt Tagkammer i Hamborg, aldeles blottet for Penge og Venner. Min trofaste, mageløse, omsorgsfulde Ben Hofman tilstrev mig — uden at ane den Elendighed, hvori jeg befandt mig — i Hamborg, at Conſistoriet i Kjøbenhavn havde godhedsfuldt tildeelt mig

det thottiske Stipendium paa tre Aar, og at jeg blot behøvede at sende ham et Beviis for dets Modtagelse, saa vilde han strax hæve det paa mine Begne og sende mig Beløbet. Jeg takkede den oprigtige Ven for hans redelige, hjertelige Omsorg for mig, men betydede ham derhos, at min subjective Følelse ligesaa lidet tillod mig at modtage dette Stipendium, som de mig af Stutteridirectionen anviste 500 Rd., da jeg ikke agtede at vende tilbage til Danmark. Den ædle Ven tilstrev mig atter, at jeg roligten kunde modtage Stipendiet; thi det medførte ingen Forpligtelser for mig i Fremtiden, jeg skulde betragte det som en Belønning og et Agtelsestegn for min foregaaende videnskabelige Færd. — Jeg gjensvarede, at jeg med Hensyn til det Forhold, jeg stod i til visse Mennesker i Danmark, umueligen kunde bekvemme mig til at modtage det; jeg gjentog min oprigtigste Tak til Hofman og mine andre Venner og Belyndere i Fødelandet, der paa en saa hædrende Maade ydede mig Opmærksomhed. — Maa skee laae der tilige nogen Stolthed til Grund; jeg vilde, om mueligt, selv seire over de Hindringer, som Skjebnen havde voldet mig.

Min Sygdom forværrede sig i høi Grad, siden jeg blev slæbt op paa Tagkammeret; jeg var me-

get afkræftet, led især af en vedholdende Brækning, der end mere svækkede mig, og jeg indsaae omsider Nødvendigheden af at henvende mig til en duelig Læge. Efter megen Bønfalden lod min Bert sig endelig overtale til, at besørge Professor Reimarus kaldet til mig. Han var bekjendt for en ligesaa menneskekjærlig Mand, som duelig Læge, saa at jeg var vis paa, at han gjerne rakte mig sin hjælperede Haand, uden at ændse min Uformuenhed til at yde Bederlag. — Den følgende Morgen kom Reimarus ledsaget af min Bert op til mig. Han sagde strax ved Indtrædelsen i mit Hummer sin Led-sager adskillige Alvorsord, fordi Man havde lagt mig op i et Rum umiddelbart under Taget, der ei egnede sig til Ophold for en stærk Daglonner, end mindre for en Syg. Efterat Reimarus havde gjort sig bekjendt med min Sygdom, sagde han, at det var høi Tid at søge Lægens Hjelp. Medens min Bert var gaaet ned for at hente Requisitterne til at skrive Recepten, spurgte Reimarus mig, hvem jeg var? Jeg navngav mig blot „Neergaard, Marturgrandster“, uden at nævne mit Fødested, og udtalte mit Navn saa flygtigt og utydeligt, at Reimarus vanskeligen deraf skulde tilbagefalde i sin Erindring mit virkelige Navn, om han havde læst noget af mine Skrifter.

Med Faderhjertets ommeste Følelse tog den menneskekjærlige Væge mig i Haanden, just som min Bert traadte ind med Skrivematerialierne, og sagde, da denne var gaaet igjen, med en Bliidhed uden Lige: „Jh, min Gud, hvorledes er De kommen i denne ynkkelige Situation?“ Jeg foregav, at jeg for ikke længe siden var reist til Hamborg, i Haab om der at skaffe mig Levevei ved Underviisning i Naturvidenskaberne, men at min Sygdom i Forbindelse med, at jeg medbragte kun faa Penge, fortjente kun Lidet, og havde det Uheld at komme til at logere hos egennyttige, inhumane Menneſter, var Uarsagen til min uheldige Stilling. Forresten søgte jeg omhyggeligen at undvige ethvert af hans Spørgsmaal, der sigtede til, nøjere at erfare, hvem jeg egentlig var, for at min usle Tilstand derved ikke skulde rygtes i Danmark. Af Discretion afholdt Reimarus sig ogsaa fra at forlange nøjere Oplysning om min vita anteacta; derimod gjorde han mig — rimeligviis for at erfare, om jeg ikke var en Avanturier og udgav mig for Noget, som jeg ikke var — adskillige Spørgsmaal med Hensyn til Naturvidenskabsfaget, hvilke jeg besvarede fyldestgjørende, og derved afvendte sliq Misstanke. Reimarus kaldte min Bert op til sig og paalagde ham alvorligen, strax at besørge mig med

al muelig Omhyggelighed nedbragt i mit forrige Bærelse, at yde mig i Fremtiden al den Bistand og Pleje, som min Sygdom krævede, og at lade hente paa Apotheket paa hans (Reimarus's) Regning et Brækmiddel og en Flaske Mixtur efter de ham leverede Recepter. Den ædle Læge sagde mig derefter et venligt Farvel og lovede at komme igjen næste Dag. Enhver af Reimarus's Forrifter blev af synlig Respect for Hamborgs almeenagtede og almeenelskede Læge punktligen efterkommet. Damen gav rigtignok efter hans Bortgang en gruelig Hob Dndt af sig; men jeg lod, som jeg ikke hørte det. Brækmidlet blev strax anvendt, og siden faldt jeg i nogle Timers rolig Søvn, som jeg længe havde savnet. Da jeg vaagnede, saae jeg til min store Forundring, at der var lagt i Kaffelovnen, og at min Bertinde sad ved Siden af denne med en Strikkestrømpe i Haanden. Hun traadte hen til mig og var saa venlig og saa god, som, for at tale i Uignelse, en stille Maidag mod en stormfuldt overlevet Dag i April; hun fortalte, at der var tilsendt mig fra min Læge Tamarinder, Suffer, Havregryn og Citroner, og spurgte, om jeg vilde have alt dette op hos mig selv. For at conservere hendes blide Afsyn, svarede jeg, at jeg ønskede, det forblev i hendes Spisefammer. „Ja!“

sagde hun, „der er det saamænd ogsaa ligesaa sikkert, som i Deres Kuffert!“ Den paafølgende Nat var søvnløs, urolig og smertefuld. Op ad Formiddagen kom Reimarus's Amanuensis, og bragte mig den ikke behagelige Tidende, at hans Principal ogsaa maatte holde Sengen formedelst en heftig Rheumatismus, hvoraf han allerede Dagen forud kjendeligen led; men at han skulde hver Dag, saalænge Reimarus ikke gik ud, see til mig. Han paalagde mig forresten, nøjagtigen at bruge den mig Dagen forud forestrevne Mixture. Den følgende Nat nød jeg flere Timers qvægende Søvn og befandt mig om Morgenens, da Lægen atter besøgte mig, det bedste, jeg længe havde befundet mig. Nu blev jeg Dag for Dag bedre og bedre; jeg begyndte snart at faae lidt Madlyst, og min Helbredelse gik med saa stærke Kæmpestrid fremad, at Reimarus, da han selv efter 6—8 Dages Fraværelse besøgte mig igjen, paalagde mig, at begynde at staae lidt op i Middagsstunden. Næste Dag sendte den reimariske Familie mig velsmagende, kraftig Sygemad, som flere Gange blev gjentaget, og bekom mig ligesaa vel som Medicinen. — Ti til tolv Dage, efterat jeg havde begyndt at krybe lidt op, listede jeg mig i Aftenstumringen hen til min humane Læge, for at yde ham min inderligste Tak for hans godhedsfulde Op-

mærksomhed og Bistand og lade ham vide, at jeg een af Dagene agtede at forlade Hamborg. Han gav mig en Recept paa en ny Mirtur, som jeg skulde vedblive at bruge, indtil jeg følte mig fuldkomment restitueret, paalagde mig med sin vanlige blide Mennefskjærlighed, at varetage adskillige Forsigtighedsregler i Henseende til min Helbred, samt tilbød mig et Laan af 10 Species, som jeg ved Leilighed kunde sende ham igjen, til Hjælp til Reisens Udgifter. Gjentagende min hjerteligste Tak, foregav jeg, at der Dagen forud (hvilket ikke var Tilfældet) var sendt mig en liden Sum, hvormed jeg kunde behjælpes mig, indtil jeg naaede mit Hjemsted. Med Flid søgte jeg snarest mueligt at fjerne mig fra den ædle Reimarus, at han ikke skulde forlange at vide min virkelige Hjemstavn, og give Anledning til, at man der erfarede min Stilling. For end mere at forebygge, at Reimarus oftere skulde faae mig i Tale og formedelst den Tillid, jeg skyldte ham, gjøre mig det til Pligt, at oplyse ham om min virkelige Forfatning, og hvor jeg hørte hjemme, flyttede jeg et Par Dage efter fra den franske Tegtemester (med et Behold, saavidt jeg mindes, af 6 Species) hen til den nogle og halvfjerdesindstyve Aar gamle Debonale, forhenværende Advocat i Paris, der i adskillige Aar havde opholdt

fig i Hamborg som Sproglærer og skrevet flere Bøger i Faget. Jeg tingede mig ogsaa i Kost hos den godmodige, i højeste Grad uegennyttige Debonale, der aldeles var en Contrast af min forrige Bert. Mit Ophold i Hamborg kostede mig derfor efter denne Forandring neppe det Halve, som før; og jeg havde dog oven i Kjøbet Leilighed til, i mit nye Logis, uden nogen Udgift for mig, at parlere fransk flere Timer om Dagen med min Bert, hvorved jeg ikke alene profiterede Meget med Hensyn til Sproget, men fik desuden mangen interessant statistisk Efterretning om Frankrig. Vel vare Debonales franske Retter, som han selv tillavede, ikke efter min Smag, eller skikkede til at bringe en Reconvalescent hastigt igjen til Kræfter; men da det mere laae mig paa Hjerte, med hvem jeg spiste, end hvad jeg spiste, saa vænnede jeg mig lidt efter lidt til hans franske Kost. Omfider fandt jeg ogsaa paa at anbefale Mr. Debonale et Par ægte danske solide Retter, hvortil jeg leverede ham en Opskrift, som jeg havde laant af en Kogebog, og som min godmodige Bert ogsaa tillavede og selv fandt Smag i. Ved Nøden bliver Mennesket opfindsomt! Den tjenstfærdige Debonale, der havde fattet et Slags Godhed for mig, skaffede mig ogsaa i min Forlegenhed hos een af sine Bekjendte 15 Species til

at indløse mit Uhr med, imod at han beholdt Uhret, til jeg havde betalt Udlægget.

Nogle Dage efter min Indflytning hos Debonale traf jeg „im schwarzen Adler“ — som jeg dagligen besøgte, i Haab om mueligen der at finde en mig bekjendt Landsmand — en hjertenskjær, længe prøvet Ven, den ædle Herman Løvenskjold (see Pag. 105), der retournerede fra Paris til Kjøbenhavn. Han blev meget forundret, ved at erfare mit Exil, og befymret over de Uheld, min Sygdom havde anlediget mig, skjøndt jeg meddeelte ham disse en miniature, og naturligviis under det Løfte, ikke at omtale dem i Danmark, hvilket jeg er vis paa, at han ikke heller har gjort. Han tilbød mig strax et Laan af 30 Louisd'ors (som han erholdt af en Kjøbmand i Altona, til hvem han havde Creditiv), hvilket jeg med Glæde modtog af den deeltagende Ven; thi det kom i et nødtørstigt Djeblif. Ved dette uventede Laan indløste jeg mit Uhr hos Debonale og sattes i Stand til at skaffe mig uden for Huset, naar det stundom gjordes Behov, lidt solid Extrasorpleining, der kunde bidrage til at skaffe mig Kræfter; thi jeg længtes naturligviis efter at forlade Hamborg og begynde den nye militaire Carriere, som jeg med Sikkerhed ventede, skulde aabne mig Indgangen til en glimrende

videnskabelig Stilling i Paris, ja, bringe mig paa Lykkens højeste Trin. — Efter nogle Ugers Op- hold hos den brave Debonale, tog jeg en meget venlig Afsted med ham og begav mig, skjøndt endnu noget svag, til Cassel, der var besat af de Franske og blev gouverneret af Pegrange, for at sætte min store Plan i Værk. Det smigrede min Førfængelighed og kildrede min daværende Frihedsaand, at jeg, som ifølge mit Begreb om Grens Love var fordrevet fra mit Fødeland, igjen kunde blive Borger i Frankrig, der dengang stod i et venstabeligt Forhold til Danmark og blev regjeret af Keiser **Napoleon**, Aar- hundredets Helt, Ejer af en halv Verden, der ved egen Kraft havde bestegit Europa's daværende første Throne.

Ved min Ankomst til Cassel gif jeg strax hen til Gouverneuren, overrakte ham min Ansøgning om at blive antaget som simpel Cavallerist i den franske Armee. Efterat have læst Ansøgningen, maalte han mig med et skarpt, gjennemtrængende Blik og gjorde mig adskillige Spørgsmaal, der tydeligen tilkjendegav, at han havde mig mistænkt for at ville agere Spion. „Deres Ansøgning kan ikke bevilges,“ sagde han i en meget imponerende Tone, „thi i den franske Armee antages ingen Udlænding.

De maa imidlertid finde Dem i at forblive i Deres Logis (som jeg maatte opgive), indtil jeg faaer Visshed om, at De virkelig er den, De giver Dem ud for. Forlader De Byen, førend De har erholdt min Tillabelse, da anholdes De, hvor De træffes, som Arrestant, og De maa tilskrive Dem selv Følgerne." Jeg spurgte ham, om jeg maatte tilskrive Blumenbach (som jeg vidste, havde et meget berømt Navn blandt de Lærde i Frankrig), for ved ham at kunne erholde Beviser, der kunde bortvoende enhver Mistanke mod mig? „Ja, men jeg vil læse Brevet og afsende det," var hans Svar. Han bukkede, og jeg gik, dog uden Ledfager, hjem til mit Logis, naturligviis ikke i den bedste Stemning; thi nu var mit hele herlige Drømmeslot paa een Gang kastet i Gruus, og det Gjøgletys, som min Phantasie havde tændt, aldeles slukket. Jeg tilskrev strax den ædle Blumenbach, for hvem jeg nærede sønlig Kjærlighed, Hengivenhed og Tillid, et langt Brev, hvori jeg fortalte min kritiske Stilling, hvad der havde anlediget den, det mislige Forhold, jeg var kommen i til mit Fødeland, hvorledes jeg ved en overilet Beslutning, en ubesindig Plan havde villet forcere Lykken, der nu ubarmhertigen hævnede sig paa mig, idet jeg, skjøndt aldeles brødefri, var under mit Dphold i

Cassel af Gouverneuren dicteret Stuearrest. Jeg bad min kjære Lærer og Belynder, ved et Par Linier at bevidne, at jeg virkelig var den, jeg udgav mig for, og derved bevirke min Frigivelse. Ved en Politigensd'armes, der boede i samme Huus, hvori jeg havde taget Logis, sendte jeg Gouverneuren dette Brev til Gjennemlæsning i Convolut, ledsaget af et Par Linier, hvori jeg anbefalede mig til hans Bevaagenhed. At Brevet til Blumenbach havde gjort et fordeelagtigt Indtryk paa Legrange, slutter jeg deraf, at een af hans Adjutanter, som forstod Tydsk, og rimeligviis havde oversat Brevet for Gouverneuren, bragte mig det samme Dag egenhændigt tilbage, med den Forsikkring, at det gjorde Gouverneuren meget ondt, at han havde maattet tage saa alvorlige Forholdsregler imod mig under mit Ophold i Cassel, men hans Stilling bød det, og naar jeg vilde give mit Ord for, ikke at forlade Cassel, inden jeg havde modtaget det af Blumenbach forlangte Beviis, saa kunde jeg imidlertid gjerne gaae omkring i Byen, hvor jeg lystede. Brevet blev i Adjutantens Nærværelse forseglet og af en Gensd'armes bragt paa Posthuset. — Næste Dags Middag overraskede Blumenbach tilligemed Universitetets Prorector, den berømte Anatomiker Wisberg, mig i Anledning af

hiint mit Brev med et aldeles uventet Besøg. Venligere og hjerteligere er jeg aldrig af Nogen bleven modtagen, end af disse to Hæderesmænd. De vilde absolut have mig tilbage med sig til Göttingen, hvor de paa det Høitideligste forsikrede mig, at det mig tidligere gjorde Tilbud (at oprette og forestaae ved Universitetet en Veterinairindretning) stod endnu aabent for mig, skjøndt denne Post siden var søgt af Fiere, og at de bedste Fremtidsudsigter ventede mig ved deres Universitet m. M. Men min Stolthed tillod mig ikke at benytte deres oprigtige og venlige Tilbud, thi jeg befrygtede, at deres Deeltagelse i min daværende Stilling udgik fra et Slags Medlidenhedsfølelse. Hellere vilde jeg give Slip paa mine Duffers Bequemmeligheder, end kjøbe dem med Idmyggelser; og hvor vanskeligt er det ikke i en saadan Stilling for den opbrusende unge Mand, at finde den rette, men smalle Sti mellem ædel og taabelig Stolthed. Desuden yndede de göttingste ældre Lærde, i Særdeleshed Blumenbach og Heyne, i Hjertet ikke Napoleon, hvilket jeg ogsaa befrygtede, vilde tidlig eller sildig svække deres tillidsfulde, venlige Sindelag imod mig, naar jeg fik fast Engagement ved deres Universitet. Jeg forsikrede mine Belyndere, at min Plan, at gaae til Paris og der søge Leve-

vei, kunde jeg af flere Grunde ei forandre, og at jeg haabede, at den i Fremtiden vilde føre mig til et lykkeligt, selvstændigt Liv. Blumenbach gik alene hen til Legrave og kom efter 1 $\frac{1}{2}$ Times Forløb tilbage med ovennævnte Adjutant, der paa en meget galant Maade meddeelte mig, at jeg fra da af var aldeles fri og kunde reise, hvornaar og hvorhen jeg vilde, samt at det gjorde Gouverneuren særdeles ondt, at mig var foraarsaget saa megen Uleilighed o. s. v. I Blumenbachs Fraværelse nedfrev Brisberg aldeles af egen Drift, uden mindste Impuls af mig, nedenstaaende godhedsfulde, hjertelige Vidnesbyrd*), som han leverede

*) „Es ist ohnstreitig eine der angenehmsten Handlungen in der Welt, wenn man Gelegenheit hat, edeln und rechtschaffenen Männern durch aufrichtige und wahre Zeugnisse bey andern Vertrauen und Achtung zu verschaffen.

In dieser Ehren vollen Lage befinde ich mich jetzt, indem ich dem vortrefflichen Besizer dieses Aufsazes, dem Herrn Doctor Medicinæ Jens Veibel Neergaard aus Dänemark, einen ungeheuchelten Beweis dessen, was ich von ihm weiß, ablege.

Mit unendlichem Vergnügen bezeuge ich also, das nicht allein gedachter braver dänischer Gelehrter bey unserer Facultæt in Ansehung seiner ausgezeichneten gelehrten Verdienste, die er auch durch mehrere sehr geschätzte Schriften bewiesen hat, die medicinische Doctor-Würde erhalten, sondern auch in Copenhagen und selbst auf un-

mig med et varmt Haandtryk. Blumenbach tilbød mig, at ville medgive mig et Brev til sin Ven Cuvier i Paris; men jeg bad ham, hellere at tilskrive ham mig angaaende ved en Anden, for at Cuvier ikke skulde ansee det for en blot almindelig Høflighedsform. Blumenbach lovede det, og jeg veed med Visshed, at han har holdt sit Løfte; thi omtrent 1 $\frac{1}{2}$ Aar efter modtog jeg ved en Landsmand, som havde været i Paris, en meget agtelsesfuld Hilsen fra

ferer Universität in verschiedenen Wissenschaften, besonders aber in Veterinarischen, stark besuchte Vorlesungen gehalten hat.

Was mir aber speciell sehr schätzbar ist, ist der angenehme Rück-Gedanke und Erinnerung der herrlichen Stunden, die ich in dem Umgange dieses edeln Mannes während seines Aufenthalts in Göttingen verlebt habe, und welche mir aus dem reichen Magazin seiner wissenschaftlichen Kenntnisse sowohl als seiner unübertreflichen Moralität so genußvoll gewesen sind.

Verdient irgend ein Mann in der Welt die Aufmerksamkeit eines rechtschaffenen großen Machthabers in der jetzigen Welt, — Aufmerksamkeit, Unterstützung, Belohnung, — so ist es wahrlich der edle Doctor Neergaard.

Göttingen d. 1. Juni 1807.

Heinr. Aug. Wisberg Dr.,
Sofrath und Professor
der Medicin auf der
Universität zu Göttingen."

(L. S.)

Cuvier, anlediget af Blumenbachs Brev til ham, ledsaget af to af mine Skrifter (Cuvier læste og talte Tydskt). Efterat vi paa mit Bærelse havde spist til Middag og druffet Kaffe, sagde mine Belyndere mig et hjerteligt Levvel og paalagde mig, snart at meddele dem en udførlig Efterretning om min Stilling. Derpaa reiste de Kjære tilbage til Göttingen.

Den følgende Morgen forlod jeg Cassel i den Tanke at tiltræde min Reise til Paris; men jeg gif forresten i Henseende til min Fremtid aldeles iblinde og lod mig mechanisk af Skjebnen drive hen, hvor den behagede. Jeg tog Vejen over Leipzig, for at sælge til Boghandler Dieterich fra Göttingen, som jeg af Wrisberg havde erfaret, nylig var reist derhen, Forlagsret til mit Skrift (Beiträge zur vergleichenden Anatomie, Thierarzneikunde und Naturgeschichte. Mit zwei Kupfern.), der var aldeles fuldendt i Manuscript og færdigt til Trykken. — Ved min Ankomst til Leipzig gif jeg strax hen til en Boghandler, for at faae at vide, hvor Dieterich logerede. Ved samme Leilighed erfarede jeg, at een af Blumenbachs fortroligste Venner, den høist agtværdige, rastløs virksomme, dybs og klartænkende B. fra Gih., der især havde dannet sig for Borgerlivet, og søgt at give Dvintessentsen af Philosophien,

den højere Sandheds Erkjendelse, Indpas i Borgergemyttet og Borgerhjertet (hvis Skrifter jeg ogsaa tildeels har taget mig til Mønster, for at skrive populært), en herlig Mand, som jeg havde lært at kjende i det blumenbachske Hus, og med hvem jeg Aaret forud havde gjort en høist interessant Reise paa nogle Dage, jeg erfarede, siger jeg, at han havde i nogen Tid opholdt sig i Leipzig. Jeg løb strax hen til hans Logis, for at hilse paa ham. Han indledte følgende Samtale: „Hvor kommer De fra, Dr. Neergaard?“ — „Fra Hamborg!“ — „Hvor agter De Dem hen herfra?“ — „Til Paris, for ogsaa der at see Napoleons Indtog; forrige Aar saae jeg det i Berlin!“ — „Jeg for min Part vilde hellere,“ gjentog B., „reise hundrede Mile, for at see ham udpidstes af en Stad, end gaae ti Skridt, for at see ham paa en høitidelig Maade drage ind i samme. Et Tilfælde bragte ogsaa mig til Berlin, da N. forrige Aar marscherede ind i den ulykkelige By, og Nysgjerrighed efter at lære at kjende, ikke N., men Berlinerens sande Charakter, førte ogsaa mig samme Gang ind i Sværmen; men gid jeg var bleven derfra! Grindrer De,“ vedblev B., „Maaden, paa hvilken N. for nogle Maaneder siden lod styde den høist retskafne og aldeles uskyldige Bog-

handler Palm i Nürnberg?" — „De specielle Omstændigheder ere mig ubekjendte," gjensvarede jeg, „men jeg husker vel, at den offentlige Mening yttrede sig lydeligt mod Palms Henrettelse." — „Ja! og med Retie," var B.s Svar, „thi De maa lægge Mærke til følgende Omstændigheder: 1) Palm var Borger af en fri Rigsstad, hvorfra han, uden Lov og Dom, med Magt blev slæbt som en grov Misdæder til en østrigsk Stad, for at skydes der som en Hund. 2) Den ærlige Palm, som jeg i adskillige Aar nøje har kjendt, var med Hensyn til den Brøde, han sigtedes for, ligesaa uskyldig som De og jeg; thi Flyvefristet*), hvorfor han maatte bøde med sit Liv, var ham tilsendt i en lukket Pakke, for igjen at besejres til en Boghandler i Augsburg, uden at Palm havde mindste Kjendskab til dets Indhold. Fra hiin Boghandler modtog en taabelig Embedsmand paa Landet det, hos hvem der var indquarteret en fransk Officer, der forstod Tydsk, og denne angav det som oprørsk for den franske Regjering**). 3) Ikke et eneste Exemplar af dette for-

*) Deutschland in seiner tiefsten Erniederung.

**) Skriftets Hovedindhold var, at Napoleon førte Frankrig bag Lyset og bag Frihedens Forhæng smedede Nationen Lænter, at hans Tropper levede paa Tydsklands

dømte Skrift fandtes i Palms Boghandling eller var udsolgt derfra. 4) Han dømtes af en fransk Militaircommission, som selv de Franske, der havde været med ved Henrettelsen, kaldte en „Blodret“, aldeles uden Defensor. 5) Da den ulykkelige Palm om Formiddagen blev ført ud i Fængselsgaarden, hvor han sikkert troede at blive frikjendt, forelæstes ham i dets Sted en Dødsdom, som to Timer derefter blev fuldbyrdet paa den meest umenneskelige og oprørende Maade, idet den aldeles uskyldige Palm med bagbundne Hænder maatte sætte sig paa en med Drex forspændt Karrevogn, for at slæbes til Retterstedet, uagtet han indstændigen ønskede at gaae frit derhen*). — Jeg svarede, at denne Umenneskelighed kunde dog vel ikke tilskrives N., men hans Undergivne, til hvem Undersøgelsen og Executionen var overdragen? — „Ene N.!“ var B.s Svar, „thi en fransk Officeer havde nogle Dage før end Palms Ankomst til Braunau, og altsaa førend

Beføining, naar de droge gjennem hans tydske Allieredes Stater, og huserede i Benners Lande som Fiender o. s. v. o. s. v.

*) Mindes jeg ret, maatte de franske Soldater flere Gange fyre paa ham, inden de fik Livet af ham. Skjalvede deres Hænder maafsee?

den uilfærdige franske Militaircommiffion — der med Rette fortjente at kaldes en „„Blodret““ — begyndte at agere, betroet en bekjendt agtet Mand i Staden, at en Boghandler i Nürnberg vilde een af Dagene blive ført did, for der at skydes.“ B. sluttede med de Ord, som jeg endnu nøje erindrer: „Naar Noget i Fremtiden taler om N.s Bedrifter, vil jeg blot svare: men han lod den retskafne, aldeles uskyldige Boghandler og Familiefader Palm i Nürnberg snigmorderisk røve fra hans kjære Kone og hans kjære Børn og skyde paa fremmed Grund, og dette kan ingenfomhelst af hans Fortjenester udslutte.“ — Jeg negter ikke, at jeg blev dybt rystet ved denne Hædersmands Fortælling, at min Enthusiasme for N. i det Øjeblik blev noget kjølnet, og min Lust, at sværge til hans Fane, mindsket. — „Hvornaar forlader De Leipzig?“ var dernæst B.s Spørgsmaal. — „Naar jeg har faaet Boghandler Dieterich, hvem jeg ønsker at sælge et Landsproduct, jeg gaaer med i Lommen, i Tale.“ — „Imorgen Formiddag reiser jeg herfra; min Reise gaaer ogsaa ad de franske Grændser til, men at komme inden for disse, skal Gud bevare mig for. Vil De gjøre Selvfab med mig? Jeg har min egen Vogn; den støder rigtignok dygtigt, hvil-

ket jeg gjerne vil have, for at faae mine Indvolde i Underlivet dygtigt rystede; jeg betaler alle Reiseomkostningerne og holder mig skadesløs ved deres Selskab, ligesom sidst, vi reiste sammen. De kunde heller ikke være tjent med at deeltage i Udgifterne, thi Reisen gaaer paa fryds og paa tværs, men De skal derved lære at kjende adskillige brave Mennesker." — Jeg takkede ham for hans venlige Tilbud, og greb det naturligtviis i min daværende mislige Stilling med begge Hænder. Ved min Bortgang sagde B.: „Hils Dieterich fra mig, at han ikke blot maa tænke paa sin Fordeel, men ogsaa paa Forfatterens Arbeide! Sunden Kl. 8 imorgen tidligt maa De jende Deres Kuffert; Kl. 9 staaer Frokostbordet dækket; præcise Kl. 10 sige vi Leipzig Farvel." — Jeg ilede hen til Dieterich; vi bleve omfiden enige, han modtog mit Manuscript med to Tegninger, hvorfor han betalte mig 25 Louisd'ors, og indstod mig for, at Correcturen skulde blive besorget med største Nøjsagtighed. Jeg skrev desuden til min Ven Dr. Uhlendorf i Göttingen og bad ham at tage sig lidt af den sidste Correctur.

Den følgende Dag til den bestemte Tid forlode vi Leipzig. I fire samfulde Uger tilbragte jeg fra tidlig Morgen til sildig Aften ligesaa behagelige som

lærerige Timer i Menneſtevennen B.s Selskab paa en Reife omkring i Böhmenſ, Mährenſ og Øſtrigs Trylleegne, hvor jeg tillige, efter B.s Løfte, lærte at kjende adskillige herlige Menneſker. Vi endte — atter efter **Skjebnens Bud!** — vor Reife med hinanden paa et ſtort, ſmukt Landſted, der laae i en yndig Egn og blev beboet af en Familie, ſom B. kaldte en „**Sæderspryd**“ for hele Egnen, baade med Hensyn til Retſkaffenhed og klog og gavnlig Virkſomhed. Uden for Gaarden kom os i en ſmuk Allee paa en ſjøn Sommeraften fire ypperlige Menneſker, Fader, Moder, Datter og Neveu, imøde. B. modtoges af dem alle med en Hjertelighed, ſom om han hørte til Familien; ved hans varme Anbefaling, ſom gjaldt meget der, ſkjendtes ogſaa mig ſnart af den hele Familie den forbindligſte Gjeſtmildhed. Det tillades mig forſt med et Par Ord at beſkrive den elſkørdige Familie, ſom B. kaldte en „**Sæderspryd** for hele Egnen“, og ſom ſiden fik en **mægtig Indflydelse** paa mit ſkjebnefulde Liv. Huusfaderen, der havde en betydelig landøkonomiſk Virkſomhed at varetage, var en meget forſtandig, practiſt duelig, ualmindelig driftig, human, kort, en i enhver Hendeſeende brav, reiſtkaffen Mand, der var begeiſtret for

Alt, hvad der var ædelt og skjønt, og derhos den hjærligste Egtemand, den sømmeſte Fader og, formedelt hans livelige Temperament og naturlige Munterhed, der var forenet med ſaa megen Hjertensgodhed, en meget jovialſt, behagelig Selskabsven, ſom blev gjerne ſeet overalt. — Hans Egtefælle, højagtet af Alle formedelt hendes rene Sæder, var en ædel aandfuld Kone, hvis høje Sjæleadel, ſjældne Mandſcultur og Hjertensreenhed udtalede ſig i al hendes Færd og alt hendes Væſen. Hun var meget religiøs, de Fattiges og Forladtes Moder, hvilken Tænkemaade hun ogſaa havde indprentet ſin Datter. — Denne var en ung, deilig Pige, hvis Aand var lige ſaa meget over hendes udvortes Skjønhed, ſom hiin var under hendes fortræffelige Hjerte; hun beſad en ſand indre Fiinhed og Taft, ſom deels var medfødt, deels erhvervet ved en omhyggelig Opdragelſe af den fortræffelige Moder. — Neveuen (hans Forældre vare bortdøde i hans Ungdom) var et herligt, aandrigt Menneſte med et ædelt, ſtormodigt Sindelag og derhos den trofaſteſte, omſorgsfuldeſte Ven, jeg i mit Liv har kjendt, hvorpaa jeg ſiden modtog de meeſt evidente Beviſer. — Med diſſe fortræffelige Menneſker og den ædle B., der forud havde givet mig ſaa mange Prøver paa ſin venſkabe-

lige Indest, tilbragte jeg en meget behagelig Aften. Vor Bert, der var i højeste Grad passioneret for sin landøkonomiske Virksomhed, hvilken han øvede grundigt og systematist, indlød sig meget med mig om forskellige Grene af Veterinair- og Naturvidenskabsfaget, der stode i Forhold til Landøkonomien. Jeg var saa heldig at fyldestgjøre ham og vinde hans tillidsfulde Indest. Førend vi gik til Hvile, blev det bestemt, at vi næste Dag skulde tage alle hans landøkonomiske Indretninger i Dje-syn. Men i Morgenstunden blev jeg vækket af de voldsomste Kølismarter, Recidiver af min Sygdom i Hamborg, hvilke siden ofte havde indfundet sig, men aldrig saa grusomt som dengang; Smerterne vare stundom saa stærkende, at jeg var mig aldeles ubevidst. Efterat den herlige Familie havde ladet mig forsøge adskillige Huusraad uden Virkning, blev Lægen, som boede omtrent en Miil fra Stedet, hentet; han kom ved Middagstid og erklærede strax Tilfældene for meget farlige. Uagtet jeg to Gange i mindre end eet Døgn blev aareladt, og forresten behandlet methodist, vilde Smerterne dog slet ikke give efter, jeg havde kun enkelte Intervaller, hvori Paroxysmerne vare taalelige. I et saadant kort Mellemrum opstod pludseligt, aldeles uvilkaarligt, uden nogen

klar indvortes Tilskyndelse, blot efter en ubevidst Drift, en Forestilling i min Sjæl, som jeg her for dens Synderligheds Skyld med et Par Ord vil omtale, da den tillige viser, hvor let den menneskelige Forstand kan geraade i Vildfarelse, og Fordomme gribe ind i en tankevild Sandseverden. Efter min Sygdom i Hamborg havde jeg bestandigt om Natten en Blyring paa den høire Tømmelfinger, som den franske Fegtemester havde foræret mig og raadet mig at bære om Natten, for at fordribe nogle ubetydelige rheumatiske Smerter i den samtidige Arm, hvilke jeg havde paadraget mig paa hans kolde Tagkammer. Djebligt opstod hos mig under hine Lidelser den Tanke, at det var denne Ring, der voldte mig de grusomme Koliksmarter; jeg rev Ringen af Fingeren, kastede den under Sengen, og see! et Djeblif efter begyndte Smerterne mærkeligen at aftage og lidt efter lidt aldeles at ophøre; kun naar jeg nød Noget, indfandt sig af og til smaa Paroxysmer. Jeg troede mig nu fuldkommen overbevist om, at det virkeligen var Fegtemesterens forherede Ring, der havde forarsaget de uhyre Piinsler, indtil jeg efter nogle Dages Forløb i roligere Djebliffe indsaae, at denne Tanke var blot Selvbedrag; thi jeg havde jo adskillige Gange i de foregaaende Dage ogsaa lidt af Koliksmarter, uden

at have Ringen paa Fingeren. Rimeligviis havde Medicamenterne begyndt at virke i det Moment, jeg fastede Ringen under Sengen, saa at det var hine og ikke dennes Bortkastelse, der maatte tilskrives min Helsebredelse. Natten bragte mig, efterat Smerterne havde ophørt, en rolig og qvægende Søvn. Den følgende Dag i Morgengryet kom den kjære Huusfader og min kjære B. listende ind til mig, just som jeg var opvaagnet. Efterat de havde sagt mig adskillige hjertelige Ord, der vidnede om deres oprigtige Deeltagelse i min Stilling, vedblev hiin: „Jeg skal hilse Dem fra Deres Læge, han reiste iaftes sildigt, da han havde været inde hos Dem og fundet Dem i en tryk Søvn, men kommer igjen i Eftermiddag; han paa- lagde mig at forkynde Dem, at De under ingen Omstændigheder maa tænke paa at tiltræde Deres Reise igjen i de første sex Uger. B. er kjed af os og vil reise om et Par Timer; vi ville sagtens savne ham noget, men jeg haaber, vi skulle nok slide Tiden.“ — Formedelt en vis medfødt Delicatesse og Frygt for at falde Nogen til Byrde, løb det mig under hans Tale om i Hovedet, at min Nærværelse mueligen vilde genere en Familie, af hvem jeg var saa lidet kjendt, og jeg begyndte derfor at protestere mod Lægens Ordre. „Tys! Tys!“ falbt den herlige Mand mig

i Ordet, „min Kone, min Datter, min Neveu og jeg selv have alle sagt Lægen god for, at hans Befaling skal blive efterkommet, og vi nødes til, om det gjøres Behov, at bruge physisk Magt mod Dem.“ — „Amen!“ raabte B. og klappede Menneſtevennen paa Skuldren, „og nu ikke et Ord mere om denne Sag, der maa betragtes som aldeles afgjort!“ — Jeg slog mig til Taals med den Tanke, at jeg mueligen kunde gjøre ham lidt Skjel for hans godhedsfulde Dpmærksomhed, ved at staae ham bi i hans landøkonomiske Syssler. Nogle Timer efter reiste B.; hans Yndest og Venſkab for mig vil jeg evigt mindes med største Velbehag. — Aldrig glemmer jeg denne herlige Families overvættets Deeltagelse for mig, da jeg nu stod alene; af dem Alle blev jeg behandlet med en Hjertelighed og Oprigtighed, der ikke udøste sig i Ord, men som udviste tusinde Tegn paa sin Sanddrøhed i ethvert Afſyns Mine; og det varede ikke længe, inden jeg blev aldeles behandlet som hørende til Familien. Denne ualmindeligt ædle Medfærd mod en Fremmed opflammede mig ſaameget mere til at gjøre mig Familiens Godhed værdig. Ved Lægens ufortrødne Hjelp kom jeg hurtigt igjen paa Benene; men det varede længe, inden jeg blev fuldkomment reſtitueret. Med Lyſt og Iver gif jeg dagligen den

herlige Huusfader til Haande i alle hans landøkonomiske Syssler og havde bestandigt det Held at vinde meer og meer hans Tillid og Tilfredshed. Mit Yndlingsfag (den comparative Anatomie og Physiologie) blev her ikke lagt paa Hylben, men det offredes mangen ellers ledig Time. Forresten førte jeg hos denne elskværdige Familie et saa lykkeligt Liv, at jeg glemte siden at paatænke Reisen til Paris. — Den selskabelige Dmgang i dette Huus var ugeneret, aaben, livelig, i højeste Grad behagelig og lærerig; kun hvad der var ædelt, skjønt og nyttigt, gav et uudtømmeligt Vemne til underholdende Samtaler, fulde af Aand og Lune, med al Hjertets ufordærvede Godhed; et smukt udfommet Skrift, en skjøn Handling sysselfatte ofte Kredsen med at omtale og bedømme; kort, der herskede i denne Familie kun eet Liv og een Aand, der ene udgik fra det herlige Kloverblad: — **Fader, Moder og Datter.** — En aldrende, meget rig Adelsmand, en Ungdomsven af Huusfaderen, der boede i Nærheden, lod sig tilligemed sin Søn ofte see i vor borgerlige Kreds, skjøndt de vare af en ganske anden Aand og Tænkemaade. Hiin var en boglærd Døsmer, betyngtet med nogle lærde Pjalters Kram, der med en utaalelig Suffisance bedømte og fordomte alle practiske For-

hold*), og var derhos umaadelig stolt af sine Ahner og sine Penge. Sønnen var Officeer, en næsviis Laps, af et smukt Udvortes, der forstod at skaffe sig Indpas hos Damerne i Almindelighed ved sin smukke Uniform, sit belevne Væsen, sin behagelige Stemme og sine mange Penge, uden forresten at have Noget at retfærdiggjøre sin Næsviisshed med; han var derhos en sand Renomist, der især bekymrede sig om sin Huggert og Commerce. Disse to Væsner havde lykkeligviis slet ingen Indflydelse paa den selskabelige Underholdning; naar de ikke længere fandt Smag og Behag i Samtalen, gif Faderen ind

*) Der gives efter min Formening intet udeligere Væsen i Borgerlivet, end en pedantisk Boglærd, som vil trænge sig frem i practiske Forhold, og der blot rette sig efter, hvad de døde Bogstaver have lært ham. Han ligner Molières Hr. Jourdain, der øvede sig med sin Tjenestepige Nicoline i Tegtekonsten, og blev heftig vred, naar hun stødte en Dvart, forinden han fik Tid at støde en Tert, da hans Tegtebog lærte denne først. Ustiftet til al practisk Færd, snubler og hildes sig boglærd Pedant uafsladeligen, idet han vil have og bryste sig af det Bideri, som svømmer paa hans Hjernes Overflade, og slifter idel Ulykke baade for sig selv og Andre. Ikke desto mindre har Man dog ofte i det daglige Liv vænnet sig saaledes til slige smagløse Pedanters Lærdommes skadelige Indflydelse i practiske Forhold, at Man sædvanligen stødes mindre over deres forstruede Meninger og Færd, end over deres forstruede Paaklædning.

i sit Værelse, som han udtrykte sig, „for at underholde sig med philosophiske Betragtninger“; Sønnen tog sit Jagtgevær, og gik i Selskab med et Par store Myndehunde i Marken, for at skyde eller fange Hare. Den herlige Bert viste imidlertid disse to Menneſter megen Opmærksomhed, thi Sønnen var af begge Fædrene udkaaret til den elſkverdige Datters Forlovede. Faderen anſaae denne Forbindelse for en Lykke for ſin Datter, der ei kunde vente ſig nogen ſynderlig Formue efter ſine Forældre; men Datteren fandt aldeles intet Behag i den rige Laps, og Moderen forholdt ſig neutral. — Da det lakkede mod Tiden, at jeg, iſølge min første Beſtemmelse, ſkulde tiltræde Reizen til Paris, traadte den herlige Huusfader med ſin tændte Pipe en Morgenſtund ind til mig paa mit Værelſe, tog en Stol, ſatte ſig ved Siden af mig og begyndte følgende Samtale. „Jeg har længe gaaet ſvanger med et Spørgſmaal til Dem, Dr. Neergaard, der maatte anſees for paatrængende, naar vi ikke kjendte hinanden nøje og nærede gjensidigt tillidsfuldt Venſkab for hinanden, der forudſætter Alenhjertighed paa begge Sider. Alſaa til Sagen! Hører De til de Riges Claſſe?“ — „Nei ingenkunde!“ var mit Svar; — „jeg hører til Claſſen *simia homo sine cauda, sine pecunia.*“ —

„Efter denne Dplysning tør jeg gjøre Dem et Tilbud, der rigtignok smager af Egennytte. Vil De paatage Dem Dve rbestyrelsen af den veterinaire Deel af mine landøkonomiske Indretninger og paa egen Haand, efter eget Godtbefindende styre, lede, forandre og forbedre disse, imod at erholde visse Procenter af Nettoindtægten?“ — „Med Fornøjelse!“ var strax mit Svar, „naar De som hidtil vil staae mig bi med Raad og Daad; thi, efterat De har værddiget mig en Plads i Deres herlige Huus, har jeg glemt, hvor jeg egentligen hører hjemme, og hvor jeg agtede mig hen — — —“. Besjælet af nyt Haab, nyt Mod og nye Kræfter, begyndte jeg strax min nye Virksomhed med en Lyst og Ænergie uden Lige; jeg havde ogsaa den Lykke, at den bestandigt fandt Ærens skjønnsomme Bisald; nogle Maaneder efter dette Arrangement overrakte han mig paa en høist delicat Maade 25 Louisd'ors til Afdrag paa det mig siden bestemte Honorar. — Ved disse stadige Bestæftigelser blev min Opmærksomhed bortreven fra en Brimmel af Ideer og Planer, der før krydsede sig broget i min Sjæl, — fra mine mange Lustcasteller, der styrte sammen, eet efter det andet. Intet er vistnok fordærveligere og skadeligere for et ungt Menneske, end at savne bestemte Forretninger; sysselsættes han

ikke med et fast Formaal, som holder ham i Awe og Tømme, saa svæver han vildt omkring og forvirrer sig let i Indbildningens grændseløse Marker; der kan neppe tænkes nogen Grille, noget Daarffab, som han ikke skulde kunne frembringe i denne Tumult.

Med en Mand, hvis frie Brug af indhøstede Kundskaber i Naturvidenskaberne, isærdeleshed i Veterinairfaget, der indgjød mig en vis Selvtillid, som dog ingenlunde overstred Bessedenheds Grændser, udarbejdede jeg efter nogle Maaneders Forløb en Plan til en theoretisk-practisk Indretning, hvis Njemed skulde være Huusdyrenes Forbedring og Forædling, hvilken jeg forelagde den kundskabsrige, practiske Mand til Prøvelse og Bedømmelse. Ogsaa dette Arbejde vandt hans særdeles Tilfredshed; kun meente han, at Planen burde udføres efter en noget større Maalestok; men dertil udfordredes Benyttelsen af en tilgrændsende lille Landejendom, som tilhørte en meget rig Godsejer, der boede paa sine Godsar nogle og tyve Mile derfra. Vi haabede begge, at det ikke vilde falde vanskeligt at erholde idetmindste et Slags Fæste paa denne Ejendom, naar Ejeren erfarede, hvortil den skulde anvendes; thi nogle Dage i Forvejen havde han paa en Reise besøgt min Belynder og yttret stor Tilfredshed

baade med hans og min Dont. Hertil kom, at jeg samme Gang erfarede, at hans Søn, et herligt ungt Menneske, havde været een af mine flittige, mig meget hengivne Tilhørere ved de Forelæsninger, jeg holdt i Göttingen over Læren om Hestens Exterieur m. M.; jeg haabede derfor ved ham fordeelagtigen at virke paa Faderen til vort Dnskes Opfyldelse. Daggryet af en lykkelig Periode syntes nu atter oprundet for mig og fast grundet; men det varede ikke længe, inden en gruelig Uveirsstorm — der kom uventet som en Tyv om Natten, og des skrækkeligere rystede min Sjæl — brød løs over mit Hoved. Noget Tid efter, at hiin Plan var lagt, hvis Udførelse vi dagligen omtalte, og som snart skulde begyndes paa, mødte jeg Uebtingen en Aftenstund i Gaarden kjendeligen forstemt, hvilket jeg aldrig før havde bemærket ham at være. Han indlød sig med mig først om aldeles ligegyldige Ting, men drejede strax Samtalen hen paa sig selv: „Jeg er idag ikke veltilmode, gode Doctor! Det er mueligen ikke undgaaet Deres Opmærksomhed, at min Kabo og jeg ønskede en Forbindelse imellem hans Søn og min Datter; jeg ønskede den, fordi jeg troede derved at see min kjære Datters Fremtids Lykke imøde. Faderen er een af mine ældste Venner; vi have tilbragt lykkelige Dage sammen paa Universitetet; han

er i Grunden en retskaffen Mand, der vel har sine Besynderligheder (men hvo har ikke dem?); jeg har ved mange Aars Dmgang vænnet mig til hans, og ændser dem ikke mere. Sønnen er et smukt ungt Menneske af en god sund Forstand, der vel kunde have været anvendt noget bedre, men han har rimeligviis stolet for meget paa den betydelige Formue, han kan vente efter sin Fader [Moderen var død]. Han har forresten et godt Hjerte, og jeg troer, at han vilde blive i Stand til at gjøre en Familie lykkelig, naar Konen var blid og retskaffen og havde den Dannelselse og Forstandighed, som han tildeels savner. Men min Datter, hvis Haand han idag formeligen har forlangt, har paa det Bestemteste afflaaet det — — —". Jeg svarede ikke et Ord; men en Følelse, der ei grundede sig paa nogen øjeblikkelig Forlibelse, hvilken jeg ikke før havde givet Plads i min Sjæl, opstod uvilkaarligen. I flere Maaneder havde jeg dagligen talet med den elskværdige Pige, draget store Fordele af hendes lyse Forstand og ædle Hjerte, uden i fjerneste Maade at tænke paa nogen Forbindelse; thi intet fornuftigt Menneske tænker paa Saadant, hvor en aabenbar Umuelighed vilde møde hans Dnsker, og denne forestillede jeg mig her, saasom det var bekjendt, at en Forbindelse mellem hende og en meget

rig Mand's Søn i glimrende Carriere allerede i rum Tid havde været begge Fædrenes Ønske. Først nu, da jeg fik Bished om, at denne Forbindelse ikke vilde finde Sted, mærkede jeg, hvor kjær hun var mig, og jeg havde heller ikke Grund til at troe, at jeg var hende aldeles ligegyldig, thi hun havde dagligen viist den landflygtige Fremmede mange Smaaopmærksomheder, der i Grunden ikke vare smaa, thi de udgik fra et virkeligt vennehuldt, velvilligt Sindelag mod mig. Jeg fattede Mod, og drev den dertil ved Hjertets indre uimodstaaelige Kald, blottede jeg nogle Dage derefter min Følelse for den Hulde; den fandt Indgang i hendes Hjerter, thi vi havde kjendt hinanden i flere Maaneder og dagligen givet hinanden Beviser paa gjensidig Højagtelse. Naar vi hændte vi os strax til hendes Forældre. Moderen hørte os med aabne Øren og aabent Hjerter og samtykkede strax i vort fælles Ønske; men Faderen — der ellers var mig saa gunstig — kom med saa mange Betingelser, der ikke lode saa ganske vel i mine Øren: „hvis“ og „naar“ og „dersom“ f. Ex. vor Plan ikke kunde realiseres, fordi hiin Godejer ikke vilde afstaae sin Ejendom o. s. v. o. s. v., var jeg uden Emploi, og han var, som jeg, uden Formue m. M. Han vedblev imidlertid at vise

mig samme venstfabelige Dpmærksomhed, som forhen. Nogenlunde rolig, da jeg havde Moderen og Datteren paa min Side, begav jeg mig flux vaa Bejen til hiin Godsejer, der boede nogle og tyve Mile derfra, for at erholde hans Samtykke til at benytte den lille Landejendom til vor Plans Udførelse, og saaledes betage min Velynder een af hans tilsyneladende væsentlige Skrupler. Godsejeren var tilligemed sin Søn, til hvem jeg især satte mit Haab om at see mit Dnske opfyldt, bortreist, og de ventedes først hjem igjen om 8 Dage. To Døgn efter min Ankomst til Stedet modtog jeg et Brev fra den ædle Pige, hvis Indhold gjorde mig til det lykkeligste Menneſke, som nogensinde har existeret paa Jorden; det underrettede mig med de smukkeste, livsaligste Ord om, at hendes Fader nu ubetinget havde givet sit Minde til vor Forbindelse o. s. v. — O, hvor affindig-glad blev jeg ikke ved disse Ord! Ingen Familjepolitik, ingen Familiecabale, ingen lav Egen nytte, ingen øjeblikkelig Forlibelse havde bragt os i dette Forhold; vi valgte hinanden af den reneſte og oprigtigſte Gjenkjærlighed, grundet paa tillidsfuld Agtelse, prøvet og grundfæstet i flere Maaneder ved daglig Samtale og Dmgang. I dette himmelske Brev var tillige indeſluttet et løst Blad, hvis Indhold, der

var nedskrevet med hendes smukke Haandskrift, vil staae uudsletteligt indprentet i mit Hjerter indtil min Død. Henrykt af Glæde over dette kjære, kjære Brev, der fra Begyndelse til Ende var Udtrykket af hendes lyse Aand og Hjerter, forenet med den elskværdigste Livelighed, kunde jeg ikke oppebie den Mandshjemkomst, hvem mit Ophold der gjaldt. Jeg begav mig strax paa Reisen og ilede Dag og Nat, som baaren paa Haabets og Glædens Binger, for snarest mueligt at naae det gæsteventlige Hjem, hvor jeg ventede en Lykke, som jeg faa Dage forud ikke havde anet eller drømt fjerneste Muelighed af. Men — hvor blev jeg bedraget og mishandlet af **Skjebnen!** Istedetfor Glæde og Lyksalighed rullede Dækket der op til et **Sørgespil**, som **aldrig** siden har **ophørt**. Med hellig Gysen beundrer jeg de mange forskjellige Tildragelser og Bestemmelser i det menneskelige Liv, som vi med al vor saakaldte „**frie Willie**“ maae finde os i, uden at kunne i mindste Maade forandre eller omstifte dem; thi **Skjebnen** og ikke den selvbevidste Fornuft over jo ofte Herredømmet over og bestemmer Udfaldet af vore Foretagender; idetmindste har dette **ofte** været Tilfældet med mig.

Efterat have tilbagelagt Vejen i to Dage og tre Nætter, naaede jeg i Nattens Mulm og Mørke det Eden, hvortil jeg Dag og Nat havde ileet, for der at nyde **himmelske Glæder**; thi aldrig har en Forventning været spændt højere; men aldrig er en Forventning opfyldt **stettere**. Ved min Ankomst paa Stedet kom Husets gamle, troe Tjener, formedelst Hundenes Gjøen, mig imøde i Gaarden; grædende som et Barn udstammede han: „De kommer i et Sorgens Huus, vor rare Froken **Betsy**, den ædle Sjæl, som vi Alle holdt saa meget af, er **ikke mere!** Hun døde for en Time siden af en heftig Brystbetændelse, som kun to og en halv Dag har holdt hende til Sengs.“ — Jeg blev som lynslagen af Skræk og Bedrøvelse over dette grumme Budskab, der saa uventet røvede mig mit Livs **hele Haab og Glæde**. Da jeg saa Dage forud læste den **Sedenganges** sidste livsglade, mig lykfsaliggjørende Brev, der kaldte mig til hendes Hjem, anede jeg mindst, at Dødens ubarmhjertige Engel 6 Dage derefter skulde kalde hende til et andet Hjem og lade mig tilbage, savnende alle haabede og virkelige Glæger, og seende mit hele Trylleslot nedstyrtet fra Grunden af. Paa min **hele Livsbane** har intet Slag ramt mig og i den Grad knust mig, gjort

mig kraftløs, forstemt, forknyttet og forstenet, som dette i Nattens Stund hæse, uheldvarslende Budskab; jeg var saa aldeles lynflaaet, at jeg ikke engang kunde fælde en Taare og derved give Sorgen lidt Luft; thi Overgangen fra den meest haabefulde Lyksalighed til den meest gjennemtrængende smertende Sorg var for pludselig. I Smertens og Fortvivlelsens Affindighed fløi jeg uwillkaarligt ind i **Betsy's** Værelse, hvor jeg traf den ømmeste og huldeste Moder nedsunken paa Dødslejet ved Siden af Liget i en dødelig Bedrøvelse; hun reiste sig med Besvær, hulkgræd, omarmede mig og overleverede mig fra den **Sedengangue**, som Billeder paa hendes hjertelige Hengivenhed for mig indtil det sidste Djeblif, et lille Blad, hvorpaa hun to Dage før sin Død havde skrevet med sit Blod disse fire Ord: „Ewige Liebe für Dich!“ samt den ædle Moders smukke, meget lignende Portrait, der ogsaa lignede hende og var een af hendes kjæreste Gjendele, — en Fletning af hendes smukke fulsorte Haar, — en nydelig Silkesko, der erindrede om en hoist mærkelig Begivenhed og som fra den Tid var forsvunden for Verdens Dine; hvilke Dele bør gaae i Arv til min kjære Datter **Betsy**, der har arvet hendes Navn og hendes rene Mand. Den huldsalige Moder sagde mig i al sin Bedrøvelse

ved denne Leilighed nogle moderfjærlige Ord, som aldrig ville udslettes af min Erindring. Jeg kyskede den Dyrebæres Hænder i Taknemmeligheds Fylde, og min dybe Kærlighed gav sig Luft i Taarer. Under denne Sorgens Act traadte den floge, retskafne Fader, med en kummerfuld Mine i hans ærlige, ellers saa blide og livelige Ansigt, ind til os. „D, min Søn!“ udbød han — idet han med Mandens Kraft og med den inderligste faderlige Hjertelighed slyngede sig om min Hals og græd hebe Taarer paa mine Kinder, der trængte mig gjennem Mary og Been — „jeg kan ikke trøste Dig, thi jeg behøver selv Trøst; mit Samtykke fik hun, førend hun forlod os, og i sine sunde Dage; hun er altsaa Din, og vi see Dig gjerne at dele vor Sorg.“ — Jeg vilde tale; men min Tunge kunde ikke fremføre et eneste Ord. Med stumt Beemod og sønderrevet Hjerter kyskede jeg sønligen hans Haand, fastede mig over Liget, og Taarer strømmede paa det brustne Dje; jeg fandt derved Lise, og en sød unævnelig Følelse sneg sig ind i mit pinefulde Hjerter ved hvert Kys, jeg paatrykte hendes blegnede Afsyn, i hvilket var præget et blidt Smil, der oplystes af Viiglampen og beviste, at hun var indslumret i en reen Samvittigheds Triumph. Badet af Taarer nedfank jeg i Fortvivlelsens kummerfulde Afmagt,

kraftløs mellem de dødeligende Forældre, der sadde paa Eijsengen, da i det samme, o Rædsel! min brutale Medbeiler styrtede ind ad Døren; han sagde de af Sorg nedtrykte Forældre et Par Hoflighedsord, kaldte mig derefter affides, og med et Dje, der gnistrede af fornærmet Cresfølelse, hvidskede han mig i Dret: „Deres Nærværelse her i dette Djeblik er en skammelig Fornærmelse mod min Dre, og den vil jeg forsvare, saalænge der slaaer en Puls i mig.“ — Hans trudsfulde Harme gif mig som en Gift gjennem alle Aarer; men for at forebygge en Scandale paa dette hellige Sted, forlod jeg strax stum og stille Bærelset og slentrede næsten uden Bevidsthed hen til et Bertshuus, som laae $\frac{1}{4}$ Miil fra Stedet, for der ene uforstyrret at kunne overlade mig til Indtrykket af den overrassende Begivenheds smertende Marter, der saa aldeles havde betaget mig. Aldrig glemmer jeg denne Nats Tanker, Billeder og Følelser; jeg erindrer og føler Alt, som om det var passeret i Gaar, thi Gjemmestedet er — mit Hjerte. Alle Aarene siden hendes Død have ogsaa været **lige grufomme**, det ene som det andet; det forekommer mig bestandigt, som den Dag i Gaar tog hende fra mig. Jeg sluttede mig i flere Dage inde paa et dunkelt, næsten mørkt Bærelse, uden at ville tale med

nogen af mine Venner, hvor jeg led, taug og græmmede mig skrækkeligt. Kun hendes herlige Fætter, det ædleste af alle ædle Menneſker, kunde jeg ikke undgaae at tale med. Han bad mig paa det Indſtændigſte ved alt vort Venſkab, at jeg ſtrar efter Begravelsen vilde paa nogen Tid forlade Egnen, da han med Viſhed vidſte, at min Medbeiler, der var bekjendt ſom et meget farligt Menneſte, naar han kom i Affect, vilde udfordre mig, og at han havde Grund til at troe, at denne Duel vilde drage flere efter ſig og have ſorgelige Følger. Jeg ſvarede: Hvor ſønderknuſt min Sjæl end var, ſaa følte jeg dog Grens Bud, der umueligen tillod mig feig at ſnige mig bort fra en ventet Fare; men ſaaſnart Duellen var forbi, ſkulde jeg ſtrar, om jeg kom derfra, opfylde hans Duſte og derved forebygge, at Noget videre kom i Uleilighed for min Skyld. Syv Dage efter den **Frommes** Død fulgte Jordefærden; **en rødfom Dag!** Troſtesløs ſtod jeg ved hendes Baare og ſaae alle mine jordiffe Forhaabningers Krandſe ſønderrevne, alle mine lyſe Dromme tilintetgjorte; mit ſaa Dage forud rige, overmodige Liv ſtod nu ſaa uſigeligt fattigt og ſønderknuſt ved hendes Grav; jeg havde i min Armød, i denne bittere Aſſkedſtime, intet Andet at byde hende end Veemødſtaarer, der

fulgte det sorte Dødningsgjemme, der indesluttede den neppe fjorten Dage forud i hendes fagreste Alder funde, livsglade Nige ned i den skumle Grav, og Dødningsklokkens Rimen lød for mine Øren som et skræffeligt Ugleffrig. Umueligt kan jeg med roligt Hjerte og kold Fornuft fremstille et Billede af denne skræffelige Scene, — umueligt kan mit Hjerte Andet, end bløde og sønderrives ved Erindringer derom. Hede, tunge Taarer hænge i mine graa-haarede Djenlaage, medens jeg nedskriver disse Linier. — Ensom paa mit Bærelse efter Begravelsen søgte jeg at gjøre mig den Tanke ret klar, det Haab ret levende, at her ikke er vort blivende Sted, at vi have en bedre Skjebne i Vente, end blot at raadne i Jorden, at vor sidste Indslumren her ikke er en evig Søvn, men en Opvaagnen til nye, lysere og glædeligere Dage. Mod disse Tankebilleder og Forhaabninger havde Forstanden vel Intet at indvende, men **Hjertet** fandt sig dog ikke tilbørligt trøstet; der fremkom blot en Stilhed i mit Sind liig den, der følger efter et Uveir, hvilket ikke endnu har rensset Luften, og snart viste Grusomheden sig i sin blodigste Skikkelse, og oprørte mit Sind paa ny.

Neppe havde jeg fastet Sørgelappen, førend jeg modtog af en galoneret Tjener et Brev fra min Med-

beiler, hvori han paa den plumpeste og uædleste Maade
 ridiculerede, at den Hedengangne havde skjenket sin
 Tilbøjelighed til en Ublænding uden Formue, uden Ud-
 sigter, der kun kunde gjøre sig bemærket ved nogle faa
 personlige Fortrin, og sluttede denne skammelige Epistel
 med at tilkaste mig en Stridshandske, som jeg natur-
 ligviis optog. — Strax efter kom min herlige Ven,
 den Afdødes Fætter og tilbød, at ville være min
 Secundant og arrangere det Fornødne med Hensyn
 til Tiden og Stedet, naar og hvor Duellen skulde
 gaae for sig. Det er begribeligt, at jeg ikke ønskede
 Udsættelse. Efter et Par Timers Forløb kom min
 Ven tilbage og meddeelte, at Duellen var bestemt med
 Huggertor til næste Dags Eftermiddag paa et Sted,
 der laae omtrent syv Mile deraf. — Jeg foregav
 for den Hedengangnes ædle Forældre, at jeg
 vilde foretage en Rejse paa nogle Dage, for at ad-
 sprede mit sørgmodige Sind. De ønskede mig et hjer-
 teligt Levvel, Kraft til at bære min Sorg, og bade
 mig at vende snart tilbage; thi de anede ikke Rei-
 sens Djemed, og vi, der vare indviede i denne
 Duelsag, forpligtede hverandre ved Eed til at holde
 den hemmelig. Jeg for min Part har ubrødeligt
 holdt denne min Eed, indtil nu Tid, Dødsfald og
 tildeels andre Omstændigheder have løsgivet mig. —

O! hvor dybt følte jeg Smerten af Skilsmisſen fra og Sønderrivelsen af en fortrolig ſammenſlettet Krands af de **ædleſte Menneſker**, hvilke Duellens Følger muligens aldrig mere tillode mig at ſee her i Livet, og hvor dybt nedbøjet af Sorg forlod jeg det Sted, der gjemte **Stovdragten** af det **Ædleſte**, jeg nogensinde havde kjendt og ejet! Min Aand var opfyldt af tung Bekymring, mit Hjerte af de ſmerterligſte Følelſer. Bognen holdt for Døren, Aftenſolen begyndte at dale; med et ſønderknuſt Hjerte tog jeg Afſked med den **Kjære, Kjære Familie**, der var mig ved Aand og Hjerte ſaa dyrebar, med den ſkjønneſte Dmgivelse, ſom i adskillige Maanedes var afmalet i min Phantasi ſom et ſandt Eden, fuldt af de reneſte Glæder, der nu vare forvandlede til lutter Skygebilleder, og forlod Egnen med den **Afdødes Billed** i min Sjæl, hvor dets Farve **aldrig** vil blegne. Jeg reiſte med Courſerſart; Kl. 1 om Natten kom jeg til en lille Stad, rullede ind i en gammel Gjeſt-givergaard, hvor jeg, efterat have nydt et Par Glas Vand, kaſtede mig paa en gammel Sofa. Her gennemgik jeg uvilkaarligen i den eenſomme Nat, da Alle vare henſlumrede, Alt tyft, min Fortids Billedbog og dvælede ved et **Billed**, der **aldrig** udflettes af mit **Hjerte**, ſom ingen Evighed formaar

at tage fra mig. Med dette gif jeg tilfængs, men kunde ikke engang blunde; jeg følte mig strax efter saa forladt, saa ene; en gruelig Hjemvee, der gif over til den piinligste Længsel efter den **Kjære Familie**, som jeg nyligen havde forladt, og som ikke det svageste Haab kunde trøste mig med nogensinde at see mere i dette Liv, sønderled mig i mit Inderste, thi jeg havde for længe siden glemt, at noget andet Sted var mit Hjem end det, hvor hine **Udle** levede. Jeg stod op igjen, klædte mig paa, gif ned til Dpvarteren, forlangte Lys og Thee, tog en Bog at læse i, for mueligen derved at finde nogen Udspredelse; men Intet, Intet formaaede at lindre min gruelige Smerte. Dpvarteren bragte mig efter Forlangende Pen, Blæk og Papir; jeg skrev et langt og hjerteligt Brev til den **fromme Sensovedes Kjære Forældre**, forestillede Dem med agtsom, skaanende Hengivenhed Nødvendigheden af min Fremtids Landflygtighed, takkede dem med den inderligste Dprigtighed for de mange store Beviser, de havde givet mig paa sandt faderligt og moderligt Venstabs, og lyste Himlens bedste Belsignelser over dem i Fremtiden. Ak! tænkte jeg ved mig selv i denne sønderknusende Tilstand, Menneskets Forhaabninger om det jordiske Liv ere dog ikke Andet end skuffende Drømme, der grunde

sig paa Iudbildningens eller Phantasiens Virksomhed; den haabefulde Plante, der for faa Dage siden var en Pryd i det skønneste Blomsterbed, er nu knust af Stormen, og Benners hjerteligste Taarer væde de visnede Blade. Dog nei! Planten er ei knust, den er kun omplantet i en herligere Jordbund, i et ypperligere Eden, hvor den under en blidere Himmel kan bære yndigere Frugter. Med dette Billede satte jeg mig tidligt om Morgen noget trostet paa Bognen, for at begive mig til Duellstedet. Jeg naaede dette flere Timer før den bestemte Tid. I høieste Grad afkræftet af Gjenvordighedens og Sorgers tunge Bægt, fastede jeg mig strax i min Paaklædning paa Sengen, uden at nyde det Mindste; men mit oprørte Sind lod mig ikke No til nogen synderlig Hvile. Efter et Par Timers urolig, ikke qvægende Blunden vaagneede jeg og følte det Skrækkelige i min Stilling; mit Hjerter var saa sammenknuguet i mit Bryst, det bares mig for, som om den grusomme Skjebne, der længe forud havde gjeffet og tyranniseret mig, nu affar mig ethvert Haab om en lidelig Fremtid, retsom om Graven og Forkrænkelighed var vort sidste Endemaal, og disse falske Følelser vare nærved at betvinge min Fornuft; Tanken om Gjensynet af det Tabte formaaede nu ikke mere at væbne mig mod Skils-

misfens Smerte; den hele skjønne Lyksalighedsbygning, som min Indbildningskraft havde foretryllet mig, laae paa eengang sønderknuft for mine Fødder, og den hele Natur havde ingen Trøst meer for mit blødende Hjerte. En pludselig Død i den mig forestaaende Duel var min eneste Trøst; men ogsaa denne glippede for mig. Den herlige Ven, som skulde være min Secundant, traadte tilligemed en anden Ven en Time før Duellens Begyndelse ind til mig paa mit Bærelse. De vare formedelst et tilstødt Uheld med Befordringen blevne noget forsinkede paa Vejen. Paa selve Duellstedet mødte vi min Contrapart med hans Secundant og en Læge. Duellen begyndte strax med megen Heflighed paa begge Sider. Formedelst et Feiltrin af min Contrapart under Hugskiftet sprang hans Secundant (en brav Mand) uforsigtigen ind under min Klinge og paadrog sig derved et meget farligt Hug i Underlivet, der havde til Følge, at Duellen maatte standses. Jeg paastod, at den siden skulde fortsættes, indtil een af os faldt. Begge mine Venner bestræbte sig derimod for at bringe mig til at afstaae fra denne Beslutning (den Saarede udstammede samme Dnsse, og min Contrapart samtykkede det); de bade mig indstændigen med de meest rørende Ord, øjeblikligt at forlade Landet i nogen Tid, da min Modpart ellers

useilbarligen vilde ægge Flere til ny Forfølgelse mod mig, hvilket kunde have skrækkelige Følger, saavel for mig selv som for Andre, idet endog Statens Love kunde træffe os, og saaledes naturligtviis bidrage til end mere at forøge den **ædle Udbødes** saa dybt nedtrykte **Fjære Families** Sorg. I den utæmmeligste Fortvivlelse vandt Fornuften omsider Overhaand over Lidensfaberne; jeg laante Dre til mine Benners Forbøn, ingenlunde af Frygt for de Ulykker, der mueligen forestode mig selv, men ene af Om-
sorg for de **fjære Benners** Rolighed, og mindst drømte jeg dengang om, at Udfaldet af denne Duel skulde to Aar efter give min Contrapart Anledning til at jage mig fra mit Fodeland, for atter at stille mig i Kamp med ham paa fremmed Grund. Bognen blev strax bestilt; jeg tog en vee-
mødsfuld Afsted med mine Benner, steg med alle Landflygtighedens Smertes, stum og taare-
bunden, tilbøgs, opgivende alt Haab om nogensinde at gjensee det Land, som jeg længe havde anseet som et gjenvundet kjærte Fædreland, — det Sted, hvor jeg i en **elstet Kreds** havde levet Dage, Maaneber, næsten et Aar i den sødeste Fortro-
lighed, og hvor jeg troede, at mit Livs Sol, der ei endnu havde hævet sig til Middagshøiden, aldrig

vilde bale, men hvor den ublide Skjebne i et **Nu** skilte mig ved min hele timelige Lyksalighed. Dog nei! i denne tilhullede Skilsmissses Drom svæve endnu som en Skygge i min Indbildning hine lykkelige Dage, som jeg endnu glæder mig over at have oplevet; men jeg takker derhos ogsaa Skjebnen for, at det jordiske Livs Aar, Maaneder og Dage faae en **Ende**.

Saaledes skiltes jeg da for stedse fra det første qvindelige Bæsen, med hvilket jeg drømte at blive saa jordisk lykkelig, som mueligt. Om jeg vilde være bleven det, hov tør forudsige det? Selv troer jeg det.

Skulde jeg ved Fremstillingen af dette Tidsrum i mit Liv have været for vidtløstigt, lagt for megen Bægt paa Omstændigheder, der ei forjæne det, — skulde Fremstillingen af en for mig selv høist betydningsfuld Begivenhed formeget bære Præg af subjectiv Anskuelse, — skulde jeg som et Barn have klappet og forkjælet mig selv altfor meget; da mener jeg, at det hører til Alderdommens Egenheder, gjerne at ville hensætte sig i Ungdomsperioden, og til denne, at elske sig selv lidt formeget; og dette maa i saa Fald tjene mig til nogen Undskyldning.

Alle disse ulykkelige Tildragelser jagebe mig i en Studs affted ad Paris, for der at forcere

Lykken til igjen at smile til mig. Men jeg naaede ikke den Gang denne Stad, som under andre Omstændigheder vilde i høi Grad have interesseret mig. I St. følte mit Sind skrækkeligt Skjebnens haarde Tryk, jeg savnede al Trøst i min gruelige Sorg, der holdt mig fast med Jernlænker; jeg kunde ikke taale at see Menneſker, end mindre at tale med dem, og i dette brusende, bundløse Svælg af trostesløs Sorg besluttede jeg i et Nu, liig Trækfuglen i det Fjerne, at ile tilbage til min virkelige Hjemstavn, som jeg omtrent to Aar i Forvejen havde taget Afſked med i den Tanke, ikke mere at see den. Danmark var indviklet i Krig, og Kjøbenhavn havde udſtaaet et svært Bombardement; jeg haabede at nyde den ſidſte søde Trøst, at døe ſom een af dets Forsvarere, og at mit pinefulde Hjerter under Krigens Strabadſer og Nædſler ſkulde kunne undflye Dvaler, ſom ſaa skrækkeligt huſerede med det i Udlandet. Men, at ville undvige Skjebnen er ligesaa taabeligt, ſom at ville undvige et Lynſlag.

Med et i høi Grad mørkt og forſteint, dog ikke aldeles modløst Sind, thi jeg har aldrig ladet mig kue i Modgangskamp, drog jeg tilbage til mit Fødeland, for ſom Krieger at bidrage til dets Forsvar. **Jeg gif her en Fremtid imøde, ſom jeg ikke**

vilde ønske min værste Fiende, i hvilken jeg indtil **dette Øjeblik**, jeg nedskriver disse Linier, har maattet udtømme eet Malurtbæger efter det andet. Først fandt jeg et Tilflugtssted i Venstabs Skjød hos min længe prøvede, trofaste, ædle Ven, Hofman, der modtog mig i sit Huus med aabne Arme. Men forgjæves søgte jeg i hans herlige Familiefreds at adsprede mig, at døve en gruelig Sorg, som jeg havde fast besluttet at skjule i mit Hjertes Underste, og som især piinte mig i Morgentimerne efter Sønnen, førend Anden blev sysselsat med anden nødvendig Tænken. Tabet af min **Kjære Vetsu** og hendes **Kjære Familie**, som jeg elskede med det sømteste Hjerter, og alle mine dermed stufede lykkelige Fremtidsudsigter havde efterladt i min Sjæl en mørk Tungvindighed og Melancholie, der aldrig siden har forladt mig, men stedse har taget til, kun nu og da har afverlet med en øjeblikkelig flygtig Dvergiveness, eet af Hypochondriens ulykkelige Særkjender; det ene Øjeblik forbyder det mørke Lune mig at fremsføre et eneste Ord, jeg tænker uden at tale; det andet Øjeblik er jeg snaksom over al Grændse og taler uden tilbørligen at tænke, hvorved jeg har voldet mig Mangens Misgunst, som jeg i Grunden ikke fortjente. Men de fleste Fjen-

der har jeg paadraget mig i mit Fødeland ved min Uerlighed og Uigefremhed, og fordi jeg er en affagt Fjende af Falskhed og Uredelighed. Hiin min øjeblikkelige muntre Snakksomhed har imidlertid ogsaa stundom gydt lindrende Balsom i mit Saar og tilsmilet mig et Glimt af Fremtids blidere Udsigter, men som snart tilintetgjordes igjen, ikke sjeldent ved en saakaldet Bøns Troløshed og Falskhed, der frænkede mig endnu dybere, end det feilslagne Haab selv.

I Hofmans herlige Familiefreds haabede jeg at overvinde mig selv saa meget, at jeg idetmindste kunde synes rolig, sørend jeg traadte frem i en ny Stilling blandt nye Mennesker. Men det lykkedes mig ikke. Eensomhed, Eensomhed! var mit eneste Element. Selv denne elskværdige Families Dmgang var mig i de første Dage til Besvær; jeg opholdt mig fordetmeste paa mit Bærelse, og angav som Marsag dertil Upasselighed; og det var Sandhed, thi min Sjæl — ikke mit Legeme — var i høi Grad lidende. Der vistest mig i Hofmans Huus en Dmhu uden Lige baade af Mand og Kone (Mallings herlige Datter), men forgjæves, min Sygdom var ulægelig. Selv Eensomheden modtog mig med hykkelsf, falsf Dmarmelse og trykkede mig en Dolk

i Hjertet. Nedfunken i de mørkeste Tankers Labyrinth randt mig bestandigt i Minde den sundne Tid med dens sorgfulde Billeder; uvilkaarligen vilde jeg qvæge mig med en Rose, men den var gjenemboret af en Dorn, og jeg saae kun dens visnede Blade i min Phantasie. Selv Midnatstimen negtede mig Hvile; min Søvn bestod blot i Blunden, bestandigt afbrudt af foruroligere Drømme. Ene Tanken om Døden formaaede at gyde Balsom i mit dybe Saar. Jeg var flere Gange nær ved at forlade Danmark igjen og begive mig til Paris; men jeg indsaae, at den samme Grund, der anledigede min Reise til Paris, kunde ogsaa gjøre mig en Tilbagereise fornøden. Det blev mig i enkelte Djeblig flart, at disse uvisse Drin, denne Halten til begge Sider umueligen kunde føre til Maalet, — at jeg ved saaledes bestandigt at føre mit Liv i Mismod og Kummer, omsider udfattes for at vorde en feig Usling, og at jeg derfor maatte concentrere al min aandelige Kraft, for at befrie mig fra Sorgens Tvang. Paa een Gang brød jeg over tvært og tilbød Fædrelandet — dog naturligtvis kun, saalænge Krigen varede — min Tjeneste som Militair. Jeg blev strax ansat som Cornet à la suite ved sjællandske Rytterregiment. Jeg viste, at jeg ikke blot tilbød Fædrelandet min Tjeneste eller laante

det mit Navn som Kriger, hvilket adskillige andre Videnskabsmænd i et entusiastisk Djeblik ogsaa have gjort, men at mit Tilbud var alvorligt meent. Jeg gennemgik nemlig den **hele Cavallerieskole**, freqventerede uafbrudt **alle militaire Forelæsninger**, som holdtes paa Gjethuset, og lod mig i adskillige Maaneder fra tidlig Morgen til sildig Aften undervise i de Videnskaber og Færdigheder, der udfordres, for at vorde en brugbar Cavallerieofficer, hvilket blev mig saameget lettere, da nogle af vore hæderværdige Stabsofficerer, nemlig: Kammerherre Oberst v. Flindt af Garden til Hest, Majorerne, min herlige Ven Steffens af Ingenieurcorpsset, Rothe af Generalstaben, Myhre af Artilleriecorpsset, beviste mig den ærefulde Dpmærksomhed, gratis at give mig alene privat Underviisning i forskjellige theoretisk-practiske Dele af Militairfaget, saa at jeg omsider troede mig i Stand til at underkaste mig Officeersexamen. Men Chefen for Fricorporalskolen, Kammerherre du Plat, der selv var Videnskabsmand, ansaae det med Hensyn til mit videnskabelige Standpunkt — som han nok tildeels havde erfaret i Göttingen, hvor han selv havde studeret, og som han besøgte paa en Rejse under mit Ophold der — for mere passende, at jeg aflagde en saadan offentlig

Prove skriftligt, og tilbød mig i denne Anledning at indgive en allerunderdanigst Forestilling til Kongen. I samme Tidrum, jeg modtog Underviisning i det militaire Fag, holdt jeg ogsaa selv offentlige Forelæsninger over adskillige Dele af Veterinairfaget, hvilke jeg havde udarbejdet med stadig Hensyn til Cavallerietjenesten. Disse Forelæsninger besøgte af en talrig Kreds af Hædersmænd, blandt hvilke jeg mindes den kundskabsrige, nu afdøde Hertug af Glücksburg, mine daværende værdige Lærere, Major v. Steffens af Ingenieurcorpsen, Kammerherre Oberst v. Flindt af Garden til Hest, og samtlige dette Corpses Officerer (af hvilke nogle endnu leve i hoi Charge) m. F. At jeg var saa heldig at fyldestgjøre mine Tilhørere, har jeg Grund til at troe; thi da alle de andre unge Officerer, som tiligemed mig havde gennemgaaet den militaire Skole, bleve commanderede til deres respective Regimenter, ansøgte Officererne af Garden til Hest, uden at jeg vidste Noget deraf, Hs. Majestæt om allernaadigst Tilladelse, at jeg, istedetfor at begive mig til det Cavallerieregiment, i hvilket jeg skulde gjøre Tjeneste, maatte forblive i Hovedstaden, for at fortsætte ovennævnte Forelæsninger, og ved deres Corps øve mig i den practiske Cavallerietjeneste; hvilket aller-

naadigst blev bevilget. Paa samme Tid holdt jeg ogsaa et privat Cursus over Hestens Exterieur og dens Behandling i Felten for nu afdøde Prinds Christian af Hessen og gav Studerende privat Underviisning i den sammenlignende Anatomie og Physiologie. — Disse heterogene Beseftigelser fra tidlig Morgen til sildig Aften virkede fordeelagtigt paa mit sørgmodige, mørke Sind og skaffede mig, saalænge jeg var i Virksomhed, en taalelig Sindsro. Selv den nye militaire Virksomhed havde sandsynligviis en helbredende Virkning paa mit hypochondriske Lune. Hang til Forandringer ligger jo i Menneskets Natur, endog Lykken bliver os omsider kjedsommelig; men Man maa vogte sig for at denne Drift forkjæles og bliver til en Snylteplante som snoer sig om Alting. — Min glade, muntre Aand var imidlertid uden for hine Beseftigelser aldeles tabt; naar jeg kom i de bedste Selskaber, selv blandt mine fordums Venner og Belyndere, folte jeg Werthers Ord: „Mir ist überall wohl und nirgends wohl; mir wäre besser, ich ginge — — —“. Jeg traf mig aldeles tilbage fra de Selskabelige og var i dette isolerede Liv nær ved at muldne indvendigt, da min trofaste Ven Herman Lovenskjold paa een Gang ved Konst og Magt fik trukket mig ind i det

herlige wedelske Huus i Bredgaden, der var en Samlingsplads for Videnskabsmænd og Kunstnere, hvor der herskede en ypperlig fri Selstabsstone, der udgik fra Bert og Bertinde, sandelig et elskværdigt og agtværdigt Par *). Her, hvor jeg formedelst disse herlige Menneffers Dymærksomhed

*) Ogsaa hiin herlige Mand har siden i sin ophøjede Stilling i Norge fristet bitter Modgang. Sandelig, det smertebe mig, naar jeg stundom i fremmede Blade læste haarde Angreb paa ham. Jeg sagde ved mig selv: Der ligger sikkerligen en Misforstaaelse eller en Cabale til Grund, mueligen ogsaa fra hans Side en lille Uforsigtighed eller Overilse, for at fremme en formeentlig god Sag; thi det er umueligt, at den selvsamme Ferdinand Wedel-Jarlsberg, som saa ofte i Danmark har givet mig og Andre de hæderligste Beviser paa ægte Humanitet, kunde paa een Gang have forandret sine Følelser, sin faste og bestemte Charakter, som han dagligen, endog i de mindste Ubetydeligheder, lagde for Dagen, hvorpaa jeg selv engang har havt Beviis. Jeg havde nemlig i Begyndelsen paataget mig i de selstabelige Cirkler i hans Huus, naar disse bestode af Militaire i høi Charge, en vis tvungen Originalitet, der var en Blanding af Subordination og Selvstændighed. Wedel-Jarlsberg sagde mig ligefrem, at den slet ikke klæbte mig, og fra dette Djeblit af blev jeg bestandigt tituleret i hans Huus: „Herr Doctor!“ og ikke: „Herr Lieutenant!“ og sandelig, Midlet var probat; ved denne lille ubetydelige Omstændighed gjenvandt jeg strax der min naturlige Selvstændighed og følte mig ikke længere generet af mine høje militaire Foresattes Nærværelse.

snart blev aldeles ugeneret som i mit Hjem, kunde jeg i enkelte Djeblif føle Livets Clæder; men dertil udfordredes altid et mentalt Virremiddel, og da blev jeg stundom overdreven munter og overgiven. — Jeg havde forresten ingen daglige Sorger at kæmpe imod; min økonomiske Forsatning var god! Det thottske Stipendium, som — uden at jeg havde søgt om det (s. Pag. 167) — var blevet mig tildeelt og henlagt til mig, medens jeg var i Udlandet, udbetaltes mig som Cornet ved sjællandske Rytterregiment som Belønning for den Flid, jeg havde anvendt, og den Nytte, jeg havde stiftet paa Videnskabernes Bane. Af denne uventede Gave tilbagebetalte jeg Herman Pøvenskjold det Laan, han gjorde mig i Hamborg (s. Pag. 174). — Iøvrigt troer jeg, i ingen Stilling i mit Liv at have opført mig consequentere end i den militaire, og det kostede mig sandeligt Dervindelse, med Hensyn til min foregaaende vante videnskabelige Virkefreds og min hele Personlighed, at udholde den hele militaire Skoledressur fra Begyndelse til Ende; men jeg tog Mod til mig og besluttede, ikke at være Sinke i nogensomhelst theoretisk eller practisk Deel.

Ikke længe efterat jeg havde talet med Kammerherre du Plat om at underkaste mig Officeersexamen, behagede det Hs. Majestæt allernaadigst at befale

mig (som Cornet à la suite) at tiltræde tilligemed
 Generalmajor v. H. en Undersøgelsescommission i An-
 ledning af en betydelig Mands Embedsfærd. Efterat
 jeg til Hs. Majestæts særdeles Tilfredshed havde
 endt denne min Function, blev jeg, uden at ansøge
 derom, i Naade forløvet af Krigstjenesten og aller-
 naadigst udnævnt til (for ikke eksisterende fast) Med-
 lem af Remontecommissionen med Overkrigscom-
 missairs Titel, en aarlig Gage af 600 Rd. og,
 under Krigen, 4 Rd. daglig i Diæter, enten jeg reiste,
 eller ikke, frit Bognpas og Fourage til en Hest, samt
 mig paalagt, i Forening med den endnu levende
 kraftfulde Olding, Kammerherre J. ns Kragh Suel-
 Wind Arenfeldt til Steensballegaard i Syl-
 land, at besørge Indkjøbet af hele Remonten
 til alle Danmarks Cavallerieregimenter.
 Min Collega var en dygtig practiff Hestekjender
 og en ualmindelig driftig Mand, i hvis Aand Man
 gjenkjendte den griffensfeldtske Virksomhed og
 Udholdenhed *). Under vort fleeraarige dag-

*) Kammerherre J. Kragh Suel-Wind Arenfeldt ned-
 stammer paa Mødreneside fra Danmarks store og ufor-
 glemmelige Statsmand Griffensfeldt, som blev mis-
 handlet og styrtet af Gensidighed, Misundelse og Ondskab.
 Hans eneste Barn blev 1690 d. 5. November gift med
 Baron Kragh til Steensballegaard, med hvem hun til

lige Samliv og Samvirken i denne under Krigen meget vanskelige og besværlige Embedsstilling lede Venstreb, Tillid og Agtelse for hinanden langt fra nogenfinde mindste Bræk eller Skaar, men bleve tværtimod Dag for Dag meer og meer befæstede og bestyrkede, hvorpaa min brave Medarbejder, ikke længe for vor fælles Embedsvirksomhed ophørte, ved en Leilighed gav mig et Beviis, som jeg altid skal bevare i taknemmelighedsfuld Erindring. En Eftermiddag, som jeg sad paa mit Værelse i Horsens beskæftiget med Remontevæsenet, bragte Postbuddet mig et Brev fra Udlandet, der i nogen Tid havde ligget over i Kjøbenhavn. Jeg aabnede det, fandt det underskrevet af det Menneſke, der saa Nar i Forvejen havde jaget mig i min daværende Landflygtighed (s. Pag. 214). Dets Indhold var hverken meer eller mindre end atter en lumpen Udfordring, uagtet vort Mellemværende forrige Gang var afgjort paa en saadan Maade, at jeg ikke havde Grund til at troe, at han nogenfinde skulde have oprippet det igjen (s. Pag. 213).

sin Dødsdag, den 21. September 1703 avlede 12 Børn, af hvilke 3de Helle Margarethe, som forplante den griffenfeldtske Stamme paa Dwindelinien, blev gift med Baron Jens Juel-Wind, fra hvem Steensballegaards nuværende Ejer, min daværende Medarbejder i Remontevæsenet, har sin Herkomst.

Han sluttede sit Brev med de Trubfelsord: „Der-
 som jeg ikke snart tilmeldte ham, naar og hvor jeg
 vilde møde ham, skulde han nok vide at finde mig,
 selv i de meest forborgne Kroge i Danmark.“ —
 Samme Dag, jeg modtog hans Brev, tilskrev jeg ham,
 at han ingenlunde behøvede at uleilige sig til Dan-
 mark for den Sags Skyld, da jeg sex Uger, efterat
 mit Brev var skrevet, agtede at møde ham paa et
 af mig opgivet Sted hiinsides Hamborg, tilføjende:
 „Udeblev han, uden at underrette mig derom, anfaae
 jeg ham for en foragtelig, derhos feig Renomist, hvis
 Rygte jeg da skulde skjænde i tydske og franske offent-
 lige Blade.“ Brevet affendtes med en mig bekendt
 Kjøbmand til Lübeck, da jeg befrygtede, at det, ved
 at afgives til den danske Brevpost under Krigen,
 mueligen kunde blive aabnet paa eet af vore Posthuse*).

*) Blandt flere sørgelige Erfaringer mig selv betræffende,
 som jeg har oplevet i mit Fødeland, er ogsaa den, at
 selv under den dybeste Fred har jeg i et Tidsløb af
 eet Aar (1828) modtaget tre Breve fra det Slesvigke,
 hvis Segl have været brækkede, uden at jeg nogenfinde
 directe eller indirecte havde givet mindste tænkkelige
 Anledning til slikt skammeligt Brevbrud. Jeg
 tilskrev strax den kongelige Generalpostdirection neden-
 staaende Brev:

„Erbødigst Promemoria!

Jeg finder mig anlediget til at andrage for den kon-
 gelige Generalpostdirection, at jeg i et Tidrum af eet

Fra Lübeck afgif det med den almindelige Post til sit

Nar har modtaget tre Breve fra det Slesvigſke, hvis Segl have været beſkadigede. Et af dem er bortkommet, men Convoluterne til de to andre tager jeg mig herved den Frihed at vedſøje, og jeg kan beedige, at jeg har modtaget dem netop i ſelvsamme Tilſtand, hvori de nu ſendes.

Dienſynligen ere begge diſſe Brevconvoluter forſættligen aabnede. Dette røber altfor tydeligt den ſvedne Rand omkring Seglet paa den ene, hvorpaa endnu findes Spor af Lyſetalg, ligesom ogsaa den plumpe Maade, hvorpaa den andens afbrudte Segl atter er tillukket med en Oblat.

Jeg har den uſtrømte Tillid til den kongelige Generalpoſtdirections ſamvittighedsfulde Retviſhed, at den paa det Alvorligſte vil underſøge dette ſtamloſe Brud paa **Brevſeglets Hellighed**, og drage Bedkommende — ſom maatte beſindes at have gjort ſig ſkyldig i denne, al-offentlig Tiltro til en ſaa gavnlig Indretning ſom Poſtvæſenet er, ſtuffende Udfærd — til Anſvar og Straf.

Kjøbenhavn 20. December
1828.

Erhødigſt

Dr. J. B. Neergaard,
Generalkrigscommiſſair,

boende i Strandgaden paa Chriſtianshavn Nr. 4."

Til S. T.
den kongelige
Generalpoſtdirection.

Iſtedetfor ſkriftligt Svar beærede den høiſt agtværdige
Statsraad Bojeſen mig nogle Dage efter med et Be-

Bestemmelsessted. — Da Tiden kom, at jeg skulde reise til Udlandet, for efter al Sandsynlighed at lade mig ihjelskyde, maatte jeg nødvendigviis, paa Grund af det Embedsforhold, jeg stod i til nævnte min Collega, underrette ham om Reisens Hensigt i Almindelighed; dog naturligviis uden at meddele ham Noget om Duellens Anledning. Den frække og uforsagte F. K. J. W. Arenfeldt gav mig, som sagt, ved denne Leilighed et Beviis paa sit Venstreb, som evigt vil blive mig i kjært Minde. — Neppe var jeg kommen en Miil fra Horsens, førend der faldt en Skyregn, der varede næsten i to Dogn, og ikke alene blødte mig selv indtil Skindet, men ogsaa gjennemvædede min Vadsæk, saa at jeg ikke havde et eneste tørt Stykke at tage paa, førend jeg naaede Hamborg, hvor jeg omklædte mig fra Top til Taa. — Udmattet af Reisens Fatigue — thi jeg reiste Dag og Nat paa en aaben Vogn — naaede jeg omsider det Sted, hvor Sammenkomsten var bestemt, og tog ind i det bedste Auberger. Jeg negter ikke, at jeg med en vis Gru betragtede den Scene, der forestod mig; og dog

søg, og forfikkede mig, at Sagen skulde blive alvorligen undersøgt. Men jeg har aldrig siden erfaret Resultatet af denne Undersøgelse, skjøndt jeg flere Gange har bragt Bedkommende deres Løste i Grindring.

længtes jeg paa en Maade efter den, og overlod mig i Lanterne, uden Secundant, paa et fremmedt Sted blandt Mennesker, der ikke vilde mig vel, blot til Skjebnens Styrelse. Selv det Ønske at omfavne til den rædsomste Afsted en Ven, som jeg heller ikke i det Øjeblik paa det Sted vidste at finde, syntes i min mørke Sjæl at være udslukt; jeg ønskede at staae alene, og Faren formaaede ikke at overdøve i mit Hjerte, hvad Pligtens og Vrens Stemme bød. Just som jeg underholdt mig med hiint mørke Billedværk ude paa en lang Gang, medens mit Værelse blev gjort tilrette, traadte en høi Mand i Sloprok imod mig, der med lydelig Røst nævnte mit Navn og faldt mig om Halsen, det var — min **Betsøns** herlige Fætter, min hjerteligste Ven (s. Pag. 209), der vidste, hvad der forestod mig, og blot af broderligt Ven-skab for mig og af sand Vrens følelse, da han fra Begyndelsen havde været indviklet i Sagen, var reist mange Mile for at secundere mig. Med stormende Henrykkelse omarmede jeg min hjertens kjære Ven og glemte over Gjensynets Glæde Reises Fatigue, baade mine aandelige og legemlige Lidelser. Sandelig! alle Verdens Styrkemidler havde ikke kunnet indgyde mig den halve Kraft, som hans Nærværelse; jeg blev paa een Gang saa kraftig og

modig som en Løve og let som en Fugl, hvis bundne Binger pludseligen ere løste. Nogle Linier i min Stambog af Wielands Alceste randt mig i Hu: „Ach! der ist nicht vom Schicksal ganz verlassen, dem in der Noth ein Freund zum Trost erscheint — — —“.

Ovenpaa dette Velkomsthøjeblik fulgte strax hos min Ven, der boede Bæg om Bæg med min Contra=part, en vederqvægende Frokost, der kom mig veltilpas efter den uheldige Reises Strabadse, men hvilken jeg dog tog til mig med Maadehold, for ei siden at ryste paa Haanden. Men sjældent er en Glæde aldeles fri for Malurtsdraaber; min Ven fortalte mig, anlediget af min Efterspørgsel, at begge **Betsys** Forældre vare kaldte til de Saliges Bø=linger til deres **Kjære Datter**, Faderen faa Maa= neder efter hendes Død, og Moderen Maret derpaa; mærkeligt, begge, ligesom **Datteren**, af en galop=perende Brystbetændelse, skjøndt ingen af dem viste Anlæg til Brystsyge. Klogskab bød mig naturligtviis i det Djeblik ikke at dvæle for længe ved disse **Kjæres** Billeder. — Den ædle Ven vilde, at Duellen skulde udsættes nogle Dage, indtil jeg havde udhvilet mig og var kommen i mit Eesse igjen. Men det lod sig paa ingen Maade gjøre, da jeg havde foretaget Reisen uden allerhøieste Tilladelse, og maatte

derfor — om det blev mig mueligt — ile med at komme tilbage. Desuden, naar Man i et saadant Ojeblik, under flige Omstændigheder, pludseligen finder en saa kjær Ven, som jeg gjenfandt, trodser Man enhver Fare og troer ikke paa Mueligheden af dens Følger; thi hvad er haabende som Glæde, hvad er mistroftig som Sorg? Min Ven gif strax ind til min Contrapart, for at melde ham, at jeg paa Grund af særlige Omstændigheder onskede Duellen afholdt samme Dag, hvortil han var villig. Imidlertid skrey jeg et Brev til J. K. J. W. Arenfeldt paa Steensballegaard i Jylland, for at underrette ham om Noget af Vigtighed med Hensyn til vor fælles Embedsstilling, som jeg havde forglemmt ved min Afreise, hvilket Brev stulde have været affendt til Danmark, hvis jeg ikke selv havde kunnet retournere. Tiden gif naturligviis hurtigt; min Ven maatte erindre mig om, at det var Tid at begive os til Duellstedet. Med de fornødne Apparater, blandt hvilke to slebne Huggertter, som han havde medbragt, og to engelske Pistoler, som jeg selv førte med mig, steg vi tilvogns og fore affted. Min Contrapart, hans Secundant (en fatal Vaps) og Lægen (en vakker Mand, som hiin havde medbragt fra Hjemmet) vare alt paa Duellstedet ved vor Ankomst. Efter nogen

Ventileren blev det vedtaget, at vi skulde hugges paa Liv og Død, dog maatte den, som først blev betydeligt saaret, afgjøre, om Duellen skulde fortsættes med Pistoler. Jeg ønskede naturligviis helst at bruge disse strax; thi min Modpart var en udmærket Fegter, især Hugger, bekjendt som en sand Kamphane, og ved sin fulde Legemskraft; jeg var derimod noget afkræftet ved Reisens Strabadse. Vi stillede os til en Kamp, der efter al Sandsynlighed beredte mig den visse Død, og dog har jeg aldrig følt mig modigere og stærkere end ved denne Velighed ved Siden af den herlige Ven, der secunderede mig. Tanken om hans inderlige Venskab for mig, Bevidstheden om at kæmpe ved Siden af en saadan Ven, gav mig en Begeistring, en Ild, et Mod, en Kraft, som Intet kan sættes ved Siden af. Jeg huggede strax heftigt ind paa min Modstander; men med oprørende roligt Hovmod, ret som han vilde have sagt: „Bliv Du kun ved, Du er snart færdig!“ afbødede han i Begyndelsen blot mine Hug. Først efter et Par Minuters Forløb gjorde han et Udfald paa mig, hvorved han bibragte mig et Saar under Djet, der medførte en ikke ringe Forblødning, som jeg dog under Kampen ikke ændsede; men da han strax efter gav mig atter i Ansigtet en lang indtil

Knoklerne dyb Flenge i Kinden og Underkjæven, der anledigede et stærkt Blodflod, maatte Kampen hæves, og mine Saar, dog iffun for det Løse, forbindes, thi jeg erklærede naturligviis strax, at Duellen skulde fortsættes med Pistoler. Efter Lodtrækning skulde min Contrapart skyde først, men mine Pistoler skulde bruges. Vi stillede os strax paany for hinanden, han skød; Kuglen gif ind i den forreste Deel af min Hat tæt over Skyggen — hvor den var udstoppet med et stærkt Lag Uld, fordi den var mig for vid — og ud igjen af den øverste Deel af Puden. Rismeligviis forandrede den sin Direction og tabte noget af sin Kraft i det tykke Udblag, hvorved jeg slap med en betydelig Contusion og Dvæstning i de bløde Dele i den øverste Deel af Panden tæt under Haarvæxten *). Noget forbausset — thi jeg troede

*) Hvilken synderlig Indskydelse Skjebnen, eller Tilfældet, her atter syntes at have paa mig og min Færd, vil Følgende oplyse. Kort før jeg modtog hiin Udfordring, besøgte jeg i Kjøbenhavn en Mand, der lever endnu, hos hvem paa samme Tid indfandt sig en Skafferjøde, som for nogle Aar siden døde i Pilestrædet og efterlod sig en betydelig Formue. Efterat han havde tilbudet os adskilligt af sin medbragte Kram, afkjøbte jeg ham en ny Hat; men da denne var meget for vid til mit Hoved, blev den udstoppet med et stærkt Lag Uld imellem Skindet og Filten, og i denne ubetydelige Omstændighed synes jeg at

virkelig i første Øjeblik, at Kuglen havde taget den øverste Deel af Hjernesfalten med sig — segnede jeg lidt i Knæerne, men tog strax igjen en fast Holdning, og tilkjendegav at ville efter Evne gjengjælde. Forblyffet bliver Man ikke i saadanne Øjeblik, hvor Blodet er i Røg og Videnskaberne i Affect, Man kjenner ingen Frygt, Wrens Lov er alene lydende. Efter at Lægen havde undersøgt Saaret og fundet selve Hovedsfalten heel, stillede vi os igjen paa Kamppladsen. Jeg sigtede efter den øverste Deel af den høire Arm *), for at gjøre ham det umueligt at komme igjen, og var saa heldig at træffe denne, uden at lædere Ledemodet eller nogen betydelig Aarrestamme. Duellen var nu endt; han blev forbunden i en nærliggende Bondehytte, og paa mine Saar blev lagt en

kunne erkjende — uden just at føle min Vigtighed som Menneffe — et højere Væsens Vaagen over mit Liv. — Hvor synes dog undertiden tilfældige Tildragelser at vælte omkring med os Menneffer! Ved hvilken fin Traad hænger ikke vor Skjebne! Idag bryder Regenten sin Hjerne med tusinde jordiske Ting, imorgen gaer eller flyver han ud af Livet, omstifter Konge- eller Keiserkronen med det hvidtskinnende himmelske Klædebon og stilles for den ene Almægtiges Throne ved Siden af den ringeste Undersaat.

*) Min Secundant vilde, jeg skulde sigte efter Brystet. „Kommer han anden Gang til Skud, er Du forloren,“ vare hans Ord.

ny, ordentlig Forbinding. — Jeg slap saaledes — om ikke just heelskindet — dog efter Omstændighederne temmelig heldigt derfra, skjøndt Sværdet hang i et Haar over mit Hoved. Skulde vel Noget, der kjendte det rette Forhold af min Modparts og mine Strids- evner og Stridskræfter, have ventet et for mig saa gunstigt Udfald? Vi kjørte derefter til Staden igjen, som laae omtrent en Miil fra Kamppladsen, og tilbragte efter min Contraparts indstændige Begjering omtrent en Time sammen paa hans Bærelse, i hvilket Tidsrum han sagde mig mange søde Ord; han blev endog saa aabenhjertig, for ei at sige aabnemundet, at han, uden fjerneste Anledning fra min Side, erklærede, at han havde fortjent sin Skjebne og oprigtigen ønskede, at jeg var sluppen aldeles heelskindet derfra. Men jeg brød mig i Grunden ligesaa lidet om hans Ordsoedme som om hans Ordbram. Der blev druffet i Vand med et Par Draaber Wiin i (Ingen af os maatte nyde Spiritus) et stedsevarende venstabeligt Forlig. Skjøndt han lod, som han slet ikke brød sig om sit Saar, var han dog een Gang under Forbindingen nær ved at falde i Afmagt. Mine Saar generede mig i Begyndelsen meest med Hensyn til min Mave; thi jeg fik efter Duellen en stærk Madlyst, men kunde formedelst den lange Kind-

flenge i flere Dage ei nyde Andet end flydende Ting. — Vi toge en tilsyneladende venstabelig — hjertelig var den vel neppe — Afsked med hinanden, og et Par Timer efter, sildigt om Aftenen, begav jeg mig paa Hjemreisen igjen, ledsaget af min trofaste Ven og en Læge fra Staden, der vilde følge mig et Stykke paa Vejen, for at yde mig Bistand. Skjøndt vi fjørte i min Vens magelige lufte Reisevogn, var det mig dog ikke mueligt om Natten at falde i Søvn og udhvile mig lidt efter de foregaaende Dages Fatigue, dertil var mit Blod endnu formeget i Dyr. Næste Dags Morgen stødte vi paa en Station paa en Kjøbmand fra Bremen, der i luft Vogn reiste til Christiansfeldt. Han tillod mig at gjøre Partie med sig derhen, og lovede min Ven at ville yde mig fornøden Bistand underveis, hvilket han ogsaa ærligen holdt. Den ædle Ven tog nu en hjertelig Afsked med mig og vendte tilbage igjen, efterat Lægen havde forsynet mig med de fornødne Apparater, Plaster, Salve, Charpie m. M., til mine Saars Forbinding, og underrettet min Reisesælle om Maaden at assistere mig paa. — Et hjært Brev har jeg siden erholdt fra hiin sjældne Ven. Med temmelig Visshed veed jeg, at baade han og min Modpart, hiin først, ere døde. — Den næste Nat faldt jeg uvilkaarligen i Vognen i en

dyb Søvn (vi kjørte bestandigt Dag og Nat), fremkaldt af Reifens og Duellens Fatigue og af den højeste Trang til Hvile, som jeg i flere Dage og Nætter havde savnet. Men efter nogle Timers Forløb vaagnede jeg med en stærk Saarfeber og en næsten uudholdelig Hovedpine, hvilken jeg medbragte til Christiansfeldt, hvor jeg forlod min brave Reifecompagnon. Sildigt om Aftenen intraf jeg i Horsens i en maadelig Tilstand. Min Oppasser, en god, ærlig Jyde, forsede sig ved at see mit Ansigt saa emballeret og mine Gangklæder saa overblødede. Han maatte strax hente en Læge, hvem jeg søgte at gjøre viis, at jeg var væltet underveis, og derved havde paadraget mig alle mine Ansigtsblesurer. Skjøndt han just ikke hørte til de Bises Tal, fandt han det dog besynderligt, at de to Saar „havde et Udseende, som de vare skaarne med en Kniv.“ Ved flere Timers Iglefætning paa Vandet, i Omfanget af Kuglesaaret, og ved Brugen af kolende Midler, gav Hovedpinen og Feberen lidt efter. Næste Dags Morgen tidligt modtog jeg et Besøg af den brave J. K. J. W. Arenfeldt, der viste mig den oprigtigste Deeltagelse. Han lovede, og jeg er vis paa, at han har holdt det, ikke at aabenbare mine Hændelser, saa vidt de vare ham bekjendte, til Noget. Man kunde

altsaa fra Gladderstuerne i Horsens blot sætte Anelser og Formodninger om min forblommede Tilstand i Dm=lob. Kun en aldrende meget aandrig udenlandst Dame, der opholdt sig i Horsens, vidste lidt Bested om den første Duel. Hun — atter et Beviis paa Tilfældets besynderlige Indflydelse paa mit Liv! — var noget beslægtet med min Contrapart og havde ved et Brev i Udlandet et Par Aar i Forvejen erfaret Noget om hiin Duel, men paa en saa utydelig og forkeert Maade, at hun umueligen kunde udfinde det rette Sammenhæng, end mindre formode, at jeg var deelagtig i samme, naar jeg ikke engang, da hun i en Samtale med mig nævnte hiin sin Families Navn, var bleven noget forlegen og maatte søge efter Ordene i mine Svar, hvilket ikke undgik hendes Dpmærksomhed og anledigede hende til at udfritte mig, indtil hun endelig fik afløstet mig enkelte Momenter af Hemmeligheden, hvilke hun dog helligen lovede at skjule for Verdens Dine; og jeg bør ikke tvivle om, at hun har holdt sit Ord.

Dagen efter min Ankomst til Horsens reiste jeg til Kjøbenhavn, for at lægge mig under Cuur hos en duellig Læge. Jeg tog Logis i Hotel d'Angleterre, og tyede strax til min brave Ven, Dr. Roggert. I de første Dage led jeg meget, især af Kuglesaaet

i Panden, der voldte mig en ulidelig Hovedpine, som ene lod sig lindre ved Isglesætning*). Efter nogle Dages Forløb fik Saarene et bedre Udseende, og Smerten begyndte mærkeligen at tage af. Sex Uger derefter reiste jeg tilbage til Horsens næsten fuldkommen restitueret paa Hovedpinen nær, som jeg siden aldrig er bleven aldeles qvit. I de første Aar efter Duellen indfandt sig skudom omkring Arret af Kuglesaaaret et Udflæt, der var forbundet med en ubehagelig stikkende Kløe og en stærk Hovedpine. For et Par Aar siden indfandt dette Udflæt sig igjen; men de det ledsagende Tilfælde vare mildere.

Disse gjentagne Slag af den grusomme Skjebne virkede atter voldsomt paa mit længe forud stærkt medtagne Nervesystem og vakte ved Ideasociation foregaaende smertelige Tankebilleder i min Sjæl. Mennesker, der blot havde fjerneste Lighed med de **Udøle**, som havde viist mig saa megen Deeltagelse og Hengivenhed i hiin min skjebnesvangre Periode i Ublandet, fremkaldte disse levende i den smerteligste

*) Ogsaa i denne min ikke behagelige Stilling modtog jeg dagligen, under mit Ophold i Hovedstaden, kjære Brevviser paa F. Wedel-Jarlsbergs venstfabelige Opmærksomhed og ædle Humanitet, som jeg stedse skal mindes med højagtelsesfuld Taknemmelighed.

Erindring. Nogle Maaneder senere traf jeg i Jylland en meget dannet Pige, der havde en stoffende Eiighed med den **Sedengangue** i Udlandet; jeg blev strax greben, og var det længe efter, af de piinligste Følelser. For faa Aar siden kom jeg til at boe i Gaarde med en oplyst, herlig Mand, der i en paafaldende Grad lignede den trofaste Ven, der secunderede mig ved Duellerne i Udlandet; jeg nærmede mig ham strax, næsten kan jeg sige uvilkaarligen, med en Paatrængenhed, der just ikke er mig egen, men jeg fjernede mig ogsaa igjen fra ham ligesaa pludseligt, da jeg syntes at bemærke hans Forundring over min Nærmelse. Ikke sjældent møder jeg en anden vakker, aandrigh Mand, der meget ligner een af mine kjære udenlandske Venner; det er mig meget velgjørende nu og da at indlade mig i en kort Samtale med ham. Overalt ethvert Indtryk, selv fra mine Børneaar, som eengang har havt Plads i min Sjæl, vækkes meget let og meget levende ved Tankeforbindelser. For ikke mange Aar siden gjorde jeg en landøkonomisk Reise gjennem Stevns-herred (min Fødeegn), som jeg i meer end tredive Aar ikke havde besøgt og yderst sjældent, endog kun leilighedsviis og flygtigt, havde tænkt paa. I det Djeblif jeg satte min Fod i denne Egn, hvor jeg som Barn

havde henlevet mine tidligste Aar inden Familiens kjære Kreds, blev jeg greben af en piinlig Længsel efter min Ungdoms Dmgivelse, mine for længe siden afdøde kjære Forældre, Sødsfende m. Fl., og der fremkaldtes uvilkaarligen i min Sjæl en Mængde Phantastiebilleder, som uafsladeligen forfulgte mig, saalænge jeg var i Egnen. Selv i Dmgang med de elstværdigste og interessanteste Menneſker kunde jeg ikke undgaae denne længselsfulde Stemning; jeg led tillige meget af min vanlige Hovedpine, som altid indfinder sig, naar Sjælen er ilde stemt. Den første Eftermiddag og Nat tilbragte jeg hos den brave Godsinspecteur Boethe paa Juellinge, det Meste af den følgende Dag hos den humane, kundskabsrige, høist interessante Provst Engelbrecht i Lydersløv; men ingen af disse vakre Mænd formaaede, selv ved den behagelige Dmgang i deres Familiekreds, at afhjælpe Savnets Attraa. Saasnart jeg derimod var kommen uden for Stevnsherred, og de ydre Indtryk, der fremkaldte alle hine Tankebilleder, forsvandt, stilledes ogsaa lidt efter lidt af sig selv min Længsel efter alle de Kjære.

Mit angrebne Nervesystem har ogsaa efterladt en Svækkelse i mine Digestionsredskaber, der aldrig er ophørt og ofte volder mig en mørk Hypochon-

drie, i hvilken mit Sind medtages af en dyb sørgmodig Følelse, der undertiden afverler med enkelte Momenter, i hvilke jeg er overgivet munter; men slige lykkelige Djeblif maa jeg siden i mit vanlige Hverdagslune dyrt betale. I denne Tilstand tyer jeg ofte til simple Huusraad, der koste ingen Penge, og som jeg i min Eensomhed har attraperet, f. Ex. at lukke Dine og lade Phantasten uvilkaarligen skabe, fordetmeste af Dyreriget, de meest uligeartede Billeder, der svæve mig for de tillukte Dine, stundom i de pudsigste Caricaturskikkelser, hvorved jeg undertiden uvilkaarligen bringes til at lee og derved lidt efter lidt for en kort Tid hensættes i en bedre Sindsstemning.

Medens jeg laae under Cuur, foregik i Remontecommissionen væsentlige Forandringer, der visse-
 ligen ikke baadede Forretningernes Gang. Commissionens første Medlem, den almeenagtede, høist retskafne og i sin sunde Tilstand særdeles embedsduelige General Dorrien, Generalcommissariatscollegiets Præses, udtraadte formedelst Alderdom og Svag-
 hed af alle sine Embedsforhold, og den ikke almeenagtede Generalmajor M., der commanderede V. N. D. (hvis Officerer, paa et Par nær, kort i Forvejen ved en Revue havde overrakt Hs. Majestæt en Klage over deres Chefs sære Embedsforhold), blev hans

Efterfølger, in specie i Remontecommissionen. Denne fik desuden et fjerde Medlem (et aldeles Superfluum) i Kammerherre v. T., der havde tjent i K. N. D. under Generalmajor M. og i adskillige Aar søgt ved sine formaaende Patroner at blive indstuffed i Remontecommissionen, hvor han af meer end een Grund aldeles ikke passede. — Da alle Cavalleriregimenterne i de foregaaende Aar ved Kammerherre J. K. Juel-Wind Arenfeldts og mine møjsommelige Bestræbelser vare complet remonterede, saae Commissionen sig nu i Stand til, igjen at besørge den aarlige Remontering, som sædvanligt, ved at indbyde i offentlige Blade Hestehandlere til at levere de manglende Remonteheste til en vis Aarstid paa bestemte Steder og til bestemte Priser. — Den samtlige Remontecommission, med Generalmajor M. i Spidsen, begyndte først sine Forretninger i Neuenbrook, $4\frac{1}{2}$ Meil paa denne Side af Hamborg og $\frac{1}{2}$ Meil fra J., hvor Generalmajoren havde sin Familie boende. Han viste mig i de første Dage under Forretningerne samme Tillid, som begge hans hæderlige Formænd (Abler og Dorrien), og en forekommende Artighed, der var nærværdig at gaae over til væmmelig Smiger. Derimod omgiffes han sine andre Medcommissairer, især Kammerherre v. T.,

med en Tilfidesættelse, Naahed og, næsten kunde Man fige, Brutalitet uden Lige, overfusede denne i mange Tilskuers Dørværelse med en over alle Bredder uden Maal og Maade udstyrrende Ordstrøm, der udtrykte Haan og Foragt, rev ham flere Gange Hestemaalet af Haanden og raabte høit: „Sie können ja nicht einmal das Pferd messen u. s. w.“ — Indigneret over Generalmajorens Dørførsel, fornemmelig med Hensyn til J. K. J. W. Arenfeldt, der var ham i højeste Grad overlegen i Embedsduelighed og vissefælg ikke underordnet med Hensyn til Retskaffenhed og Redelighed, — holdt jeg mig under Forretningerne meest til sidstnævnte mine Medcommisfaires og fjernede mig saameget som muligt fra Generalmajoren, hvorover han omsider lod mig føle sin bittre Harme. I et kort Mellemrum, efterat en Hest var foreviist Commissionen, og en anden skulde hentes til Mønstring, gif J. K. J. W. Arenfeldt, v. T. og jeg ud paa Gaden, der blot var adskilt fra Mønstringspladsen ved en Port. I dette korte Tidsrum blev den følgende Hest foreviist Generalmajoren, inden vi vare komne tilstede, og saasom den var stærk udforet, en Omstændighed, hvoraf han let lod sig bestikke med Hensyn til sin Dom om Heste, saa erklærede han strax høit og lyd-

ligen i alle Tilfældes Overbærelse, uden at æfte sine Medcommisfairs Mening, at Hesten skulde antages. For ikke at vække Opsigt blandt Tilfældene, bad jeg Generalmajoren at uleilige sig hen paa et af sidets Sted, hvor jeg forsikrede ham, at nævnte Hest havde saa væsentlige Lyder, at den paa ingen Maade burde antages. Uagtet min Discretion udfreg han atter, at Hesten **skulde** antages og strax paabrændes Commissionens Mærke. Jeg gjensvarede, at jeg under ingen Omstændigheder kunde eller vilde samtykke i Hestens Antagelse, og at jeg derfor saae mig nødsaget til at nedskrive min Protest i Protocolen. Mine tvende andre Medcommisfairs deelte aldeles min Anskuelse om det nævnte Dyr, og jeg indførte strax i Commissionens = Protocolen Hestens Signalement og vor Indsigelse mod dens Antagelse. Saasnart Generalmajoren havde læst dette, spurgte han Leverandeuren, om han vilde tage sin Hest tilbage? Han svarede: „Naar den ikke var mærket med Remontebændet, saa vilde han føje Generalen deri!“ — Der blev strax sendt Bud hen i Smedien, hvor det af Generalmajoren ene antagne Bæst skulde brændemærkes, for at faae det tilbage; men det havde allerede faaet sit Mærke og var affendt til J. Generalmajoren maatte nu nødes til, paa en høist **be-**

ffæmmende Maade at affinde sig med Leverandeu-
ren, for at faae ham til at indhente det ulykkelige
Dyr og tage det igjen tilbage paa sin Stald. — Nu
var Krigen naturligviis ogsaa erklæret mellem Ge-
neralmajoren og mig, hvoraf Leverandeu-
ren søgte at drage Fordele. Den følgende Dag, just i et
Øjeblik, da vor Generalmajor var ene paa
Mønstringspladsen, fik den snue og listige Leverandeur
en til Cavallerietjeneste aldeles ubrugelig, yderst
lydefuld Krakke, men smuk af Hoved og Hals — Par-
tier, hvorpaa Generalmajoren ogsaa ved Hestens
Bedømmelse tog meget Hensyn — practiseret ind paa
Mønstringspladsen. For end lettere at illudere ham,
forsikkrede Leverandeu-
ren, at han umueligen kunde le-
vere denne skjønne Hest for almindelig Remontepriis.
Generalmajoren lod sig strax fange og udraabte
blandt alle Tilskuerne: „Das Pferd wollen wir wahr-
haftig haben, das ist ein schönes Offizierpferd! aber
sie kriegen nur den bestimmten Remontpreis, mein
lieber B.“ I det Samme traadte hans tre Med-
commisfairer ind paa Pladsen, og Generalmajoren
gjentog med Suffisance: „Das Pferd behalten wir!“ —
Hesten blev af os mønstret og strax erklæret for **al-**
deles ubrugelig til Cavallerietjeneste, da
den havde **alle de Lyder**, de fleste endog i Su-

perlativ, af hvilke Remontecommissionen i dens aarlige Indbydelse i offentlige Blade kundgjorde, at de antagne Heste ikke maatte have **een eneste**. Generalmajoren tog nu sin Tilflugt til den saakaldte „Fanefmed“ — et Creatur af Professor K., som denne brugte hemmelig til at udføre Handlinger, hvortil ingen Anden vilde beqvemme sig, og paa hvem han kunde stole, som F. paa sine Smaadjævla — og forlangte hans Mening om Hesten, skjøndt han **aldeles ingen** Stemme havde i Commissionen. Personen erklærede, at den gamle Remontecommission (af hvilken Professor K. havde været Medlem) havde antaget ligesaa flette Heste, og nu blev det fameuse Dyr af Generalmajoren tredie Gang proclameret at være antaget. Jeg tilførte strax Protocolen vor Protest tilligemed Hestens Signalement, som jeg her vil meddele *), da denne Kræffe voldte

*) Ballak, furrød, 4 Aar gl., 9 Lv. 4 T. høi. En temmelig ædel Hest, af et muntert, fyrigt Temperament, smuk af Hoved og Hals; — men karperygget, fladrippet og smalbringet; — Forbenene ere meget ubadstaaende, især det venstre, hvorved den stryger sig paa det høire Kodel; — bagtil er den meget ko- og kroghaset formedelst et tilspidset, afflydende Kryds; — den har smalle indknebne Haseled, besatte med stærkt Rospat og ikke lidet Harespat paa det høire Haseled, der i kjendelig Grad ge-

førgelige Forandringer i det hele Remontevæsen, der have kostet Landet store, store Summer og givet Anledning til megen Scandal, som siden skal vorde oplyst. Paa Grund af anførte Lyder, der gjorde den **aldeles** uskikket til Cavallerietjeneste, paastode vi den naturligtvis igjen mønstret af sagkyndige upartiske Mænd. Ved samme Leilighed førte vi ogsaa til Protocolen (efterat vi havde erfaret, at Generalmajoren vilde fortsætte Forretningerne), at vi agtede strax at begive os til Kjøbenhavn, for at føre Klage over ham for Kongen. Denne Beslutning skete med Beraad, da vi havde faaet Bished om, at Generalmajoren Dagen i Forvejen havde affendt en allerunderdanigst Forestilling til Kongen om, at Remontecommissionen maatte erholde en Instrux, i Følge hvilken de andre Medlemmer skulde være ham underordnede. Den eneste Maade at forebygge Udstedelsen af en saadan Instrux, der i højeste Grad vilde skade Forretningernes Gang under Generalmajor M.s Præsidium og gøre hans Medkommisfaires deres Stilling i Commissionen utaalelig, var, at benytte denne Leilighed og personligen anklage ham, om vi end derved paadroge os selv Ubehageligheder. For

nerer Bevægelsen. Godskiftet er let, men slettende og snevert for- og bagtil, hvorved den stryger sig.

vor Afreise modtog vi en Tilstaaelse af Leve-
deuren, at han var villig til at modtage igjen en-
hver af ham i vor Fraværelse leveret udygtig Ca-
valleriehest, saa at Forretningerne egentlig ikke lode
noget Afbræk eller Skade ved vor Bortfjernelse.

Hs. Majestæt havde allerede før vor An-
komst til Hovedstaden modtaget to Klager fra Ge-
neralmajoren og var os derfor i Begyndelsen ikke
naadig, fordi vi uden Tilladelse havde forladt Com-
missionen. Begge Klager bleve os tilfillede til Be-
svarelse gennem Generalcommissariatscollegiet, af
hvilket Generalmajor M., saa vidt jeg mindes, var
første Deputerede. Kammerherre v. T., en Mand
uden fast Charakter og af et meget frygtsomt
Gemyt, henvendte sig strax, uden hans Medcommis-
sairers Bidende, til en for nogle Aar siden afdød
Højesteretsadvocat, og overdrog ham at concipere, ikke
en „Erklæring“ over Generalmajorens tvende
Klager, men et allerunderdanigst Bønsskrift, at
lade Naade gaae for Ret. Hvormeget jeg end følte
mig hiin Advocat underordnet med Hensyn til Ev-
ner, saa kunde jeg dog ingenlunde beqvemme mig til,
ved en saadan Leilighed at fryde bag en Andens
Ejerm; desuden var jeg af den Formening, at vi
ikke blot skulde underkaste os Hs. Majestæts Naade

(der ene var Gjenstand for hiint Bønsskrift), men som Mænd af Ære oplyse Sagens sande Sammenhæng, forsvare os og lide vor Straf, om vi havde forskyldt den. Kammerherre J. K. J. W. Arenfeldt var af samme Mening, men han saae sig, paa Grund af sin militaire Stilling, ogsaa nødsaget til ved denne Leilighed at hylde Raadesystemet. Jeg indgav derfor min Erklæring **færskilt** og søgte deri at oplyse, ikke alene Generalmajorens **uforsvarlige Opførsel** mod hans **Medcommis-sairer**, der ingenlunde burde betragtes som ham underordnede, men at han i **højeste Grad** havde tilfødesat Hs. Majestæts Interesse, eller ogsaa at han maatte være **aldeles uvidende** i det **Fag**, hvori han egenraadigen havde tiltaget sig en Myndighed, som ingenluude — forstod han end sin Dont — tilkom ham, samt at vi, ved at forlade Commissionen — skjøndt uden Tilladelse — havde under de stedfundne Omstændigheder fremmet Hs. Majestæts Tary. Medens Sagen af Generalauditeuren blev aldeles militairist behandlet, meddeelte den humane Generaladjutant, Kammerherre D., os i Fortrolighed, at han var vis paa, at det vilde være Hs. Majestæt kjært, om vi søgte vor Afsted førend Sagens Paabømmelse, da det na-

turligviis med Hensyn til det Passerede ingenlunde lod sig gjøre, at vi igjen traadte i Embedsvirksomhed med Generalmajor M., og denne kunde Hs. Majestæt med Hensyn til hans Charge og Alder dog ikke vel ved denne Leilighed affædige. Han tilføiede, at jeg kunde være forvisset om at beholde min **fulde Gage** og i det Hele at holdes **fuldkomment skadesløs**, indtil jeg igjen kom i en anden Embedsstilling*), som useilbarligen snart vilde skee. — Med den Selvfølelse, at have stedse som redelig Embedsmand opfyldt min Pligt, om jeg end ved denne Leilighed, for at fremme Statens Interesse, havde troet mig nødsaget til at tilfidesætte en vis Form, for hvilken jeg mueligen kunde kræves til Regnskab, — svarede jeg, at jeg ingenlunde vilde „søge min Affæd“; thi jeg var ikke misfornøjet med min Embedsstilling, men kun med Generalmajorens Færd, hvortil jeg havde grundig Marsag, hvilket jeg nylig i den mig gjennem Generalcommissariats-Collegiet afordrede Erklæring paa det Evidenteste havde oplyst og **beviist**; men vilde Hs. Majestæt give mig den, maatte jeg naturligviis finde mig i min Skjebne. Vi fik alle tre, efterat Sagen aldeles paa militair

*) Denne har jeg siden forgjæves seet imøde!

Biis var undersøgt, vor Affked i Raade og bleve idømte 6 Ugers Arrest paa anden Grad i Citadellet. Om de andre Herrer søgte deres Affked, erindrer jeg ikke.

Efter denne lille Smellemstyden knytter jeg igjen den afrevne Traad af Fortællingen om Remontefejden. — Først 6 Uger efter, at vi havde forladt Commissionen i Holsteen, blev den fameuse Hest omfider, ifølge min gjentagne og atter gjentagne Paastand, sendt til Kjøbenhavn og her i **Von** og **Skjul** befeet og bedømt af Menneffer, der visseligen **ikke** vilde den ilde. Dmtrent en Time, førend den skulde underkastes det **hemmelige Syn**, erfarede jeg først, at den Aftenen forud incognito var indtruffen i Hovedstaden og skulde om en liden Stund stedes for en Ret, der efter Ordsproget laae i „Spydstagen“. Jeg løb strax op i Generalcommissariatscollegiet, lod mig ved eet af Buddene melde hos de Herrer Deputerede, blev indladt og meddeelte, at jeg for et Djeblik siden tilfældigviis havde erfaret, at den berygtede Hest, som ved Commissionsmødet i Neuenbrof havde draget Tvistens Sværd, nu endelig var indtruffen i Hovedstaden og skulde snart mønstres og bedømmes af dertil udvalgte Mænd, — at jeg haabede, Man ikke vilde fortænke mig i, at jeg, som

Part i Sagen, gjorde Paastand paa, at maatte tage Hesten i Diesyn, førend Undersøgelsen begyndtes, for at skaffe saavel mig selv som mine Medcommis-sairer, der ikke vare tilstede, Bished om, at det var den rette Hest og ingen Skifting, der af en Feiltagelse indtog dens Plads. Selv Collegiet, meente jeg, maatte det af flere Grunde være vigtigt at erholde samme Bished. Man fandt, at der var „Mening i min Tale“, udstedte, underskrev og overleverede mig strax et Brev, der indrømmede mig det Forlangte. Jeg ilede nu hen til Mønstringsstedet i Generalmajor S.s Gaard. Efter gjentagen Ringen, kom omfider en næsvis Domestic og aabnede Porten med den Bæf: „Generalen taler ikke med Nogen, han har Forretninger!“ — Jeg anede strax, at vor karpe-ryggede, spattede, krøbelige Remontehest var Gjenstan- den for hans Forretninger, og trængte mig impone- rende gennem Porten, opad Hovedgaarden, gennem en snever Smøge ind i en lille Baggaard, skjult for Verdens Dine, hvor jeg rigtigt forefandt Generalmajor S., der formaliter udgjorde en Deel af den under- søgende Commission, og — skulde Man vel troe det mueligt, at min værste og listigste Fjende, der ved Cabaler og Intriguer havde fordrevet mig fra Be- terinairskolen, hvor jeg hørte hjemme og sandeli-

gen, af Mangel paa Dygtigere, gjordes Behov, og som vedblev med en Snedighed uden Exempel, paa skjulte Beje at forfølge mig, fordi jeg forud, af absolut Nødvendighed (s. Pag. 88 f.), havde demaskeret ham og hans Færd saaledes, at neppe nogen retskaffen Mand længe efter vilde uden Undseelse tage ham i Haanden, — skulde Man vel troe, siger jeg, at dette Menneſte **realiter** udgjorde Commissionens hele Bæſens Fylde og var i Færd med at monſtre det berygtede Bæſt, der holdtes ved Toilerne af een af hans Disciple? Selve Bæſtet var ved Pudsning, Strigling og Mæſkning i de forløbne 6 Uger undergaaet en mærkelig Metamorphoſe; men ingen Konſt, end ikke Kjød og Fedt, formaaede at ſkjule dens mange fremſtikkende grove Lyder. Jeg bevidnede, at det var det rette Bæſt og recommenderede mig, efterat have havt den Fyldeſtgjørelſe, at ſee Hr. Profefſoren ved mit uventede Beſøg i en paafaldende Grad derangeret og bragt ud af Concepterne *). Derfra gif jeg lige ud i Citabellet, afleverede min Sabel til Comman-

*) At K. har en beſynderlig Reſpect for mig — mueligen grundet paa en indvortes Følelſe af og Dom over ſine fortidige Handlinger, — derpaa kan min mangeaarige Ven, Univerſitets-Boghandler Keiſel, meddele et Exempel, hvortil han ſelv har været Vidne.

danten og begyndte min Arrest Bæg om Bæg med Kammerherre v. L., der nogle Dage forud var tagen i Forvaring. Kammerherre J. K. J. W. Arenfeldt udholdt sin Arrest i Fredericia. Udfaldet af Synsforretningen blev os **aldrig** communiceret; men paa tredie og fjerde Haand erfarede vi **under Tausheds Lofte**, at Professor K. havde afgivet det sælsomme Skjøn: „At det vel ikke kunde negtes, at den synde Hest havde alle de af mig i Protocollen anførte Lyder; men han meente dog, at de ikke gjorde den absolut cassabel, men at den af Commissionen kunde antages, naar Leverandeuren forud havde leveret mange meget gode Heste (!).“ Det stakkels Bæst blev strax efter Monstringen i største Skynding, conveyeret af Professoren, bragt ud paa Veterinairstolen og der forvaret i en laaset Stald indtil den næste Nat, da den, skjult for Verdens Dine, blev transporteret til Frederiksborg, hvor den faa Dage efter endte sine Dage. Medicancen paastod, at den ikke døde Straadød; men hvorledes den egentlig kom af Dage, er et Løndomsværk, hvoraf Ingen har vovet at drage Sløret. Havde den levet, indtil jeg var kommen paa fri Fod igjen, var den bleven stukken i Kobber og dette ledsaget af oplysende Anmærkninger til Brug ved Forelæsning over Hestens Extrieur.

Efter udstaaet Arrest toge vi alle tre Afsted med Generalmajor M. paa en Maade, som Formen ikke tillader her at omtale.

Midt i min rebelige, kraftige og meget heldige Birken for Remontevæsenet saae jeg mig nu paa een Gang bortskubbet fra Alt, fordi jeg **ikke vilde underskrive cras Uvidenhed og deeltage i plump Gennytte***), og mine — som Tiden siden har viist — fornuftigen lagte Planer overdragne til Andre, for aldeles at forqvakles og forfuskes; men det varede ikke længe, inden jeg fik den eclatanteste Fyldestgjørelse, hvorom Mere i det Efterfølgende.

Strax efterat jeg var udtraadt af min Embedsstilling, tilbød en Paarørende, en meget formuende, dygtig og retsaffnen Mand, mig een af sine mange Landejendomme til fri Raadighed og Experimentering. Den lovede vel ingen rig Høst, saasom den bestod næsten af een eneste Steendysse, hvoraf der først maatte brydes og atter brydes en uhyre Mængde colossale Steen, før der kunde pløjes, saaes og høstes. Men netop dette meget Arbeide ansaae jeg som en Lægedom for min Hypochondrie. Og saasom usfortrøden

*) Hvilket jeg ogsaa oplyste og factist beviste i den efter allerh. Befaling (s. S. 252) indgivne Forsvars-Erklæring.

Flid overvinder Alt, kom jeg ogsaa omsider til, ikke alene at saae, men ogsaa at høste, skjøndt Høsten var saare tarvelig. Jeg medbragte til dette mit nye landlige Hjem, hvor jeg befandt mig ganske alene med mit Tyende, den mørkeste Sindsstemning, der i betydelig Grad havde tiltaget efter den sidste Duel i Udlandet formedelst de derved paany oprippede gamle Sorger og Gjenvordigheder, og var ledsaget af en næsten bestandig intermitterende ulidelig Hovedpine; baade hiin og denne satte mig ofte i det meest piinlige, vantrevne Lune. Dmtrent $\frac{1}{4}$ Miil fra mit Opholdssted boede Ejereren, omgivet af en høist elstværdig Familie. Han selv var heller ikke fri for hypochondriske Anfald; i hans lyse Djævlis var han meget omgængelig, altid uden Falskhed og Svig. Huusmoderen, hvis Liv var en Række af ædle Handlinger, var en høist respectabel og meget interessant Kone; hun forstod ligesaa let at indrette sin Tale, der altid var forstandig og livelig, efter det ubetydeligste Sniksnak, som efter den meest dannede Kreds; hun udmærkede sig derhos ved en uforlignelig Driftighed og Enildhed i Husets indre Bestyrelse, ved en Smag, Orden og Proprietet, der paa det Behageligste overraskede enhver Fremmed, og denne Smags- og Ordensaand viste sig i Alt, hvad hun foretog sig. I

dette herlige Huus, der var et gæstbydende Asyl, hvor Huusmoderen fornemmelig angav Tonen, blev ogsaa mig anvist et Hjem; to Bærelser stode bestandigt til min Disposition, men jeg benyttede dem sjældent; mit Sind var ikke aabent for selskabelig Nydelse, mine Følelser vare forstemte, mine Nerver havde tabt deres Spændekraft, og ethvert Glædesbæger, som mildt ræktes mig, var usmageligt. Stum, sløv og mismodig styrede jeg al selskabelig Dmgang og tyede bestandigt til Ensomhed i mit nye eensomme Hjem, for der uforstyrret at nages af Billeder, der uafsladeligen hang ved min Sjæl. — Stundom kan vel ogsaa Ensomhed blive et ret godt, om ikke just Lægemiddel, saa dog Palliativ mod Hypochondrie, naar den Sindsyge ikke er nødtvungen til — som jeg paa Grund af min Levevei dengang var — nu og da at træde i Forhold til mange forskjellige Menneker, og naar han har Evne og Kraft til at skabe sig en egen indre Fornuftverden; thi i sin Ensomhed undgaaer han Misgjendelse, Mistydning og virkelig eller indbildt Mishandling, der nære og qvæge denne ulykkelige Sygdom.

Uagtet min Tilbageholdenhed og Indslutten i mig selv, blev jeg dog snart betragtet og behandlet baade af Mand og Kone som hørende til den nær-

meste Familie; tre livfulde, raske, herlige Drenge, der nu ere og længe have været dygtige Statsborgere, som jeg gav mig meget af med — thi jeg har altid været og er endnu en sand Børneven, der let kan sætte mig ind i deres Børneværk — bandt mig end mere til de kjære Forældre. Begge viste mig en høi Grad af Dymærksomhed og Deeltagelse i mine mørke Timer, og søgte paa mange Maader at lindre mine aandelige Lidelser. Han var just ikke altid saa heldig med sin Cuur; han saarede stundom, naar han vilde helbrede, fordi hans Følelser ikke vare oplyste i de Smaating, der ved slige Leiligheder have saa meget Bærd. Hun vidste derimod med de fineste Midler at haandtere mit syge Sind; hendes lyse Aand og ædle Hjerte greb med en saadan Forstandighed og Inderlighed ind i min mørke Tanke, at den virkelig stundom blev noget opklaret; med et enkelt Ord gav hun mig stundom som Lynglint mere Lys i den psykologiske Labyrinth, end jeg selv var i Stand til at skaffe mig ved flere Maaneders Grublen. Hun var ogsaa det eneste Menneske i mit Fødeland, i hvis Skjød jeg omsider med **tillidsfuld** Aabenhjertighed havde nedlagt en lille Deel — dog kun den mindste — af mine mange dybe Sorger, Betsymringer og Lidelser. Trang til Meddelelse er indgroet i den

menneskelige Natur, og den var endnu ikke aldeles tilintetgjort i min.

Mine landlige Sysler vare imidlertid der for eensformige, til at kunne adsprede mine mørke Tanker; jeg besluttede derfor, efter omtrent 1 $\frac{1}{2}$ Aars Ophold paa denne Landejendom, i Begyndelsen af Sommeren at foretage en Fodreise paa nogle Maaneder i Udlandet, for at fordrive mørke, nedslaaende Forestillinger. Natten, forend jeg vilde tiltræde denne Reise, vaagnede jeg ved Midnatstid og hørte tydeligt, at Noget bevægede sig i det tilstødende Værelse, hvor jeg Aftenen forud havde henlagt i et Skatol 400 Rbd. G. i Sølv- og Guldmønt, bestemte til at bestride Reisens Udgifter med. Jeg sprang hurtigt op, søgte min Sabel, der plejede at staa ved en Bogreol; da den ei var at finde, snappede jeg et kort toløbet Gevær, som ikke var ladet, og løb med dette hen til den mellem begge Værelserne tillukte Dør, der vendte ind i det andet Værelse, hvor Indbruddet var skeet. Tyvene holdt paa Døren med saadan Kraft, at jeg umueligen kunde presse den op. Jeg løb derfor flere Gange med Kolben af Geværet mod Dørfylningen, hvorved denne omsider fløi ind i Værelset, Døren aabnedes, og jeg styrtede næsegruus hen ad Gulvet og tabte Geværet, der ved Stødene og Faldet skiltes fra Kol-

ben. Hurtigt sprang jeg op igjen, og med en blind Driftighed, for at redde mine 400 Rd. C., uden hvilke jeg ei kunde tiltræde den besluttede Udenlandsreise, gav jeg mig, uden Baaben og Bærge, uden Paaklædning, endog uden Tøfler, i Kamp med en lang Person, der stod ved Skatollet med en oversværtet Lærredsmasse paa, hvilken jeg strax rev ham af Ansigtet i den Tanke, mueligen at kjende ham i den meget lyse Nat; men han var mig aldeles ubekjendt*). Vi droges i nogle Djæblif med hinanden, han sparkede mig gul, blaa og sort paa de nøgne Been og sønderrev mit Binned, jeg raabte Gevalt, men uden strax at høres af Tjenestefolkene, der laae i en anden Bygning. Omfjæder begyndte Gaardhunden at gjøe, og nu sprang en anden Gasty, der stod ved Vinduet, som vendte ud til Gaarden, rimeligviis for at passe paa, om Noget vilde komme mig til Hjælp, tilbage i Bærelset, raabte: „Lad os løbe!“ og gav mig i det Samme et Par vældige Slag med en Knippel i Hovedet, førend han sprang ud af Vinduet til Haven, gjennem hvilket Indbruddet var skeet. Jeg svinglede derved hen paa en nærstaaende Grydekaffelovn, der

*) Det opdagedes først naar efter ved Børnehuusbranden, at det var et Par udbrudte Raskhuusfanger, hvem jeg skyldte dette Besøg.

styrtebe overende, hvorved hans Kammerat ogsaa undslap. Folkene kom paa Benene, der blev søgt efter Tyvene, men forgjeves. I Skatolklappen, der ei var aabnet, sad et Knippe Diriker, som de havde efterladt sig, og Pengene vare alle i Behold; kun en Civilkjole, nogle Beenklæder, samt en Uniformskjole, der laae indsvøbt i et Klæde paa en Stol, havde de medtaget. Men den sidste fandtes nogle Dage efter i en nærliggende Skov, hvor de havde tabt eller henkastet den. Efterat den mig ved Slagene tilføjede Hovedcontusion, som jeg i Begyndelsen ikke ansaae for betydelig, var afvasket og badet, tilmeldte jeg strax Birkedommeren, at om Natten var skeet Indbrud paa min Bopæl, og nogle Klædningsstykker vare borttagne, lod Massen og Dirikerne medfølge, men meldte Intet om Dverfaldet, hvilket jeg ogsaa forbød mine Folk at omtale, for ei at foruroilige mine Venner. Henad Morgenstunden satte jeg mig paa min Bogn, for at kjøre til Korsøer, hvorfra Reisen skulde have været fortsat til Udlandet. Jeg faldt strax i Søvn, men vaagnede snart under en stærk Brækning og med de ulideligste Smerter i Hovedet, der tiltog i den Grad, at det var mig umueligt at taale Bognens Stød; jeg maatte derfor lægge mig ind i Gryderup, $\frac{1}{2}$ Miil paa denne Side af Korsøer. Tilfældene tiltog, og jeg blev den

næste Dag, indpakked i Sengflæder, med Besvær fjørt tilbage til mit Hjem. Regimentschirurg Posselt i Næstved blev strax hentet; han erklærede min Tilstand for betænkkelig. Der medgif flere Uger, inden Saaret blev aldeles lægt, og Brækningen vedvarede længe; den ophørte stundom i nogle Dage, hvorefter den indfandt sig igjen, undertiden flere Gange om Dagen; jeg faldt nu og da i et Slags Bedøvelse, Samlingen forgik mig undertiden næsten aldeles, Alting løb vildt i hinanden i min Phantasie, og jeg udstod de ulideligste Smerter snart i For-, snart i Baghovedet; mit Nervesystem led i den Grad, at den mindste Bevægelse af Andre i det Værelse, hvori jeg opholdt mig, rystede mig, som om Hjernesfalten skulde sprænges. I to Maanedes maatte jeg bestandigt holde Sengen; det sortnede strax for mine Dine, og jeg faldt i et Slags Afmagt, saasnart jeg blot et Djeblik var oppe, medens Sengen blev redt. Men mærkeligt var det, at i dette Tidsrum randt mig næsten aldrig foregaaende Sorger i Hu, og endnu adskillige Maanedes, omtrent $\frac{1}{2}$ Aar, efter dette Overfald var jeg til een Tid aldeles tankeløs og fri for foregaaende sørgelige Billeder, men til en anden derimod i højeste Grad tankefuld og fordybet i Fortidens mørke Betragtninger; men bestandigt var

jeg meget vranten og kjedsommelig. Denne Hovedcontusion tilligemed de betydelige Hovedsaar, jeg paa-drog mig ved Duellen i Udlandet, har mueligen ogsaa bidraget noget, baade directe og indirecte, til at forøge den mig ved de idelige Sorger og Gjen-vordigheder paadragne Hypochondrie, samt nu og da voldet mig den intermitterende Hovedpine, hvoraf jeg i mange Aar har lidt, men fordetmeste skjult ligesaa omhyggeligt, som jeg længe skjulte min Alder af Frygt for, at mine Ikkivenner deraf skulde tage Anledning til at vanskeliggjøre mig en Ansættelse i Fag, hvor det var bitterligt, at jeg kunde og gjerne vilde stifte Nytte.

Den paafølgende Vinter reiste jeg, skjøndt endnu svag, til Kjøbenhavn, for at beskæftige mig med Videnskaberne, i det Haab, at sliq Virksomhed mueligen vilde have en velgjørende Indflydelse paa min hypochondriske Sindstemning. Tre Gange om Ugen foredrog jeg i Professor Drsteds Auditorium paa Østergade en Indledning til Læren om den levende Natur for talrige Tilhørere (størstedeels Videnskabsmænd), blandt hvilke jeg ogsaa havde den Ære at tælle Grev Danneskjold Samsø, Statsminister Walling, den kundskabsrige Baron Stampe, min brave Ven Steffens ved Ingenieurcorpset m. Fl.,

der nu for det Meste ere hedengangne. — I samme Tidsrum indtraf en meget sørgelig Begivenhed i det herlige Familiehjem paa Landet, hvor der ogsaa var skjenket mig en hæderlig Plads. Den ædle Huusmoder paadrog sig paa en Reise en stærk Forkølelse, der fastede sig paa Lungerne og, efter flere Maaneders Sygeleje, bortrev hende i en kraftfuld Alder fra en elsket Mand, fra tre inderligt kjære Børn, fra dyrebare Venner, der kjendte, elskede og ærede hendes ædle Charakter, sunde, lyse og rene Aand. Skjøndt hendes Død var længe forudseet, gif den dog Alle usigeligt nær. At den ogsaa smertede mig dybt, var saameget naturligere, da hun og hendes Mand vare de Æneste i mit Fødeland, der kjendte lidet, dog kun saare lidet, til Aarsagerne til den dybe Dval, der nagede min Sjæl, — og hun den Æneste, som stundom formaaede at gyde nogen Trost og Lise i mit bekymrede Sind. Min Hengivenhed for hende var bygget paa den oprigtigste Taknemmelighed, Høisagtelse og Tillid. **Fred over hendes Stov! De bedste Betsignelser over hendes Minde!**

Nogle Maaneder før dette sørgelige Dødsfald havde den Hedengangnes Mand, der var bekjendt for een af vore dygtigste Speculanter med Hensyn til

Landejendomme, af Venſkab for Capitainlieutenant
 Kede og mig, tilkjøbt os af Generalfrigscommisſair
 Aſtrup to Parceller af Store Antvorſkov, hvilke vi
 ſtrar med tillidsfuldt Venſkab deelte imellem os uden
 nogen Trediemands Indflydſe, og uden at denne De-
 ling nogensinde ſiden har havt mindſte Bræk paa vort
 Venſkab til Følge. Jeg modtog 90 Tdr. R. fri Hvdg.
 T., alle Ladegaardſbygningerne med Undtagelſe af en
 ſtor Ladebygning, ſom Ejeren havde forbeholdt ſig til
 Nedrivelſe. — Efterat have endt mine Forelæſninger
 i Hovedſtaden, tog jeg ſtrar min Ejendom i Beſiddelſe.
 Hiin min Frænde glædede mig et Par Dage efter
 med den Efterretning, at han havde affjøbt Aſtrup
 nysnævnte Ladebygning for 1000 Rbd. contant betalt,
 hvilken Sum han venſtabeligt tilbød at laane mig
 rentefrit ſom et Dpmærksomhedſtegn for adſkillige
 ikke ubetydelige Grundforbedringer, hvilke
 jeg paa egen Bekoſtning havde udført paa hans
 Ejendom, Caſtrupgaard, der var overdragen mig
 til Beboelſe og fri Raadighed, — med det udtryffelige
 Tillæg, at de ei ſkulde afkræves mig, ſaalænge det i
 mindſte Maade generede mig at tilbagetale dem. Jeg
 udſtedte derfor blot et Beviis paa uſtemplet Papir
 for denne Gjeld, der dog ſiden fik en meget uheldig

Indflydelse paa min hele økonomiske Stilling, som er oplyst ved en anden Leilighed.

Førend jeg gaaer videre i denne Epoke af mit Liv, tillades det mig endnu at berøre en Begivenhed, Remontevæsenet betræffende, der beviser, hvad Cabaler og Intriguer stundom formaae. Kammerherre v. T., der var den **første** og **væsentligste** Marsag til foransorte Remontevist, — i det Kammerherre J. K. J. W. Arenfeldt og jeg, for at bistaae ham i hans Nød, naar Generalmajor M. offentligen haanede ham for hans Uduelighed som Remontecommissair, toge Partie med ham mod M. (s. Pag. 245) — indtraadte strax efter sin Afskedigelse igjen som Medlem af Remontecommissionen under den **samme** Generalmajor M.'s **Præsidium**. Ja! end mærkeligere var det, at **samme** v. T., der ifkun en kort Tid forud havde været Commissionens Medlem og i dette Tidsrum viist, at han virkeligen var saare uskikket til slike Forretninger, blev formedelst formaaende Patroners Indflydelse, udnævnt til Commissionens **Præsæs**, da Generalmajor M. efter allerunderdanigst Ansøgning fik sin Afsked. Det hele Arrangement skete hemmeligt og i en Studs, uden at Mænd, der ved denne Leilighed burde have havt Mening, anede det, og na-

turligviis efter forudgaaende Intrigue, hvori K. og en vis Stormand spillede Hovedrollen. Men v. T. fandt snart under sit Forsæde i Remontecommissionen, som dennes Leder og Styrrer, modstridende Strømme i de ubekjendte Farvande, som han ikke havde ventet, og det varede ikke længe, inden det hele Remontevæsen, der forud havde stiftet saa megen Nytte, blev i **Bund og Grund forqvaklet**. Regimentscheferne klagede over Remontens Ubrugbarhed, skjondt der paa den Tid betaltes omtrent en Trediedeel mere for hver Hest end gangbar Priis *), og det enddog i Fredstider, da Landets Heste mindre søgtes af Udlændingen. Desuden blev Remonten ogsaa Staten derved meget dyr, at det til sammes Indtjeb lønede Personale betydeligt forsøgedes med Medhjelpere og Medhjelperes Medhjelpere, „Klep-pere“, Tjenere og Tjeneres Tjernere o. s. v., som udgjorde en heel Caravane, der stundom reiste

*) Kammerherre J. K. J. W. Arenfeldt og jeg ansøgte under Krigen om, da det var yderst vanskeligt at staffe Regimenterne den fornødne Remonte formedelst de mange fremmede Hestepkjøbere, som vrimlede omkring i Landet, at maatte betale Remonten med gangbare Priser, da den bestemte Remontepriis var langt under disse. Men det blev formedelst Indflydelse af Personer, der hverken vilde Forretningerne eller os vel, afflaaet.

mange Mile, for at kjøbe en eneste maadelig Hest: Prangerne klagede over, at Snesse Heste, som bleve casserede for dem af Commissionen paa eet Sted, antoges faa Dage efter, præsenterede paa et andet Sted af en anden Leverandeur o. s. v. I Remonteregnsskabet opbagedes af en Underordnet flere Gange, for at bruge det mildeste Udtryk, **grove Feil**, idet Man ved Konstens Hjælp i et paafaldende Misforhold skal have forstørret de til Leverandeurerne for modtagne Remonteheste udtalte Summer, hvilket omfider (efter Rygtet og deres Sagn, der burde vide Bested) anledigede en Undersøgelse, der skal have havt til Følge, at eet af Commissionens Medlemmer, skjøndt af høi, adelig Byrd, blev (eller idetmindste skulde have været) arresteret paa Frederiksort, men frigivet igjen, da Secretairen under Sagen døde og tog Skylben med sig i Graven. Behager Læseren at anstille en flygtig Sammenligning mellem disse to i et Par Aar efter hinanden indtrufne Rupturer i det hele Remontevæsen og sammes høist forskjellige Anledning og Følger (s. Pag. 249—253), da vil han vistnok ledes til synderlige, for ei at sige sørgelige Betragtninger. Ja, Scandalen gif endog faa vidt, at en meget bekjendt Mand offentligent fortalte, at han havde leveret Remontecommissionens Præses adskillige

køstbare Luxushefte til eget og andre private Mænds Brug til en høist ubetydelig Priis (5 Rbd. pr. Stykke) imod at erholde en betydelig Leverance af Remonteheste, der kunde holde ham stadesløs, og da dette ikke gif i Dpfyldelse, bebreidede ham engang paa Besterbro, i Overværelse af forskjellige Menneſker, hans Færd o. s. v. o. s. v. — Dmsider behagede det Hans Majestæt ved Generalmajor v. Bülow, at paalægge mig (dengang Privatmand) under et kort Ophold i Kjøbenhavn, ufortøvet at indgive **directe** til **Allerhøiſtsamme Selv** Forslag til Forandringer og Forbedringer i det hele Remontevæsen. Jeg lagde strax Haand paa Værket, og havde den Ære, to Dage efter at overrække **Kongen** hosføjede Forslag (s. Bil. A), som Majestæten var saa naadig at tillade mig, **selv** at referere*). Det vandt i **Det** og **Alt** Hans

*) Denne tillidsfulde Raade viser ogsaa, at **Kong Frederik VI** ikke var saa ugunstigt stemt for mig, som en vis Stormand for et Par Aar siden lod mig høre, da han i sin Harmen over, at have seet sig og sin Færd (skjøndt med al muelig Moderation) berørte i eet af mine Skrifter, ikke kunde finde paa Andet, for at give sin Brede Luft. Jeg mindes endog, at vor nuregerende Konge, **Christian VIII**, netop var indtraadt i Forsalen, da jeg kom ud fra Referatet, der havde medtaget omtrent den hele første Audientstime. Denne Kjendsgjerning omtales ikke her af taabelig Forsængelighed, men for at be-

Majestæts særdeles Tilfredshed, hvilket Høist-
samme ikke alene Selv tilkjendegav mig, men des-
uden Dagen efter lod mig forkynde ved Sin Ca-
vallerieinspecteur, Kammerherre v. Flindt, som
derhos meddeelte mig, at det var Hs. Majestæts
allerhøjeste Villie, at jeg skulde indtræde i Commis-
sionen igjen som **Præses**, hvilket han bekræftede
med adskillige Biomstændigheder, der satte det uden for
al Tvivl, at denne Hs. Majestæts allerhøjeste
Villie **snart** skulde træde i Opfyldelse. Faa Dage
efter modtog jeg paa min Landejendom et Besøg af
en meget bekjendt Hestehandler, der plejede at levere
Heste til adskillige Stormænd i Hovedstaden, hvorved
han havde tilløst sig et Slags Indflydelse hos disse.
Han udbad sig med dyb Ærbødighed anbefalet som
Leverandeur til Cavallerieregimenternes Remontering
i Fremtiden. Paa mit Svar, at jeg aldeles ikke havde
Noget med disse Forretninger at gjøre, gjentog han,
at han med Visshed vidste, at jeg snart blev — om
jeg ikke allerede var — ndnævnt til Remontecommis-
sionens Præses; thi Mænd, der vidste Bested, havde
i Fortrolighed underrettet ham derom. Han over-
rakte mig i samme Paastrækning Concepten til en Ansøg-

tyde hiin Stormand, at han heller ikke er fri for Lidens-
skaber, der svække Fornuftens Raadighed over Villien.

ning, som han allerede havde indgivet, om at erholde en betydelig Leverance, hvori jeg med forbausende Forundring læste mit Navn to Gange anført i en Ordstrøm, der i højeste Grad indignerede mig; han erklærede nemlig paa begge Steder i nævnte Ansøgning, at han dog kun vilde paatage sig Leverance af Remonteheste under den Forudsætning, at jeg blev Commissionens Præsæs. Jeg forestillede ham, hvilken mageløs Dumdriftighed det var, at turde foreskrive H. S. Majestæt, hvem Høistfamme skulde vælge til Embedsmænd, og jeg søgte derhos at gjøre ham det begribeligt, at Kongen jo maatte slutte af denne hans uforkammede „Erklæring“, at jeg stod i et Slags Forbindelse med ham, hvoraf han ventede at drage Fordeel som Leverandeur under mit Præsidium i Commissionen o. s. v. Hestehandleren tilstod, at han nu, men for sildigt, indsaae, at han var ført bag Lyset. Men hvis der havde conciperet Ansøgningen, vilde han paa ingen Maade rykke ud med. Smidlertid beholdt jeg mod hans Billie Concepten, reiste strax til Kjøbenhavn, viste Kongen den og meddeelte Oplysninger om den hele skammelige Intrigue. H. S. Majestæt forsikkrede mig vel naadigt, at han ikke tiltroede mig mindste Uredelighed, og brugte haarde Ord mod Bedkommende, der havde forfattet Concepten, men — derved forblev

det; den skjulte Cabale havde allerede feiret. En vis Mand, der beklædte og endnu beklæder en betydelig Charge og havde megen Indflydelse hos Frederik VI, skal især have ladet sig bruge af K. til at udføre Cabalen og contrecarrere H. s. Majestæts nylig fattede Bestemmelse med Hensyn til min Ansættelse som Præsæs i Remontecommissionen, og Man vedblev siden for det Meste at fortsætte det hele Remontevæsen i dets forud forqvælede Gang. At jeg ikke her nævner hiin Stormands Navn, er hverken af Frygt eller Skaansel med Hensyn til ham selv, men af Opmærksomhed for Andre, der uheldigviis havde faaet en lille Andeel i Cabalen, førend de anede dens egentlige Hensigt. — Det er vitterligt, at der siden **ideligen**, selv i **offentlige Blade**, ere førte haarde Klager over vort Remontevæsen.

Men jeg maa vel bryde af og begynde, hvor jeg slap, ved min nylig erholdte Landejendom. — Kort efterat jeg var kommen i Besiddelse af denne, købte min Ven, Oberstlieutenant Jensen ved Livjægerne, og jeg i Fællesskab Antvorskovs store, massive Slotsbygning (som vi efter Skjødet havde Ret til at nedbryde) tilligemed nogle Jorder og to Kirker. Jensen gjorde Udlægget, hvorimod jeg paatog mig at besørge Bygningernes Nedrivelse og have Opsyn dermed m. M.

Med dette Kjøb fulgte desuden til min Part 50 Tdr. L. fri Hvdg. L., en skøn Plantage af omtrent 10 Tdr. L. Størrelse, 10 Huse med Jordlodder og en Kirke med 160 Tdr. L. tiendeydende Hariforn. Desuden havde jeg forud tilhandlet mig af Store Antvorskovs foregaaende Ejere, af Astrup en Parcel (s. Pag. 267), og af hans Eftermand, Grosferer Wolf Salomon, en til Ejendommen hørende fortrinlig, omtrent 10 Tdr. L. stor Kjøkken- og Frugthave med et Bænge paa circa 2 Tdr. L. og en smuk Bygning der afgav Bopæl til tvende Familier. Bemeldte Have med Tilbehør afbetalte jeg ved Arbejder, som jeg paatog mig med Hensyn til Hovedgaardens og Bøndergodsets Administration, Udstykning, Realisation m. M.

Nogle Maaneder, efterat jeg i Aaret 1813 havde tilkjøbt mig hiin Landejendom ved Slagelse, tilbød jeg mig **anden Gang** at gjøre Tjeneste som Kriger mod den i Holsteen indtrængte Fjende. H. s. Majestæt behagede allernaadigst at ansætte mig ved et Landsecorps, som var bestemt at oprettes og organiseres i Jylland, tildeels af enkelte Mænd og Heste, som skulde udtages af forskjellige Cavallerieregimenter, for at modsættes den fremtrængende Fjende. Djebligt, efterat denne H. s. Majestæts allerhøjeste Billie var

mig communiceret, forlod jeg min Ejendom, hvor jeg havde begyndt adskillige befoftelige Forbedringer og Indretninger, skjøndt jeg grandt indfaae, at jeg vilde udsætte mig for et betydeligt Tab, ved at overlade mine Ejendele ene til mine Tjenestefolk uden mindste Opfigt eller Tilfyn, og ilede til Kolding, for der af den commanderende General v. Wegener at modtage nærmere Forholdsregler. Derfra blev jeg beordret til at begive mig til Horsens, for at bidrage til bemeldte Landsecorpses Organisation. Efter kort Tids Ophold der indtraf pludseligt sildigt om Aftenen Efterretning om, at et Kosakcorps var trængt frem i Nærheden af Kolding og sandsynligviis snart vilde komme i Affaire med den derliggende danske Troppes afdeling. Da der formedelt Tidens Korthed ikke kunde udrettes noget Bæsentligt til Organisationen af bemeldte Landsecorps, saa besluttede jeg strax, da denne Efterretning var indløben, at begive mig til Kolding, og ilede samme Nat alene — thi min Karl blev pludseligt syg — til Hest derhen (8 Mile) i et saa stærkt Sneefog og skræffeligt Uveir, at det blev anseet for aldeles umueligt at passere Vejen. Jeg naaede imidlertid heldigen Kolding den følgende Morgen, meldte mig strax hos den Overstcommanderende, Oberst v. Bruun, med det Dnsse, at maatte

gjøre Tjeneste ved Oberstlieutenant v. Seidelins Eskadron, der var stationeret i Byen, hvilket blev mig tilstedet. Nogle Dage derefter, en Morgen tidligt, rykkede Seidelin med sin Eskadron ud til Landsbyen Wonsild, som ligger $\frac{1}{2}$ Mil paa hiin Side Rosding, for at angribe Rosakkerne; men da disse havde forladt Byen og begivet sig nogle Bøsseskud længere tilbage, hvor det ikke, ifølge den Høistcommanderendes Ordre, var Seidelin tilladt at gjøre Angreb, saa galopperede den kjække Ritmester (nu Oberstlieutenant) v. Elberg og jeg med dragne Sabler i fuld Carriere tæt ind paa nogle bivouakerende Rosakker, for, ved saaledes at exponere os, under en masseret Tilbageflugt at lokke dem ind til Byen, hvor det danske Corps, opflammet af dets uforsagte Chef, brændte af Længsel efter at komme i Affaire, hvilket sandsynligviis ogsaa var skeet, dersom der ikke i samme Djeblig var indløben Efterretning til Rosakchefen, at en Baabenstilstand var afsluttet, hvorom det danske Corps indtil da var aldeles uvidende. — Skøndt jeg siden paa Grund af Baabenstilstanden Intet udrettede eller kunde udrette i min militaire Stilling til væsentlig Nytte, saa havde jeg dog den Ære, strax efter Freden (14de Mai 1814) at modtage paa min Landejendom en Skrivelse fra den commanderende General

v. Wegener, hvori mig paa en saare behagelig Maade blev bevidnet Tilfredshed og Bifald med min viste Udfærd og som Beviis derpaa tilbudt, „at være Overansfører for Aarhus Amts Landse-afdeling (liig en Eskadron) af den jydsk Landselegion, der ifølge Hs. Majestæts Befaling nu skulde oprettes som et permanent Corps o. s. v.“ — En Svæffelse i min høire Arm, der ansaaes for ulægelig, og som jeg havde paadraget mig ved de foregaaende Strabadser under Krigen i den strenge Vinterfulde, satte mig ud af Stand til at modtage denne ligesaa fordeeltige som hæderlige Ansættelse. Dgsaa tilstaaer jeg, at, siden Freden allerede da var affluttet, følte jeg ikke den Drift og Lyst til at tjene som Militair, som under Krigen; desuden nærede jeg endnu dengang som Videnskabsmand sangvinnske Forhaabninger i Danmark, og troede at kunne gavne mit Fødeland mere i en videnskabelig end i en militair Stilling. Havde Omstændighederne imidlertid tilladt mig at modtage hin militaire Post, saa maatte sandsynligviis mine Udsigter i økonomisk Henseende nu efter meer end tre Decenniers Forløb have været særdeles gode. — Her, som ved enhver anden Leilighed, hvor jeg har virket for Staten, viste jeg ogsaa, at jeg ikke tilbød

Dagens stygge Afgud — Egennytten; thi, skjøndt jeg var uformuende, og skjøndt mine Bartpenge (vistnok af Mangel paa fornøden Oplysning, som nærmere skal berøres) udgjorde og udgjøre endnu ifkun omtrent $\frac{1}{3}$ af, hvad der, idetmindste efter Billigheds Love, tilkom mig, tilbragte jeg dog i Anledning af dette Tog omtrent tre Maaneder, under uheldige Conjunctioner, tildeels paa de dyreste Steder i Landet, uden i denne Tid at have ansøgt om eller erholdt **mindste Gage for mig og min Tjener**. Desuden voldte ogsaa min Fraværelse fra min Landejendom mig indirecte betydelige Tab, hvilket følgende oplyser. For min Afreise til Armeen havde jeg, deels ved Laan og deels ved en saare heldig Handel med Grosserer Wolf Salomon i Anledning af de antvorskovske Ejendomme, erholdt 160 Louisd'ors, som jeg bestemte til muelligen nødvendige Udgifter under Toget. De medgik naturligviis ikke nær; jeg bestemte mig derfor til, da Freden var sluttet, for at forebygge et altfor stort Tab formedelst Coursens Mislighed, at anvende den levnede Guldmønt til at kjøbe 6 af den franske General Kallemands og hans Adjutanters Heste med Ridetøi, som de havde efterladt i Nyborg. Formedelst den haarde Winter og den ved Iisgang spærrede Passage over Beltet i

næsten tre Maaneder, saae jeg mig nødt til at lade hine Heste i dette Tidsrum blive henstaaende paa Gjestgivergaardene i det dengang overordentligt dyre, med Menneſter (især Militaire og Reifende) og Fæ stærkt opfyldte Nyborg, hvor de kostede mig næsten ligesaa meget at holde, som jeg siden ved Salg fik for de fletteste; hertil kom endnu det Uheld, at den allerbedste Hest døde strax, efterat jeg havde modtaget den i Sjælland. Men det største Tab led jeg, som ovenfor er meldt, ved at forlade min Landejendom i flere Maaneder og overgive den, uden allermindste Opſigt eller Tilſyn, ene — til mit Tyendes Omsorg. Dette havde til Følge, at jeg ved min Hjemkomst fandt Alt med Henſyn til Gaarden i den største Uorden og fletteste Tilſtand. Al den i min Fraværelſe aſtærkede Sæd laae paa Loden, beſkadiget af Sne og Vand; tvende koſtbare Maſtiner, en Tærſte- og Hakſeſemaſſine, vare aldeles ſpolerede og ubrugbare; Kreaturerne vare ſlet røgtede; Arbeidet var forſømt; Tjenestefolkene, ſom jeg før min Afreiſe havde Grund til at være særdeles tilfreds med, der endog i den Grad vare mig hengivne, at de alle, paa to nær, vare fulgte med mig fra en anden Egn, hvor de i nogle Aar havde tjent mig, til min nye Ejendom, der laae flere Mile fra deres Hjem, — fandt jeg nu

aldeles forandrede og fordærvede af Mangel paa fornødent Tilsyn og formedelst Forsførelse af flette Mennesker i den nærliggende Kjøbstad, saa at jeg ansaae dem, især med Hensyn til adskillige Bedragerier, uværdige til længere at tjene mig, og jeg begif det store Misgreb, strax at jage de fleste paa Døren, uden at overveje, hvor vanskeligt det var, under Krigen at erholde gode Tjenestefolk igjen. De Affbedigede gjorde sig naturligviis ingen Samvittighed af, at paa-digte mig, at jeg i Hestighed uden gyldig Marsag havde affbediget dem; dette havde til Følge, at jeg af de saa flette Dagdrivere, der var at vælge imellem, fik de fletteste, og disse kom i min Tjeneste forud indtagne imod mig, hvilket voldte mig dagligt mange Ubehageligheder. Desuden betragtede Tyendet i mange Egne den hele Krigsperiode, formedelst den Bending, Sæderne og Levemaaden havde taget, som et Slags Saturnalier, og var derfor vanskeligt at styre o. s. v.

Hvormeget jeg end følte disse Tab, faldt det mig dog ikke ind at omtale dem, eller at lade mig forlyde med, at jeg maaskee var den **Eneste** i **hele Danmark**, der for **egen Regning** havde deeltaget i hiint Tog; thi, hvad jeg havde gjort, ansaae jeg for **Pligt mod Konge og Fødeland**.

Efterat have været i flere Maaneder uafsladeligt distraheret ved afverlende tumultuariske Krigshyster, følte jeg mig igjen, ved at vende tilbage til min eensformige, eensomme huuslige Stilling, stræffeligen trykket af gammel Sindslidelse og Hjertesorg, som jeg havde medbragt fra Udlandet, hvor de saa Aar i Forvejen ved den sidste Duel i høi Grad vare fornyede og forstærkede. Min Hypochondrie og den med samme forbundne periodiske Hovedpine huserede svært med mig; jeg besluttede derfor at gjøre en Reise til Kjøbenhavn, for mueligen at adsprede Tankerne noget. Under et kort Ophold der besøgte jeg en værdig Enkefrue, hvis Datter var en intim Veninde af den nogle Maaneder forud afdøde ypperlige Danneqvinde (s. Pag. 266), der stod saa usigeligt høit i min højagtelsesfulde Ærbødighed og Taknemmelighed, hvis Aand og Hjerte paa den delicateste Maade havde gydet livsalige Nectardraaber i mit Malurtbæger og qvæget mit Sind paa Liden, det saameget trængte dertil. Jeg kjendte i Grunden saare lidet til denne Familie og havde kun nogle enkelte Gange været et Par Ord med Moder og Datter. Mit egentlige Ærinde var, at modtage af Sidstnævnte en mig tilhørende Bog, som hun havde laant ved sin afdøde Veninde. Det Gehaltrige i hen-

des Samtale indgjød mig Respect for hendes Forstand, og jeg troede mig overbeviist om, at hendes Hjerter ikke kunde være denne underordnet, da hun var den Hedengangnes kjæreste og fortroligste Veninde. Under Samtalen vakktes Erindringen med al det friske Tabs Smertelighed om hendes afdøde Hjerterens=Veninde, hvem jeg skyldte saamegen højsagtelsesfuld Taknemmelighed, og i et Nu fattede og udførte jeg den Beslutning, at forlange hende til mit Livs Vedsagerinde. Jeg haabede i denne Havn, hos en elsket, dannet Hustru at gjenvinde nogen Fred og Ro for de gruelige Sindslidelser og Sindsstorme, af hvilke jeg piintes og omtumledes siden min **Tilbagevenden** til Fødelandet. Maaden, paa hvilken jeg beilede til denne aandrige Pige, med hvem jeg forud neppe havde talet hundrede Ord, erindrer jeg ikke specielt; kun det mindes jeg i Almindelighed, at jeg ligefrem sagde, at det ingenlunde var af Inclination, at jeg anholdt om hendes Haand, og at jeg troede, at det stundom var ligesaa rigtigt, at lade Fornuften, som Hjertet vælge, at det Behag, som to retskafne Mennesker af forskjelligt Kjøen fandt i hinandens daglige Dmgang, vilde frembringe Venkab, der, forenet med sand og levende Højsagtelse for hinanden, omsider vilde gaae over til ægte Kjærlighed,

og at denne, grundet paa gjensidig Velvillie og understøttet af Fornuften, mueligen vilde være langt varigere end den, som skyldes blot „Forlibelse“; thi denne forvandles ofte til en stedse tiltagende Kulde, naar Forlibelsesfeberen efter Brylluppet har udraset o. s. v. Hun svarede saa omtrent: Skjøndt vi ikke i vort Liv havde talet mange Ord sammen, troede hun dog at kjende mig temmelig nøje ifølge den forbeelagtige Maade, hendes Veninde, dennes Mand og adskillige Andre i Huset ofte havde omtalet mig paa; men hun maatte dog naturligviis først raadføre sig med sin Moder, der ei var tilstede, førend hun kunde bestemme sig til et saa vigtigt Skridt; hun lovede at sende mig nogle Dage efter et skriftligt Svar. — Jeg for min Part tvivler imidlertid ingenlunde om, at „**ægte Kjerlighed**“ i Forbindelse med Fornuften stifter lykkelige Ægteskaber; jeg mener endog, at det er beklageligt, at Kjønnet saa ofte nødes til at vælge blot efter Fornuftens Bud, efter Benneres, Conveniensens og andre ydre Omstændigheders Anviisning. Men Man forverler i Almindelighed sand lykfsaliggjørende Kjerlighed med den saakaldte „Forlibelse“; denne er ofte blot en blind Drift eller en blot Ruus, der øjeblikligt opstaaer i Sjælen og ligesaa hastigt bortdunster igjen, som enhver anden Ruus.

Overrakt bør Man meget vogte sig for at lade sig henrive af nogetsomhelst **pludseligt Indtryk**. Rousseau siger: „Den, som ved første Møde overraster Dig som en tyveaarig Ven, vil efter tyve Aars Forløb behandle Dig som en Ubekjendt.“ Jeg har ogsaa ofte lagt Mærke til, at unge Mennesker, der endog vare, hvad Man kalder aimables debouchés, gjorde stundom i første Djeblig megen Bykke hos Kjønnet. Denne falste Elskværdighed kan jo dog umueligt være af synderlig Varighed, men maa grunde sig paa et blot øjeblikligt Indtryk; thi hvorledes skulde et ryggesløst, liderligt Menneske i Tidens Længde virkeligen kunne elstes af en ædel, uskyldig Pige. Kjærlighed er jo desuden kun en Følelse og maa som saadan nødvendigviis underordnes Fornuften; stæer det ikke, da forvandles den let til en alle Bolværter gjennembrydende Videnskab.

Postdagen, efterat jeg var kommen hjem paa min Landejendom, modtog jeg et aandrigt, meget velstrevet Brev fra den Hedengangnes Veninde i Kjøbenhavn, hvori hun med ligesaa megen sand qvindelig Delicatesse som Værdighed opfyldte mit Ønske. Allerede ved Brevets Modtagelse havde jeg begyndt at indsee min Ubefindighed med Hensyn til dette Skridt. Den ligesaa pludselige som uventede Fred medførte

betydelige Forandringer i Conjuncturerne, der Dag for Dag bleve flettere og flettere for Landmanden, saa at jeg nu ikkun med største Banskfeligbed troede mig i Stand til at tilfredsstille huuslige Fornødenheder for en Familie. Disse mislige Udsigter for Fremtiden i Forbindelse med mangfoldige Ubehageligheder af det nye halvstyrrige Tyendepersonale og adskillige andre tilfældige Anstød i mine øvrige personlige Forhold, bragte mig til i et mørkt Djeblif at tilskrive min Forlovede et meget langt Brev, hvori jeg skildrede min Hypochondries skræffelige daglige Tilvæert med alle dens Særheder in superlativo, der gjorde mig som en grillenfængerst, særfindet Egoist mere og mere ufordragelig baade i Activ og Passiv, tillagde baade mit Hjerte og mit Hoved Mangler og Feil, som de, Gud være lovet, egentlig ikke havde: fort, skildrede mig i det Hele som en Misanthrop af første Klasse og spurgte hende endelig, om hun havde Mod til at leve med mig og troede at kunne finde Glæde og Trøst ved min Side. — Med ædel Fatning og høimodig Kjøfthed, uden at forvirres eller forfærdes, besvarede hun den næste Postdag hiint mit Spørgsmaal bejaende. Hun kunde vel heller ikke troe, at Nogen var saa aabenhjertig, at han uden Nødvendighed vilde blotte flige Feil, naar de virkelig vare tilstede.

Smidlertid har dog vist mit Brev i Forbindelse med det forkeerte Forhold, som strax fandt Sted imellem os, meget bidraget til, at den mellem Ægtefolk nødvendige tillidsfulde Fortrolighed aldrig fik Indpas i vor Sjæl. Vi underholdt os bestandigt, selv i Forlovens Hvedebrødsdage, med sarcastisk Ironie, der, skjøndt spøgende, ikke sjældent var temmeligt træffende, ofte meget hyas. Dog vidste hun i Begyndelsen snildeligen at dreje af fra slige Spottegloser til en fransk Bittighed, naar Blodet begyndte at koge; thi hun var meget bevandret i den franske Litteratur. Jeg mindes ved denne Leilighed, at, da hun engang før Brylluppet havde tilbragt nogle Dage paa Landet, og jeg befordrede hende til Kjøbenhavn i Kane, denne stod forspændt i Prindsen i Roeskilde fra Kl. 9 til 12 om Formiddagen, medens vi aldeles con amore satiriserede hinanden, og derved forglemte, at vi skulde videre. Denne ulykkelige Satire-Krillen, som i Begyndelsen havde noget Godmodigt og Naivt ved sig, udartede lidt efter lidt, da Brylluppet var forbi, til virkeligt Drilleri, der — naar en ubetydelig Omstændighed kom til, en Draabe Blod mere end sædvanligt steg til Hovedet, og Sindet tabte sin Rigevægt, naar vi ikke paa samme Tid vare stemte af et eens muntert Lune — let gav Sindet en Lueild

og gif over i virkeligt Skjenderi, under hvilket vi saae Alt i forvredne Skikkelse og lagde ofte en spodst, fjendst Mening i det ustyldigen begyndte Drillerispøg *). Man føler i en saadan Stemning de ubetydeligste Tonefald og Tonehold i det oprørte Sind, og Stemmens Modulation og Skarphed, der lægges i Forbitrelsen, opægger ofte endnu mere end Udtryffene selv. Sindets Storm voxer ligesom med hvert Pulsflag, Udtryffene blive haardere, mere krænkende og bidende, og ethvert saadant Angreb paa omfindtlige Gemytter bliver naturligviis meget skadeligt, især for den — som vor — ifkun svagt begyndte Egtefjærlighed; det

*) Saaledes mindes jeg en Morgenstund, vi sad ene ved Theebordet og, som sædvanligt, satiriserede hinanden, at jeg, der var ilde stemt og ei kunde hamle op med min Kone i at spille med Forstanden, blev øjeblikligt saa opfarende, at jeg kastede en Bog, jeg havde i Haanden, hen ad Theebordet, hvorved Flødepotten væltede paa hende, og hun gav et høit Skrig, der umueligen kunde undgaae en høit intriguant, ildefindet Huusholdersties Opmærksomhed, der opholdt sig i et tilstødende Værelse. For at undgaae hendes Klaffertunge, bad jeg min Kone at foregive, at hun var bleven forstrækket ved en Muus, som pludseligt lod sig see. At have maattet tage min Tilflugt til sliig Usælselighed, for at indvirke paa hiint Væsen, krænkede strax efter min Selvfølelse i den Grad, at jeg lod min Hest sadle og red hen til min Ven, Oberstlieutenant Jensen paa Gyldenholm, hvor jeg forblev i to Dage. Ved min Hjemkomst var min Kone reist til Kjøbenhavn.

tilintetgjør efterhaanden alle Venfkaabfølelser, thi Man er især agtpaagivende paa hinandens Svagheder og Latterligheder, for at skaffe Spotteriet nyt Emne. Ingen Stavelsestyd undgik vort Dre, ingen Mine og Bevægelse vort Djeqlimt, naar de fun paa fjerneste Maade kunde gjøres latterlige og give det satiriske Lune Næring. Disse Drillerier og Trætterier tiltoge dagligt og reiste sig stundom over de ringeste Smaa-ting, som ved den kjære Bane snart bleve naturligere, og altsaa stedse heftigere, hvilket omsider havde til Følge, at vi i flere Dage gif og mopsede ad hinanden, undvege hinanden, at Ingen rettede sig efter den Anden, Ingen viste den Anden mindste Dpmærksomhed. Enhver søgte Udspreddelse uden for Huset, jeg ved mit temmeligt betydelige Agerbrug, hvor jeg mødte mangen Ubegagelighed, der end mere forstemte Sindet, min Kone hos saakaldte Beninder, der — istedetfor at formilde Gemytterne, som neppe havde været vanskeligt, da der var Harmonie i vor Charakter, men ikke i vor Tale — gjøde Dlie i Ilden. Havde et ædelt Menneſte med Forstand og Hjerte søgt at bringe os til at afstaae fra de Forkeertheder, som viste sig i vor Dmgang, at bringe os til virkelig at kjende hinanden, da havde vi vist faaet sand Agtelse for hinanden og vare komne til at leve ret lykkelig med hinanden.

Dette troer jeg; thi min Kone havde en udmærket, veldyrket Forstand og vist et af Naturen ædelt Hjerte, og mit Gemyt er oprindeligt i høi Grad højeligt, min Følelse for det Gode vækkes let ved Indvirkning, især af det blide Kjon, som jeg skylder Meget af det Bedre i min Charakter. Men min Kone savnede den fornødne Tact, til kloveligen at indvirke paa mit i flere Aar af Sorg og Modgang grueligen nedtrykte Sind, der var i høi Grad forstemt, mørkt og mistænkeligt. Hun kjendte det ikke heller, idetmindste ikke Aarsagerne dertil; men det var min, ikke hendes Skyld, thi jeg havde aldrig tillidsfuldt aabnet det for hende. — Intet burde, efter min Formening og min ulykkelige Erfaring, Ægtefolk mere vogte sig for, end Mopseri og Suurmulen, der ofte bliver en kræst-artet Sygdom, som efterhaanden overgnaver alle Venstabs- og Kjærlighedstraade og omsider bortffjerner Mennesker fra hinanden, der vare skabte for hinanden og kunde levet lykkeligt med hinanden. Dste ere de haardeste Ord forsvundne af Hufommelsen, naar den mørke, vredladne Pantomime igjen erindrer om Maa- den, hvorpaa de bleve udtrykte, og derved klæber dem fast til vor Sjæl, — vi høre endnu Bredens skarpe Stemme, den bidende Satire og giftige Ironie, vi see endnu det af indvortes Harme brændende Dje, de af

Forbittrelsen skjælvende Læber, naar vi ofte have for-
glemte, hvorfra hiin Huusfrig reiste sig. Det hører
vistnok til Sjældenhedernes Sjældenhed, for ei at sige til
Umuelighederne, at der ikke engang imellem skulde op-
staae en lille Kurre paa Traaden mellem Ægtefolk*);
men denne jævnes bedst af dem selv uden Indblan-
ding af Fremmede. — Mit i flere Aar førte høist
eensomme og eensformige Liv havde vel ogsaa i mørke
Djæblig gjort mig til Træl af adskillige Vaner og
Skikke, der hørte til mit vante Levnet; var f. Ex. en
Pennekniv, en Sax, en Pen forskudt fra sit vanlige
Sted, kunde det i saadanne Djæblig let forstemme mig,
og Bortflytningen af vigtigere Ting, saasom mine Pa-
pirer, foruroligede mig ganske og drog min Opmærk-
sømhed saa længe paa Gjenstanden, indtil Tingenes
gamle Orden fuldkomment bragtes i Stand igjen,
hvilket dog ikke altid var mueligt. Kort, Svingkraf-
ten af slike Vaner og Skikke, der høre til foregaaende

*) Jeg har læst et Sted, at i England var engang udfat en
Præmie for de Ægtefolk, som havde ført det ægtefæ-
lige Liv et heelt Aar igiennem uden mindste Trætte og
kunde bevise det ved eedsvorne Vidner, samt selv gjøre
deres Eed derpaa. Ikkun eet Par Ægtefolk erholdt
denne Præmie; og det fromme Ægtepar bestod af en i
høieste Grad phlegmatisk Mand, hvis Ægtefælle
var — stum.

Dagsorden, selv de allerubetydeligste, f. Ex. at være vant til selv at skjenke sin Thee, som gjør, at denne altid mangler Noget, naar den skjenkes af Andre, — er for stærk hos Hypochondristen til, at han kan uden Uro strax finde sig i saadanne Forandringer. Havde min Kone forstaaet, hemmeligt at indvies i alle mine Løndomme, og med blid Klogskab lidt efter lidt vænnet mig til nødvendige Forandringer, da vilde et saadant Forhold vistnok ogsaa meget have bidraget til, at Alting inden Døre var gaaet efter Ønske. Huusfred er en Helligdom; men Intet er lettere for et hvert Medlem af Huuscirklen at bryde og gjøre Bræk paa, end den; de ubetydeligste Smaating kunne forstyrre og forbitte det bedste og hjærligste Forhold hos Ægtefolk, især naar Gemytterne ere meget fintfølende og fyrige; og vender Freden hos forligelige Ægtefolk end snart tilbage igjen, saa lader dog Forstyrrelsen stundom ubehagelige Fornemmelser tilbage, hvilke stedse tiltage og ikke sjældent have en meer eller mindre vigtig Indflydelse paa Moraliteten.

Min Tro om Kjærlighed er forresten, at Mennesket elsker kun **een Gang** af **Sjertets Fylde**, ligesom det fødes kun een Gang, og denne Tro er ikke laant af Bøgerne, men skyldes sørgelig Erfaring! Jeg har smagt Kjærligheds Sødhed i

dens højeste Potents, — jeg har lært at kjende den elskværdigste Piges Kjærlighed, men den varede kun stakkets, den grumme Død tilintetgjorde den. Siden afløstes den af Surrogater, der under andre Omstændigheder maaskee vilde have været qvægende. Men fortjente jeg det bedre? Af Feighed og Egennytte tyede jeg, med Tilfidesættelse af egen Værdighed, til slige Surrogater, stiftede ny Forbindelse og atter ny Forbindelse, for at oplive mit dybt nedtrykte Sind, for at læge et ulægeligt Saar; ved at give hinanden Haanden, troede jeg, at Hjerterne absolut snart maatte følge med; ved den daglige Dmgang, troede jeg, vilde vi lære at kjende hinanden, vilde vi vinde hinanden og — omsider elske hinanden. Men vor Dmgang frembragte ikke engang Bekjendtskab, mindre Fortrolighed og Tillid, Venstabs og Kjærligheds væsentligste Bestanddele. Ulykkeligviis var min Kjærlighed desuden ikke forbunden med nogen Tilbøjelighed, ikke udsprungen fra mit eget indre Væsen; jeg elskede egentligt kun det Digterspind, min Phantasi havde skabt; den egentlige levende Gjenstand var mig ubekjendt. Hvad Under altsaa, at jeg, der misforstod mig selv, ogsaa blev misforstaaet af Andre. Dog! jeg vil ikke her give mit Hjertes Historie mere til Priis for enhver Læser;

fun for den, der er stemt til Veemod, bør jeg udgyde Følelser af den Art.

Efter saa Maaneders Samliv skiltes vi efter Overenskomst fra hinanden. Hvo der af os først tabte Taalmodighed og anledigede Separationen, vil jeg her ikke berøre; men vist er det, at denne har havt en end sørgeligere Indflydelse paa mit efterfølgende Liv. — Det var imidlertid saa langt fra, at den **Sedengangnes** Billede i Ublandet tabte sig ved min nye Forbindelse af min Sjæl, at det snarere dagligen forstærkedes, jo mere jeg fandt mig utilfreds i min daværende huuslige Forfatning, saa at Marsag og Virkning virkede reciproque paa hinanden og gjorde mig hiint Huusliv end mindre lykkeligt.

Jeg greb nu med al Kraft til det i Gjenvordighedernes Skole saa ofte prøvede Middel, „physisk Virksomhed“, for ved dette at søge Trost og Styrke. Jeg gjorde Vandvæsenet til min Hovedbeseftigelse og paatog mig selv den umiddelbare Bestyrelse og Medvirken af Alt, hvad der skulde foretages ved Gaardens Drift. Ved selv at lægge Haand paa Arbejdet og ikke være fremmed for nogen Eysel, der henhørte til mit Fag som Avlsmand, sparede jeg ogsaa mangan Udgift; saaledes har jeg ofte, ved selv

at styre min Plov, faaet næsten dobbelt saa Meget pløjet med mine Folks Plove, som naar jeg ikke paa denne Maade beskæftiget var nærværende i Marken. — Skjøndt de tilsyneladende heldige Conjunctioner, under hvilke jeg begyndte min landøkonomiske Bane, strax forandrede sig til det Værre, skjøndt jeg ikke havde nogen Driftscapital eller det allermindste Fond mellem Hænder, da jeg begyndte min landøkonomiske Sphære, — saa fandt jeg dog ved Anstængelse og Sparksommelighed, da jeg fik det rette Greb paa den praktiske Deel af Landbruget, ei alene tarveligt Udkomme, men jeg saae mig endog i Stand til, i saa Nar at betale et ikke ubetydeligt Afdrag paa Kjøbesummen af min Ejendom, at anvende en ikke liden Sum til Anskaffelsen af min i hele Egnen bekjendte udmærkede Dvægsbesætning og af de fornødne Avlsredskaber, til betydelige Beføstninger paa Jordernes væsentlige Forbedring, — saa at denne ved Modtagelsen i det Hele ikke udmærkede Ejendom (omtrent 140 Tdr. L. fri Hydg. L.), der dengang blot kunde græsse og fore, foruden fornøden Hestebesætning, nogle og tredive til fyrretyve Dvægs høveder, efter saa Mars Forløb blev en saa solid, kraftfuld, velopdyrket Avlsgaard, at jeg paa den ved Hjælp af Bereldrift og Sommerstaldføring holdt omtrent hundrede Dvægs høveder.

Ved disse landøkonomiske Beseftigelser forsagede jeg dog ingenlunde Videnskaberne. Den liden Tid, jeg fik tilovers fra mit umiddelbare specielle Tilsyn med Alt, hvad der angik mit Agerbrug, anvendte jeg til Udarbejdelsen af adskillige videnskabelige Skrifter, af hvilke et af mig udgivet originalt tydsk Værk (Naturbeschreibung der Zähne des Pferdes mit Rücksicht auf andere Thiere. Nebst einer Anleitung, das Alter des Pferdes durch Hülfe äußerer Merkmale jahrweise zu bestimmen. 4. Med 10 originale Kobber.) hæderligen er omtalt og bedømt i udenlandske Journaler*). Adskillige Gange holdt jeg offentlige Forelæsninger i Slagelse over forskjellige Gjenstande, og jeg haaber, ikke at have skuffet Tilhørernes Forventning. Mit eneste Amusement var Slagelses dramatiske Selskab, blandt hvis Stiftere jeg var og snart blev een af dets Hovedpersoner, da jeg forfattede dets Love og valgtes til dets første Directeur. Det fandt strax en Mængde varme og virksomme Medlemmer af begge Kjøen, der levende interesserede sig for dets Uddannelse. Damerne toge Deel i Forestillingerne, hvorved disse vandt megen Interesse, da der vare adskillige,

*) I mit Fødeland er det ikke nævnt eller berørt i eet eneste Blad. Jeg skrev det paa Tydsk, for ved en større Afsetning at dække de betydelige Omkostninger af de mange Kobber.

der spillede udmærket godt. Hvorvidt det forresten kan have en skadelig Indflydelse paa Fruentimrenes, især paa unge Pigers Charakter, at deeltage i Rollesbesætningen i et privat dramatisk Selskab, tør jeg ikke afgjøre; men vist er det, at Valget af Stykkerne derved ikke vinder, idet Directionen som oftest mere tager Hensyn til de spillende Dammers Dnsste end til et smagfuldt og hensigtsmæssigt Valg i Almindelighed*).

Skjøndt min fleeraarige Eensomhed i min landøkonomiske Stilling naturligtviis, uagtet min uophørlige Virksomhed, bidrog meget til at holde mig bestandigt i en dyb Melancholie, i en pijnlijk Hypochondrie, af hvilken jeg saa længe havde lidt, — følte jeg dog en vis Trang til at leve i dagligt Selskab med et enkelt Menneffe, der kunde oplive mit

*) Jeg udarbejdede en lille Farce paa 3 Acter til Opførelse paa Slagelses Theater, som jeg bad Menneffevennen Rhabeke at gennemsee. Efter nogle Dages Forløb modtog jeg den igjen med den Besked, at de to første Acter vare ikke flette; men at den tredje var det pure Snavs og burde aldeles omarbejdes, hvilket han certificerede med Tømmelfingeren, som han borede i den flade Haand; men dertil havde jeg ingen Lyst, jeg brændte det hele Manuscript. Rhabeke's strenge Dom om den sidste Act anledigedes nok tildeels deraf, at han — skjøndt feilagtigen — troede, at jeg i den havde søgt at skildre en bekjendt Person, hvilket stred mod Rhabeke's humane Tænkemaade.

Sind og underholde min Forstand. Jeg har desuden formedelst min naturlige Aabenhjertighed altid følt Drift til Meddelelse, og denne havde endnu ikke aldeles tabt sig. Min første Forbindelse gjorde mig lykkelig, ubeskriveligt lykkelig! den anden ikke; men jeg havde derfor ikke opgivet alt Haab om, muligens i en Familiefreds at skaffe mit sørgmodige Sind, om just ikke Bederqvæggelse, faa dog Lise og at befrie det fra mangen fordums mørk Tanke. Egoismen bragte mig til at anfille Betragtninger over alle de kvindelige Væsner, jeg indtil da havde lært at kjende i Egnen; men der var Ingen, som jeg jo fandt betydelige Betænkkeligheder ved, at nærme mig i denne Henseende; Erindringen om min sundne, høist lykkeligjørende Forbindelse i Udlandet og min ikke lykkelige faa Maaneders Forbindelse i Fødelandet frembragte et saare kontrasterende Billede i min Sjæl, der ved denne Leilighed gjorde mig i hoi Grad tvivlraadig og betænksom. Omfider fattede jeg den Idee, at den Pige, som ifølge mine foregaaende Stillinger nu skulde gjøre mig nogenlunde lykkelig, maatte, foruden et tæfkelig Udvotes, have et ædelt Gemyt, en god naturlig Forstand; om denne var synderligt uddannet, brød jeg mig ikke om, da jeg haabede, ved selv at bidrage til hendes Dannelse, at skaffe mig en behagelig Bestæf-

tigelse, og derved at knytte et saameget desto fastere Baand imellem os. Længe vugget frem og tilbage i denne eensidige Tanketing, randt mig omsider en Pige i Sind, som jeg blot havde verlet enkelte Ord med, hvem Naturen havde skjenket et smukt, næsten kunde Man sige, et elskværdigt Udvortes, adskillige Landsanlæg, men som laae Brak, der i Almindelighed omtaledes som en hjertensgod Pige, saa at hun i det Hele temmeligt svarede til mit Fornuftbillede; hun var derhos af en agtbar Familie, der stod i et godt Rygte. Vel sporedes af hendes Tale, Væsen, Lader og Manerer nogen Mangel paa solid Dannelse; men jeg trøstede mig med, at hun med sit Hjertes skønne Egenstaber, med sin gode, naturlige Forstand vilde erstatte, hvad hendes Landsdannelse savnede, jeg troede mig desuden, som sagt, selv i Stand til at afhjælpe dette Savn, og jeg ansaae en tilfældig Sammentræffen med hende hos en Familie, hvor jeg yderst sjeldent kom, som et Bink af Skjebnen, jeg ikke burde lade gaae unyttet hen. Hendes Families nærforestaaende Afreise fra Egnen til et 12 Mile bortsfjernet Sted, gjorde mig det umueligt, forinden at gjøre hendes nøjere Bekjendtskab; jeg gif derfor strax til Faderen, udbad mig en Samtale med ham i Centrum, hvori jeg yttrede Ønske at indgaae en huuslig Forbindelse med

hans næstældste Datter*). Han lovede, at tale med hende derom, og forsikrede, at han ikke alene Intet havde mod Partiet, men at det endog var ham kjær, at see sin Datter paa denne Maade forsoget, hvis det tillige stemte overeens med hendes Følelse og Ønske, og sagde mig derhos adskillige smukke Ord, som Beskedenhed forbyder mig at anføre. Dagen efter modtog jeg et Brev fra Faderen, der underrettede mig om, at hans Datter var tilbøjelig til at opfylde mit Ønske, og indbød mig til en Samtale med hende i denne Anledning. Jeg ilede derhen og modtog af Pigen selv en Tilstaaelse om hendes Følelse for mig, som dengang gjorde mig ret lykkelig; thi jeg haabede ved hende at turde imødesee en Fremtid, der muligens engang vilde bringe mig til at glemme, om ikke alle, saa dog en Deel af mine mange foregaaende sorgfulde Uheld. Men — disse havde faaet for stærkt Indpas i mit Sind, Indtrykket af dem var, næsten kan jeg sige, homogeniserete med mit hele aandelige Væsen. Min hjertelige Følelse for den **ædle Udbøde** i Udlandet, grundet paa adskillige Maaneders højagtelsesfuld venstabelig Dmgang med hende, — den rædsomme Maade, paa hvilken jeg i et Nu mi-

*) Hendes ældre Søster var ogsaa en meget takkelig Pige, men hun svarede mindre til mit Indbildningsideal.

stede **hende** og alle hendes **Kjære**, — de stræffe-
 lige Catastropher, dette Tab voldte mig, — Alt dette
 havde efterladt en sørgelig Fixidee i min hele
 Gemytsstemning, der ved de mange Slag i Slag se-
 nere mødende Uheld og Gjenvordigheder dagligen næ-
 redes, qvægedes — ja tiltog. Jeg havde siden i de
 syvundne Aar saa godt som tabt Verden uden for mig;
 jeg levede egentlig kun i min egen indre mørke
 Phantasieverden; kun i hiin sørgelige Fixidees
 Kredss drejede jeg mig omkring, og ligesom fortryllet,
 formaaede jeg ei at træde uden for dens snevre
 Grændse. Ved ethvert mødende Uheld randt unvil-
 faarligen alle hine sørgelige Billeder mig i Hu
 og vare **mine eneste Fortrolige**, med hvem
 jeg i slige Djeblif **underholdt mig**, og saaledes,
 bestandig oplivede og forfristede, tabte de sig ikke lidt
 efter lidt ved Tidens Gang og Omstiftning, men til-
 toge derimod stedse i et frygteligt Forhold. Jeg
 seer og føler **endnu** alle hine **Rædsels-scener**
 ligesaa **levende** og ligesaa **tungt** nedfaldende paa
 mit grublende Hjerter, som dengang, de for flere
 Decennier siden traf mig ind i deres Hvirvel. Kun
 Virksomhed, især mit fordums Hang til videnskabelig
 Beskæftigelse har nu og da virket som et svagt Pal-
 liativ. Dog — i adskillige Aar var mig for-

undt et virkeligt Styrkemiddel, blandet med de sødeste Honningdraaber; men ogsaa dette blev, ligesaa uventet som **ufortjent**, af den grusomme Skjebne, for ei at sige, af de grusomme Mennesker, i en Studs forvandlet til et Malurtbæger. Min eneste Trost var og er: **„Hvem veed, hvad det er godt for?“**

Efter denne mørke Episode vender jeg igjen tilbage til mit Huusliv. I Ordets sande Betydning levede jeg med min Kone et hjerteligt, men ikke lykkeligt Ægteliv; jeg havde en ubegrændset Tillid til hendes Hjerte (hun visseelig ikke mindre til mit) og haabede bestandig, ved Hjælp af dette og hendes gode naturlige Forstand at kunne efterhaanden afhjælpe hendes Mangler og rette hendes Svagheder, der, skjøndt aldrig sigtende til noget Glet, dog ofte voldte baade hende selv og mig store Ubehageligheder, hvorpaa nedenstaaende Brev fra en meget dannet og agtværdig Kone er et sørgeligt Beviis*). — Daglig tilbragte jeg flere

*) „Høistærede Hr. Overkrigscommissair!

Samtalen igaar opvakte det Dnske hos mig om en meget længere i denne Anledning, men ikke vis paa, at Leilighed findes, skriver jeg disse Linier. — Den særdeles Agtelse, jeg bærer for Dem, Hr. Overkrigscommissair, det Venstaa, jeg har for Renøe, leder min Pen. —

Timer med at forelæse hende gode og passende Skrifter og med at bibringe hende Sprogkundskaber; Alt i den

Hvad Deres Kone betroede mig, kan De være overbevist, skal være, som om det aldrig var sagt, omendstjøndt jeg vilde ønske, at Enhver, som hører herom, kjendte Sagens sande Sammenhang, som jeg kjender den. Vel sandt, Man vilde finde det svagt af den gode Kenøge, at lade sig henrive af, hvad et ondskabsfuldt Fruentimmer kan udstudere, for at vække Mistanke hos hende til Dem; men igien er Jalousie et Deviis paa inderlig Kjærlighed; Man tilgiver den derfor saa gjerne, om den endogsaa leder til Yderligheder, som den har gjort hos Deres Kone. Og saae Man nu, som jeg saae, hendes Anger, hendes dybe Sorg — med mange Taarer gjorde hun mig endogsaa den Tilstaaelse, hun næsten havde sig selv, thi nu folte hun ganske, De elskede hende høit, og just derfor trykkede det hende saa skrækkeligt, hvad der var skeet — kunde Man da efter denne Tilstaaelse Andet, end have hende endnu kjærere, og det har jeg; med inderligt hjerteligt Vensteb er jeg hende hengiven. Hendes ubegrændsede Kjærlighed for Dem, just denne, har rigtignok ved denne Leilighed givet Dem, gode Hr. Overkrigscommisfair, et meget sørgeligt Stød — det føler jeg — men bør ogsaa være Dem Vorgen for, at hun kan gjøre Alt for Dem og vist vil gjøre Dem lykkelig.

Det synes at være Dem imod, gode Hr. Overkrigscommisfair, at hun havde betroet sig til mig; det maa det ikke være; i et saa sørgeligt Dieblif behøver Man Meddelelse. Kenøge er god, inderlig god, men ung og uerfaren. Aabenhjertigt sagde jeg hende min Mening om, hvad der var forefaldet; hun lovede mig helligt, for Fremtiden ikke at lade sig henrive. — Kjærlighed er en

Hensigt, at give hende en vis Dannelse og Smag for Landsbefæstigelse; thi denne bidrager jo ei alene i høi Grad til at gjøre Fruentimrenes Dmgang behagelig og interessant, forebygger, at deres Conversation i det daglige Liv indskrænkes til Tant, Pjat, Pyntevaas, Bagtalelse, Bagvaskelse *) o. s. v., men

høi, en adelig Følelse, Venfskab ikke mindre. Jeg er Deres Kone meget hengiven, hun har Tillid og Fortrolighed til mig, som jeg, ved Gud i Himmelen, aldrig skal misbruge.

Med Godhed og Overbærelse, beder jeg Dem, gennemlæse disse Linier; ethvert Ord kommer fra et rebeligt Hjerte og med det inderlige Vnske, at Held og Lykke stedse maae følge Dem og Deres gode kjære Kønge.

Med sand Højjagtelse

Deres forbundne Tjenerinde
C. C."

*) Den fordbømmelige Snakke-, Sladder- og Bagtalelsesyge, — den Bane at sige Usandheder, stundom endog uden mindste Hensigt at skade, fornærme eller krænke Noget, der ofte har gjort hele Familier grændseløs ulykkelige, — denne Bane var meget almindelig i Fortiden; nu indskrænker den sig især til Fruentimre, hvis Opdragelse er forsømt eller har faaet en feilagtig Retning. Har et Pigebarn f. Ex. med en god naturlig Forstand savnet en solid Opdragelse, er hendes Forstand ikke tilbørligen cultiveret, ere hendes Begreber ikke tilbørligen berigtigede, men snarere forvirrede, har hun jævnlig hørt og seet slike Feil begaaede af Tjenestetjyendet eller andre uopdragne Menneffer, da vænnes hun let til selv at øve dem og anseer dem tilfidsft ikke for Feil. Som

siffrer dem endog selv for kjædsommelige Timer, der
 uvde dem til at tye til flau, sjæls- og legemsødelæg-

halvvoeren, vel endog fuldvoeren kommer hun i Selskaber, hvor der gives ei blot af Legeme, men og af Forstand vorne Menneffer; disse kan hun ei conversere, hun kan ei tage Deel i deres fornuftige Samtale; hendes Forstand staaer stille, hendes Mund maa gjøre det Samme, hun føler sig generet, fordunklet og er i en ydmygende, piinlig Forkatning; tilfældigviis frembyder sig en Leilighed til at lade Munden tankeløs løbe, til at fladdre og bagtale, og nu er Slusen brudt, Strømmen vælter ud, lader sig ikke standse, og hun befinder sig i sit Gæse. De Fornuftige i Selskabet undsee sig paa hendes Begne, de tage ikke Deel i denne Underholdning, fordi den misligger dem, de tie; dette anseer hun som et Beviis paa Velbehag og en Opfordring til at vedblive, hun føler sig smigret, hendes Forsængelighed økses, faaer en savnet Nydelse, og Strømmen vedbliver, indtil Kilden er udtømt og Forraadet borte. Indtræffer dette for tidligt, saa gribes til **opdigtede Historier, Bagvaskelser**, for at kunne vedblive at nyde den Behagelighed at fortælle, vorde hørt og bemærket. Undertiden gives i Selskabet Personer, som ere ufornuftige nok til virkelig at føle, eller snedige nok til af flette Hensigter at anfille sig, som om de følte Interesse ved at høre Sligt, og bidrage vel endog deres Skjæb til Summen af Bagvaskelsen, for at forhøje og forlænge Nydelsen. Disse Tilfælde indtræffe saa ofte, og en saadan Snakkerste nyder saa hyppigen den foran beskrevne Behagelighed at kunne snakke med og snakke meget, uden at det behøver at være fornuftigt, at det tilsidst bliver hende til en Lyst, en uimodstaaelig Drift, fort — en herskende almægtig Bane at fladdre, bagtale, bagvaske og lyve,

gende Forlystelser. Dog bør naturligviis derved ingenlunde de huuslige Kundskaber og Færdigheder gaae af Brug; i disse Sysler finder Kjønnet især Huusraad mod Drkesløshed og Kjedsommelighed, den frugtbareste Kilde til alle deres muelige Laster, Lyder og Udsvævelser. Kort, som Manden bør dannes for Verden, bør Kvinden dannes for Huset, thi dette er jo hendes Bestemmelse. — Mueligen søgte jeg ogsaa, uden just at nære nogen taabelig Forsængelighed, en Stolthed i at vise min Kone i et fordeelagtigt Lys for Verden; thi den Plads, Konen optager i denne, kaster jo Lys eller Skygge paa Manden. Da Englænderne, der i Almindelighed vise sig fra den elskværdigste Side i deres huuslige Liv, betragte Ægteffabet med saa stor Religiøsitet, saa troede jeg ogsaa, ved at indlemme denne dagligen i vore sædvanlige Forelæsningsstimer *), at bidrage til at

en Bane, som hendes Willie ei formaaer at modstaae, og hvis absolut høist skadelige Følger hendes Forstand et formaaer at indsee. Men kun de af slige Snakkesyge, der have et godt, endnu ikke fordærvet Hjerter, føle Samvittighedsnag, angre og bebreide sig selv stundom slige Feil og anklage sig selv derfor, naat de tidlig eller sildig erfare Skadderens sørgelige Følger. — Jeg er overbevist om, at de fleste af mine Læsere kjende Originaler, paa hvilke min Skildring passer.

*) Confessionarius Bastholms „Moralste Tanker“ gav os især Stof til slig Underholdning.

fremtrylle hos min Kone sin Følelse og om Sands for vort Huusliv, Ynde og Blidhed for vort Familie- liv. Kort, jeg troede paa denne Maade at anvende mine faa ledige Timer paa en for min Kone behage- lig og nyttig Maade. At jeg, ved saaledes at ind- virke meer paa hendes Forstand end paa hendes Hjerte, ved maafkee at fordre for Meget af hende, af- maale hendes Evner efter en altfor stor Maalestof, har med den redeligste og bedste Villie forfeilet min gode Hensigt og i enkelte Djeblik mere stødt hendes Hjerte fra mig end draget det til mig, er mueligt. Dog! — istedetfor at commentere videre over vort huuslige Forhold, vil jeg blot her meddele et Par af min Kones mange hjertelige Breve til mig, skrevne i forskjellige Tidsrum og ved forskjellige Leiligheder med saamegen naturlig Varme, men i en exalteret Tilstand, i hvilken hun jævnlig talende og handlede, samt et kort Svar fra mig paa eet af hendes Breve, hvilket fandtes blandt hendes Efterladenskaber*). Hine

*) „Dyrebareste Mand! Du begriber ikke, hvilken inderlig Trang jeg føler til at underholde mig med Dig, Du evig elskede og tilbedte Ven. Jeg begriber ikke selv den Ang- stelse, som overkommer mig, naar Du er ude; jeg føler da en saa ubestrikelig inderlig Længsel efter Dig. Det gjør mig da saa hjertelig bedrøvet, at tænke tilbage paa, hvad Du for min Skyld saa uførtjent har maattet lide;

vise tydeligen hendes ypperlige Hjerte, og hvor inderlig hun fortroed begangne Feil og Svagheder (som

og dog kan det vel neppe med min bedste, ja oprigtigste Billie lykkes mig at opmuntre Dig? Du troer ikke, kjære Neergaard, hvor inderlig det bedrøver mig, at see Dig saa kummerfuld. Har jeg atter bedrøvet Dig? D, saa vær saa god og sig mig, hvormed; thi jeg kan gjøre Alt for Dig; men usigelig nødig vilde jeg oftere bedrøve Dig. — S. var saa god at see til mig; jeg maa tilstaae, det er en vakker Mand, og han blev mig idag kjær, fordi han omtalte Dig med saa megen Varme; men hvem gjør ikke det, som kjender Dit ædle Hjerte? — Tør jeg i Tankerne give Dig et Dussin Kys, Du tilbedte Mand.

Din hjerteligen
hengivne
Laurenze."

"Til min ædle evig tilbedte Mand.

D, kjære Neergaard, kan Du endnu tilgive mig blot denne Gang? Jeg vil ikke undskylde mig; thi jeg føler, jeg burde — — —; men jeg gav mit Liv og Alt, hvad jeg har kjær, for ikke at have bedrøvet Dig, Du inderlig kjære Mand. D, vær høimodig og tilgiv Din hjertelig bedrøvede Kone, og Gud i Himlen vil lønne Dig. Dersom Du kunde læse i mit sønderknuste Hjerte, da maatte Du, Ædle, atter tilgive mig, der har smertet og krænket Dig saa dybt. Vær nu ikke længer bedrøvet; Din Brede kan jeg bære, men at see Dig saa bedrøvet og vide, at jeg er Skyld deri, det piner mig usigeligt. D, tilgiv mig denne Gang; jeg vilde ønske, alle Plager maatte forfølge mig, om jeg nogenfinde kan faae et roligt Sind, dersom Du ikke tilgiver Din hjerteligen bedrøvede Laurenze."

ofteft anledigede af tjenstagtig Sladder og ubesindig Indblanden af Uvedkommende i vort Huusliv), uden

„Kjære Neergaard!

Ja, inderlig kjære Mand!!! Giv Gud, jeg havde Dig fund og vel tilbage, Du maatte da gjerne fige mig Sandheden uden Omsvøb; thi ethvert Ord af din Mund vilde nu trøste mig. — — — — —

Jeg har ingen Uordner mærket fra Rystvagten; i det Hele troer jeg, Alle ville her paa Gaarden bidrage Deres til, at Du skal blive tilfreds med dem, naar Du glæder mig igjen med Din Tilbagekomst. — Du troer ikke, min velsignede Neergaard, hvor utilfreds jeg er med mig selv, ved at tænke tilbage paa de svundne Aar. Længe havde jeg Lyst til at underholde mig med Dig, dersom jeg kun ikke altfor vel vidste, at jeg var Dig til Besvær. — Dine kjære Børn ere friske. — Tænk med Godhed paa Din inderlig hengivne

Laurenze.“

Mit Brev:

„Tak, min oprigtigt kjære Laurenze! for Dit Brev. At Du tilskrev mig strax efter min Afreise, var mig meget kjært, men Maaden, paa hvilken Du skrev, endnu kjærere. For at vise Dig igjen en lille Opmærksomhed, har jeg besluttet at afstorie mit Ophold i Kjøbenhavn, og Du kan mueligen vente mig i Dine Arme paa Torsdag. Jeg har slet Intet udrettet her i Byen; men, naar jeg kun har Haab om, at min Kjælling er og bliver slyng, da skal jeg kraftigen modvirke ethvert Uheld. Gud velsigne Dig, lev vel, ret inderlig vel, og lad mig nu forefinde Alt baade inde og ude efter Dinse. — Din trofast hengivne

Neergaard.

3 første Hæft.“

dog siden at kunne afholde sig fra dem, og alle tilsammen oplyse det hjertelige, men ikke lykkelige Forhold, der, som foran (S. 302) er berørt, fandt Sted imellem os. — Efter min Kones Død opdagedes af Lægerne, ved at obducere hendes Hjerne, en fysisk Aarsag, som hun sandsynligviis var bragt til Verden med, der løste alt det Gaadefulde og Besynderlige i hendes daglige Færd. Med en Bens kjærlige, sømme Bæmod ledsagede jeg hende til hendes Hvilested, blideligen stemt. Fred over hendes Stov!*)

Min huuslige Stilling kan iøvrigt vidne om, at min Forstand ogsaa kan have feilet, men den kan, ved Gud, aldrig vidne mod mit Hjerte. Med alle mine „Skrobeligheder, Særheder, Luner og Lyder“ — som, om de virkelig finde Sted, især skyldes Forurettelser, Chicaner, Forfølgelser og mageløse Uheld — var jeg, og er jeg endnu, let at komme tilrette med, naar mig kun ikke vises Mistillid, Falskhed, Uredelighed og Uretfærdighed. Mit Gemyt er oprindeligt venligt, men

*) Ene af agtsom Opmærksomhed mod Andre har jeg her blot indskrænket mig til enkelte rhapsodiske Brudstykker af mit Huusliv. En udsørligere Skildring (ogsaa forfattet med al muelig Delicatesse og Staaansel med Hensyn til alle Vedkommenende) vil mueligen findes i Manuscript efter min Død.

varmt og heftigt; med en blid Mine og et venligt Ord kan Man strax formilde mig og gjøre mig tilfreds; jeg ligner heri Børn, hvis Haand altid fordrer, men ogsaa snart er fyldt. Kun ved mange Uheld, megen Misfjendelse, Forurettelse og Forfølgelse har mit Gemyt antaget noget Mørkt og Bittert, der i høi Grad contrasterer med mit **oprindelige** Naturel. Een af Danmarks klogeste Hædermænd, bekjendt for sin strenge, uroffelige Retfærd og høitaget som den ædlestes Familiefader, kjendte, fremfor Noget, min daværende sande huuslige Stilling; hans forstandige, milde Ord opklarede baade den Uret, jeg havde, og den, jeg led — den Sidste naturligviis med en klog, velberegnet Forsigtighed med Hensyn til hans høje og vigtige Embedsstilling; han forligede mig med Enkelte, der fortjente Forlig, og dæmpede den Ild, der ulmede i mit Indre. Han virkede vældigen ikke alene paa min Forstand, men ogsaa paa mit Hjerte; thi han er selv, som sagt, et Mønster paa en ædel og søm Familiefader, og streng Retfærdighed udtalede sig hos ham med menneskevenlig Godhed. Jeg finder intet Kald til at smigre ham; jeg er mig ingen Bagholdstank eller Bagholdsfordeel bevidst, men Sandheden er agtbar. Kun **han** afholdt mig ved en vis selsom Begivenhed fra

Beslutninger og Handlinger, hvis Følger med Hensyn til min Tænkemaade, mit Sindelag, mine Følelser, min Charakter for mig og Andre vilde have været uberegnelige; thi jeg for min Part skyer Alt, hvad der nærmer sig Skjændsel, meer end Doden. Blot af Agtelse for **hans** Mening, **hans** Duster, **hans** Raad, undlod jeg at compromittere og prostituere Mænd i høi Charge, der, vist ikke af nogen Uvillie, men af ubetænksom Bildfarelse havde blandet sig i en Sag, der slet ikke vedkom dem (hvilken de i højeste Maade stadede), og valgt høist forkeerte og uforsvarlige Forholdsregler, for hvilke de kunde have været krævede til et meget ubehageligt Regnskab.

Siden har jeg ifølge min dyrkjøbte Menneſtefundſkab fattet Mistro til Menneſter i Almindelighed, ikke indladt mig med Nogen, førend han var prøberet i min Mistillids Smelteedigel, hvor jeg som oftest fandt et Bundfald, hvormed jeg kun forgiftede mig selv; jeg har isoleret mig fra Menneſter i Almindelighed, besluttet, og indtil Datum ærligen holdt det, aldrig at deeltage i nogensomhelst ſelſkabelig Glæde. Billedet af fordums Benner i mit Fødeland er ved Tidens og Sorgens Magt ligesom afbleget i mit Sind; jeg har længe, især formedelst en vis Paſt. B.ſ mig paanødte „**Benſkab**“, næret en ſaa-

dan Idiosyncrasie mod denne **Vennegave**, at der sandelig skal Meget til at forsoner mig dermed; det forekommer mig, som de mange Bencævnelser af Slange, Drage, Uhyre o. s. v. virkelig ere af nogen Betydning *). —

Jeg har læst et Sted (hvor, mindes jeg ikke), at den, som slyder Selvfabslivet og søger Ensomhed, er enten en Engel eller en Djævel. Det Første er vistnok ufortjent, og det Sidste altfor haardt; naar Harne over, at være bedragen af mange Mennesker, begynder at faae Indpas i vort Sind, betragte vi let i vor Fortrydelse hele Menneskeslægten med Uvillie,

*) Hvilke høist forskjellige Portraiter have ikke ogsaa berømte Lærde givet af Mennesket. Efter Linné er følgende høist ugunstige Billede givet: „*simia homo: sine cauda: pedibus posticis ambulans: gregarium, omnivorum, inquietum, mendax, furax, rapax, salax, pugnax, artium variarum capax; animalium reliquorum hostis, sui ipsius, inimicus acerrimus* (Mennesket — af Ubeslægten, uden Hale: gaaer paa Bagbenene, selftabelig, slugvorn, urolig, løgnagtig, tyvagtig, rovgjerrig, parrelysten, trættefyg, oplagt til alleslags Konster, alle andre Dyrs Fiende, dog meest glubst mod sin egen Art.“ — Shakespeare har givet et bedre Portrait: „Hvilket et Mesterstykke er Mennesket! i Skabning og Bevægelse — hvor fuldendt og beundringsværdigt! i Virksomhed — hvor liig en Engel! i Tænken — hvor liig en Gud! Verdens ypperste Skjønhed — det fuldkomneste af alle synlige Væsener!“

blive menneskestye og søge Gensomhed. — Med Standhaftighed har jeg imidlertid stedse i min „Gensomhed“ budet Inderverdenens Chicaner og Krænkelser Spidsen og er uden Sky gaaet mine Fjender imøde; thi med mit oprindelig bløde Gemyt forener jeg en Charakter, der især ved megen Modgang har faaet en vis Fasthed og ikke let lader sig kue, naar min Beslutning efter moden Overvejelse er fattet.

Bilag A.

Til Kongen!

Deres Majestæt har ved Deres Generaladjutant, Hr. Generalmajor v. Bülow, allernaadigst paalagt mig: „skriftlig at yttre mine Tanker og min Formening om den Maade, hvorpaa jeg troer, at Remonteringen af Cavalleriet kunde i Fremtiden skee paa en bedre, mere hensigtsvarende og mindre bekostelig Maade end hidtil, samt hvad videre dermed staaer i Forbindelse til denne Sags Udførelse, og snarest mueligt at indlevere mine allerunderdanigste Betænkninger derom directe til Deres Majestæt.“

Denne allerhøjeste Befaling, der er mig et kjært Beviis paa Deres Majestæts tillidsfulde Maade, indgyder mig Mod og Lyft til frimodigen og redeligen i allerdybeste Underdanighed at yttre Mening om denne for Cavalleriet høist vigtige Sag — — — — —.

Remonteringen af Cavalleriet kan

efter min allerunderdanigste Formening især skee paa tre Maader:

A. Ved Regimenterne selv.

B. Ved de forskjellige Amter i Danmark og Hertugdømmerne, som for gangbare Priser levere efter Amternes Størrelse visse brugbare Remonteheste.

C. Ved en Remontecommission, som besørger Indkjøbet af Hestene for hele Armeen.

Overlades det til Regimenterne, selv at remontere sig, da ville Hestene, efter min allerunderdanigste Formening, baade vorde dyrere og slettere, end naar Remonteringen udføres af en Remontecommission, forudsat, at denne bestaaer af sagkyndige, redelige, arbejdslystne og i det Hele paalidelige Mænd, som i enhver Henseende paasee Deres Majestæts Interesse.

Dyrere vilde Remontehestene vistnok blive, naar Regimenterne selv besørgede dem indkjøbte, især hvis de, ligesom nu, skulde anskaffes paa en bestemt Tid af Aaret, thi Regimenterne maatte da, for at faae dem til rette Tid, enten henvende

sig til forskjellige Hestehandlere og af dem erholde dem leverede, eller ved udsendte Officerer lade dem opkjøbe paa Markederne. I begge Tilfælde vilde de flere Kjøbere vistnok bevirke, at Hesteleverandeurerne, efter indbyrdes Overeenskomst, søgte at bringe Priserne i Veiret paa den Tid af Aaret, Indkjøbet af Remonten skete. Ikke at tale om, at, da der ved Udnævnelsen af de Officerer, som skulde besørge Remonten indkjøbt, især maatte tages Hensyn til, at de vare dygtige Hestekjendere, saa kunde Balget let nu og da falde paa Mænd, der vare aldeles ukjendte med Formen af slige Forretninger, hvilket sikkerligen vilde have en ufordeelagtig Indflydelse paa Indkjøbsprisen.

Slattere vilde Remonten useilbarligen blive, naar den skulde anskaffes af Regimenterne selv, da det ikke med Sandsynlighed kan antages, at der i ethvert Cavallerie-Regiment findes saa fuldkomne veterinairkyndige Officerer, at disse med Sikkerhed kunde overdrages slige Forretninger. Der udfordres sandelig

grundigere Kundskaber og mere Erfaring til, rigtig at kunne bedømme, hvorledes en tjenstdygtig Cavalleriehest bør være beskaffen, end Man i Almindelighed troer; en duelig Cavallerieofficeer behøver ikke absolut at være en complet Hestekjender. Desuden kræves megen Routine og Øvelse for at kunne opdage en Mængde Lyder paa de af Prangerne foreviste Heste, som de med utrolig Snildhed og List formaae at skjule for den mindre Øvedes Øje. Hertil kommer, at Regiments=Officerernes individuelle Anskuelser med Hensyn til de formeentlige nødvendige Qualiteter ved en Cavalleriehest, visseligen vilde anledige, at Heste af meget forskjellig Form bleve indbragte i Cavalleriet, hvilket ogsaa af flere Grunde maatte føre til et mindre heldigt Resultat af den aarlige Remontering i Almindelighed; thi det Ridetøi, fornemmelig Sadelbommen, og den Oppakning, der passe til een Hest, vilde til en anden af forskjellig Form volde Sadelbrud og Trykning o. s. v. Regimenterne kunde ogsaa let fristes til at antage maadelige He-

ste, naar Priserne paa Markederne, formedelst Concurrencen af de mange fra Regimenterne indtrufne Kjøbere, pludselig begyndte at overstige de gangbare. Remontecommissionen behøver derimod ikke, naar Forretningerne udføres efter rigtige Principer, at vise Overbærelse ved Hestens Modtagelse; den bør derimod strengt overholde, at ikke maadelige, langt mindre slette Heste blive antagne. En Undtagelse drager en anden efter sig, denne flere andre og følgende, og tilsidst vilde det saaledes maaskee blive en virkelig Undtagelse, naar Man fik en god Remontehest. — Jeg har bekjendtlig selv i Fortiden ufravigeligen fulgt hiint Princip, hvilket **ene** og **alene** anledigede min Udtrædelse af Remontecommissionen*); jeg undslaaer mig derfor slet ikke for, her at maales med min egen Allen. En maadelig Remontering forarsager desuden Deres Majestæt et dobbelt Tab; Cavalleriet bliver slet beredet, og Hestene maae, som en Følge deraf, tidlig udsættes igjen.

*1) S. ovenfor S. 247—257.

Endnu tillader jeg mig allerunderdanigst under denne Punkt en Anmærkning, som ikke synes aldeles uvigtig, nemlig: naar Regimenterne selv besørge Remonteringen, kommer deres Interesse i Collision med Deres Majestæts, hvilket mueligen stundom kunde have sørgelige Følger for Enkelte. Langt fra at jeg nærer den fjerneste graverende Mistanke mod en Stand, som jeg uden Skromt højagter, hvilket jeg offentlig har lagt for Dagen, da jeg i Aaret 1809 allerunderdanigst ansøgte om at blive ansat som Cornet i det sjællandske Rytterregiment kort efter, at der bekjendelig vare mig to hæderlige Professorater tilbudne i Udlandet. Men under nærværende Conjunctioner, da Guld og Driftighed uafbrudt kæmpe mod alle Elementer, selv mod det Uovervindeligste — Æren! og da den ulykkelige Drift til at søge sin egen Fordeel, med Udelukkelse af alt Hensyn til det Almindeliges „Fordeel“, dagligdags udvikler sig, gjør Ræmpeskridt, og har styrtet flere, endog af Statens anseteste Mænd i den dybeste Afgrund

af Glendighed, formener jeg allerunderdanigst, at ingen Narvaagenhed er for stor, ingen Frygt ugrundet, ingen Mistillid overdreven, som mueligen kunde bidrage til at forebygge sliq Jammer.

Wilde Man maaskee indvende, at det forhen har været gavnligt, at Regimenterne re-monterede sig selv, da tør jeg ikke ligefrem mod-sige det; thi fordi en Indretning er skadelig i Dag, er det ikke umueligt at den i Fortiden kan have været gavnlig. Dog vover jeg allerunderdanigst at tilføje i denne Anledning: at i den for Remontecommissionen for flere Aar siden allernaadigst approberede Instrux er, saavidt jeg mindes, anført som Aarsag til, at Cavalleriet ikke længere selv burde remontere sig: „de højere Pri-ser, flere Kjøbere nødvendig maatte bevirke o. s. v.“

Remonteringen af de forskjellige Am-ter i Danmark og Hertugdømmerne vilde vistnok være hensigtsmæssig, naar de manglende Heste, formedelst en pludselig udbrudt Krig, øje-bliklig skulde anskaffes; thi da Antallet af

Amterne er 65, og de Heste, der aarligen udfordres til Cavalleriet, udgjøre omtrent 360, saa vilde af hvert Amt i det Højeste kun vorde 6 Heste at levere, hvilke let kunde tilvejebringes uden Byrde for Bedkommende, især naar Hestene — som ovenfor er anført — betales efter gangbare Priser. Under andre Omstændigheder vilde derimod denne Remonteringsmaade vistnok have adskillige af de Mangler og Ufuldkommenheder, som jeg allerunderdanigst har anført ved den Første.

I Følge Foranførte formener jeg allerunderdanigst: at en af duelige Hestekjendere bestaaende Remontecommission, som i enhver Henseende redelig paaseer Deres Majestæts Interesse, skulde bedst være istand til at forskaffe Cavallerieregimenterne gode Heste og til de billigste Priser. Det er desuden mere end sandsynligt, at naar slige Forretninger udføres af enkelte Mænd, som kunde gjøre dem til Hovedsag, vilde de møde et heldigere Udfald, end naar de deles mellem Mange,

som blot maae betragte dem som Bisag; ligesom og at en Remontecommission lettere, end flere fra Regimenterne til Hestenes Opkjøb udsendte Officerer, kunde gjøre sig bekendt med de stedfindende Conjuncturer og en Mængde tilfældige Omstændigheder, hvorpaa det mere eller mindre fordeelagtige Udfald af Forretningerne beroer. — Hertil kommer, at naar Cavalleriet remonteres af en Remontecommission, ville Regimentsofficererne sikkerligen nøje vaage over, at Hestene ere skikkede til deres Bestemmelse, og i andet Fald indkomme med Besværing derover, hvorfor det maatte være Remontecommissionen saameget mere magtpaaliggende at skaffe Cavallerieregimenterne gode Heste*).

Kun vover jeg her i allerdybeste Underdanighed, ifølge Deres Majestæts allerhøjeste Befaling, at foreslaae følgende Forandringer og nøjere Bestemmelser ved Remonteringen

*) Det hørte til K.s hemmelige Plan, at Remonten for hele Armeen skulde efterdags besørges af Regimenterne selv under Præsidium af eet af hans Kreaturer, der endnu, saavidt jeg veed, lever i Holsteen.

af en Remontecommission, der mueligen kunde bidrage til at skaffe Cavalleriet bedre Heste og til lavere Priser, end hidtil.

1) Remontecommissionen bør, efter min allerunderdanigste Formening, aarligen indtræffe paa de store Markeder, som holdes i Fyen og Jylland i de Maaneder, Regimenterne remonteres, samt paa de bedste Fastemarkeder i Sjælland, efter forud at have i offentlige Blade, og paa selve Markedsdagene ved Trommeslag, opfordret Enhver, som har Heste at afhænde, der ere skikkede til Cavalleriebrug, at præsentere samme for Commissionen. Dette vilde sikkerligen bevirke, at ikke alene enkelt Mand tilbød Commissionen sin til Markedet medbragte Hest, men at endog mangan Hestehandler, som ellers ikke kunde indlade sig med Commissionen af Mangel paa det fornødne Forstud til Hestens Indkjøb, nu vilde melde sig til Leverance, da han med tom Pung og uden Risiko kunde med fornøden Reservation til Sælgeren, at Hesten blev antaget, købe den paa Markedet, for strax igjen at affætte den til Remontecommissio-

nen. Cavalleriet vilde saaledes upaatvivlelig
 faae bedre Heste og til lavere Priser, end
 naar de leveredes af en enkelt Leverandeur
 uden for Markedet, da en saadan almindelig
 Concurrence af Sælgere skaffer Commissionen
 mange Heste at vælge imellem og bringer Pri-
 serne til at dale paa selve Markederne (for-
 udsat, at ikke mange udenlandske Hestehandlere
 tillige gjøre Dpkjøb der, hvilket jo er en Fordeel
 for Statskassen), thi Markedspriserne dependere
 tildeels af Forholdet mellem Kjøbere og Sælgere.
 Slige heldige Tilfælde i Conjunctionerne kunne
 ogsaa strax fordeelagtig benyttes med Hensyn til
 Accorder, som skulde afflattes om flere manglende
 Remonteheste. — Desuden formener jeg aller-
 underdanigst, at Remontecommissionen bør
 paa sine Reiser gjøre sig Umage for, selv at
 købe enkelte gode Remonteheste, og til den Ende
 opfordre i offentlige Blade, gjennem vedkommende
 Autoriteter, Enhver, der har Heste at sælge, der
 ere skikkede til Cavallerie-Brug, at møde med

dem paa de Steder, hvor Commissionen indtræffer. Den maatte desaaarsag indrette sin Reiseroute saaledes, at den kunde passere de Egne, hvor de bedste Heste forefindes. Sjælland bør ingenlunde forbigaaes; der findes — i det mindste har det før været Tilfældet — hist og her en Race, som formedelst dens Seighed, Barighed, Trivelighed, kraftfulde og lette Bevægelse fortjener at søges til Remontehest, og som i nogle Henseender endog er at foretrække den fyenske og jydsk. I Frederiksborg Amt, Dds-herred og Sorø-Eggen fandtes for nogle Aar siden et Kleppertflags, som især var skikket til det lette Cavallerie; ved Callundborg, Holbæk og Bordingborg var Racen større og kunde mueligen afgive enkelte gode, sluttede Cuirassseerheste. — I Fyen traf Man de bedste Cavallerieheste i Odense- og Alsens-Eggen, og i Jylland fra Veile til Randers, især i Bjerreherred ved Horsens. Fra Kolding til Slesvig og i Eggen om Kiel og Plöen fandtes Heste af en skøn Form,

som vare forædlede uden at være forqvælede*); thi Forædling og Forqvæling komme hinanden saa nær, at det Sidste ofte opnaaes istedetfor det Første. Her kunde Garden især faae en passende Remonte. — For at forebygge enhver muelig Tvetydighed i Remonteregnsskabet, ethvert mueligt Underfløb med Dpfjøbet af de enkelte Heste, bør, efter min allerunderdanigste Formening, Commissionen være pligtig at affordre enhver Sælger et af tvende Bitterlighedsvidner underskrevet Beviis, hvori nøje anføres den solgte Hests Lød, Alder, Størrelse og Priis, hvilket vedlægges Remonteregnsskabet, som indsendes til General-commissariats-Collegiet.

At foranførte Forandringer ved Remontens Dpfjøb vilde være gavnlige, tør jeg allerunderdanigst formene; og hvad jeg mener nu, har jeg længe meent og yttret for enkelte Bedkommende. Men at det er en plat Umuelighed, at Cavallerieregimenterne kunde vente gode Heste til gang-

*) Nu paastaaes, at ogsaa disse Racers ere undergaaede en ikke heldig „Forædling“.

bare Priser, naar hele Leverancen — eller dog den største Deel deraf — besørages af en enkelt Leverandeur, der kan opstrue Prisen, saa høit han lyst, er uden for al Tvivl og desværre af **Erfoaring** beviist.

2) For strax at faae de fornødne Leverandeurer, som svare til Commissionens Ønske, formener jeg allerunderdanigst: det vilde være gavnligt, at skjenke dem nogen øjebliklig Fordeel, f. Ex. en Søns Frigivelse for Børnepligt, saalænge Faderen gjorde sig værdig til Commissionens Unbefaling. Antager Man, at han, for at fortjene denne Høiføngelige Naade, burde i det mindste aarlig levere 60 udmærket gode Remonteheste til gangbare Priser, da vilde 6 Leverandeurer kunne remontere det hele Cavallerie, som aarlig behøver omtrent 360 Remonteheste. Dpfjøbte nu Commissionen selv 120 Stkr. — og det maatte ikke være vanskeligt — da behøvedes kun 4 Leverandeurer. — Da lignende Begunstigelse er viist ved andre Leiligheder, saa vover jeg i allerdybeste Underdanig-

hed at haabe, at Deres Majestæt ikke vil finde denne Anledning mindre vigtig til sli­
 g hoi Raade, der sikkerligen vilde bringe flere af de gamle og bedre Leverandeurer i Jylland til at paatage sig Leverancer igjen, og Remonteringen vilde upaatvivlelig faae et meget heldigere Udfald, naar den besørge­
 des af dem, end af en enkelt fornem Mand. Sine opkjøbe selv Hestene, ere tilfreds med en liden Fordeel og sætte en Ære i, at kunne levere gode Heste, hvortil de desuden formedelst den dem forundte allerhøjeste Raade vare pligtige; denne lader Remonten opkjøbe ved Andre, fordrer stor Advance og gjør sig som oftest til af, at kunne faae flette Heste antagne. — Da desuden saa saare faa Hestehandlere, formedelst den almindelige Pengemangel, see sig istand til med egne Midler at kunne bestride de til Indkjøbet af Remontehestene udfordrende Udgifter, saa vilde det sikkerligen ogsaa bidrage til at faae gode Leverandeurer, naar Deres Majestæt allernaadigst vilde forunde enkelte redelige og duelige Hestehandlere et passende For­
 skud til

Hestenes Dpfjøb, mod at de stillede fuldkommen Sikkerhed for Dpfyldelsen af deres indgaaede Forpligtelser.

3) Unskeligt var det vist, at Remonte-commissionen (som min Biis har været) ved **enhver casferet Hest** gjorde Leverandøren bekjendt med **Feilene**, formedelst hvilke den ikke kunde antages; deels vilde Bedkommende da overttydes om, at Commissionen, i at bedømme de præsenterede Heste, ikke gif vilkaarligt tilværks, eller efter øjeblikkelig Lune, men efter solide og rigtige Grundsaetninger, og at de altsaa i denne Henseende med Tryghed kunde paatage sig Leverance; deels vilde ogsaa Leverandørerne paa denne Maade faae nøje og sikker Kundskab om, hvorledes de indkjøbende Remonteheste skulle være bestafne, og saaledes ei risquere, at Mange blive casferede, hvilken Risiko bidrager meget til, at Remontepriiserne opskrues til det Højeste, for at de casferede Heste omtrentlig kunne betales med de Antagne. Det i Aviserne aarlig indrykkede Uvertisfement, der bestem-

mer, hvorledes Remontehestene skulde være beskafne, kan ingenlunde lede Leverandeurerne til sikker Kundskab i denne Henseende, da det fremstiller blot Idealet af en Remontehest, som i Virkeligheden ikke aldeles fordres.

4) Hensigtsvarende vilde det vistnok være, om Remontecommissionen aarlig, nogle Uger førend Remonteringen tog sin Begyndelse, indberettede til Generalcommissariats=Collegiet: til hvilke Priser de for samme Aar fornødne Remonteheste sandsynligviis kunde indkjøbes, og formener jeg allerunderdanigst, at Remontepriiserne ikke burde sættes alt for lave, da Commissionen derved let kunde foranlediges til, nu og da at tabe af Sigte, at de antagne Heste have alle de for en tjenstdygtig Cavalleriehest udfordrende Egenskaber; hvad der saaledes vandtes ved de lavere Priser, tabtes ved de slettere Heste, og den deraf flydende oftere Remontering. Dog er det en Selvsølge, at Hestenes Godhed burde staae i et nøje Forhold til Priserne, og at det vilde være uforsvarligt, om Remontecommiss-

sionen betalte den indkjøbte Remonte med højere Priser, end slige Heste kunde kjøbes til af Andre uden for Commissionen. Jeg er tværtimod overbeviist om, at Commissionen nu og da maatte træffe Feilighed til paa foransførte Maade at købe enkelte gode Heste til lavere Priser end de gangbare. I Aarene 1810 og 1811 skaffede Kammerherre Kragh Juel-Wind Arenfeldt og jeg Deres Majestæt flere hundrede gode Remonte-heste, som betaltes meget under Markedspriserne, hvilket endnu kan sees af Remontecommissionens Regnskaber.

5) Det vilde vistnok være meget nyttigt, at Commissionen aarlig besøgte Cavallerieregimenternes Standkvarterer, for nøje at eftersee og skjønne, hvorvidt Remonten i det forløbne Aar ved rigtig Røgt, Pleje og Dressering var bleven skicket til dens Bestemmelse, samt om enkelte Heste, efter Indkjøbet, havde paadraget sig Feil og Lyder, og hvad Anledningen dertil kunde have været; hvorom saavel Regimentscheferne som Cavallerieinspecteuren burde under-

rettes, for at sliig Dplysning mueligen kunde føres til Nytte ved Hestenes fremtidige Behandling.

6) Til Besparelse for Statskassen formener jeg allerunderdanigst, at Remontecommissionen, uden Skade for Forretningerne kunde indskrænkes til tre Medlemmer foruden Dyrlægen og Secretairen, af hvilke det Ene, der ansættes som fast Medlem, burde være en erkjendt duelig, veterinairkyndig Cavallerist, der med grundige theoretiske Kundskaber forbinder solid practisk Dvelse med Hensyn til Hestens Exterieur. Uden hine Kundskaber og denne practiske Dvelse kunde han umueligt danne sig et klart og tydeligt Begreb om de Regler, hvorefter Cavalleriehestens Dygtighed bør bestemmes; han bør — i Ordets sande Betydning — være en tænksom Mand, der paa Remontereiserne og ved Forretningerne kan samle nyttige Erfaringer, eller over Andres Erfaringer meddele grundige Bemærkninger, gavnlige for Cavalleristen; — han bør være en Mand, der aldrig er istand til at tabe den

offentlige Interesse af Sigte, eller at lade denne vige for hans private Fordeel; — kort, han bør, udrustet med de fornødne Kundskaber om Forretningernes Udførelse, forbinde den højeste Grad af Redelighed og Virksomhed.

De to andre Medlemmer, formener jeg allerunderdanigst, bør være Cavallerieofficerer, der nære Interesse for disse Forretninger og ere bekendte som dygtige practiske Hestekjendere. Efter min allerunderdanigste Formening foreslaaes disse bedst af Deres Majestæts Cavallerieinspecteur, som kjender alle Cavallerieofficererne. De kunde gjerne, efter eet eller flere Aars Forløb, afveksles med Andre, hvorved sikkerligen vilde bevirkes, at de unge Cavallerieofficerer i Almindelighed med Lyst og Flid lagde sig efter at blive duelige Hestekjendere, for mueligen engang at kunne komme til at virke i denne Stilling. Ikke at tale om, at, naar Regimenterne saaledes selv bidroge til Remonteringen, vilde muelige Intriguer og Cabaler — der vistnok aldrig ophøre, saalænge Verden staaer, og

ofte gvæle de bedste Frugter — rimeligviis mindre anlediges mellem Regimenterne og Remontecommissionen, og begge arbeide Haand i Haand til et fælles vigtigt Maal. Skulde nogle af de unge Cavallerieofficerer mueligen nære Lyst til at gjøre sig bekjendte med Remonteforretninger, og ønske, for egen Regning at følge Commissionen paa dens Reiser, da vilde det vistnok være gavnligt, om Deres Majestæt allernaadigst forundte Enkelte, som især havde gjort sig værdige til slig Høiføngelig Raade, Tilladelse dertil og frit Bognpas; thi paa disse Reiser vilde de kunne samle Kundskaber og Erfaringer, der endog maatte have gavnlig Indflydelse paa deres Hovedbestemmelse.

Saaledes vover jeg nu, i allerdybeste Underdanighed at overrække Deres Majestæt mine Anskuelser og Meninger om denne for Cavalleriet saare vigtige Gjenstand — — — —.

Allerunderdanigst

Meergaard.

Ummærkt.

Anmærkning.

Den sagkyndige, upartiske Læser, haaber jeg, vil bedømme ovenstaaende allerunderdanigste Forslag med passende Overbærelse, naar han behager at komme i Hu, at jeg ifølge allerhøjeste Befaling skyndsomst maatte nedskrive dem under et kort Ophold (neppe to Dogn) i Hovedstaden, og at Conjuncturerne med Hensyn til vort hele Hestevæsen siden ere meget forandrede i de forløbne meer end to Decennier o. s. v. Ikke desto mindre er det dog uden for al Tvivl, at Regimenterne vilde have erholdt en bedre Remonte, end Tilfældet har været, og at Statscassen vilde have sparet store Summer, naar hine mine allerunderdanigste Forslag, efter Hs. Majestæts, Kong Frederik VI, første Bestemmelse, i Gæt og Alt vare blevne fulgte, og jeg formener, at de endnu, de forandrede Tidsomstændigheder uagtet, fortjene Bedkommendes Opmærksomhed. — Skulde mueligen ovenstaaende Gjenpart paa enkelte Steder ikke være aldeles ordlydende med Originalen, da er Grunden, at jeg kun er i Besiddelse af et abbrevieret Udkast til samme. Meningen er derimod aldeles uforandret.

JOEL. FRIEDR. BLUMENBACH.

Mit Livs
vigtigere Tildragelser,
historisk-psychologisk
fremstillede.

Et Bidrag
til Menneſkekundſkab.

Red
Dr. J. V. Meergaard,
Generalkrigscommiſſair,
correſponderende Medlem
af Videnskaberneſ Selskab i Göttingen.

Med et lithographeret Portrait.

Anden Deel.

Kjøbenhavn 1844.
I Commiſſion i den Wahlſte Boghandling.
Trykt paa Forfatterens Forlag
i det Berlingſte Bogtrykkeri.

Maa trykkes.
C. Reiersen.

Forord.

Vel føler jeg ikke egentlig nogen direct Anledning til at tage til Gjenmæle mod den i „Fædrelandet“ Nr. 1582 og 1583 (21de og 22de Mai 1844) indrykkede anonyme Bedømmelse af den første Deel af dette Skrift, saasom den humane Aand, der gaaer igjennem hele Anmeldelsen, synes at hentyde til, at den er skreven med Sandhedsfjærlighed, altsaa efter Anmelderens Overbeviisning, og ikke af personlig Uvillie, Egoisme, Partiffhed o. s. v.; men jeg troer dog paa en Maade at opfylde en Pligt mod den ærede Anmelder, vel ogsaa mod mig selv, naar jeg her meddeler et lidet Bidrag til nøjere Oplysning om enkelte Punkter, navnlig om K.s Personlighed og Forhold til Veterinairskolen, som til mig. Jeg troer mig saa meget mere opfordret til, især at belyse denne Punkt blandt Anmelderens andre Be-

mærkninger, som han især synes her ikke at være tilstrækkelig fyldestgjort af de i Skriftet forelagte Data. Et Skrift af slig Natur, som dette, er desuden ved dets første Fremtræden let udsat for at blive noget skjævt betragtet, altsaa ogsaa noget skjævt bedømt. — At K., hvem Tilfældets lunefulde Spil gav saa megen Indslydelse paa det hele Veterinairfag, altsaa ogsaa paa det gamle frederiksborgske Stutteri, slet har benyttet den betydende Leilighed, Skjebnens Gunst havde nedlagt i hans Haand, er vitterligt, tildeels af mig factisk beviist i den første Deel, og skal end mere vorde det i denne Deel. At jeg derhos har udtalt mig om K.s Personlighed saa lempeligt, som Omstændighederne nogenlunde tillode, kan jeg end mere bevise med Vidnesbyrd, mundtlige og skriftlige af høist agtværdige og paalidelige Mænd, der levede samtidig med K. (leve endnu), og kjendte K. og hans Jdrætter, in specie med Hensyn til mig, ligesaa nøje, som jeg selv. — Ingenlunde var jeg mig under Arbeidet de Vanskeligheder og Mis-

ligheder ubevidst, som ere forbundne med at ind-
 drage Personer for Historiens Domstol, der endnu
 ere i Live, eller have efterladt sig betydende, be-
 skyttende Frænder; men ligesaa lidet som jeg har
 lagt Skjul paa Noget, der fortjente at komme
 for Dagslyset, eller søgt at opsminke Feil og
 Misgreb, der ikke lade sig forsvare, — ligesaa
 lidet har egoistisk Frygt for Ubehageligheder fra
 deres Side, som maatte føle sig saarede ved Hi-
 storiens sanddrue Stemme, havt mindste Indfly-
 delse paa min Tale. Med samvittighedsfuld
 Overvejelse har jeg følt mig drevet, til at med-
 dele Nutid og Fremtid Dplysninger om K.s
 Færd, hvoraf der ikke blot kunde drages gavnende
 Følger for Veterinairfaget, men ogsaa for —
 Menneskeheden; Dplysninger, der ikke grunde
 sig paa individuel Tilbøjelighed, Hevn eller Had,
 men paa objective og positive Kjendsgjernin-
 ger, der maae respecteres selv af dem, der ikke
 ere mine Venner. Desuden gjøre de (rimelig-
 viis i Skolens Archiv) opbevarede „Commis-
 sions=Acter,“ ikke at tale om „Snive-Pro-

to collen" (s. 1. D. Pag. 89 f.), enhver videre Beviisførelse i denne Anledning aldeles overflødig. — Skulde jeg imidlertid mueligen være gaaet noget dybere ind i min Skildring af X.s Bandel, end det absolut gjordes Behov, da maa jeg bede, ikke at glemme, hvor vanskeligt det er ved sliq Leilighed at træffe Diagonalen, især for den, paa hvem Inderverdenen, navnlig X.s Personlighed, saaledes har influeret, som paa mig. — At jeg „ikke har nævnet X.s virkelige Døbe- og Familienavn i Skriftet,“ er visse- ligen ikke, for at finde et Smuthul, dersom jeg af hans Frænder blev fordret til et Regnskab, som jeg selv har tilbudet mig, om det af disse ønskedes, at ville aflægge, men for ikke at saare deres muelige Følelse meer end nødvendigt. — Ingenlunde kan det lægges Abildgaard, der var ligesaa klog som ædelmodig, til Last, at han „fandt sig i at have X. til Collega.“ Ved Abildgaards Indflydelse blev han det, saare naturligt var det altsaa, at Abildgaard ikke søgte at bortfjerne ham igjen fra Stiftelsen uden

VII

absolut Nødvendighed, saa meget mindre, som han formedelst Abildgaards høje Alder og svage-
lige Helbred engang ansaaes der paa en Maade
for uundværlig. At Abildgaard forresten
kjendte X. tilbunds, kan jeg godtgjøre med skrift-
lige Vidnesbyrd, som en retfærdig Nemesis har
bragt mig ihænde. Iøvrigt bærer jeg ingen Tvivl
om, at mine høitagtede Medborgere i Alminde-
lighed — her som ved enhver anden Leilighed, hvor
jeg offentlig har udtalt mig — ere sikke paa en
aaben, upartiff Fremstilling af Sandheden,
en Grundvold, hvorpaa jeg stedse har bygget
det Haab at vinde og fortjene deres Tillid. —
X.s jordiske Dage ere vel endte; men hans Færd
vil stævne ham for Efterverdenens Domstol.

Om „Yderverdenen altid har seiret over
min Billie“, vil nok først kunne bedømmes ved
denne Deels Gjennemlæsning. Hvor jeg skyldte
Almeenvellet, ikke at overlade Fjenden Bal-
pladsen, er det imidlertid neppe skeet. Person-
lige Betænklichkeiten have aldrig havt Ind-
flydelse paa min „Billie“, hvor jeg gif i Plig-

VIII

tens Kald og med klar Bevidsthed opfattede, hvad jeg skyldte Statens og Medborgeres Sag, hvor jeg med en fast Beslutning havde paataget mig at værgе for hiins og disses Tarv.

At jeg i mit Skrift kun skulde have leveret „psychologiske Raisonnements“ (3: Betragtninger og Jagttagelser i en naturlig Orden, forklarede i et levende Sammenhæng efter de aandelige Love), — og ikke en „psychologisk Udvikling“ (3: Udfolden af det aandelige Livs inderste Hemmeligheder), meente jeg, var for saa vidt i sin Orden, at ifkun Kjendsgjerninger, som ligge i Enhvers Bevidsthed og kunne gøres forstaaelige for enhver Læser af sund Menneſteforstand, burde der berøres; — jeg meente, at ifkun Sjælens Functioner, dens Phænomener og Ytringer, forsaavidt de ere Gjenstand for indvortes Erfaring og Jagttagelse, fortære under den empiriske Psychologies Forum, og at dette altsaa ogsaa her var mit forum competens; hvorimod Evnernes og Functionernes Sammenhæng i Sjælens Urkraft, der er

Gjenstand for oversandselig Erkjendelse, og Reflexion og Speculation, er en Opgave for den rationale Psychologie, hvilken, fremledet af Fornuftslutninger, fordrer en Skarpsindighed og Forstandsuddannelse hos den, der vil gjennemtrænge den, der ei er Enhver given. Iøvrigt forbereder, understøtter og beforder vel den empiriske Psychologie den rationale; og da enhver methodisk Behandling af Mennesket beroer paa aandelige Love, saa maa den empiriske Psychologie vel saaledes have stor Indflydelse paa Menneskelivet og være af stor Bigtighed ved enhver Menneskenatur's Skildring. At denne imidlertid i mit Skrift med Hensyn til Bogens Titel ei synes aldeles at have fyldestgjort Anmelderens Fordring, bør jeg troe, er ikke uden Grund; maaskee vilde det have været mere passende, paa Titelbladet at have sat „Psychologisk Bidrag“, hvilket vel endog fornemmelig gjelder om denne Deel, hvor jeg desuden senere har udslettet adskillige „psychologiske Raisonnements“, befrygtende, at de ikke for-

tjente Læserens Opmærksomhed, eller fyldestgjorde hans billige Fordring. Men „Barnet“ er nu eengang døbt, og det kan ikke omdøbes. — Dog, jeg er maaskee allerede kommen for langt ind i Betragtninger over et Æmne, der egentlig ligger uden for disse indledende Ord's Grænse. Kun een Punkt tillades mig endnu med et Par Ord at berøre.

Hvorvidt den ærede Anmelder derimod tilfredsstillende for Læsere i Almindelighed har omtalt de tvende mig uskyldigen paadragne Dueller, sammes Anledning og Følger, derom tør jeg ikke yttre Mening; men vist er det, at jeg, med Hensyn til Anmeldelsens humane Tone i det Hele, havde ventet denne Punkt noget delictere berørt. Dgsaa jeg beklager, som mange Andre, at denne fra Middelalderens Barbarie nedstammende Skik saa dybt har flaaet Rødder i den falske Æres Fordomme, at den selv i vore oplyste Tider ei kan udryddes, og jeg forsikkrer, at jeg efter begge Dueller følte en vis Undseelse og i flere Dage unddrog mig Verdens Dine, hvor-

til min pünlige Sindsstemning vel ogsaa bidrog. Neppe har Anmelderen været saa ganske heldig med Hensyn til nogle der brugte Udtryk og Ittringer, i det han derved, vistnok mod sin Villie, let har kunnet give Læsere, der mueligen miskjendte ham eller mig, Anledning til at insinuere en Mistanke mod mig, der kaster Skygge paa min Charakter, som om jeg skulde have drevet Spøg med mit Livs alvorligste og sørgeligste Begivenheder. Jeg mener, at min Bog, om end skreven med en fattig Aands Begeistring, paa flere Steder kun kan bedømmes rigtigt af den, der sympathiserer med Forfatterens Følelse og ikke bedømmer denne med en kold, henad Jorden flæbende Mennekkforstand. Følelsen, Sjælens inderste Kjærne, taaler under visse Forhold ikke at gaae over i tørre Forstandsabstractioner. — At Forfatteren forresten i et saadant Skrift, hvor han maatte træde i mange preciaire Forhold til mange forffjellige Mennekker, der ikke ønskede eller kunde ønske sig og deres Færd offentligt fremstillede, burde iagttage al muelig Discretion, burde behandle

Gjenstanden med Passer og Lineal — er vist den ærede Anmelder tolerant nok til at indrømme. Staaer jeg end, Afskedstimen nær, med begge Fødder paa Gravens Rand, og kan jeg altsaa vel med Hensyn til mig selv — som jeg ogsaa paa flere Steder i Skriftet har viist — hæve mig over Hverdagsformaliteter, der tilhøre denne Verden, saa skylder jeg dog Andre sindig Barsomhed og opmærksom Delicatesse. Hvor der blot var Tale om min egen Personlighed, har jeg jo fremlagt min hele Færd, selv mine Tanker, saa klart og tydeligt for Verdens Dine, at der vissefængen ikke behøves noget Tankemicroscop, for end nøjere at analysere disse. Mere troer jeg ikke her at burde lade komme til Orde af de Forestillinger og subjective Fornemmelser, som hiin Anmeldelse har fremkaldt i mit Indre. — Det vilde forresten være et egoistisk Daarskab, ikke at tilstaae, at Opgavens Banffelighed og Forfatterens Svagelighed maatte have nedlagt Mangler i Bogen, som ikke kunde oversees. Men bærer den end Mærke af Alderdom og Sygelighed, der mue-

XIII

ligen er smitsom og derfor bør bestrides, — saa er denne dog visseelig ikke ondartet og kræver altsaa ikke den skarpeste Cuurmethode, hvilken Anmelderen jo heller ikke har anvendt. Ufeilbarhed er desuden en Helgenglorie, som ikke passer for Noget, — et Diadem, som intet Menneske er født til at bære.

Slutteligen finder jeg mig opfordret til at bede Læseren om Tilgivelse, fordi denne „Deel“ kommer noget senere, end jeg havde lovet, hvilket ene hidrører fra et langvarigt Sygeleje, hvoraf jeg endnu føler Recidiver.

Frederiksberg By, i August 1844.

Forfatteren.

E. St. **Blumenbachs** Portrait er en Copie en miniature af en særdeles veltruffen Afbildning, tegnet af den berømte Kiepenhausen under mit Ophold i Göttingen.

Rettelser.

- S. 2 R. 2 f. n. (Not.) indtrufne, troer ifsf. indtrufne troer.
 » 5 » 11 — Grøft » Grøvt
 » 12 » 5 — (Not.) Wright fra » Wright, fra
 » 14 » 1 — fan » kunde
 » 25 » 1 — lært, under » lært under
 » 59 » 9 f. o. hvorfor de (med » hvorfor de medførte
 Undtagelse af For-
 andringerne ved
 Axløbruget) med-
 førte
 » 60 » 3 } — (Not.) ophøjet, » ophøjet
 4 } til ei at væmmes ved » til ei at væmmes, ved
 » 64 » 6 — } Hefteveddeløbene » Hefteveddeløbene
 12 — } (Not.) Beddeløb » Beddeløb
 12 f. n. } Beddeløbshefte » Beddeløbshefte
 5 — } Beddeløbets » Beddeløbets
 » 65 » 10 f. o. Jylland, at » Jylland at
 » 71 » 15 — — u mueligt, at » — at deeltage
 deeltage
 » 81 » 2 — (Not.) Leiligheder » Leilighed er
 » 83 » 3 — sidste » Sidste
 » 89 » 4 — in and in » in andin.
 » 95 » 12 — Beddeløbs- » Beddeløbs-
 » 109 » 13 — in and in » in andin
 » 119 » 5 — Sjælland » Sjælland
 » 126 » 7 f. n. bekjendte for- » bekjendte, for-
 nuftigste » nuftigste
 » 127 » 2 f. o. u lykkelig (først u lykkelig
 ved K.s Indflydelse » Krydsning
 indført) Kryds-
 ning
 » 151 » 6 — Statens » Staten.

Formedelst de mange foregaaende Sorger og Besymringer, formedelst megen Legems- og Sjælsanstrengelse (især med litteraire Arbejder i Nattetimerne) havde jeg paadraget mig Gigtsmerter og Hæmorrhoidaltilfælde i den Grad, at Lægerne i Aaret 1824 ansaae de udenlandske Syvovlbade nødvendige for mig, for at gjenvinde min tabte Helbred. Skjøndt yderst svag, foretog jeg dog efter Landhuusholdningssekskabets, i Særdeleshed Præsidentens, Conferentsraad Collins, Dnsste i Begyndelsen af Foraaret først en Undersøgelse i Slagelse Herred, for at udarbejde en statistisk-økonomisk Beskrivelse over samme. I denne, der var Resultatet af omtrent 6 Ugers Reise fra tidlig Morgen til sildig Aften omkring i Herredet med egen Befordring og aldeles paa egen Bekostning, omtalte jeg ogsaa Sognefoged (forhenværende Kjøbmand) Skovgaard's Avlsbrug i Lundforlund, dog

uden at navngive Ejeren *). Denne var nemlig adskillige Gange, formedelst ufortjent anbefaling og beviisligen aldeles urigtig Angivelse af ham selv og Andre om hans Aulsbrug, hædret og understøttet af det kongelige Landhuusholdningssekskab med kostbare Agerdyrkningsredskaber og med Pengehjælp, uagtet hans Jordbrug, dengang jeg undersøgte det, var det fletteste i hele Byen, om ei i hele Herredet, hvilket jeg med Kjendsgjerninger uigjendriveligen har oplyst og beviist. Jeg omtalte dette fameuse Aulsbrug i hiin statistisk-økonomiske Beskrivelse, deels fordi det var min absolute Pligt med Hensyn til det Hverv, som jeg havde paataget mig (thi S..s Jordlod laae jo i Slagelse Herred), og deels for at forebygge lignende Scandal i Fremtiden, der maatte lægge Landhuusholdningssekskabets nidkjære Formænds gavnelystne Virksomhed meget store Hindringer i Vejen og undertrykke Borgersamfundets Moralitet.

*) Dette og enkelte Efterretninger betræffende Danmarks Hestevæsen ere tildeels omtalte i mit Skrift: „Mit ti-aarige Forhold til det kongl. Landhuusholdningssekskab o. s. v.“ Men da Dplaget er udsolgt, og adskillige nye, vigtige Begivenheder, især med Hensyn til Sidstnævnte, siden ere indtrufne troer jeg at burde her i Korthed berøre samme, lempe de efter dette Skrifts Bestemmelse.

Denne af mig udarbejdede statistisk = økonomiske Beskrivelse vandt Præsidentens, Efr. Collins, særdeles Bifald. Paa hans mundtlige Spørgsmaal, til hvem jeg sigtede ved hiint af mig i Beskrivelsen omtalte flette Avlsbrug, svarede jeg strax aldeles uforbeholden: „til Sognefogden Skovgaard i Lundsforlund,“ og tilføiede, at Grunden, hvorfor jeg ikke der udtryffeligen havde navngivet ham, var, for ei at nøde Vandhuusholdnings-selskabet, dersom det ei havde lyst dertil, at anstille Undersøgelse i denne Anledning; men ønskede Selskabet, for Følgernes Skyld, at drage Personen til Ansvar, da inde stod jeg for Rigtigheden af det, jeg havde anført om hans Avlsbrug, naar en slig Undersøgelse blev foretagen af sagkyndige og upartiske Mænd saa hastigt, som mueligt. — Præsidenten modtog med en — jeg troer gjerne — uskrømtet Tilfredshed dette mit Tilbud, og ydede mig i denne Anledning forbindtlige Ord for min „frimodige Sandhedskjærlighed, der vistnok“, som han behagede at udtrykke sig, „vilde have gavnlige Følger for Selskabet.“ — Henad Sommeren besluttede jeg at foretage den mig af Lægerne tilraadende Badereise. Som et lidet Bidrag til de medgaaende nødvendige Udgifter, saae jeg mig nødt til at tilbageholde Men-

terne af en i min Ejendom prioriteret Capital (4,600 Rbd. Sølv). Jeg gif derfor til Prioritetshaveren — en Udlænding, en Millionair, der havde samlet sin Formue i Danmark og der tilligemed sin Familie levet lykkelige og glimrende Dage — bad ham om Udsættelse med at betale disse for ham høist ubetydelige Renter af hiin Capital, for dermed tildeels at bestride Udgifterne til en Reise, som Lægerne holdt for nødvendig for min Sundheds Gjenvindelse. Svaret paa mit Andragende var et bestemt „Nei!“ i den uvenligste Tone, med Tilføjende: „Faaer jeg ikke mine Renter til bestemt Tid, da forlanger jeg Udlæg i mit Pant ifølge den lovlige Ret, som Deres Obligation giver mig“ *). Jeg oplyste soleklart, at han ikke risikerede det Allermindste ved at tilstaae mig den ønskede Henstand, da hans Pant, endog efter den laveste Taxation, var meer end dobbelt saa meget værdt som den i samme prioriterede Sum; jeg tilføjede, at han som hovedrig Mand og Mand af Vre neppe kunde, med Hensyn til den Brug, jeg vilde gjøre af denne for ham høist ubetydelige Sum, for Alvor være sindet at negte mig den forlangte Udsættelse, og tilbød ham derhos at ville strax, om han tillod og ønskede det,

*) Min Creditor havde nemlig faaet indstikket en saadan usædvanlig, for mig høist uheldig, Clausul i Obligationen.

realisere en Deel af Pantet ved offentlig Auction, for dermed at afgjøre min ubetydelige Rentesskyld til ham. Men krænkter Forfængelighed, saaret Stoltthed, Inhumanitet og forudfattet falst Mening om Pantets sande Værd bragte ham til at gjentage sit „Nei“ paa det Bestemteste. Han sluttede med de mærkelige Ord: „Ihr Pfand taugt weder zum Sieden, noch zum Braten, denn in Dännemark hat das Ackerland — das hat mein Sohn mir gesagt — gar keinen Werth!“

Dg nu fulgte, som sædvanligt, en Strøm af Exclamationer paa hans Biis over Danmark og dets Indretninger, indblandede med saa mange Gaadeord, som han selv løste omtrent i samme Smag som Münchhausen, da han, efter sin Fortælling, greb sig i Rakkepidsten, for at slynge sig over en bred Grøvt. Jeg sagde min Herr Creditor Farvel og ilede hen til hans daværende Consulent og Commissionair, aftalede med denne et Møde i Forligelsescommissionen faa Dage derefter, hvor jeg agtede at gjentage mit sidste Forslag, hvilket jeg troede at Pengemanden, efter nøjere at have overlagt Sagen, af Følelse for Billighed ei vilde undflaae sig for, der at antage. Et ungt Menneſke mødte paa min Creditors Begne med den Bessked, at Principalen ikke vilde indgaae nogetsomhelst Forlig, og dermed var Sagen endt. — Jeg ændsede imidlertid ikke min

haardhjertebe Creditors Trubfel; thi hele min da-
værende Ejendom bestod af tre forskjellige
Dele, af hvilke iffun den ene Deel var prioriteret
til ham, nemlig:

1) 90 Tdr. L. fr. Hvdg. T. i den kraftigste
Culturstand; en Tørvelod af c. 2 Tdr. L.; alle Vade-
gaardsbygningerne særdeles godt vedligeholdte, tillige-
med en af 4 teglhængte Længer bestaaende ny Ba-
gergaard med Bagerprivilegium; 12 Huse, hvert med
en Jordlod af 3 Tdr. L.; hvilket Alt, som før bemærket,
var til hiin min Creditor prioriteret for 4,600 Rbd.
Solv.

2) Den anden Deel af min Ejendom bestod
af 50 Tdr. Land fr. Hvdg. T., som ved omhyg-
gelig Opdyrkning af mig var sat i en kraftfuld Stand;
en stor, tre Etager høi, massiv grundmuret Hoved-
bygning, den bedste Fløi af det gamle Slot (for
Størstedelen udbetalt af mig); en særdeles stjøn, om-
trent 10 Tdr. L. stor Plantage med en Mængde for-
skjellige Træsarter, der stode i den frodigste Væxt og
kunde forsyne Gaarden med fornødent Gavntæ og
en Deel Brændsel; 10 Huse, af hvilke de tvende vare
af mig udbetalte; en Kirke med 160 Tdr. tiende-
ydende Hartkorn. Denne Deel af min Ejendom,
hvorpaa, som oplyst, Meget var udbetalt, var priori-

teret til en anden Mand for den, med Hensyn til Pantets sande Værdi, ubetydelige Sum 8000 Rbd. Sedler og vedkom aldeles ikke hiin Creditor.

3) Den tredie Deel, der ligesom sidstnævnte var mig særligt tilskjødet, bestod af en, i Henseende til Jordsmøn, naturlig Beliggenhed og Dydyrkning, særdeles fortrinlig, omtrent 10 Tdr. L. stor Have med et fortræffeligt Bænge, 2 Tdr. L. stort, og en solid, smuk Bygning, der afgav beqvem Bopæl til tvende Familier. Denne hele Deel var af mig udbetalt og aldeles uden nogen Panteheftelse (see 1. D. Pag. 275).

Følge det her om hiin min Ejendom og sammes daværende Bestaafenhed stykkeviis Dplyste, meente jeg, at bemeldte min barste Creditor, om han end virkelig vilde opfylde sin haarde Trudsel — hvilket jeg dog ikke troede, det under saadanne Omstændigheder var den hovedrige Mand's Alvor — umueligen kunde forlange og erholde Udlæg i meer end den ene Trediedeel af min Ejendom, der var ham hypotheceret; dette troede jeg saameget visere, da hiin ham pantsatte Deel var, som oplyst, meer end dobbelt saa meget værd, som hans i samme prioriterede Sum (4,600 Rbd.).

Et Par Dage efter Mødet i Forligelsescommis-

sionen tiltraadte jeg, efterat have overdraget det Kjæreste, jeg ejede, min fireaarige Datter Betsy, til den agtværdige Miss Mitchels Omsorg, Reisen med Damppaaveten til Lübeck, derfra tilføds til Nennsdorf, for der at bruge Svovlbad. Jeg traf blandt Badegjesterne et Par af mine gamle Bekjendte fra Göttingen, hvis daglige Selskab havde den bedste Indflydelse paa min Sindstemning og gjorde mig meer opremt og skiftet til at gjøre Bekjendtskab med mange forskjellige Menneſker og i Omgangslivet at samle Materialier til min Temperamentslære, som dengang laae mig svært paa Hjerte og dagligen ydedes flere Timers Grandſten. Kort — Alt smagte mig i Nennsdorf saare vel, undtagen det stinkende Svovlvand, der lugter som raadne Æg og har en ubehagelig, svovlagtig, bitter, saltagtig Smag; men det bekom mig saa meget desto bedre. Det yttres ogsaa i Almindelighed en fortrinlig Virkning i Hæmorrhoidal- og Gigttilfælde og i Hypochondrie. — Efter 6 Ugers Forløb gif Touren — bestandigt tilføds — til det i en romantisk Dal ved Floden Emmer særdeles skjøntliggende Pyrmont, for ogsaa der at drage Nytte af de berømte Mineralkilder, hvis Vand derimod har en behagelig, viinsyrlig, spirituos Smag, der er vidtbekjendt, da der sendes aarligen en

overordentlig Mængde Flasser deraf til alle Verdens Dele, hvilke skaffe Landsherren en betydelig Indtægt. Man antog, at Mineralbrøndene og den hele Badeindretning, som dengang i Almindelighed aarlig besøgtes af 15—1600 Badegjester, indbragte Ejeren omtrent 3 Gange saa meget, som hans øvrige fyrstelige Grevskab, nemlig begge tilsammen 50—60,000 Rdl. — En af Pyrmonts Mærkværdigheder er den bekjendte „Dunsthule,“ som jeg her med et Par Ord vil omtale, da den nær havde givet Anledning til et sorgeligt Døtrin med een af mine Landsmænd under mit Dophold ved Badet. Denne Hule er en hvælvet Grotte i et Steenbrud, i hvilken udtrænger af Stenenes Sprækker en qvælende Dunst, der øjeblikligt slukker et brændende Eys, forarsager Menneket Angestsved, Hjerteklemmelse, Svimmel, ja Døden, hvis det ikke strax forføjer sig bort, hvortil jeg selv nær var bleven Djevidne. En vis Byfoged H. fra Holland, som under et kort Dophold i Pyrmont med mig besøgte nævnte Dunsthule, sprang mod min Advarsel ind i den; øjeblikligt begyndte han at svimle og var useilbarligen bleven et Offer for sit Overmod, naar jeg ikke strax havde grebet ham i Kjoleskjødets og med Magt ført ham ud i den friske Luft. Angestsveden perlede ham paa Panden, og han følte sig benauet

den hele Eftermiddag. — Frøer, Fugle og andre Dyr findes ogsaa ofte liggende kvalte i Grottens Indgang.

Især interesserede mig meget under mit 5 Ugers Ophold i Pyrmont den lille Dvækercolonie i „Friedensthal,“ der ligger i en smuk Dal, omirent $\frac{1}{4}$ Mil fra Pyrmont. Dens Formand (Seebohm) var, skøndt 72 Aar gammel, endnu meget rørig og en høist interessant, verdensflog Mand. Jeg tilbragte dagligt adskillige Timer i hans Familiefreds, hvor jeg fandt mig saa veltilfreds, som jeg paa noget Sted og nogen Tid i min sidste Livsperiode havde været det. Hans dybe Menneſtekuſtſkab og megen Erfaring i det practiſke Liv ydede mig ogsaa mange Materialier til min Temperamentslære. Hovedprincipet i denne Sects Cultus er den Mening, at ethvert Menneſte, ſom alvorligt søger den guddommelige Aand, kommer i Beſiddelse af umiddelbare guddommelige Aabenbaringer, og at Menneſtet bærer Spiren til diſſe i ſig. Forſoningens eller Forløſningens Værk betragte Dvækerne ſom en aandelig Begivenhed, der fornyer ſig i enhver ſand Chriſtens Indvortes. Sacramenterne holde de for blot Gemytshandlinger, Daab og Nadvere for unødvendige. Dvækerne have ingen ſærſtillt geiſtlig Stand; enhver Mand eller Dvinde tør bede og prædike i deres For-

samlinger, naar han eller hun føler sig dreven af den hellige Aand, der efter deres Mening virker hos enhver Christen og vækker det indvortes Ord, ligesom fordem hos Apostlerne. Deres Prædikener ere ogsaa aldeles ukonstlede og blottede for den hos andre Religionspartier brugelige dogmatiske Terminologie. Deres Moral er meget streng; den forbyder enhver Nydelse af Fornøjelser, som pirre Sandseligheden og vække Eidskaberne, f. Ex. Dands, Komædie, Jagt, Lykkespil, Gilder, Drickelag, alt Slags Luxus, selv Handel med flige Artifler o. s. v. Deres Dragt, forpligtende for Alle, er ogsaa yderst simpel, nemlig: for Mændene mørkfarvet Kjole uden Knapper og bredstygget Hat, for Fruentimmerne grønt Skjort og Livstykke, sort Hovedtoi o. s. v. — Kvæernes Forfatning byder ingen Personsanseelse, den medfører den fuldkomneste Lighed og Frihed; Kvæerne ansee sig fritagne for alle ydre Høflighedsstykke, kalde alle Mennesker, endog uden for Secten, uden Hensyn til deres Rang, selv Konger og Keisere, „Du,“ benævne Ingen ved hans Titel og tage ei Hatten af for Noget. I deres Samfund hersker altsaa det fuldkomneste Democratie, i det ethvert Lem føler sin Værdighed og Uafhængighed i lige Grad. Her er altsaa et Beviis paa, at Democratie ikke altid leder til

Anarchie o: en Uordens- og Oplosningstilstand, der sætter Borgernes Lykke i Fare; thi i intet Samfund kan her ske større Enighed, Redelighed, Flid, Overlæg og Tænsfomhed i det daglige Liv, Ordensfjærlighed, Simpelhed i Levemaade, huuslig Dyd o. s. v., end blandt Dvækerne; hvilket Alt nok især er en Følge af deres sædelige Characteres Værdighed, der overgaaer de fleste, om ikke alle andre christelige Secters og er udrunden af deres strenge Moral, hvorfor de ogsaa have erhvervet sig almindelig offentlig Agtelse. Jeg gjentager, at jeg regner de Timer, jeg dagligen i 5 Uger tilbragte blandt disse Characterfaste, redelige, ærlige og oprigtige Mennesker (hvem Menneskeheden i Almindelighed skylder saa mange herlige Bestræbelser, f. Ex. Fængslernes Forbedring, Slavehandels Ophævelse, Negernes Befrielse i de forenede Stater o. s. v.), for nogle af de behageligste i min sidste Livsperiode. *).

*) I Bladet „Glasgow Argus“, der meddeler en udførlig Beretning om et Møde af Glasgow Emancipation Society den 17de August 1843, findes af Dvækeren Henry C. Wright, fra Philadelphia en Tale om den for dømmelige Slavehandel, om det uchristelige Slaveind og Slaveaag o. s. v. (fuldstændigt aftrykt i „Fædrelandet“), af hvilken jeg mener, at det her ikke vilde være et upassende Sted at anføre et Par kraftfulde Ord, som et eminent Beviis

jeg ikke i Fædrelandet havt kjære Børn, da vilde mueligen deres rolige, ustrømte Humanitet have trukket mig noget nærmere til dem, saameget mere som netop paa den Tid opholdt sig i Friedensthäl en gammel, meget rig Englænderinde, der hørte til Secten, som efter Seebohms Forslag tilbød mig at ledsage hende til Amerika, hvor hun agtede sig hen, for at gavne Menigheden med sin store Formue. Havde jeg den-

paa Dværernes frimodige Sandhedskjærlighed og udmærkede Humanitet: — — „Jeg ærer Mennesket, som han kommer fra Guds Haand. Jeg har ingen Agtelse for Mennesker, som de tildannes af Skædderen, af Juveleren eller Parlamentet. Jeg kan ikke bukke for Titler, Stillinger, Klæder, Juveler, Kroner. Jeg bøjer mig for Gud, og jeg elsker og agter Mennesket som Menneske. Jeg har slet ingen Agtelse for Mennesket som Hertug, Jarl eller Konge. Alle Bestræbelser efter at forherlige Mennesket — skabt i Guds Billede, og kronet med Hæder og Ære, fremfor alle andre Væsner i Universet, af den evige Konge — ere daarlige og forfængelige. Ligesaa godt kunde Man forsøge at belyse Solen ved Middagstid med en Skillings-Praas. Jeg elsker og agter Mennesket som Menneske; men naar min Hat gaaer af for Titler, Stillinger eller Rigdom, maa mit Hoved følge med. Den krybende Servilitet for Titler, Rigdom og Stilling, som er saa herskende overalt, er Flugten af en nedrig og slavisk Aand — — —.“ Hvem uden en Mand af „Vennernes Samfund“, o: en Dværer, havde vovet offentligen at tale saaledes?

gang havt en saa levende Interesse for at kjende det forskjellige Fængselvæsen, som jeg siden fik, saa vilde Frelselsen have været endnu større. — Jeg mener overalt, at den Cultus, der, som Dvæernes, fører til sand Moralitet i Borgerlivet, fortjener Agtelse. Det Hykleri, Man før har bebreidet dem, er ingenlunde almindeligt og forekommer vist ikke hyppigere blandt dem, end blandt andre Religionssecter; den uchristelige Mening, at Christus kun er død for dem, er nok ogsaa aldeles forfunden. Mærkeligt er det ogsaa, at uagtet denne Sect først begyndte at fremstaae i Midten af det 17de Aarhundrede, og skjøndt dens Stifter var en for al videnskabelig Dannelse blottet Stomagersvend (George Fox), der i Begyndelsen maatte taale megen Forfølgelse, især af Geistligheden, som han strax med Dristighed drog løs paa — have Dvæerne dog siden udbredt sig saa stærkt, at Man for Tiden skal tælle alene i England henimod 70,000, i Nordamerika's forenede Stater over 300,000 Sjæle. — Efter 5 Ugers daglige vennehulde Dmgang med den seebohmske Familie, tog jeg en hjertelig Afsted med den, og modtog af Mand og Kone to kjære Grindringer til min Stam- bog, hvis Indhold maaskee kunde fortjene en Plads

her *). — Derefter fortsatte jeg Fodtoure'n gjennem de hessiske Lande til Göttingen, som jeg i mange Aar havde anseet som mit andet Hjem. Det kom mig stedsse for, som om jeg havde en dobbelt Fædrestad, een i Danmark og een i Tydskland, og denne sidste

*) Laß uns sterben, ehe wir sterben,
damit wir nicht sterben,
wenn wir sterben.

Zur Erinnerung unserer kurzen, aber
im Herzen gefühlten Bekanntschaft
von

deinem dir wohlwünschenden
Freunde

Friedensthal bey Pyrmont, Ludw. Seebohm.
d. 28sten des 8ten Mon. †) 1824.

Ach denke doch
An Jesu Sinn
Und achte nicht
Die Widri:keiten.
Viel Leiden bringt
Dir viel Gewinn,
Es segt den Rost
Der Eigenheiten

Gott ist Dir immer nah,
Zu Haus und in der Ferne,
Er denkt stets an Dich,
Er spricht mit Dir so gerne;
Kein Ort schließt Ihn ja ein,
Kein Ort schließt Ihn ja aus.
Wer in Gott wohnen kann,
Ist überall zu Haus! —

Zum Andenken von Deiner
Dich schätzenden Freundin,

Friedensthal bey Pyrmont,
d. 30sten des 8ten Monats 1824.

Henriette Seebohm.

†) Maanederne og Ugedagene benævne de ei efter de brugelige Navne, men med Talord.

var Göttingen, hvor jeg havde tilbragt de **lyffeligste Timer i mit Liv**. I de senere Aar har den kun i Indbildningen gjort mig lykkelig, naar jeg nu og da var nær ved at fatte den Beslutning at tye derhen, for i en Studs at komme ud af alle de Ubehageligheder, alt det Brøyl, som martrede mig i mit rette Hjem. Men i roligere Djeblif indsaae jeg, med hvor mange Banffeligheder det vilde være forbundet, i en høi Alder at drage med Familie til et fremmedt Land, hvor de fleste af mine Venner og Velyndere vare bortdøde, og der finde, hvad jeg søgte, især da den Embedspost, som engang var mig tiltænkt, for længe siden var besat af Andre. Ved min Ankomst til Göttingen forundtes mig det Held, atter at see min ædle, uforglemmelige Lærer, hvis Underviisning, Indest og faderlige Velvillie hører til mit Livs dyrebareste Erindringer. Endnu virkede **Blumenbach** i sit skjønne Kald med usvækkede Mandsæverner i Manddoms Kraft, skjøndt han var nær ved at indtræde i den femte Snees. Jeg forblev i Göttingen en Maaned, og førte der ved daglig Omgang med den ærværdige Veteran og med enkelte andre af mine endnu tilbageblevne Venner og Velyndere et saare behageligt Liv. Med Beemod jagde jeg min elskede og ærede Lærer mit sidste Farvel,

ønskede inderligt, at han, denne Naturlærernes Høfste, endnu længe maatte virke til Videnskabernes Fremme, der skyldte ham saa Meget. Mit Ønske blev opfyldt, thi han levede i 16 Aar derefter, opnaaede en Alder af 88 Aar og døde først den 22de Januar 1840. Jeg kan ikke tænke paa denne Dag, uden at sætte en Blomst paa hans Grav og offre ham et sønligt Taarer. Hans Minde bevares i et sønligt og rørt Hjerte. — Fra Göttingen gif jeg til Hamborg, hvor jeg opholdt mig nogen Tid, for der paa offentlige, stærkt besøgte Steder at samle Materialier til min Temperamentslære. Siden gif Touren til Lübeck, hvorfra jeg seilede med Damppaaveten til Kjøbenhavn. Her ankom jeg i en meget bedre Sundhedstilstand end den, i hvilken jeg nogle Maaneder forud var dragen til Udlandet. Baade Lyst og Mod til literair Virksomhed var paany oplivet i min Sjæl, og jeg beslattede med freidigt Hu at vende tilbage til fordums vanlige Landsysler. Men det i Udlandet opmuntrede Sind, hvormed jeg igjen begyndte min videnskabelige Virksomhed i Fødelandet, sagtnedes snart ved de mange Ubehageligheder og Krænkelser, jeg strax paany der maatte begynde at døje. Til min store Forundring og Forbauselse erfarede jeg ved min Hjemkomst, at ovenmeldte min Creditor

ifølge den særegne Clausul, der var indskiftet i min Obligation (s. Pag. 4) havde ei alene forlangt og erholdt Udlæg i den ham pantsatte Deel, men ogsaa i den hele øvrige Rest af min Ejendom, endog i den Deel, som jeg havde aldeles udbetalt, og som var aldeles ubeheftet med nogen som helst Gjæld. Som en Følge heraf var naturligtviis min hele Landejendom under min Fraværelse udenlands overgivet til Skifterettens Behandling efter Creditors Requisition. Vel indsaae jeg, at ikke Meget vilde frelles af bemeldte Ejendom, uagtet jeg ikke havde anden Pengekyld end den i bemeldte Landejendom prioriterede — der endog var langt under Ejendommens sande Værdi — dersom den blev realiseret blot af Fremmede, der desuden, som bekendt, ei vare mine Venner og naturligtviis ikke havde den Interesse for den, som Ejereren. Ikke desto mindre besluttede jeg dog at overlade den ene til Skifterettens Omsorg og Behandling, uden selv i mindste Maade at befatte mig dermed; jeg mødte end ikke en eneste Gang i de i denne Anledning holdte Skiftesforsamlinger. Denne Beslutning var en Følge af modent Overlæg; thi jeg havde, som sagt, paa min Udenlandsreise ved Brugen af Badene og ved den daglige Dmgang med ædle Mennesker, berømte

Videnskabsmænd, mine kjære, høitagtede fordums Lærere, Belyndere og Venner, hvilke jeg mødte saavel paa Badestederne, som i Musernes Tempel, det mig uforglemmelige Göttingen, i en mærkelig Grad tilbagevundet min tabte Sundhed og med den min Sands for Videnskaberne, med hvilke jeg i adskillige Aar formedest Mangel paa Dittum ifkun saare lidet havde kunnet beskæftige mig; jeg befrygtede nemlig, at jeg, ved at befatte mig i dette Tilfælde med min Ejdoms Realisation, med Forretninger, der mindede mig om fordums Ubehageligheder og bittere Sorger, vilde tabe igjen min kort forud forbedrede Sundhed, og dette alene var Grunden, hvorfor jeg ved denne Leilighed ikke tog i Betænkning at gjøre sliq pecuniair Opoffrelse. Dog troede jeg ikke, at jeg derved skulde tabe Alt, hvad jeg forud saa møisommeligen havde erhvervet mig. Men ogsaa dette maatte jeg erfare. Min oftmeldte strenge Creditor beholdt sin Prioritet (4,600 Rbd.) udbetalt, ved at realisere sin Pantedeel; men der blev Intet tilovers, skjøndt den efter den laaveste Taxation var meer end dobbelt saa meget værd, som den blev solgt for. Thi vilde Man have udparcelleret Jorderne og solgt Bygningerne til Nedrivelse, hvortil der var en almindelig Tilladelse i Henseende

til Antvorskovs Hovedgaard, saa maatte hver enkelt Deel idetmindste være udbragt til Følgende:

- A) 90 Tdr. L. fr. Hvdg. T. kraftfuld Jord af 80 Rbd. pr. Tønde Land (der ifkun forrentes med c. 3 Rbd., som omtrent er Værdien af 1 Tønde Byg) er7,200 Rbd.
- B) Bygningerne, der udgjorde c. 160 Fag à 12 Rbd. Faget, er1,920 —
- C) 12 Huse, hvert med 3 Tdr. L. anslaaede til 150 Rbd. for hvert, er...1,800 —
- D) Tvende Tørvelodder, ligeledes anslaaede til 150 Rbd. for hver, er..... 300 —

Tilsammen efter laveste Priis 11,220 Rbd.

Den anden Deel af min Ejendom kjøbtes under Prioritetssummen af en Kjøbmand i Slagelse. Han lod den kostbare grundmurede Hovedbygning nedbryde *) og skal af de nedbrudte Materialier have udbragt omtrent den Sum, han gav for den hele Ejendom. Han erholdt altsaa ved dette Kjøb omtrent 50 Tdr. L. fr. Hvdg. T., som jeg havde bragt i en

*) Denne Deel, der som foran meldt, for Størstedelen var udbetalt, overlod jeg efter Overeenskomst til Pantehaveren uden mindste Erstatning, mod at jeg frigjordes for enhver Forpligtelse, hvis Pantet ei udbragte Prioritetssummen.

særdeles god Cultur, — en overmaade skøn ikke lidet indbringende Plantage af omtent 10 Tdr. L., — 10 Huse, de fleste med Jord, — og en Kirke med 160 Tdr. tiendeydende Hartkorn næsten som Tilgift.

Den tredie Deel af bemeldte min Ejendom, som jeg havde **aldeles udbetalt**, var uden Pantbestelse og mig særligt tilskjødet, købte en Mand i Slagelse, som jeg havde lønnet for at have Opsyn med den hele Ejendom, imedens jeg var udenlands, til Spotpriis. Den deraf indbragte Sum kom alene anden Prioritets-haver af den første Deel tilgode.

Saaledes blev jeg et Offer for den rige Mand's aldeles umotiverede Haardhed. Han havde den strenge, lovlige Ret paa sin Side, og jeg kan jo derfor ikke besvære mig over ham; men hans Minde har jeg og mine Børn ikke Føje til at velsigne.

hvad der vel ogsaa bevirkede, at jeg saa aldeles mistede min Ejendom, var dennes ved Statslaanenes og Obligations-systemets Indførelse forringede Værdi, da alle Capitaler, især ved det mærkværdige Bancolaan af 4de Februar 1820 gik ind i dette og unddroges den almindelige Circulation. Jeg mener: for at betroe sin Formue eller sammes Værd til en offentlig „Bank“, er det ikke nok, at tage Hensyn til dennes egen Formue,

men ligesaa meget til den af Staten der organiserede Retfærdighed.

Uden nogensomhelst min Brøde berøvet min hele, med ikke liden Beføstning mæssommeligen erhvervede Ejendom, besluttede jeg, efterat jeg dengang omtrent i 1 $\frac{1}{2}$ Decennium, formedelst mine mange landøkonomiske Sysler, ikkun havde fundet saare liden Tid til videnskabelig Beseftjgelse, igjen at yde denne særdeles Opmærksomhed, — at opoffre den min hele Tid.

Især beseftigede jeg mig med det psykologiske Studium; jeg agtede offentligt at foredrage min Temperamentslære, Resultatet af lang Gransking og Erfaring. Men skjøndt jeg, som foran oplyst (s. 1. D. Pag. 29 f., 48), fra en ung Alder af, ifølge min Embedsstilling som Lector og anden Lærer ved Veterinair-skolen i adskillige Aar til almindelig Tilfredshed havde holdt offentlige Forelæsninger i Hovedstaden, og skjøndt jeg ved Universtitet i Göttingen (s. 1. D. Pag. 105) hæderligen havde erholdt den medicinske Doctorgrad og der ligeledes med Bisald holdt offentlige Forelæsninger over adskillige Videnskabsfag (s. 1. D. Pag. 109 ff.): saa behagede det dog en gammel academisk, nu afdød „Laugsmester“, der siden de bekjendte „dampesse“ Forelæsninger holdt strengt over Laugets gamle Privilegier, at formene, det neppe vilde tillades

mig at foredrage Temperamentslæren offentligt, da den efter hans Skjøn burde henregnes til det philosophiske Fag. Ingenlunde befrygtede jeg, at det humane Consistorium, eller Philosophiens værdige, ikke mindre humane Lærer vilde i denne Henseende have lagt mig nogensomhelst Hindring i Vejen ved at tvinge den frie Videnskabs Værdighed og Forhold ind i gamle, stive Laugsbestemmelser; men jeg befrygtede, at Forelæsnningernes Indhold skulde hos Een eller Anden foranledige Misforstaaelse og Rygter, hvorved jeg ei kunde være aldeles ligegyldig. For at forebygge hiin og disse, indbød jeg 6 af Hovedstadens i det philosophiske, naturvidenskabelige og medicinske Fag hæderligst bekjendte Videnskabsmænd at høre mig i nogle Timer foredrage Hovedmomenterne af min Temperamentslære; og jeg troer ikke at have misbrugt disse Herrers ærefulde Opmærksomhed. Strax, efterat Foredraget var endt, erholdt jeg ogsaa gennem det kongl. danske Cancellie en almindelig Tilladelse at foredrage denne Lære offentligt. Jeg begyndte disse Forelæsninger for en meget talrig og hæderlig Forsamling, fornemmelig af Studenter, Embedsmænd, ja endog adskillige aldrende Videnskabsmænd, hvis Antal tiltog under Forelæsnningernes Gang. At jeg ogsaa selv under Foredraget erholdt mangt et Bidrag

til og mangen klarere Anskuelse af det Foredragne, og saaledes end mere fattes i Stand til at udvide det snevre Snorliv, hvori Temperamentslæren er indfneben, — hidrørte især derfra, at jeg, efter min sædvanlige Maade at foredrage paa, opfordrede Tilhørere, som dertil fandt Kald, strax efter enhver Forelæsnings Slutning at opponere mod det Foredragne, som jeg naturligviis efter Gyne maatte forsvare. Desuden extemporerede jeg fra Cathedret den hele Tankegang, uden at ændse Andet end Hovedmomenterne — hvilket ogsaa altid har været min Viis — hvorved Foredraget, naar det forresten ikke savner nogenlunde Tydelighed og logisk Orden, gives mere Liv og staffles derved lettere Indgang i Tilhørernes Sjæl. Herved opstod naturligviis ofte hos mig under og efter Foredraget nye Idèer, nye Tanker, hvortil Tilhørernes Opmærksomhed og Opposition gav mig Impuls. Enhver saadan ny Tanke nedskrev jeg strax, hvorved den forud gjennemtænkte Gjenstand end mere vandt i Klarhed og Udførlighed *). — Ogsaa har det

*) Ved paa denne Maade at tale ex tempore, falder det mig altid lettere at foredrage en Gjenstand første end anden Gang, og jo oftere jeg foredrager den, desto vanskeligere; thi hele Foredraget kommer da tilsidst til at ligge mig i Hovedet som en Udenadlectie, hvorved jeg selv under Foredraget taber tilbørlig Interesse for Gjenstanden, og min Tænkning svækkes.

med Hensyn til mit psykologiske Studium i Almindelighed været mig en kjær og frugtbringende Beseftigelse, at bivaane Criminalforhør i vore respective civile og militaire Retter, hvortil mig i adskillige Aar af Hædersmænd i vigtige Embedsstillinger med den humaneste Beredvillighed dagligen er tilstedet Afgang.

Paa samme Tid betroedes mig at undervise i Naturhistorie og Forstandsøvelse i Miss Mitchels fortræffelige Pigeinstitut i store Kongensgade, hvor jeg selv havde en kjær Datter i Pension. Aldrig har jeg til nogen af de i min Lod faldende Sysler medbragt dybere Følelse, mere Alvor og større Ærbødighed for det store og hellige Ansvar, end til dette mig overdragne Kald. Især søgte jeg omhyggeligen at vogte mig for at sætte Børnene Noget i Hovedet paa simpel Tro og Myndighedsfagn, — at tyde dem Ting i Hukommelsen ramsevis, ligesom Drakelsprog, af hvilke Bogstaver og Størrelser udgjøre Hovedsagen. Intet quæler efter min Formening Aandens Udvikling meer, end at paffe Hukommelsen fuld af Andres Lærdom og lade Forstanden tom. Jeg søgte derimod at gjøre dem enhver Lectie til Forstandsøvelse; de maatte nøjsagtigt ikke alene gjøre Regnskab for Ordene i Lectien, men ogsaa for deres Mening og Indhold, — betragte, hvad de havde læst og lært under mange Slags Skif-

felser og anvende det paa ligesaa mange forskjellige Gjenstande, for at bevise, at de havde fattet Alt rigtigt og gjort sig det eget, ligesom det Stof, Bien trækker af forskjellige Blomster, er ganske dens egen. Som Maven ikke opfylder sin Pligt, naar den skiller sig ved Maden igjen uforandret og ufordojet, saaledes har Barnets Sjæl i Almindelighed ikke heller gjort sin Gjerning, naar den ikke har forandret baade i Form og Materie, hvad Man har givet den at fordoje. Kort — jeg fatte min Glæde og min Ære i denne Underviisning; jeg tør ogsaa, uden at ville med falsk Beskedenhed lægge Dølgemaal paa min Selvbevidsthed, smigre mig med, at min Underviisning og Anførsel ei har været Eleverne i Miss Mitchels Institut aldeles unyttig. Men fremfor Alt har den herlige Institutbestyrerinde som et lysende Exempel, hvilket Eleverne bestandigt havde for Dine, indpræget sig i deres Sind og Hufommelse, rodfæstet sig i deres Aand og Hjerte, og saaledes bidraget til deres Forherligelse. Især søgte hun uden for Læretimerne, klogeligen at moderere, modificere og motivere Pensionairernes Affecter og Videnskaber og at bibringe dem et venligt, blidt og fredelskende Sindelag. Fortræffelige Elever ere ogsaa udgaaede af dette Institut i den vide Verden,

hvor de have aflagt et hæderligt Regnskab for, hvad de have lært *).

Længe efter min Hjemkomst fra de udenlandske Både og omtrent 1½ Aar efter min første Samtale med Cfr. Collin om det skovgaardiske Aulsbrug, spurgte jeg ham tilfældigviis, om der var steet Undersøgelse i Henseende til dette Aulsbrug? Han svarede, at den ifølge vor Aftale (s. Pag. 3) var foretagen, og Resultatet af den indsendt **); men at dette aldeles modsigede den af mig i hiin statistisk-økonomiske Beskrivelse tidligere afgivne Beretning. Paa mit Spørgsmaal, af hvem

*) Opdrages Pigebørn i vore oplyste Tider stundom maaftæe efter altfor mange Grundsætninger, da bleve de fleste nok i Fortiden opdragne efter altfor faa. Den moralske Sæders Codex, hvorefter Pigebørn i Almindelighed i de meer dannede Stænder i min Opvært bleve underviste, var fortellig: at lære at holde Hovedet i Veiret, at staae og gaae rank, at erholde en svævende Gang, at neje med Gratie, at danske med Færdighed, at klimpre en engelsk Dands eller Vals paa Claveret, at læse og skrive til Nødtørftighed, at sye og brodere en Smule, for dog at kunne sysselsætte sig hjemme og amuserer sig dermed i Selstaber. De, som fik en „glimrende“ Opdragelse, lærte tillige at radbrække lidt fransk. Dog kan det nok være, at Huusvæsenet skienkedes dengang lidt mere Opmærksomhed ved Opdragelsen, end nu.

***) Vel at mærke: ikke mindre end 6 Maanedes og 14 Dage, efterat denne var æffet, og netop under mit Ophold i Udlandet (hvor Man efter Rygtet troede, at jeg forblev), skjøndt der behøvedes ikke 14 Timer til sliig Undersøgelse og til at nedskrive den.

denne Undersøgelse — ligesaa vigtig i Henseende til Selskabets Tarv, som til min Ære — var foretagen, erfarede jeg til min store Forundring, at netop **deselvsamme** Herrer, som forhen havde anbefalet Skovgaard's Avlsbrug aldeles ufortjent til Landhuusholdningselskabets Opmærksomhed og skaffet Eieren adskillige Gange af bemeldte Samfund kostbare Avlsredskaber og Pengehjelp, hvortil han var høist uværdig, vare **atter valgte** i min **Fraværelse** til at **synne hans Avlsbrug i hiin Anledning**, og altsaa til at bedømme og attestere deres egne i højeste Grad feilagtige Indberetninger om bemeldte Avlsbrug. Jeg fulgte imidlertid min Forundring og billige Harme over denne høist uventede og vidunderlige Indberetning, der kastede Skygge paa mig hos eet af Statens hæderværdige Samfund, og erklærede med en Rolighed, der kostede mig Overvindelse: „Alt jeg ikke vilde ændse Synsherrernes Fremfærd, naar Landhuusholdningselskabets Præsident vilde meddele mig en skriftlig Erklæring, at han og hans Colleger ikke drog Sandheden af min forudgaaede Indberetning i Tvivl“. Men da Efr. Collin forsikrede mig, at de vare uberettigede til at udstede slikt Vidnesbyrd, tilføjede jeg, at jeg altsaa var nødt til, som Ordsproget lyder, selv at feje for min Dør, at tilintetgjøre en Bestyrelning,

som ingen ærefjær Statsborger burde lade hvile paa sig (den nemlig: at jeg skulde have indgivet til et kongeligt Samfund en „ugrundet, eensidig *)“ o: usandsfærdig Indberetning til mine Medborgeres Skade), især da hiin Bestyldning var gjort i et offentligt Document, som Landhuusholdningssekskabet havde Ret til at lade trykkes, og da desuden min Indberetning beviisligen var stemplet med Sandhedens umiskjendelige Præg. — Føje Tid efter reiste jeg til Lundforlund, for at faae nogle til hiint Diemed fornødne Oplysninger. Efterat jeg havde forskaffet mig disse, lagde jeg Bejen om ad Gyldeholm, hvor jeg hos min nu afdøde Ven, Oberstlieutenant Jensen ved Livjægerne, nedskrev mine: „Frimodige, paa beviste Kjendsgjerninger grundede Oplysninger angaaende Skovgaards famøse Misbrug. o. s. v.“ Med uforfærdet Sandhetskjærlighed, uden at ændse Personer eller nogensomhelst Forfølgelse, drog jeg i dette Skrift en Mængde Misbrug, Urigtigheder, vrangte Anskuelser, Daarskaber o. s. v. frem for Lyset, hvilke vildelede det kongelige Landhuusholdningssekskabs velmeente Stræben og gjorde det umueligt for dette Samfund og dets Formænd, at opnaae Hensigten af deres Virken. Ethvert Ord i Skriftet indeholder

*) Saaledes lode Synsherrerne Ord.

uigjendrivelig, beviist Sandhed, nedskreven med velberaad Hu i den Hensigt, at betrygge mig selv for sliq uværdig Behandling, som den, jeg saa uforstyldt havde fristet, og at gjøre det vanskeligere i Fremtiden, at føre kongelige Autoriter bag Lyset ved ugrundede Anbefalinger og usande Attester.

Førend jeg afgav Manuscriptet til at trykkes, overleverte jeg det til Cfr. Collin med det Ønske, at han med et critisk Blik vilde gennemlæse det, hvilket han lovede. Men skjøndt det var i hans Bærg fra Tirsdag Morgen til Fredag Eftermiddag (4 Dage), da jeg efter vor Aftale kom, for at afhente det, saa havde han desværre „endnu ikke fundet Tid til at gjøre sig bekendt med dets Indhold.“ Jeg siger „desværre;“ thi ingen af alle Dødelige havde dengang en meer udstrakt og afgjørende Indflydelse paa min Willie, end han — hvorpaa jeg ved adskillige Leiligheder havde givet ham de umiskjendeligste Beviser — og ifølge denne vilde han let have kunnet formaae mig til at forandre og formilde enkelte Udtryk, ja endog at frafalde min Beslutning at lade Manuscriptet trykkes; dertil behøvedes jo blot, at Man havde tilstaaet mig den tilforn forlangte eller en lignende Erklæring, og denne kunde Landhuusholdningselskabet eller dets Formænd, naar de havde læst mit Manuscript, uden mindste Betænke-

lighed have indvilget mig; ja, jeg mener endog, at Man; fra hvilket Synspunkt Sagen end betragtes, velvilligen burde have tilstaaet mig en saa simpel Fyldestgjørelse for de aldeles uforfkyldte Krænkelser, som jeg maatte friste for et Arbeide, der havde voldet mig megen baade Tids- og Pengespilde, og som, udarbeidet ene til Landhuusholdningselskabet's Afbenyttelse, havde vundet Præsidenternes særdeles Bifald. — Jeg tog imidlertid ikke i Betænkning at lade Manuscriptet trykkes; thi jeg troede virkelig dengang, at Conferentsraaden havde gjenne læst det, men, at han af Interesse for Selskabet's Tarv ikke vilde foreslaae at forandre Noget deri, der mueligen kunde bidrage til at hemme slike Misbrug, hvorover der førtes Anke, og at han ifølge sin bekjendte Barsomhed ei vilde vedgaae, at have gjenne læst det, for ikke at udsætte sig for Ansvar, dersom Sagen fik et for mig uheldigt Udfald. Jeg fandt mig saameget mere anlediget til denne Formodning, da Conferentsraaden stedse for havde værdiget adskillige andre af mine Arbeider, der endog maatte have langt mindre interesseret ham, øjebliklig Dymærksomhed.

For at betrygges mod de muelige ubehagelige Følger, Skriftets Trykning kunde paadrage mig, henvendte jeg mig umiddelbart derefter til een af de Herrer, der sandsynligviis siden have dømt i den Proces, som be-

medte Skrift har voldet mig, en Mand ligesaa hæder-
 ligen bekendt for sin Retfærdighed, som for sine juri-
 diske Kundskaber; jeg bad ham gjennemlæse Manuscrip-
 tet og sige mig, om jeg vovede Noget i Henseende til
 dets Form, ved at lade det trykkes. Han opfyldte min
 Begjering og forsikrede mig flere Gange, efterat han
 havde gjort sig bekendt med dets Indhold, at jeg In-
 tet havde at befrygte, naar jeg kunde bevise, hvad jeg
 i Skriftet debiterede, men at jeg i modsat Tilfælde vilde
 udsætte mig for Følgerne af en Injurieproces. For
 aldeles at sikre mig i denne Anledning for muelige
 Ubehageligheder, vendte jeg mig siden til een af vore
 meest ansete practiske Jurister, der som Consulent
 havde ualmindelig Tillid; han erklærede aldeles det
 Samme, som hiin Lovfyndige. Efter denne eenstemmige
 Erklæring overgav jeg nu roligt Manuscriptet til Tryk-
 fen; thi jeg vidste, og har siden **bevist**, at Alt, hvad
 jeg havde nedskrevet, var **puur, uigjendrivelig
 Sandhed**. Ikke destomindre paadrog jeg mig dog
 ved dets Trykning en Proces, der voldte mig de bit-
 treste Krænkelser, megen Tidsspilde *) og, til Manges
 Forundring, en Udgift af omtrent eet Tusinde Rig-

*) Jeg skrev selv Hovedindlæggene, rigtignok med samme
 Frimodighed, som jeg havde skrevet Bogen, der voldte
 mig Processen.

bankbaler og den Ubchagelighed, at Alt, hvad jeg siden lader trykkes — selv det ubetydeligste og udfyldigste Avertissement — skal paaefere Censurens Stærksild. — Det er stedse forekommet mig, siden jeg begyndte og fige ind i Menneſte- og Bogverdenen, at Menneſter og Bøger have en paaſaldende Liighed med hvarandre i Henſeende til deres Skjebne i Almindelighed. Ligesom der gives Menneſter, der, naar de formaste ſig til at tænke anderledes, end Man onſter, og at handle, ſom de tænke, ſtrar anſees for Uroſtiftere og Dyrerere; ſaaledes gives der ogſaa Bøger, der, naar de ere ſkrevne lidt anderledes end en Adreſſeavis eller en Røge- og Syltebog, ſtrar mønſtres, undertrykkes og confiskeres. — At jeg imidlertid nu ikke vilde have formet min Bog om Skovgaardſ ſamøſe Uoløbrug aldeles ſaaledes, ſom dengang, indrømmer jeg uden Betænkning. Men betydeligen klogere Mænd, end jeg, fandt det dog ved Proceſſens Begyndelſe uſandsynligt, at jeg, der havde talet **beviislig og beviist Sandhed**, der ene og i en høi Grad bidrog til **Statens Fordeel**, ſkulde ſaa haardeligen blive ſtraffet, blot fordi jeg havde syndet mod Formen med Henſyn til enkelt Mand, der groveligen havde forſyndet ſig mod **Statens Inter-eſſe**, ſamt at enkelte, vel ikke høflige, men **urokke-**

lig-fande Ord skulde bindes mig om Venet som en Jernboile hele min Levetid. Dog nærer jeg den fuldeste Agtelse for den ærede Ret, der har dømt mig, da jeg er vis paa, at den har handlet efter sin Overbeviisning, ved mueligen at have taget Alt i den værste Mening. Desuden indseer jeg ogsaa nu, at jeg begif en Feil, ved at inddrage Sagen for den offentlige Menings Domstol, medens den endnu verserede for Retten, forglemmende, at en Sag ikke bør svæve for to Thingsteder paa een Gang. Derimod mener jeg, naar Sagens Behandling for Retten er forbi, og alle Formaliteter ere ophørte, at Skribenten er at ansee som enhver god Sags Advocat, der undertiden bør appelleres til **Publicums Domstol**. Bistnok var en Sum af 1000 Rbd. ikke let for mig at finde; men jeg fandt den, jeg laante den, og den sidste Rest af Laanet er for faa Aar siden tilbagebetalt. Iøvrigt var det mig en Trøst, at jeg led for Sandheden, den gode Sag og Almeenvellet, og at ogsaa een af mine Dommere i sidste Instantz, der var høit agtet af Medborgere for sin redelige Sandhedskjærlighed, sindige Upartisthed og sømmelige Frimodighed, hvis Hjerte var trofast og ømt, som hans Aand var tænksom, grandtseende og lys, erklærede i et meget talrigt Selskab, to Dage efterat mit Skrift var udkommet:

„Skjøndt han i Almindelighed ikke yndede Polemik, saa havde han dog med Interesse to Gange læst mit Skrift *) m. M.“ At jeg har gjemt dette mig trøstende Bidnesbyrd, indtil Gravens Fred var lyst over denne Hædersmand, troede jeg at skylde ham. Dgsaa veed jeg med Visshed, at ingen Mand kunde eller kan endnu mene Fædreland, Ret, ægte Borgerfrihed og Sandhed det inderligere og bedre, end jeg meente og endnu mener dem det. Borgerfrihedens ivrige, varme, utrættelige, veltalende Talsmand, **Christian Solbjørnsen**, sagde: „Det er enhver Embedsmands helligste Pligt, med Opmærksomhed at modtage Erindringer om Mangler, der kunne afhjælpes, Feil, der kunne rettes, og Gavn, der kan stiftes ved deres Omhu og Kraft i enhver dem betroet Virkefreds; og for saadanne velmeente Advarsler skylde de altid den Medborger, som yder dem, fortjent Tak. Den, som tænker og handler anderledes, ham tilkommer ikke det hæderlige Navn, at kaldes Kongens og Fædrelandets troe Mand og Tjener.“ — Jeg „yndede“, endog efter **Opfordring** af een af Statens første Hædersmænd, slige Oplysninger om grove Feil og Misbrug, der geraadede Staten til betydelig Skade.

*) Dette gik saa rivende af, at efter 3 Ugers Forløb blev efter Opfordring trykt et andet Dplag.

Men istedetfor „Taf“, fik jeg en Proces paa Halsen der kostede mig mange Penge, og havde desuden til Følge, at jeg blev underkastet Censur, der nu snart har vedvaret i 2 Decennier, skjøndt jeg har vedblevet, ved mine Skrifter (Resultatet af mangeaarig Grandstning og Erfaring) at gavne Staten, som i det Efterfølgende end mere skal vorde oplyst; og jeg mener, efter saa mange Aars Forløb ikke at burde uleilige med Bønsaldelse i denne Anledning. Jeg troer heller ikke, at Noget skal kunne sige, at Man har brugt Dverbærelse imod mig. At dette uventede Uheld egentligen siden har skræmmet mig fra at tale Statens Tarv, hvor jeg troede at kunne gavne, bør jeg ikke sige; men at det derimod har fortrædiget og forstemt mig, negter jeg ingenlunde, saameget mere som det forekommer mig, at Man fra visse Kanter har anseet mig med et noget mistænkeligt Øje. Naar enhver Redeligssindet, der har Hoved, Kundskaber og Hjerte, med Frimodighed turde fremsætte sine Tanker offentligt om Statens og Medborgeres Mangler og Feil, da vilde Regjeringen opløses om mangan vigtig og nyttig Sandhed, som ellers ved Smigerens hyklende Lovsange bliver skjult, og meget Skadeligt vilde forebygges og hemmes, meget Nyttigt befordres og end mere udbredes til alle Bøge i Staten. Sandhed kan jo aldrig blive Sandhed, uden ved

sin egen gjennemtrængende Kraft, som skal udvikles og forklares, men ei tilmaales og tilvejes, end mindre paatvinges Noget. Skulde imidlertid end sliq Sandhed komme paa en ubeqvem Tid og derfor undertrykkes af Egennytte, Cabale, Privathad, Uvidenhed eller af fortsynet Fordom, da vil den dog ikke, som Tiden, aldeles rinde hen, men den vil kun ligge hen som et evigt Forsvar for den gode Sag, som en usvækket Paatale mod dens Fjender og engang vorde fremkaldt af dens Dvale. Den Skribent, som i sin Tid ikke ændses, høres ofte med Velbehag af en senere Slægt og vorde dens Velgjører. Enhver Dplysningens Ven og Befordrer vil vistnok indrømme, at Videnskabers og Konsters Fremgang er uopløseligen bunden til Frihed i at tale og at meddele sine Tanker paa Prent, og at begge følge hinanden Haand i Haand. Det er jo desuden Fornuftens uigjenfaldelige Skjebne, at den, indskrænket af Sandfælgigheden, maa vandre igjennem Bildfarelsens mørke Afveje til Lys og Sandhed. At Skrivefriheden imidlertid kan misbruges, er vist; men at sliq Misbrug bør paatales, uden at hiins velgjørende Brug derved standses, indrømmer vel enhver fornøftig, retsindig Statsborger, ligesom og, at det er vanskeligt her, som overalt i Livet, at finde en passende Middelvei, da Overgangen fra Brug til Misbrug

er faa umærkelig, at dens nøjeste Grændse nok vanskeligt kan bestemmes. Men hvad en reen og rolig Samvittighed, grundet paa Handlingens Godhed, i moralisk Henseende byder en fornuftig, retsindig Forfatter, kan han forsvare for Gud, og, hvad han kan forsvare for Gud, maa han vel ogsaa kunne forsvare for Mennesker, da Man bør lyde Gud meer end Menneskene. Den har sandelig en svær Byrde paa sin Samvittighed, der søger at bortsofhistisere et Folk dets Trykkesfrihed; thi, i det Trykkesfriheden fremmer **Umeenoplysning** og **Kjærlighed** til **Fædreland**, værner den tillige om **Regjeringens** og **Folkets** gjensidige Tillid til og Agtelse for hinanden. Necker sagde i sin gyldne Tale om Statsforvaltningen: „Ild er hver Konge betjent af dem, der agte Publicums Mening eller Rygtet (opinion public) for Intet; thi dette Rygte, denne Publicums Mening, **sikkerere** end hvert andet Skudsmaal og Bifald, underretter Regenten om deres Dygtighed og deres Netskaffenhed, som i hans Rige have at forestaae vigtige Embeder. Altsaa, naar Man standser Rygtets Virksomhed, naar Man qvæler dets Røst, hvad gjør Man da Andet, end at stille Regenten ved Advarsel fra Raadgivere, der ere meest

oplyste, meest upartiste, meest redelige o. s. v.?" — Hvo tør staae frem og gjøre disse Neckers Ord til Vogn!

Vor Konge, der ynder og ønsker Oplysning og hader Bankundighed, hader visfeligen ogsaa unødvendig Pressetvang, der gjør Folket stumt som Dyret, fordi det da er trælbundet som Dyret, og røver det al Følelse af dets menneskelige Existence; — vor Konge, der fjender Menneskeværd og Menneskerettighed, vil visselig, uden Hensyn til alle de Svælgedyb, som Forffjel paa Embedsstilling, Rang, Alder, Fortjenester, Indsigter og Talenter have befæstet mellem samtlige Danneborgere, ikke forsmaae Nogens Røst, der kommer fra et ærligt Bryst. — Paa samme Tid, Magistraten i Augsburg strengelig forbød under en betydelig Mulct at trykke nogen Bog, der ei forud var censureret, eller endog at sælge eller laane iffecensurerede Bøger, der vare trykte andetsteds, f. Ex. Klopstocks, Kleists, Eckharts, Suckows, Less's, Jerusalem's eller nogen Andens Skrifter, tillod Joseph II, at i hans Hovedstad maatte offentligt sælges Pasquiller over ham selv*). Kort — det er neppe

*) Det var den humane Joseph II, der havde sand Følelse og Agtelse for Menneskerettighed og Menneskeværdighed, som ved en ny Lovbog ophævede Dødsstraf og uden Persons Anseelse bød Baronier og Grever, der havde fornædret sig til Forbrydelser, i Lænker at feje Wiens Gader.

til Nytte for Noget, men sikkert til stor Skade for Statsstyrelsen og ingenlunde overensstemmende med den Værdighed, der tilkommer Mennesket som moralsk Fornuftvæsen, at sætte Love for og have Control med, hvad det med Fornuft og Frihed begavede Menneske maa tænke eller ikke tænke, tale eller ikke tale, troe eller ikke troe; men misbruger han til Statens, Regentens og Medborgeres Skade denne **dyrebare Menneskeret**, da straffes han efter Lovene, men — **fordømmes ikke evigt**. Enhver evig jordisk Fordømmelse strider vistnok ogsaa baade mod Fornuften og Moralen. Den **indvortes Tænkfrihed** kan vel egentlig ikke directe indskrænktes, thi, som Ordsproget lyder: „Tænker ere toldfrie;“ men indskrænktes den **udvortes Tænkfrihed**, o: Ret til at ytre sine Tanker, mundtligt eller skriftligt, inden altfor snevre Grændser, da svækkes ogsaa omsider den **indvortes Tænkfrihed**, idet den, ved ængstelig Indskrænkelse af Tænkforbindelsens frie Brug, berøves en Deel af det nødvendige Stof til Tænksevnenes Dvælse. Det Folk, der ei tør sige, hvad det tænker, vil snart vænne sig til kun at tænke, hvad det tør sige; dets **indvortes Tænkfrihed**, den menneskelige Aands helligsteklenodie, vil saaledes Tid efter anden sløves,

Løgn og Falskhed blive det til Natur, og Regenten vil kun beholde Forstand til at regjere, ligesom Folket kun Regeme til at adlyde. Er end ikke Englændernes politiske Frihed, hvad de selv troe, saa har dog vistnok deres Frihed til at tale og skrive, hvad de ville, mægtigen bidraget til deres Agerdyrknings, Industries og Handels blomstrende Tilstand og til deres betydelige Nationalrigdom.

Jeg gjentager uden Skrømt, at jeg ingenlunde har berørt ovennævnte Proces, som beviisligen ene Interessens for det **Offentliges Vel** paadrog mig, af Misnøje over dens uventede Udfald; thi hiin Dom stadfæster desuden kun, hvad daglig Erfaring lærer, at Man kan betragte de fleste Ting i Livet fra forskjellige Synspuncter *). Derimod har jeg den fuldeste Føje til at beklage mig over Landhuusholdningssekselskabet, især dets Præsidenters Forhold i denne Anledning; thi det var jo dog et i sine Følger høist uheldigt, for ei at sige besynderligt Misgreb, at Man netop valgte hine Mænd til atter at syne og bedømme Skovgaards usle Avlsbrug, efterat jeg med uigjendri-

*) I en Provinds af de forenede Stater blev i Aaret 1814 Een hængt, som havde stjaalet en Slave, hvorimod, en Anden, som havde myrdet sin egen Slave, kun blev dømt til en ubetydelig Pengemulct.

velige og uigjendrevne Kjendsgjerninger havde oplyst, at de forud, formedelst factisk urigtige Indberetninger og ligesaa vrangt motiverede Anbefalinger, havde skaffet Ejeren Hæderstegn og Understøttelse af det kongelige Landhuusholdnings-selskab, hvortil han, efter mine upartiske, uomstødelige Oplysninger, var aldeles uværdig; det var nu saa meget mindre at vente, at disse Synsherrer i dette Tilfælde kunde drage Sandheden for Lyset, da de stode i et saadant Forhold til Skovgaard og hans Avlsbrug, at de ingenlunde kunde ansees for „uvillige“ Mænd. Jeg ansaae det imidlertid for en moralsk Umuelighed, at Cfr. Collin kunde ville nogen- somhelst af sine Medborgere Skade og Fortred, mindst mig i dette Tilfælde; thi jeg havde i adskillige Aar, efterat han, uanmodet og aldeles uden min Medvirkning og mit Vidende, indførte mig i det kongelige Landhuusholdnings-selskab som sammes Medlem, efter hans Ønske og Tilskyndelse virket for Danmarks Landøkonomie og Hesteavlen — til hans og enhver reissindig, sagkyndig Mand's Tilfredshed. Med Danmarks Hesteavl havde jeg endog forud næsten besluttet, aldeles ikke at ville befatte mig; ifkun Cfr. Collin, eller en Mand, for hvem jeg nærrede samme Agtelse, og til hvem jeg havde samme Tillid, som til

ham, kunde have formaaet mig til at forandre denne Beslutning. Ene paa Grund af den ubegrændsede Højagtelse, jeg nærede for Conferentsraaden — thi jeg troede, at ingen Mand kunde med større Tryghed lade sit Menneffe- og Borgerværd prøve, end han, jeg ansaae ham for een af Nationens værdigste og meest agtede Mænd, for een af Nationens Fædre og Velgjørere, — ene paa Grund af denne tillidsfulde Højagtelse vedblev jeg i adskillige Aar, efter hans ofte gjentagne Anmodning, at arbejde for Landhuusholdningssekskabet, at meddele ham mange gavnende, maaskee nødvendige Oplysninger. Ifke saa betydelige Sager har Præsidenten aarligen overleveret mig til Gjennemlæsning, for at afgive min Betænkning derom. At jeg har udført ethvert af disse Arbejder til hans og andre Bedkommendes Tilfredshed, bevise hans mig tilskrevne tillidsfulde Breve, og skjønes tillige deraf, at Man i saa lang Tid (omtrent et Decennium) vedblev at henvende sig til mig i denne Anledning. — Bessynderligt maa det altsaa forekomme Erhver, at Efr. Collin, uagtet han, uden fjerneste Anledning fra min Side, havde bragt mig i hiint Forhold til sig, foreslaaet mig uden mit Vidende til Optagelse i Landhuusholdningssekskabet og derved, vistnok mod sin Villie, voldet mig et betydeligt pecuniært Tab og mange

uforskyldte Ubehageligheder, fordi jeg vilde Selskabets — ikke min — Fordeel, og uagtet han vedblev i adskillige Aar, efterat jeg havde fristet hine Ubehageligheder for det første Arbejde, jeg ydede Selskabet, at anmode mig om, at fortsætte min gavnelystne Virken for dette, hvortil jeg ogsaa lod mig overtale, uden derfor at erholde anden Løn end Præsidentens særdeles Tilfredshed, hvorpaa jeg satte høi Priis; ja meer end besynderligt maa det vistnok forekomme Enhver, at jeg, uagtet Alt dette, dog ligesaa uforskyldt maatte friste samme Ubehageligheder og Krænkelser for samme Arbejder, som jeg, ene efter **Præsidentens** gjentagne Anmodning atter paatog mig at udføre for Landhuusholdningselskabet, hvilket Alt paa det Evidenteste er oplyst i mit Skrift: „Mit tiaarige Forhold til det kongelige Landhuusholdningselskab i Almindelighed og dets Præsident i Særdeleshed o. s. v. Pag. 15—63.“

Ingen kan vel regne mig det til Brøde, at jeg efter denne gjentagne ubehagelige Erfaring med mindre Lyst end forhen beskæftigede mig med Landhuusholdningselskabets Anliggender, og at jeg efterhaanden søgte at trække mig tilbage. Det skete imidlertid umærkeligen og med al muelig Delicatesse mod Bedkommende; ethvert Hvert, som Præsidenten anmodede mig om at

udføre, paatog jeg mig (med Undtagelse, at bereise og beskrive Amterne i statistisk-økonomisk Henseende, hvilket jeg, og vistnok med Føje, afflog paa det Bestemteste), enhver Dplysning, som Præsidenten forlangte af mig, og som jeg formaaede at give, meddeelte jeg ham med største Beredvillighed; neppe har han fundet sig utilfredsstillt derved.

Jeg vedblev at bevidne Manden Collin min uforandrede Agtelse; thi jeg kunde umueligt troe, at Man burde miskjende hans Hensigter, om Man end havde Grund til at misbillige hans Handlemaade. Med den største Flid og Omhu, med den redeligste Sandhedskjærlighed paatog jeg mig, ogsaa efter hans gjentagne mundtlige og skriftlige Anmodning, det ligesaa majsommelige og utafnemmelige, som vanskelige og og farlige Arbejde, at undersøge og bedømme Danmarks Hesteøvesen, in specie det frederiksborgske Stutteri. Jeg bereiste i den Anledning i Sommeren 1826 med offentlig Understøttelse adskillige af Danmarks Provindsler, for at gjøre mig bekendt med deres Hesteavl. Resultaterne af mine Undersøgelser meddeelte jeg i et Skrift „Hesteavlen i Danmark o. s. v.“ der modtages af upartiske Sagkyndige med et mig saare fyldestgjørende Bifald.

I dette Skrift oplyste jeg tillige med uomstøde-

lige Kiendsgjerninger, at det kongelige frederiksborgske Stutteri ingenlunde erstattede de høist betydelige Omkostninger, som derpaa aarligen anvendtes; men at disse vare aldeles spildte, dersom Stutteriet ikke undergik en Hovedreform, — dersom det ikke strax blev reduceret til et meget mindre Antal Heste, dersom ikke alle maadelige og slette Heste bleve casserede og udsatte, og der ikke blev holdt strengt over, at Moderhopperne og Hingsterne i Fremtiden vare dygtige og lydefrie o. s. v., — jeg oplyste, at en saadan Reduction og at en forandret Indretning af det hele frederiksborgske Stutteri, Mejeri, Skæferi og Avlsbrug vare ligesaa gavnlige, som de efter hiint og disses daværende Bestaandelse vare absolut nødvendige. Alt dette oplyste og beviste jeg, fordi nogle af Danmarks Hædersmænd i ophøjet Stilling, i Særdeleshed Conferensraad Collin, mundtligt og skriftligt opmuntrede og opfordrede mig til at meddele mine Tanker om og Ansuelser af disse veterinairvidenskabelige og landøkonomiske Gjenstande. Jeg optraadte imidlertid ikke som Denunciator, — mine Oplysninger hentydede ikke i mindste Maade til, at vedkommende Dyr- og Underbestyrere burde tilregnes nævnte Forfald. Jeg op-

lyste tværtimod med Bæffedenhed og med en Delicætesse, der uden tvivl maa have overrasket Vedkommende selv, at i store Stutterier, der skulde frembringe Heste til Luxus, ædle Heste af det forskjelligste Slags, efter Fleres Behov, Dnsfer og Luner, kunde i Racerne saare let indsnige sig Feil, der snart kunde blive arvelige og bevirke Udartning, naar visse, i Henseende til Stutteriernes Organisation eengang antagne Principer, hvilke Erfaring, den bedste Læremester, siden beviste at være feilagtige, altfor strengeligen bleve overholdte; — jeg oplyste endeligen ogsaa, at Stutteridirecteurerne, der vare i andre Statsstyrelsens Grene saa mangfoldigen beskæftigede, neppe kunde skjenke hine Forretninger den Dpmærksomhed, som krævedes, for nøjagtigen at kjende og fremme dem, forebygge og raade Bod paa deres Mangler og Feil *). Føje Tid efter dette mit Skrifts Udgivelse blev en Commission, i hvilken Stutteridirectionens Præsæs Overkammerherre Hauch, blev Medlem og præside-rede**), allernaadigst anordnet til Stutteriets Under-

*) Hvad Staten taber, naar Embedsmanden overdrages flere Embeder, end han mægter at udføre, eller naar ham betros Embeder, han ikke kjender til, har jeg omtalt og oplyst ved en anden Leilighed.

**) Det blev saaledes overdraget Vedkommende at undersøge og vurdere deres egen Færd.

søgelse, og dens Indberetning forelagt Hs. Maje-
 stæt, der tilkjendegav Commissionen Sin
allerhøieste Tilfredshed, hvilket offentligt
 kundgjordes i Collegialtidenden. — Men da
 denne Indberetning syntes ikke saa meget at være Re-
 sultatet af Commissionens egen Undersøgelse, som
 især af de fra Dverstutmesteren og hans Under-
 givne indhentede Dplysninger (cfr. Collegial-Tidenden
 Nr. 39 & 40 d. 7. Juli 1827 Pag. 539), saa lod
 det sig forklare, at store og grove Feiltagelser der
 fandt Sted og absolut maatte finde Sted; thi hine fra
 Dverstutmesteren og hans Undergivne indhentede
 Dplysninger om Stutteriet indeholdt paafaldende Urig-
 tigheder og aabenbare Modsigelser, — hvilke
 jeg fort Tid derefter i mit Skrift: „Anmærkninger til
 Indberetningen af den 1827 allernaadigst anordnede
 Commission til at undersøge det kongelige frederiksborgske
 Stutteri o. s. v. Pag. 11—18,“ og siden end mere i
 mit Skrift: „Dplysninger om S. T. Stutteridirectionens
 ved Trykken bekjendtgjorte allerunderdanigste Indberet-
 ning om mine Skrifter angaaende Hesteavlen i Dan-
 mark o. s. v. Pag. 39—55,“ — med de urokkeligste
 Kjendsgjerninger faae mig nødsaget til at oplyse
 og bevise, for end mere at begrunde min forud
 udtalte Paastand: „At det kongelige frederiks-

borgske Stutteri paa ingen Maade erstattede de saare betydelige Omkostninger, som derpaa aarligen anvendtes; men at disse tværtimod omsider maatte være aldeles spildte, dersom Stutteriet ikke undergik en Hovedreform o. s. v." Nogle Maaneder derefter indgav Stutteridirectionen **atter** en allerunderdanigst Indberetning til Hs. Majestæt i Anledning af dette mit sidste Skrift, hvori jeg bekyldtes for at have ved hine mine Skrifter „fremkaldt“ falske [!!] Forestillinger og urigtige Begreber om det kongelige frederiksborgske Stutteri hos dem, der ikke vare desnøjere bekendte med Stutteriet o. s. v. *)" Ja, Man gjorde endog Mine til at drage mig til offentlig Ansvar, — at forlange mig sat under Justitiens Tiltale og tvinge mig til at **tilbagekalde** mine Ord. Men Man forfeilede **aldeles** sit Meed; thi jeg havde en reen Interesse for dette i sine Følger

*) Sandelig strenge Beskyldninger, der krævede strenge Beviser; men — de **udebleve!** Dersom jeg uretteligen havde tilladt mig slige ærerørende Udtryk mod min Beredpart, mon jeg da havde undgaaet en Injurieproces og at bøde med — Hren? Af Højagtelse for Directionens og Commissionens Præses, der engang havde været min Belynder og Foresatte (s. 1. D. Pag. 63 f.), overfaae jeg disse Beskyldninger og holdt mig blot til Sagens Dplysning.

høist vigtige fædrelandste Anliggende, og ethvert Ord i mine Skrifter var stemplet med **uigjendrivelig Sandhed**, som ingen Autoritet mægtede at svække, end mindre at fuldkaste. — Skjøndt mine Venner og Belyndere forestillede mig de Farer, jeg udsatte mig for ved at fremkomme med yderligere Oplysninger om det frederiksborgske Stutteries ynkelige Udartning og dets i flere Henseender høist u hensigtsmæssige Forfatning, efterat Hs. Majestæt ifølge Commissionsundersøgelserne **to Gange offentligen** havde tilkjendegivet sin **allerhøieste Tilfredshed** med samme, — saa talede jeg dog, skjøndt jeg stod ganske alene*), uden mindste ængsteligt Hensyn til alle slige mislige Betænkelsigheder, som Man vedblev at forestille mig, atter i et **trede Skrift** med fornyet Kraft denne for Staten umiskjendeligen vigtige Sag, og understøttede bestandigt mine Meninger og Anskuelser med beviislige og beviste Kjendsgjærninger. At jeg nu ikke længer skaane de Bedkommende, der ei skaane mig, maatte de vente. Men aldrig har jeg

*) Jeg veed endog med Visshed, at Autoriteter, der kraftigen burde have staaet mig bi, virkede hemmelig imod mig, altsaa ogsaa mod Sagen, hvis Talsmand jeg havde paataget mig at være, fordi slig Mammeluffærd bedst convenerede dem med Hensyn til egen Fordeel.

som en lysky Calumniant og Gressfjænder besmittet brav Mand's Gte; frimodigt har jeg nævnet Person og Handling, hvor det med Hensyn til Sagens Dplysning og Statens Lary gjordes Behov, uden at ændse, om han var klædt i Purpur eller Badmel. Jeg gjendrev **aldeles** hine haarde, ugrundede Besskyldninger mod mig, der vare nedlagte for Kongens Throne (!); og oplyste derved tillige Omstændigheder, der stode i Forbindelse med et for Fædrelandets Velstand saare vigtigt Anliggende, saa at ene Sagens Interesse maatte vinde. Dette var mig saa meget desto lettere, da jeg allerede forud tilfulde havde hjemlet Alt, hvad jeg havde udsagt om hine Indretninger; hvilket jeg nu atter gjorde med Undersøgelses=Commissionens **egne Indberetninger** i Haanden. Jeg oplyste og beviste atter, at min Dom om det frederiksborgske Stutteri, Mejeri, Skæferi og meget betydelige Uylsbrug ingenlunde var „urigtig,“ end mindre „meer end urigtig,“ som Man i Indberetningen til Kongen udtrykte sig, men derimod saa **uigjendriveligt rigtig**, at Vedkommende ikke vare i Stand til at gjendrive end det **Allermindste**, og at jeg altsaa ikke havde „fremkaldt falske,“ men uomstødeligt **sande** „Forestillinger“ om disse Indretninger. Jeg

frygtede Intet, jeg var fuldkomment resigneret i Henseende til Følgerne; thi jeg talede for Sandhed og Ret, og aldrig har nogen Forfatter sagt Sandheden renere, ærligere og trofskyldigere, end jeg *). At opoffre min Overbeviisning og Sandheden, for at beile til Gunst og Forfremmelse — Forestillinger, der ikke heller udebleve — var ikke mig givet. Nu nærede jeg ogsaa den ubetingede Tillid, at mine frimodige, redelige Oplysninger, der ene sigtede til Statens betydelige Fordeel, vilde worde hørte, ændsede og understøttede med Kraft og Fædrelandskjærlighed af enhver den Statens Borger, der ifølge sin Stilling dertil havde Kald. Saa meget visfere nærede jeg dette Haab, som jeg fra Begyndelsen af, som sagt, var opfordret af Hædermænd i vigtige Embedsstillinger til disse vanskelige, farlige, men høist vigtige Undersøgelser, og jeg steds havde lagt for Dagen, at jeg selv uegennyttigen foretrak Landets Tarv for

*) Selv Veterinairkolens Forstander behagede ved samme Leilighed at pikke saa sagte paa min Dør og, for at bruge en literair terminus technicus, at see ind til mig. Jeg afslagde ham i samme Skrift naturligviis en lille Gjenvisit. Hvad jeg egentligen førte ham til Gemyt, kan jeg nu ikke huske; men jeg erindrer grandt, at jeg i det Hele beegneede ham med den Agtelse, som hans Fortjenester kunde kræve.

hvert smaaligt Hensyn til eget Vel; thi jeg forudsaae
 grandt, at jeg, ved saaledes frimodigen at yttre, hvad
 der var Sandhed og Ret om hine Indretninger, der
 forhen ansaaes for noget særdeles Fuldkomment og
 Hensigtsmæssigt, uundgaaeligt vilde paadrage mig
 mange Ubehageligheder, i alt Fald et farligt Ansvar
 og meget Uvenskab og Fjendskab. Men intet Væ-
 sentligt skete enddog til Fordeel for disse høist betydende
 Indretninger. Min Stemme fandt vel Gjenklang hos
 alle fornuftige Patrioter; men Ingen vovede at staae
 mig bi; det saae næsten ud, som om Man kun havde
 villet bruge mig til at rage Kastanierne ud af Ilden, for
 ei selv at brænde sig paa dem. Forst **tre** **Mar** der-
 efter, da jeg i et **fjerde Skrift** troede at skylde
 Fædrelandet, atter at henlede Opmærksomheden paa
 hine Indretninger og at give Sandheden for-
 nyede og fornødne Bidnesbyrd, som den forbrede,
 opnaaede jeg min Hensigt. Jeg oplyste nu atter
 paa det Haandgribeligste, at det frederiksborgske
 Stutteri, Mejeri, Skæferi og Avlsbrug, der
 vare at betragte som en skrækkeligt tærende
 Udgift for Staten, **absolut burde** under-
 gaae en Hovedreduction og Forandring, og
 udtrykte mig i denne Anledning blandt Andet saaledes:
 „Jeg vil her blot som Vink for Bedkommende,

der have sand Interesse for Statens Tare, meddele en almindelig Udsigt over de uhyre Summer, som denne nu med Hensyn til Landets Hesteavl ikke gavnende Indretning opsluger, over de væsentlige Udgifter, den aarligen volder Staten. Skjøndt Stutteriet (tilligemed en liden Dvæg- og Faarestamme, med hvilken Landets Dvæg- og Faareracer skulle forbedres, men hvilket endnu ikke er lykket) er tillagt et Areal af adskillige Tusinde Tdr. L. til bestandig Benyttelse (blot den saakaldte Ladegaard har 2,904 Tdr. L. fri Hovedgaardstare, der efter Sterns Topographie har 22 Sogne Hoveripligtige*); — skjøndt det frederiksborgske Stutteri, siger jeg, er tillagt et saa betydeligt Jordareal, kjøbes dog aarligen Fourage for mange Tu-

*) Hovarbeidet besværliggjordes især betydeligen derved, at adskillige af de Hoveripligtige boede flere Mile fra Frederiksborg, hvilket havde til Følge, at naar de f. Ex. i Hø- eller Kornhøsten havde Hovarbeide at forrette, der krævede Tørveir, og da kunde udføres i et Par Timers Tid, dette ofte voldte dem flere Dages Tidsspilde og Bekostning, naar der indtraf Regn under Arbeidet; thi for ikke oftere at gjøre den lange Hovreise omsonst frem og tilbage, forbleve de da i Frederiksborg (stundom flere Dage), indtil Veiret havde sat sig.

sinde Rbd.; blot Havren, som i Vinteren 1826 blev indkjøbt til Stutterihestene, kostede over 60,000 Rbd., siger: tredsindstyve tusinde Rigsbankdaler. Beregnes nu Værdien af hiint høist betydelige Jordareal, hvorpaa adskillige Sneese Familier tarveligt kunde leve og opdrage mange brugbare Mennesker for Staten, — Værdien af de mange Stutteribygninger, som i de sidste Aaringer ere forsøgede med meget kostbare nye, — de betydelige Summer, som aarligen anvendes til disses Bedligeholdelse, — Lønning, Pensioner til adskillige Sneese Mennesker, der ere og have været ansatte ved Stutteriet, — den overordentligt store Capital, der hviler i Stutteriets Heste, som i Aaret 1824 udgjorde 678 Stykker, tildeels dyrt kjøbte udenlands (blot fra 1816 til 1826 vare 75 Hopper og 25 Hingster indbragte i det frederiksborgske Stutteri), — tages endelig Hensyn til Værdien af alt det paa Stutteriet fornødne Inventarium, Avlsredskaber o. s. v.: da er det indlysende for Enhver, at de faa Heste, som Stutteriet aarligen yder til den kongelige Stald, ikke ere nær saa meget værd, som de ved Stutte-

riet Tjenstgjørendes Lønninger beløbe sig til, og at altsaa Tønder Guld aarligen kunde spares for Statens Kasse, naar Landets Hesteavl i Danmark, som i England, var bragt til den Fuldkommenhed, at den kunde remontere den kongelige Stald, og hiin hele Indretning med dens betydelige Jordareal og Bygninger blev fornuftigen og redeligen realiseret, m. M." Dog var det ingenslunde min Mening, at det hele frederiksborgske Stutteri skulde strax opløses; jeg meente kun, at det burde undergaae en meget betydelig Reduction og en klog og hensigtsmæssig Organisation, saa at det som Planteskole for Landets Hesteavl kunde yde de forskjelligte Provindser gode Stodheste. Først naar Danmarks Hesteavl havde opnaaet den Fuldkommenhed, at Landmanden i Almindelighed kunde opdrætte flige til Hesteracernes Forbedring og Forædling nødvendige Stodheste, vilde det frederiksborgske Stutteri, om det ei svarede Regning eller til Hensigten, aldeles kunne opløses o. s. v. Med Følelse for Statens Interesse gjorde jeg tillige det Forslag, at det hele vidtløftige Avlsbrug ved det kongelige frederiksborgske Stutteri maatte vorde bestyret af en særlig Avlsmand, eller

bortforpagtes, — jeg oplyste, at Stutmesteren umueligen formedelst sine mange andre Functioner kunde skjænke hiint Avlsbrug fornøden Dpmærksomhed, hvorfor dets Afgrøde i en høist betydelig Grad forringedes og formindskedes, hvilket jeg, dersom jeg af Vedkommende opfordredes dertil, forpligtede mig at bevise o. s. v. Jeg oplyste endelig, at, dersom mit Raad i Aaret 1827, da jeg første Gang foreslog sli^g Reduction, var blevet værdiget Dpmærksomhed, — dersom en hensigtsmæssig Forandring og Formindskelse i det hele frederiksborgske Stutteri, Mejeri, Stæferi og Avlsbrug dengang vare foretagne: saa vilde i de forløbne fem Aar **adskillige Tønder Guld** være besparede for Statskassen, som kunde have været anvendte til Hesteavlens **reelle** Forbedring og Forædling o. s. v. o. s. v. — Nu blev endelig en Commission strax efter mit **fjerde Skrifts Udgivelse** allernaadigst anordnet, for **trede Gang** at anstille Undersøgelser i Anledning af det frederiksborgske Stutteri m. M., i hvilken Commission — der nu ikke blev ledet af Stutteridirectionens Præsæs — Conferentsraad **Collin** fik Sæde og snart blev Hold-

ningspunctet for alle mine i fem **Mar** ufortrødne og kraftige Bestræbelser til Oplysning om tidtævante Indretningers betydelige Mangler og Feil, samt om Midlerne til at afhjælpe hine og disse; thi jeg var mig ikke ad, som Doctoren i Barselstuen med hans evige: „duer ikke, Madam,“ uden at sætte noget Bedre istedet. Det var ikke alene mig, der talede, men en absolut Trang til Hovedforbedringer ved vort Hestevæsen, i Særdeleshed ved det frederiksborgske Stutteri, talede igjennem mig. Mine Ord havde Virkning og Magt; thi de vare **funde**, længe forud **prøvede** og ledsagede af **uomstødelige Kjendsgjerninger**, samt udgif fra en Aand, der visfeligent meente det vel med Staten, og **ene** havde dennes Fordeel for Dine.

Resultatet af Forhandlingerne har, som jeg ogsaa dengang med Visshed ventede, tydeligen lagt for Dagen, at Commissionen nu i **Get** og **Alt aldeles deelte mine Anskuelser**. Man fulgte **aldeles** de **Forslag**, jeg **fem Mar** tidligere og siden adskillige Gange i mine Skrifter gjorde og soleklart oplyste, at de vilde bespare Statens Kasse adskillige **Tønder Guld**; Man foretog nemlig en høist betydelig Reduction i Stutteriet, Mejeriet, Skæferiet, solgte de formeentligt fletteste Indivi-

duer og gav Aulsbruget en fra Stutteriet særskilt Bestyrelse*). Alt ganske og aldeles, som jeg foreslog det. Men hvorfor udsatte Man i fem **Mar** disse gavnlige og absolut nødvendige Forandringer, der vilde have besparet Staten adskillige Tønder Guld og høiligen gavnet vort Hesteværken, naar de vare foretagne med Sagskundskab og Fornuft, hvilket desværre ikke blev Tilfældet, hvorfor de medførte kun betydelig negativ, men ingen positiv Fordeel?

Jeg var derhos saa uheldig, ved disse mine uegenlyttige Undersøgelser og Oplysninger at tabe en Hædersmands Yndest, der i min lykkelige Ungdom var min Foresatte, min Belgjører og — jeg er stolt af at sige det — min **Belynder**, hvem jeg med sand Erbødighed var hengiven, som jeg har været Faa (s. 1. D. Pag. 63). Men selv hans Ugunst udslattede ikke fordums taknemmelige Minder af mit Hjerte. Mit Sindelag mod ham var under den hele mig dybt saarende Stutteriseide uforandret, og jeg greb nu Momentet, da han ved den sidste Commis-

*) I nogle Mar have, overensstemmende med mit Forslag, de fleste Jorder, der før vare et Dnus for Statskassen, været bortforpagtede, hvorved denne har vundet flere Summer.

sions Eragting fuldeligen var bleven overtydet om, at jeg havde den **aabenbareste Ret**, og at min Færd var redelig, at tolke ham i nedenstaaende Forord *) til et lidet Skrift min oprigtigste og hjerteligste Følelse, uden dog i mindste Maade at forandre mine

*) „Deres Excellence, der fra forðums Dage kjender mig saa nøje, veed selv bedst, hvormeget jeg foragter Smiger, og Deres egen Character er altfor ophøjet til ei at væmmes, ved den. De skjønner, som Jaa, Sandheden af min Forsikring, — at oprigtig, dybtfølt Taknæmmelighed for de mig saa dyrebare, saa kraftigen opmuntrende Bidnesbyrd om den ædle Velvillie, hvormed Deres Excellence i mine Ungdomsdage fremstødte mine Egners Udvikling og mine Kundskabers Udvidelse, ene er min Bevæggrund til at hellige Dem dette lille Skrift.

Isærdeleshed glæder det mig at turde beraabe mig paa Deres hæderfulde Tillid til min hellige Grefrygt for Sandhed og Ret, hvorpaa De ved en vis høitidelig Leilighed gav mig et uforglemmeligt Beviis. Hvor ofte og hvor gjerne dvæler jeg ved Mindet om hine mit Livs lykkelige Dage, da jeg, som Lector og anden Lærer ved Veterinairskolen nød den Gæde og Lykke at staae i Embedsforhold til Deres Excellence og dagligen at have Dem som min ædle Joresatte til Mønster. Til Fremstriden paa Videnskabernes Bane under Europa's berømteste Mænds Veiledning, hvilket jeg skjøder Deres Excellences Anbefaling, ansporedes jeg kraftigen af min høje Belynders Formaninger og Opmuntring. Hvad kunde tillige i denne Anledning mægtigere virke paa den unge Mand, — fordoble hans An-

Grundfættninger og blive Vendefaae, end mindre fortie, hvad jeg skyldte Sandheden, og uden at ændse,

stregelse, for at naae det ham af hans ædle navnkundige Foresatte foreskrevne Maal, end Dennes lysende Exempel, der Selv med Held og Hæder har gjennevandret Videnskabernes Bane og der udsaaet en herlig Sæd for Samtid og Fremtid. Med eet Ord: — mit Hjertes inderligste Trang til at afbetale en ringe Skjerv paa en gammel Gjæld, er ene Grunden, hvi jeg her nærmer mig deres Excellence. Jeg kan ikke dølge: ofte smertede det mig, at det syntes mig og Flere, som om jeg i de sidste Aar var mistjendt af min højagtede fordoms Belynder, der tilforn stedse skienkede mig og min Stræben sin ærefulde Yndest og sit hæderlige Bifald, ja, — behandlede mig med faderlig Godhed.

Yngelunde har jeg opfastet mig til Ordfører for Danmarks Hesteavl; jeg blev af Mænd, som jeg troede — og endnu troer — vilde Statens — men neppe mit — Vel, opfordret til at undersøge denne Gjenstand, og at meddele min Anskuelse; jeg har talet og skrevet om den efter Overbeviisning og med samvittighedsfuld Sandhedskjærlighed, — saaledes som De, høitagtede Ddning! altid selv taler og skriver i lignende Tilfælde, og fordem selv saa ofte i mine yngre Dage instærpede mig. Aldrig har jeg, ved at omtale Danmarks Hesteavl, villet fornærme noget Menneffe, mindst een af Danmarks berømteste og almeenagtede Mænd, hvis Handlinger Rettskaffenheds umiskjendelige Præg stedse udmærkede; at ville rane et Blad af den uvisnelige Egeltrands, som er flettet om denne Hædersmands Tinding, var ligesaa taabeligt, som skændigt. Tværtimod har jeg i mit første Skrift om Danmarks Hesteavl gjort mig al muel-

at Enkelte paa min Bøg maatte finde Regning ved at paadutte mig uædle Bevæggrunde dermed; jeg søgte derimod omhyggeligen at undgaae, at Hædersmanden

Lig Umage for, saavidt Sagens Natur tillod det, et at berøre Noget, der paa fjerneste Maade kunde være Bedkommende ubehageligt. Skulde jeg derimod i mine Forsvarsskrifter have viist mindre Moderation, da bør det ikke glemmes, at det var en uæfset Mand's Tale, der i de sidste Aar forfulgtes med de bitterste Krænkelser for sin uegennyttige Birken for Statens Interesse, hvis Talsmand han efter udtryffeligg Dpfordring blev.

Jeg slutter med det Vnske, at Deres Excellence, min ædle fordums Belynder, vilde værdige denne min offentlige Taksigelse, der ikke er Smigerens røgende Virak, men et ustrømtet Højagtelses=Offer, — dette lille Skrift gunstlig Modtagelse, og at dets Indhold ikke maa finde Deres Bifald aldeles uærdigt. At jeg endog her, skjøndt mine Anskuelser ikke stemme med Deres Excellences, uden ængstelig Betænkelighed har yttret dem, er netop det umistkiendeligste Beviis paa min ustrømte, højagtelsesfulde Tillid til Deres Excellences oplyste Sandhedskjærlighed og ualmindelige Iver for Fædrelandets Fary.

Skulde jeg end være saa uheldig, at min velmeente Tak og dennes ringe Udtryk — mit Skrift — ikke ændses, saa finder jeg dog Beroligelse i, at have gjort et Skridt, hvortil ene min Følelse ledte mig.

Forsynet bevare Deres Excellence i mange Aar til Fædrelandets og Videnskabernes Hæder!

Med dybeste Erbødighed.

J. B. Neergaard.

mueligen selv kunde tage mindste Anledning at tiltroe mig nogenfomhelst lav, egennyttig Bihensigt; thi derved vilde jeg i højeste Grad have fornærmet ham og befæmmet mig selv. Jeg sendte ham Bogen i Convolut uden nogen Tilskrift, og først omtrent et halvt Aar derefter talede jeg med ham, foranlediget af et tilfældigt Møde paa Gaden, ved hvilken Leilighed han indbød mig at komme til sig. Derimod tilskrev denne min fordums Belynder mig strax ved Bogens Modtagelse nedenstaaende Brev, der hører blandt mit Livs fjære Erindringer *); thi det overtydede mig om,

*) „Til Høivelbaarne

Dr. Generalkrigscommissair Dr. Neergaard!

Deres Høivelbaarenhed har, ved at tilegne mig Deres sidste Skrift: „Om Danmarks Hesteavl ic.,“ givet mig et behageligt Berviis paa Deres Agtelse, hvilket jeg troer, ikke at burde modtage, uden derfor at bevidne Dem min bedste og meest ustrømte Taksigelse. — Uden at vide, hvad der har foranlediget Hr. Generalkrigscommissairen til at troe, at De i de sidste Aar „har været miskjendt af mig,“ skylder jeg mig selv herved at erklære Dem, at jeg altid i Dem har erkjendt den talent- og indsigtfulde Mand, hvis Vnske er, at anvende Deres Evner og Kundskaber til Bedste for Fædrelandet, og at jeg aldrig har troet, at De i noget af Deres Skrifter har havt til Hensigt at fornærme mig personligen.

Uden at opholde mig ved Forskiellen af de Anstuelser, vi begge kunne have, over Midlerne til at befordre Danmarks Hesteavl, troer jeg, herved at burde erklære Dem,

at han ikke længere var ugunstig stemt mod mig, og at han nu deelte mine Anskuelser om Fuldblodhestens

at jeg aldeles er enig med Dem i Henseende til de engelske Fuldblodhestes heldige Indvirkning paa Hesteracerens Forbedring og Foradling, naar nemlig, som De udtrykker Dem, Fuldblodhesten er det, den bør være, og svarer til de Fordringer, som af Dem i Deres Skrift § 6 ere angivne; og at jeg, hvad Hestevæddeløbene angaaer, tiltræder Deres Mening, at de, naar de ere, hvad de bør være, maae efter Hr. Generalfrigscommissairens Ittring ansees „som en Kraftmaaler, til at udforske Hestens Energie, Udholdenhed og meer eller mindre ædle Besskaffenhed;“ — derimod troer jeg, at Udbredelsen af disse Væddeløb og deres Indførelse paa altfor mange Steder i Landet ikke vilde virke til Gavn, men endog meget mere til Skade for Hesteavlens Fremme; thi ikke at tale om, at de umuligen overalt vilde blive foretagne „paa en hensigtsmæssig Maade, eller ordnede og udførte med Forstand og stadigt Hensyn til Landets Localitet,“ vilde Mængden af Væddeløbsheste, der formeddelt Bindeslyge vilde anskaffes og indføres i Landet, og som uden Hensyn til de Feil, de maatte have, vilde blive anvendte til Hesteavl, — i Tiden indføre en Hesterace, der ligesaa lidt vilde søges fra Udlandet, som være tjenlig til Landmandens eget Brug.

Endnu troer jeg, at maatte tilføje, at efter min Formening kan Væddeløbets Anstillelse med Heste af 2 eller 3 Aar ikke ansees som et Middel til at bedømme Hesten eller til at bestemme, hvad Hesten som fuldvoren vil blive.

Jeg tør ikke opholde mig længere ved de enkelte

og Beddeløbets gavnlige Indflydelse paa Hesteavlen, naar hiin og dette anvendtes og leedes, som jeg bestandig forudsatte burde være Tilfældet, med Sagskundskab og Forstandighed; og hans Brev fik siden en authentiff Forklaring og Stadfæstelse, i det han Næret efter tillidsfuldt overdrog mig, formedelst sin Upasselighed, at udarbejde Planen til det nær forestaaende Hestevæddeløb i Aalborg (som han ellers plejede selv at lede og styre) og, ved at correspondere med en dygtig Mand i Jylland at arrangere det Fornødne til Beddeløbets Udførelse, der fik et for Oldingen saare glædeligt og fyldestgjørende Udfald, skjøndt der i Forvejen skal være stærkt cabaleret imod det. Strax efter udtraadte Hædersmanden af Stutteridirectionen og befattede sig siden ikke mere med Danmarks Hestevæsen.

— — — — —
 Hvad der fornemmelig undrede mig og mange

Dele af Deres sidste her omtalte Skrift, men tilføjer alene, at jeg med megen Interesse har gienne læst det, og at jeg, ved at bevidne min skyldigste Taksigelse for Meddelelsen deraf, saavel som ved at gjentage, hvor meget jeg erkjender Deres Godhed i Maaden, paa hvilken De har tilegnet mig det, ikke undlader tillige herved at udtrykke Dem de Hølelser af Højagtelse, hvormed jeg har den Ære at forblive Hr. Generalkrigscommissairens
 Frederiksberg Slot, d. 9. Aug. 1832.

ærbødige H. a. u. g.

Andre, var, at jeg, der i adskillige Aar havde døjet saa megen Krænkelſe og Forfølgelſe, fordi jeg uden feig Menneſkefrygt, uden at ændſe de mange Ubehageligheder, ſom jeg ved ovennævnte Underſøgelſer og Dplyſninger udsatte mig for, — at jeg, der havde foreſlaaet og atter foreſlaaet og omſider **bevirket** hine **høiſt nødvendige og gavnlige Forandringer** ved det frb. Stutteri, Mejerie, Skæferi og betydelige Aølsbrug m. m., der beſpærede Staten **adskillige Tønder Guld** og vilde have høvt uberegnelige Fordele for Landets fremtidige Hefteavl, naar de med Henſyn til denne vare blevne udførte med tilbørlig Sagkundſkab og Forſigtighed, hvilket deſværre aldeles ikke har været Tilfældet — at jeg fra det Djeblif, Man ſted til Udførelſen af **mine Forſlag**, blev **aldeles udelukket** fra videre Beſkæftigelſe med oftmeldte Indretninger. Uden at træde Beſkedenheden for nær, eller at frygte for, at Publicums Stemme ſkulde byde mig at vige tilbage, kunde jeg dog nok ſtille mig ved Siden af Enhver, ſom det ſiden blev anbetroet at ordne og ſtyre diſſe Indretninger, men ſom **forud Intet** havde virket til deres gavnlige og nødvendige Forandringer, eller beviiſt, ſom jeg med Henſyn til mig ſelv har gjort, at deres Evne og Willie ſtemmede

overeens. — Især vakte det almindelig Forundring, at **Cfr. Collin**, der nøje vidste, hvor meget jeg havde virket til Fordeel for det frederiksborgske Stutteri og alle dets Biansstalter, ikke bidrog til, at jeg, der havde lagt for Dagen, at jeg vidste god Besked og var Tillid værdig, kunde **vedblive** min gavnende Virken for disse høist vigtige Indretninger, paa hvilke han nu havde faaet en **mægtig Indflydelse**. Efter 10 Mars fortjent Tillid blev jeg derimod, uden mindste tænkelig Anledning fra min Side, aldeles abandonneret og afløst af Menneſker, der med Hensyn til Kundskaber og Erfaringer stode, og paa Grund af flere Omstændigheder absolut maatte staae langt under mig, — Menneſker, der formedelsst deres Uvidenhed og Ukyndighed i Faget siden have aldeles spoleret og tilintetgjort det hele kostbare gamle fredb. Stutteri, der bestod af 6—700 Individuer, og paa den meest forkeerte Maade indvirket paa hele Landets Hesteavl. Hvad min Redelighed angaaer, da tør jeg opfordre selv min Fjende til at opgive, om der paa den hviler mindste Plet eller **Skygge**. Denne krænkende Tilsideſættelse maatte jeg taale — og maatte Indretningerne taale, efterat jeg i et Decennium med største Beredvillighed havde meddeelt **Collin**, efter hans

gentagne Ønske, mange Dplysninger med Hensyn til dette og andre vigtige Statsanliggender, hvilke, som jeg med hans egenhændige Breve kan bevise, altid vare ham **høist tilfredsstillende**. Men Tiden, Omstændigheder og Convenients forvanske stundom Altting. Det synes at ansees for Verdensklogskab hos visse Stormænd, at betragte andre Menneſker blot som Ting, hvoraf de betjene sig til deres Hensigtens Opnaaelse, og at lægge dem til Side, naar de ei længer nytte dem. Ingen indſaae jo dog bedre, end den arbejdsdygtige **Collin**, hvor nødvendigt det var, at mine Forslag bleve udførte af sagkyndige, practiske, upartiske Mænd, naar det ønskede Udfald, Indretningernes Fremme, med Visshed skulde opnaaes. Det var ikke nok, at de, som det blev overdraget til at rangere Stutterihestene 3: casere de maadelige og slette, tilbageholde de lydefrie og dygtige, indkjøbe nye og siden afgive Betænkning om hines og disses forskjellige og meest hensigtsmæssige Anvendelse i Stutteriet m. M., — vare befjælede af en god Billie, naar de manglede Evne til at udføre de dem overdragne høist vigtige Hverv. Og at dette har været Tilfældet, beviser desværre deres mageløse forkeerte Færd fra Begyndelse til Ende, der har havt til Følge, at alle de gl. berømte frederiks-

borgste Stutteriracer, af hvilke sagkyndige Mænd kunde have udsøgt adskillige fortræffelige stuteridugtige Heste (der vilde have været en kostelig Skat for Landets Hesteavl), ere bortsolgte til Arbeidsbrug, mange, endog de bedste, for Spotpris til Stutteribrug i **Udlandet**, hvorfra vi rimeligviis om faa Aar i dyre Domme ville blive nødte til at tilbagekjøbe Udsætterheste af disse vore egne Racers, som nu aldeles ere bortskaffede. Sammenlignede Man Valget af de Heste, der i de senere Aar indsendtes fra Stutteriet til H. S. Majestæts Ridebald, og af dem, der udsattes, for at sælges ved Auction som uskikke til Majestædens Brug, da blev det end mere isinesaldende, at Bedkommende, til hvem Stutterihestenes Mønstring var overdragen, havde været saare uheldige i denne Function; thi det er jo ikke sjældent hændet, at de til Kongens Stald afgivne Heste bleve strax tilbagevendte som aldeles ubrugelige, og at H. S. Majestæt igjen til høje Priser har maattet tilbagekjøbe af Private sine **Udsætterheste** til sit eget **personlige Brug**. Selv over den forrige Dverstutmesters „Hestemønstring“ synes en uheldig Stjerne at have hvilet; thi af 8, siger: otte kostbare Heste, som han i eet Aar selv opsogte og indkjøbte i Holsteen, bestemte

til Ridebrug for Hs. Majestæt, — medens Stutteriet stod under hans Dverbestyrelse og havde 6—700 Hesteindivider — indløb det Uheld, at ifkun een eneste af disse 8 Heste havde de Egenstaber, at den — enddog blot taliter kvaliter — i et meget kort Tidsrum (saa Maaneder) kunde bruges af Hs. Majestæt, uagtet alle 8 Heste stode i adskillige Aar paa Høistfammes Stald under Dverstutme=sterens (tillige Dverstaldmester) og Beridernes umid=delbare Opsyn og Dressur. — Havde end ovennævnte Mænd virkelig havt præsumtiv Dygtighed, hvilket ingenslunde var Tilfældet, saa mener jeg dog, at Ingen havde ved denne Leilighed givet Staten en saadan Garantie for, at han besad fornøden theoretisk=practisk Duelighed til hine Forretninger, som jeg, og at jeg altsaa paa Grund heraf, uden Hensyn til den gavnlige Indflydelse, jeg i mange Aar havde havt paa vort Hestevæsen, visseligen fortjente at komme i Betragtning. Aldrig skulde jeg imidlertid have beklaget mig over at have maattet træde til Side for Andre ved vort Hestevæsens, in specie det frb. Stutteries nye Organisation, hvortil jeg alene gav Impulsen, naar disse havde gjort min Virksomhed der unødvendig; men Ingen kan endnu rose sig deraf. — Dog jeg aner, hvad Man ved

denne Leilighed hemmelig paa min Bag vil anføre til til sit Forsvar, nemlig: „at jeg er saa vanskelig at staae i Embedsforhold til!“ — Med Mænd, der vare Statens og min Agtelse værdige, har jeg steds levet i særdeles god Forstaaelse; derom kan jeg fremlægge de meest fyldestgjørende Vidnesbyrd fra de hæderværdigste Mænd, døde og endnu levende, inden- og udenlandske. Med disse Vidnesbyrd, tildeels udstedte til mig i en yngre Alder, da Vidensskaberne lettere opbruse og mindre styres af Fornuften, end i den modnere, kan jeg, om i denne Henseende fornødent gjøres, værge for mig *). Derimod negter jeg ikke, at det altid har været mig „vanskeligt,“ at staae i Embedsforhold til Mennesker, der misbruge deres Autoritet til Kongens og Landets Skade, — at deeltage i Dumheder, Misbrug og Uredeligheder. Men for Publicums Afsyn gjentager jeg her den

*) Det tillades mig her, indtil videre at henvise til Bilag B. Dette Vidnesbyrd er fra den værdige og almeenagtede Olding, Generallieutenant v. Adeler, Veterinairkollektors daværende Directeur, Præsæs i Remontecommissionen (altsaa min fleeraarige Foresatte og Medarbejder), første Deputerede i Generalcommissariats-Collegiet, hvilket han uanmodet meddeelte mig, da han udtraadte af Remontecommissionen, hvor jeg ogsaa var Medlem. — Jeg tyer imidlertid ikke til Andres Vidnesbyrd, for at bevise, hvad jeg er, men det skeer ene, for at bevise, hvad Andre, der ville mig ilde, ere.

Erklæring og den Opfordring, som jeg for nogle Aar siden offentlig paa Prent har fremsat; nemlig: At de saakaldte „rolige Hoveder,“ der i deres Kredse i Smug kalde mig et „uroeligt Hoved“ og rapportere, at jeg ikke kan staae i Embedsforhold til Mennesker i Almindelighed, fare med grov Usandhed, og jeg anseer det for Pligt, for at stoppe Munden paa slige Dretudere, offentlig at opfordre dem til at bevise slige mig paalistede ublue Beskyldninger, hvorved det tildeels er lykkedes dem at røve Staten min Virksomhed i Fag, hvori jeg har beviist at kunne gavne den. Skulde sliig Beviisførelse mueligen være for omstændelig eller vanskelig for hine Personer, da forpligter jeg mig, — naar jeg af dem, for at retfærdiggjøre deres Bagvaskelse, opfordres dertil, — selv at oplyse, at jeg ikke alene har kunnet staae i Embedsforhold til enhver fornuftig, retscaffen og redelig Mand i Danmark, men at disse endog have ydet mig særdeles Tillid og Agtelse, baade som Menneske og Embedsmand; jeg forpligter mig i saa Fald endvidere til at oplyse og bevise, at det endog er en sand Hæder for mig, at jeg ikke har kunnet staae i Embedsforhold til visse Personer i Danmark. Sliig Retfærdiggjørelse for deres eget Bedkommende, eller Opfordring til mig skyldte hine „rolige Hoveder“ deres egen Ære;

thi feig Taushed maatte jo anses for en Tilstaaelse at de skammelige havde bagvasket og beløjet mig. Kan jeg ikke fyldestgjøre hiin Opfordring, som jeg selv har underkastet mig, da er jeg jo fældet, og hvad ønske vel flige Personer hellere.

Jeg overlader det nu til Læseren selv at fælde Dom om Bedkommendes mod mig viste Udfærd i Anledning af min Virken for hine offentlige Indretninger. Derimod tillader jeg mig at spørge: Mon ikke de Fleste i mit Sted, ifølge almindelig antagen Verdensflogskab vilde have trukket sig tilbage, naar de havde mærket, at deres usfortrødne, uegennyttige Virksomhed for det Offentliges Anliggender voldte dem bittere Krænkelser, betydelige Udgifter og et farligt Ansvar? Og hvad havde ikke Staten derved tabt! Jeg udholdt derimod Kampen i meer end **fem Aar**, uagtet jeg stod **ene** uden mindste Bistand, selv af dem, der havde bragt mig paa Kamppladsen, — uagtet mine Venner bestandigt plagede mig med ængstelige Forestillinger om de Farer, jeg udsatte mig for, ved at tale om Feil og Brøst ved Indretninger, der før ansaaes for et Non plus ultra af Fuldkommenhed og Hensigtsmæssighed, og yttre Meninger, som de Mægtige ingenlunde hylde, — uagtet hine mine Venners Forestillinger bleve end mere begrundede

derved, at Man gjennem det kongelige danske Cancellie ved Kjøbenhavns Magistrat lod mig affordre i en Studs „min bestemte og aldeles utvetydige Forklaring [!]“ i Anledning af Udtryk i mine Skrifter om oftmeldte Indretninger, der ei vare lempede efter Bedkommendes Røgebog, *) lige-

*) Jeg lystrede punctligt Ordre; men det var saa langt fra, at jeg forandrede, end mindre tilbagekaldte mine Ord, at jeg ydermere understøttede dem med nye og vægtige Grunde, som erfares af følgende Brev fra Overpræsidenten, Borgermester og Raad i Kjøbenhavn og mit Svar:

„Det kongelige danske Cancellie har under 15de dennes tilskrevet os saaledes:

„Generalrigscommissair Dr. medicinæ Neergaard har i et udgivet Skrift, betitlet: „... Anmærkninger til Indberetningen af den allernaadigst anordnede Commission til at undersøge det kongelige frederiksborgske Stutteri,“...“ hvori blandt Andet af Indberetningen af Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen anføres, at der, for at undgaae, at Hingsterne ikke blive bedømte med Partiskhed, eller efter eensidige Anskuelser, var draget Omhu for, at Stuttericommissairerne ei altid havde været de samme, men at disse Forretninger Lid efter anden ere blevne betroede til flere forskjellige Sagkyndige, Dag. 25 i en Note blandt Mere yttret Følgende:

„... Den Stuttericommissair, der ved Præmieuddeling mere tager Hensyn til Personen end til dennes Hest, tydeligt lægger et uvilligt Sindelag mod hiin for Dagen: scandaliserer baade sig selv og Forretningen, burde neppe tilstedes Adgang til et saa vigtigt offentligt Overv.“...“

som og derved, at Hs. Majestæt **tvende Gange** allernaadigst tilkjendegav min Bederpart for dens

Da Maaden, hvorpaa og Forbindelsen, hvori denne Sætning er fremsat, forenet med den Biomstændighed, at den er trykt med udmærket Skrift, synes at fremkalde Tvivl, om nogen af de bestiftede Stuttericommissairer efter Generalkrigscommissairens Formening virkelig maatte have gjort sig skyldig i saadan Fremgangsmaade, saa skulde Man efter Begjering af Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen tjenstligt anmode Kjøbenhavns Magistrat om det allersnarest fra Generalkrigscommissair Neergaard at indhente og hertil indsende hans bestemte og aldeles utvetydige Forklaring, om han veed at opgive Tilfælde, hvori nogen dansk Stuttericommissair skulde have gjort sig skyldig i saadan eller lignende utilborlig Adfærd, og naar og af hvem saadan da maatte være skeet." "

Bed at communicere Hr. Generalkrigscommissairen Forestaaede, skulde vi derhos anmode Dem om snarest mueligt hertil at indsende den af Cancelliet forlangte Erklæring."

Kjøbenhavns Raadstue, d. 19. October 1827.

Moltke.

Schäffer, Hammerich, Bentley, Mundt, Dahl, Münter.
Sahl."

Paa hvilket P. M. jeg Dagen efter svarede det kongl. danske Cancellie:

„Af en Skrivelse til mig fra Kjøbenhavns Magistrat, som jeg modtog den 20de denne Maaned om Aftenen, erfarer jeg, at det kongelige danske Cancellie har „„efter Begjering af Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen““ anmodet Magistraten om fra mig at indhente min „„bestemte og aldeles utvetydige Forklaring““ — i Anledning af de Ord, med hvilke Noten

Indberetninger — der vare mine **aldeles modstri-**
dende og maatte være det, fordi de vare byggede

Pag. 25 i mit nylig udfomne Skrift ender, „om jeg veed at opgive Tilfælde, hvor nogen danſk Stuttericommiſſair ſkulde have gjort ſig ſkyldig i ſaadan eller lignende utilbørlig Udfærd, og naar og af hvem ſaadan maatte være ſteet.“

Det er mig ligesaa let at give denne af mig for-
drede Forklaring „beſtemt og aldeles utvety-
digt“, ſom den maa være indlyſende for enhver af mit
Skrifts forſtandige og retſindige Læſere; thi der er alde-
les ingen Dunkelhed eller Tvetydighed i den udtagne
Sætnings Relation til det foregaaende.

I Skriftet anføres Pag. 24 med Directionens egne
Ord den foranſtaltning, ſom den forſiktrer at have ſøjet,
„for at undgaae, at Hingſterne ikke blive bedømte med
Partiſkhed, eller efter eenſidige Anſkueller“. I Noten til
diſſe Ord (Pag. 25.) erklærer jeg: At jeg er aldeles
enig med den ærede Direction, at Man bør drage
! Omsorg for, at de foreviſte Hingſter ikke bedømmes med
„Partiſkhed“. — Mine umiddelbart paafølgende
Ord: „Den Stuttericommiſſair — — — Hver“, ere
netop en Commentar over det af Directionen ſelv brugte
Udtryk „Partiſkhed“, hvilke (og derfor med ud-
mærket Skrift) ſkulde ſætte Directionens Henſigt, der
aaenbart er ſaare velmenende, i det rette Lyſ. Dette
ſynes Directionen ſelv at have ſkønnet; thi i det mig
efter dens Begiering tilſendte Brev ſiger den jo udtrykkel-
gen: At „Maaden, hvorpaa, og Forbindelſen, hvori
denne Sætning er fremsat, forenet med den Biomſtæn-
dighed, at den er trykt med udmærket Skrift, ſynes at
fremkalde Tvivl, om nogen af de beſtittede Stutteri-
commiſſairer efter Generalkrigscommiſſairens Formening

paa feilagtige Anskuelser, hvilket jeg paa det Evidente i ovennævnte mine Skrifter har oplyst — Sin

virkelig maatte have gjort sig skyldig i saadan Fremgangsmaade"". — Heri kan jeg efter Grammatik og Logik ingen anden Mening finde, end at Directionen selv er tilbøjelig til at tvivle om, at jeg har meent, at nogen af de beskikkede Stuttericommissairer virkeligen har gjort sig skyldig i hiin af mig karakteriserede Fremgangsmaade.

Efter en fund og sand Fortolknings Grundsætninger kan i de af Anmærkningen i mit Skrift (Pag. 25) udbragne Ord ikke lægges nogensomhelst anden Mening end den, jeg selv — som Directionen, ved at lade mig spørge om den, jo erkjender for disses paalidelige Fortolker — har angivet. Jeg har i mit Skrift ikke hentydet paa noget Tilfælde, hvori en Stuttericommissair maatte have gjort sig skyldig i utilbørlig Udfærd, end mindre gjort nogensomhelst directe Beskyldning, — og jeg føler overhovedet intet Kald til at være Angiver. Finder nogen Stuttericommissair — som jeg ikke kan formode — en skjult Braad i mine Ord, saa er Skylden ikke min.

Uden mindste Hensyn eller Henpegen paa nogetsomhelst Tilfælde tillader jeg mig den Bemærkning, at Directionen selv (Pag. 24) indrømmer Mueligheden af, at en Stuttericommissair kunde gjøre sig skyldig i Partiskhed ved Udførelsen af det ham betroede Hverv, dersom den ikke havde truffet Foranstaltning til „„at undgaae, at Hingsterne ikke bleve bedømte med Partiskhed.““ Thi hvad Man søger at „„undgaae““ (o: forebygge), holder Man jo for mueligt.

Jøvrigt betragter jeg dette Spørgsmaal, hvormed

allerhøieste Tilfredshed (offentligen kundgjort i Collegialtidenden Nr. 39 og 40 d. 7. Juli og Nr. 69, October 1827), — ja, uagtet min Bederpart frygteligen søgte at gjøre sin Paastand gjeldende, ved at kalde mit med de **uomstødeligste Kjendsgjerninger beviste sandfærdige** Udsagn om oftnævnte Indretninger: „**falsk**“ (?!), — og nedlægge denne haarde, ugrundede Bestyldning for **Kongens Throne** (!) o. s. v. — Jeg ikke alene udholdt i meer end fem Aar Kampen, vedblev at anstille Undersøggelser, yttre Meninger, gjøre Ansøyer og Forslag i Henseende til hine Indretningers Fremme, og oplyse, hvad der stred imod og standsede dette; men

den kongelige Direction for Stutterivæsenet og Veterinærskolen — gennem det kongelig danske Cancellie — har bæret mig, som et glædeligt Vidnesbyrd om, at ogsaa den af nidkær Interesse for et saare vigtigt Anliggende har fundet mit Skrift samme Opmærksomhed værdigt, som saa mange af Fædrelandets indsigtsfuldeste og ædleste Mænd have skienket det; thi jeg bærer ikke mindste Tvivl om, at den har gjort dette Skrift af Sandhedsfjærlighed og ingenlunde for at fortrædige Sandhedens frimodige og uegennyttige Talsmand.

Underdanig

J. B. Neergaard.

Til

Det kongelige danske Cancellie."

jeg fældede ogsaa omsider **aldeles** mine Vederparter med de stærkeste af alle Vaaben: **Sandhed** og **Ret**. — Det tillades mig atter at spørge: Spæres ikke, ved at undertrykke frimodig Sandhedskjærlighed, Vejen til Kundskab om Statens sande Tilstand? Uden denne famler Man jo dog i Henseende til de fleste offentlige Foretagender, — uagtet den bedste Willie — i Mørket. — Maa jeg endeligen spørge: Naar jeg med den reneeste Sag og de redeligste Hensigter, kæmpende for Statens Interesse, uheldigviis havde overseet een eller anden ubetydelig Form og derved paadraget mig en Injurieproces, mistet Æren, — hvor let kan ikke af Ord gjøres ærerørende Forbrydelser, naar Talsens Sammenhæng og Mening, som ogsaa let kan skee, mistydes, — mon min Vederpart da vel for Moralitetens Domstol havde kunnet forsvare ovennævnte sin Fremfærd imod mig?

Et Par Aar derefter ansøgte jeg om det vacante Stutmesterembede ved det frederiksborgske Stutteri, støttende min Ansøgning paa saadanne talende Beviser om Duelighed til Embedet, som neppe nogen af mine Medbeilere var i Stand til med Hensyn til dem selv, samt tilbød mig at ville theoretisk-practisk concurrere med Enhver, der ansøgte om dette

Embede. Jeg overrakte Ansøgningen — iffe til Stutteridirectionen — men allerunderdanigst til Kongen Selv. Hs. Majestæt behagede i naadigste tillidsfulde Udtryk at yttre, at jeg burde have Plads i Directionen o. s. v. Føje Tid efter blev en Mand, som nok aldrig havde seet en Hoppe at sole, mig foretrukken til Stutmesterembedet *). Jeg misundte ham imidler-

*) Det vilde maaskee ikke være aldeles uden Interesse for een eller anden Læser, ved denne Leilighed at vorde bekendt med en lille Tragikomedie, hvor Nemesis spiller Hovedrollen. Noget Tid, efterat jeg i Aaret 1842 havde besøgt det kongelige saakaldte Fuldblodstutteri, for at gjøre mig bekendt med dets daværende Forsatning, og udgivet mit Skrift om „Danmarks forqvælede Hestevæsen ic.“, henvendte jeg mig til en bekendt Stormand i Anledning af en Sag, for hvilken han baade skylde mig Tak og tillidsfuld Dpmærksomhed. Med en imponerende Impolitesse, som han aldrig før havde budet mig, faldt han mig hasimodigt i Ordet: „Jeg har læst Deres nylig udgivne Skrift om „Danmarks forqvælede Hestevæsen,““ og deraf har jeg nok — — —; jeg omtalte engang Dem og Deres Færd paa det Hæderligste til høifalig Kong Frederik VI; men Høifsamme ublod sig: „Hvi vil De interessere Dem for ham.“ Ved disse Ord tabte jeg Taalmodigheden, faldt ham i Talen og sagde: at jeg var overbevist om, at Kongen aldrig saaledes havde udtrykt sig om mig, uden at Noget forud paa en skammelig Maade have beløjet og bagvasket mig — — —; jeg havde desuden aldrig tryglet om Anbefaling, hverken hos Høje eller Lave, og jeg behøvede

tid ingenlunde denne Lykke; thi det var forresten en agtbar Mand, der vistnok siden, saavidt Alder og Om-

ingen Talsmand hos Kong Frederik VI, der ved flere Leilighed er, baade med Ord og i Gjerning, havde givet mig de umiskjendeligste Beviser paa sin tillidsfulde Naade (s. 1. D. Pag. 225 f., 271 f.). At han taalte, at jeg, vitteligt nok, blev tilfidesat og fortrængt af Mennesker, der stode langt under mig baade i Henseende til Kundskaber og Erfaringer, mueligen ogsaa — Redelighed, var han paa en Naade nødt til, for at befries for visse Stormænds daglige Overhæng, hvem det ei convenerede at komme i Embedsforhold til Mand med min bekjendte frimodige Charakter o. s. v. Noget blidere faldt han mig i Talen: „Nu skriver De vel en Bog om mig?“ Svortil jeg svarede: „Jeg føler ingen Røse efter at skrive Bøger i sliq Anledning, men havde Noget hørt vor Stuedialog, da vilde De mueligen have modtaget et Par Alvorsord fra mig i eet af vore Dagblade“, eller saa omtrent. Derpaa fjernede jeg mig fra Stormanden, der forglemte, at han ikke talede med en Undergiven, men med en fri, uafhængig Medborger, hvem han ved denne og andre Leiligheder skyldte Tak og ikke ufortjent Tilrettevisen og Overfusen. — Saasnart jeg var kommen hjem, skrev jeg et Brev til en anden bekjendt Stormand i Oldingsalder, der i mange Aar havde beklædt en høist vigtig Embeds-post i Danmark og besiddet Kong Frederik den VI's uindfrænkede, tillidsfulde, ja vistnok hjertelige Hengivenhed og Fortrolighed, og bad ham meddele mig „et skriftligt Bidsnesbyrd om Kong Frederik VI's sande Sindelag mod mig.“ Et Par Dage derefter modtog jeg nedenstaaende Brev, som her meddeles, mere for dens Skyld, som

stændigheder tillode det, har søgt at gjøre sig kjendt med Saget, og det frb. Stutteries ynkkelige Kalfatring

har anlediget det, end for min egen Skyld. Det viser tillige, hvad Embedsariistocratiets Cabaler formaae.

„Til Gjensvar paa Deres Høivelbaarenheds behagelige Skrivelse af 11te dennes, undlader jeg ikke at meddele, at, da De anmoder mig om at give Dem et skriftligt Bidnesbyrd om Høifalig Kong Frederik den 6tes „**saunde Sindelag**“ imod Dem, som De troer, at jeg bedst vil kunne gjøre, da jeg i saa mangfoldige Aar daglig var om den Høifalige Herres Person; — saa undlader jeg ikke at meddele, at Høifalig Kongen ofte og ved flere Leiligheder har yttret Sig til mig om Dem, og det med Roes over Deres Forhold, især som Videnskabsmand, og at De, efter Høifsammes Mening, var — — — i Veterinairvidensskaben, og var i Jnd = som Udlandet anerkjendt derfor.

Ja for en Deel Aar siden, erindrer jeg endnu nøje, at Høifalig Kongen var saa vel stemt for Dem, at Han havde i Sinde, at lade Dem tilbyde Stutmester = Embedet paa Frederiksborg [!!], men at dette ikke skete, var, fordi en høi Embedsmand fra raadebe det, endssjøndt han maatte erkjende, at De fra Kundskabernes Side var saare duelig dertil. [Hvem denne Embedsmand egentlig var, erfarede jeg ikke, da Brevskriveren døde ikke længe efter.]

Det forekommer mig ogsaa, at De i 1839 selv fortalte mig nogle Uger før Høifalig Kongens Død: at De havde havt en Audients hos den nu Høifalige, hvor Majestæten havde været meget naadig imod Dem, og tilkjendegivet Dem Sin Allerhøjeste Tilfredshed

bør ikke tilregnes ham. Siden bleve tre Herrer successive indlemmede i Stutteridirectionen, af hvilke Cfr. Collin var den Sidste. Skjøndt jeg vel vidste, at Stutteri- og Veterinairfaget var ham og hans foregaaende Virken aldeles fremmed, glædede det mig dog, ifølge min haabende Natur, at see en Mand i Directionens Midte, der var saa almeenagtet for hans personlige Charakteer, Arbeidsdygtighed og Tænksomhed. Men saa ophøjede Begreber, jeg end havde om Confentsraadens Evner og hans redelige Villie — uagtet hans Færd mod mig selv var og er mig endnu en uopløselig Gaade — at benytte disse til Statens og hans Medborgeres Fordeel, saa ansaae jeg det dog for umueligt, at han kunde udrette noget virkeligt Nyttigt og Gavnligt i et Fag, som han slet ikke kjendte til, naar

med Deres Vandél, baade som Videnskabsmand og Menneske.

Her har jeg nedskrevet, hvad jeg med Sandhed kan bevidne; og ønsker, at Deres Alderdom maa blive blidere, end hidtil og at — — — — —.

Kjøbenhavn, den 14de April 1842.

Høngivenst

—
— — —
—.

Høivelbaarne Hr. Generalkrigscommisfær Dr. Neergaard".

han uheldigviis blev assisteret af Mennesker uden for Directionen, der heller ikke vidste synderlig Bæst og savnede hans Evner i Almindelighed og mueligen ogsaa hans gode Billie. Jeg gif derfor strax hen til den nye Stutteridirecteur, tilbød mig at ville, saa ofte han ønskede det, vedblive at **meddele ham enhver Oplysning, der stod i min Magt,** for at fremme de vigtige Indretninger, der nu tildeels vare komne under hans Varetagt, **overlod det til ham selv ubetinget, at gjøre hvilket som helst Brug af mine Oplysninger, som han ønskede, men forpligtede mig til, i ethvert Tilfælde at indestaae for deres Nødvendighed og for Følgerne.** Vel indsaar jeg, at jeg derved uundgaaeligt atter vilde paadrage mig mange Ubehageligheder og i alt Fald et farligt Ansvar; men jeg har aldrig fundet nogen Møje for svær, nogen Fare for truende, naar jeg kun havde Haab om at gavne vort Hestevæsen og det hele Veterinairfag. Saameget vislere nærede jeg det Haab, at dette mit saa aldeles uegennyttige Tilbud med tillidsfuld Belvillie vilde vorde antaget, som Conferentsraaden i omtrent 10 Aar forud stedse havde **øgt Oplysninger** hos mig i det landøkonomiske og veterinairvidenskabelige Gebet, og altid fundet sig saare

tilfredsstillet. Han takkede mig for min „Opmærksomhed,“ og — derved blev det.

At Directionen behøvede en sagkyndig og redelig Consulent, har Tiden siden i fuldeste Maal viist, og jeg indsaae det allerede dengang; thi den savnede ikke alene de behørlige Kundskaber, men Majoriteten af Directionen var endog aldeles fremmed i Faget; hvilket dog ingenlunde kunde lægges den til Last, da de fleste Medlemmer neppe sad i Directionen paa Grund af deres formodede Kundskaber i Stutteri- og Veterinairfaget, men formedelst anden Embedsstilling, der medførte dette Directorium. Duffeligt var det vist med Hensyn til Indretningernes Fremme, om Directionen i Fremtiden faarede af uafhængige, selvstændige, **sagkyndige** Mænd, uden Hensyn til Embedsstilling, Byrd, Familieforbindelse, saakaldet „Indflydelse“ eller andet Sligt; thi Stutteridirectionen har jo, som enhver anden Autoritet, en positiv Magt, der maa respecteres, om end ikke et eneste Menneske i hele Landet forresten har mindste Respect for dens hippologiske Meninger og Idrætter. — Selv af Overstutmesteren, der i mange Aar havde været et vigtigt Led i Stutteriets Bestyrelse, erholdt hans Colleger neppe nogen synderlig Veiledning; thi han var som Medlem af Stutteridirectionen neppe paa

sin rette Hylde: Han viste sig bestandigt, siden Stutteriets sidste Omkalfatring, som en Mand, der med den ynkeligste Erkjendelse af det Feilagtige i hans foregaaende mangeaarige gamle Stutterisystem og en høist besynderlig, neppe betimelig Iver for det Nye, — som en Mand, der kun kunde bringes til Formodninger og Anelser i Henseende til Alt, hvad der angik Stutterivæsenet, og derfor bestandigt tvivlsom vakkede mellem begge Systemer, uden at blive enig med sig selv om det Rette, hvorpaa jeg kunde anføre mange sørgelige Beviser, f. Ex. i Aaret 1834 skal, efter Dverstutmesterens Ordre, en kostbar toaars Fole være brugt til Bedæfning, uagtet samme Dverstutmester 7 Aar i Forvejen erklærede, at det var for tidligt at bruge fireaarige Stutteriheste til Avl, „fordi de derved syntes at tabe Kræfter m. M.“ (cfr. Collegial-Tidenden 7de Juni 1827 Pag. 541—542). — Desuden var det, som jeg ved en anden Leilighed har oplyst, neppe passende, at Dverstutmesteren havde Sæde i Stutteridirectionen, da han qva Dverstutmester jo er Directionen underordnet, og altsaa baade maa give sig selv Ordre og controlere sig selv.

Da nu Directionen for Stutterivæsenet og Veterinairskolen selv var ubekjendt med de Fag,

hvori den skulde virke, saae den sig naturligviis nødsaget til at betjene sig af fremmede Instrumenter, for at see nogenlunde klart og rigtigt; men stundom har den nok seet Gjenstanden i et Fixerspeil, der, den ubevidst, har formindsket, forstørret, fordrejet og forvansket, hvad den deri skuede. Uanseligt vilde det have været, om tidnævnte Direction, der havde Hals og Haand, ikke alene over Stutterivæsenet, men over det hele Dyr lægefag i hele Danmark*) — thi Veterinairskolens Forstander er jo i adskillige Aar betragtet som en blot Notion, uden at have mindste practiske Indflydelse paa Landets Hestevæsen — nøse havde prøvet de Mænd, baade i intellectuel og moralsk Henseende, hvis Meninger den har troet at burde betjene sig af, og med noget mere Forsigtighed maalet og vejlet deres Forslag til betydelige Forandringer Indførelse og Udførelse ved Veterinairskolen og det frederiksborgske Stutteri, end skeet er; thi at Directionen, skjøndt vistnok besjælet af den bedste Villie med Hensyn til Indretning-

*) Ifølge nylig trufne Forandringer er Veterinairskolens Styrelse nu ene overdraget til Efr. Collin. Jeg mener, det maa være ligesaa vanskeligt for Conferentsraaden, uagtet hans erkjendte arbeidsvante Dygtighed, at bestyre og lede denne Indretning, som det vilde være for mig at styre og lede vort Finantsvæsen.

gernes Tary, ikke har været heldig i at fremme dette, bevise ogsaa de hyppige Klager i offentlige Blade, saavel over Veterinair-, som Stutteriindretningerne, og mange flere Beviser, der vilde lede til sorgelige Betragtninger, kunde jeg visse-
 ligen i denne Anledning føre. Stutteridirectionen bør desuden ikke forglemme, at den paa en Maade er Forvalter over een af Statens største Skatte og staaer til Regnskab for dens rigtige Anvendelse, — at vort Hestevæsen ikke er til for Stutteridirectionens Skyld, men at denne er til for vort Hestevæsens Skyld.

Harde Man i det lange Tidsrum, siden jeg først begyndte at virke for Danmarks Hesteavl, in specie for det frederiksborgske Stutteri, og reddede dette fra et Skibbrud, for snart igjen at gaae et andet imøde, — anvendt behørig Omhyggelighed, Sagkundskab og den halve Bekostning — som er brugt til Indkjøb af adskillige høist maadelige tildeels ubrugelige, ja for Hesteavlen høist skadelige saakaldte „Fuldblodheste,“ der med saa megen Brast ere indførte i Stutteriet, til at anskaffe færre, men udmærkede Fuldblodheste; havde Man fulgt mit ofte gjentagne Raad, at conservere, foruden den høidsødte Race, enkelte Individier af de bedste andre frederiksborgske Stutteriracer, f. Ex. af den sorte

Race, af Mohrenkopracen *), af Tumlerracen o. s. v., der i Fortiden vare berømte i hele Europa for deres Kraftfylde, skønne Form og Lød, og deels forbedret disse „ved sig selv“ (in andin) o: holdt Racerne fuldkomment rene, deels krydset dem med fortrinlige Fuldblodheste: da vilde det frederiksborgske Stutteri for længe siden have funnet opfyldelse dets Bestemmelse, ikke alene at levere gode Heste til den kongelige Stald, men ogsaa at bidrage til vore Landracers sande Forbedring og Forædling. Med Hensyn til den uheldige og, som det synes, principløse Maade, paa hvilken det frederiksborgske Stutteri, uden rigtig Plan, efter et Virvar af Ideer og Meninger, der hverken ere grundede paa Erfaring eller Studium, i næsten to Decennier er bestyret, havde det vistnok været ønskeligere, at det var gaaet aldeles ind, og at den betydelige Sum, som det

*) Denne Race, som under Frederik III i Aaret 1666 blev henlagt til det frederiksborgske Stutteri, var allerede paa den Tid saa berømt, at Gylbenløve modtog en tveaarig Hingst af den, som en kongelig Gave af betydeligt Værd. Og den sidste Rest af denne Race (8 Hingster) er for et Par Aar siden solgt til Frankrig for Spotpriis. Svarede denne Handel end til Finantsernes Interesse, saa stemmede den dog vissest ikke med vort Hestevæsen.

aarligen har kostet Staten, paa en fornuftig og hensigtsmæssig Maade var bleven anvendt til at indvirke forbedrende paa hele Landets Hesteavl, til at give Landmanden en Impuls til at opdrætte gode Heste, af hvilke Hs. Majestæts Stald kunde remonteres. Naar Landmanden først havde faaet Interesse og en rigtig practisk Tact for Hesteavlen, da vilde Danmarks Hesteracer snart være tiltagne baade i Godhed og Mængde; thi det gaaer med Hesteavl, som med Fabrikvæsen, jo mere dettes forarbejdede Varer søges, desto mere vinde de baade i Qualitet og Qvantitet.

Med største Beredvillighed erkjender jeg imidlertid, at der sidde Mænd i Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen, der have store Fortjenester af Fædrelandet i Almindelighed og vistnok ogsaa paa denne Post vilde have kunnet stifte Nytte, naar de havde havt sagkyndige Mænd ved Siden af sig.

For efter **mit Forslag** at drive det til det frederiksborgske Stutteri henlagte betydelige Jordareal (adskillige Tusinde Tdr. Land fri Hvdg. Tact s. Pag. 54) særskilt fra Stutterivæsenet, blev en Deel af Jorderne bortforpagtet, *) og

*) Herved har Statskassen allerede i de saa Aar, positivt og negativt, profiteret Tønder Guld.

Resten breven ved en Avlsforvalter, en vis Forpagter M., hvis Duelighed som practisk Avlsbestyrer ingenlunde bør drages i Tvivl. Derimod var det visseligen en saare uheldig Tanke, at Man ogsaa ansaae ham duelig som Hippolog og Stutterimand og sendte ham til England med en betydelig Sum, for at indkjøbe 6 kostbare Fuldblodheste, bestemte til at begrunde en Stamme, som i sin Tid skulde vorde et Centralpunct for de danske Provindsers Hesteavl. At Hensigten med denne Expedition var god, og at M. havde den bedste Billie til at udføre den, er jeg vis paa, men at dens Udfald var yderst uheldigt og gav et sørgeligt Barsel for Stutteriets Fremtidsstjebne, er ligesaa vist, skjøndt de hjembragte Heste strax efter deres Ankomst til Kjøbenhavn bleve i Berlings Avis og i „Dagen“ udrompetede som et Non plus ultra af Fuldkommenhed. Denne i et meget anstødeligt Magtsprog udtalte, aldeles ufortjente Roes opfordrede mig til som Landets ældste Veterinair, der var vant til at fremsætte Tanterne paa Papiret, at tale Statens Sag, at oplyse i samme Blade, at bemeldte Heste, med Hensyn til deres vigtige Bestemmelse, **ingenlunde** kunde tilfredsstille den Sagkyndiges Fordring, da Hopperne vare smaa, spinkle, svage, tildeels Styltægængere, der i det Højeste kunde bringes under Rubriken „Maade-

lige", og at selv Hingsten Rubini, der havde kostet en stor Sum, hvilken Man i hine Blade kaldte „en høist fortrinlig Hest, der endog langt overtraf det, Man kunde vente," havde **Meget** tilbage at ønske, især med Hensyn til Kryds, Forbeen, Hove, Fodskifte o. s. v. Jeg erklærede mig derhos villig til, endmere at oplyse og begrunde hine mine Meninger, naar Bedkommende vilde bringe det derhen, at **alle 6 Heste maatte udføres paa en aaben rummelig Blads og der vorde Gjenstand for offentlige Discussioner.** Jeg talede med Alvor og Kraft, uden Frygt for Menneffer, ene af Interesse for Landets Hesteavl, jeg vovede at træde op mod Mænd, hvis blotte Navn syntes i mange Aar at borge for, at Alt, hvad de foretog sig i hvilket som helst Fag, maatte være det eneste Rigtige, og jeg havde den Fyldestgjørelse, at alle upartiske Sagkyndige siden aldeles have deelt mine Anskuelser. Jeg beklagede derhos, at den anden af M. hidbragte Fuldblodhingst Tournament *), der blev stationeret i Noeskilde som

*) Denne i højeste Grad lydefulde Hingst stillede nylig i dens bedste Alder til offentlig Auction, og da ingen af de Tilstedeværende vilde gjøre Bud paa den, blev den M., for hvem den naturligviis havde *pretium affectionis*, tilslaaet for den opraabte Sum.

Landbefæler — havde den fatale røde Vød med Aftegning, der i Særdeleshed skader i et Stutteri, hvor Racerne classificeres efter Vøden. Desuden var ikke længe forud indkjøbt til Stutteriet en ikke mindre kostbar „Fuldblodhingst“ af samme Vød. Bitterligt er det, at den røde Vød i Almindelighed ned sætter Hestens Værdi betydeligt, ja — i den Grad, at den end kraftfuldeste og meest velbyggede Hest, naar den er rød, vrages og udskydes sædvanligen paa vore Markeder af Ublændingen. Og dengang var jo blot i det lille Sjælland 3 kostbare røde Fuldblodhingster, hvorfor Man havde Grund til at befrygte, at denne Vød der omfider vilde fortrænge alle andre. Hertil kommer, at den røde Vød stedsse er forenet med de fleste Aftegninger, saa at det ofte hænder, at eensfarvede røde Stamdyr yde et Afkom med store Aftegninger, f. Ex. Blis, hvide Been, hvide Hove, hvilke sidste altid udmærke sig ved en sprød Hornmasse, hvorved Fødderne have Anlæg til mange Skavanter, der undertiden gjøre Dyret aldeles ubrugbart til ethvert strengt Arbeide. — Ogsaa have hine og de mange andre Fuldblods-Carricaturer, der i de senere Aar ere hidbragte fra England, ikke alene umiddelbart havt en høist skadelig Indflydelse paa Landets Hesteavl, men ogsaa middelbart formedelst den Emballage af particulier engelsk Nationalitet, hvori de have været

emballerede, der slet ikke passer for vort Land. — At en vis Herre i Vælden forsøgte ved selsomme Midler i Anledning af disse Hestes private Mønstring, at „begeistre“ mig o: vække baade min Phantasie og min Villie til at renoncere paa mine Sandser og min Overbeviisning, er en Sandhed, der ogsaa syntes at hentyde til, at han ikke selv havde synderlig Tillid til de hjembragte Barers virkelige Værd. Jeg kunde ved denne Veilighed have ydmyget ham dybt; men jeg behandlede ham under fire Dine saa lempeligt, som Omstændighederne tillode det. Men er det siden paaskjønnet? — Var det vel ogsaa sandsynligt, at M., der er født og opdragen til simple, men hæderlige Bondesyssler, kunde, med Hensyn til sin foregaaende Stilling i Livet, være i Besiddelse af Kundskaber i Stutterivæsenet og det hippologiske Fag i Almindelighed, der udfordredes, for heldigen at udføre det ham anbetroede høist vigtige og vanskelige Hverv. Ved egen roesværdig Flid og Agtsomhed har han skaffet sig en vis praktisk Dygtighed i Landvæsenet, der omsider har sat ham i Stand til at svinge sig op til een af Sjællands duelige Forpagtere og med Hæder at drive større Landbrug. Men havde han i denne Stilling Tid og Veilighed til at gøre sig bekendt med Stutterivæsenet, det hippologiske Fag og i Særdeleshed

med den saakaldte „Fuldblodhest,“ der i højeste Grad contrasterer med den føre, brede, sluttede jydsk Hest, som i mange Aar havde været hans højeste Ideal af en complet Hest? Savnede han ikke desuden al forberedende Dannelselse, der udfrævedes for at indstudere sig i slike vanskelige theoretisk-practiske Fag? Erfaring, Indsigt og Sagkyndighed ere intet Menneske medfødt, men maae indsamles ved Flid, Tid og Øvelse; og disse Fag fordre sandelig mange Aars Studium og Routine. Hiint og denne savnede vistnok M., som hans Foresatte, der vare ligesom afberedede i det saakaldte Fuldblods-, Bæddeløbs- og Traineervæsen; derfor begik disse maastee det Misgreb, at overdrage ham et Hverv, som han med den redeligste Billie umueligen saae sig i Stand til at udføre til Sagkyndiges Tilfredshed. Jeg for min Part anseer den overnaturlige Embetsdygtighed, som nogle Mennesker absolut skulle være i Besiddelse af, for affecteret og som oftest grundet paa Blændværk, understøttet af lidt Snubed, Bram eller Pral. At M. paatog sig denne vanskelige Expedition, kan vel med Hensyn til hans Uvidenhed om hine Omstændigheder undskyldes. Hos de fleste Mennesker har nok ogsaa i slike Tilfælde Forfængelighed den høire, Fornuften kun den venstre Haand at disponere over. Desuden maatte nok ogsaa forudsættes en dygtig Portion Uykke, naar en jævn,

god, ærlig sjællandsk Forpagter, der i sin Ungdom, ja maaskee i sin største Leveperiode, havde savnet Dmgang med de saakaldte „dannede Mennesker,“ og slet ikke talede andet Tungemaal end sit Modersmaal, reiste til England og ved Tolf afskjøbte en raffineret, snu, sleben Lord, der brugte Klogt og Kunst, for at erholde den størst muelige Fordeel, kostbare, „Fuldblodheste,“ om hvis sande Bestaafenhed, saavel aandig som legemlig, han neppe kunde have noget klart Begreb, — desuden maatte nok ogsaa forudsættes en dygtig Portion Lykke, siger jeg, naar sliq Kjøber, uagtet al hans jævne Klogskab, ikke faldt i Sælgerens Snare *). Mon det ikke havde været hensigtsmæssigere, at overdrage hiint Jndkjøb af kostbare Stutteriheste til Dverstutmesteren eller Stutmesteren, deels fordi Man hos dem ubetinget burde forudsætte fornøden Sagkundskab, og deels

*) I hvilken Benauelse og Forlegenhed en god, jævn, forstandig Borger, der er ukjendt med Etiketten, let kan bringes, naar han skal indlade sig med fornemme Personer, der høre til Hoffet, beviser den holsteenske Forpagter, hvem Danmarks Frederik IV engang spurgte, hvor Meeget hans Køer aarligen indbragte ham. Forpagteren, der drog den største Fordeel af Dre- eller Studehandelen, og troede, at det stred imod Etiketten, at bruge Ordet „Dre“ eller „Stud“ i Samtale med Kongen, svarede i sin Besvarelse: „Deres Majestæt! jeg har fordetmeste kronede Hoveder [Häupter] i mit Hollænderi.“

fordi de ifølge deres Embedsstilling da siden maatte staae til Ansvar for, at ogsaa Afkommen af de indkjøbte Heste nogenlunde svarede til Forventningen, hvilket Ansvar ikke kunde paalægges Stutterimændene, naar Hestene indkjøbtes af Andre; thi hine og disse kunde da skyde Skylden paa hverandre, og Man havde saaledes jo Ingen at holde sig til. Dog, Dønsstaende er ifkun min individuelle Mening om M. med Hensyn til hans hippologiske Kundskaber. At han derimod er en dygtig practisk Landbruger, indrømmer jeg gjerne, ja — jeg forudsætter det endog som afgjort; thi han er jo som saadan hædret med sine Medborgeres tillidsfulde Agtelse, da han har faaet Sæde i een af Landets vigtigste Institutioner, hvor han har havt Veilighed til at vise sit sande Værd som Statsborger og Menneske. At han siden er hæderprydet af sin Konge baade med Kammerraadstitel og Ridderkors, beviser jo, at han med Ære har bestaaet sin Prøve. Aldrig har jeg misundt ham end det mindste Gran af den Hæder, der er ydet ham for at have udført den af mig først udtalte Idee, det af mig først gjorte Forslag om at anvende de til det frede. Stutteri henlagte meget betydelige Torder paa en for Staten meget meer indbringende Maade. Jeg er ham tværtimod oprigtig Tak skyldig, fordi han

ved denne Leilighed har beviist, at jeg ogsaa her havde Retten paa min Side.

Men Intet af Alt det, der i adskillige Aar er passeret mellem Cfr. Collin og mig, har forundret, for ei at sige frænfet, mig i den Grad, som den i det Hele høist besynderlige og aldeles uforklarlige Udfærd, han viste mig i Anledning af Dpretelsen af „Selskabet for Hesteavlens Fremme i Danmark.“ Jeg anede ikke, at Conferentsraaden var beskæftiget med at etablere et saadant Samfund, førend jeg læste dets Bekjendtgjørelse i Aviserne. Ufortøvet gif jeg til ham, for at blive underrettet om en Sag, der stod i nøjeste Forhold til min Væ; thi det var bekjendt, at Conferentsraaden tilforn steds havde henvendt sig til mig, for at faae Dplysninger om Danmarks Hesteavl, og at jeg ved disse ikke havde gjort mig uværdig til hans Tilid. Man maatte jo altsaa antage, at der vare andre særlige Grunde, hvorfor han nu vragede min Bistand i hiint Fag, hvori jeg havde viist, om jeg selv tør sige det, at der kunde stoles paa mine Kundskaber som paa min Redelighed, og at jeg ikke vaandede mig ved at opoffre egen Fordeel for det Almindeliges. Saa snart Conferentsraaden saae mig træde ind ad Døren, sagde han, inden jeg fik Tid til at fremsøre et eneste Ord, i en spøgende Tone: „De kommer vist idag,

for at give mig en Lektion!" „Maa jeg spørge, i hvilken Anledning?" var mit Svar. „Fordi," tilføiede han, „De har læst mit Navn blandt deres, der indbyde til at oprette et Selskab til Hesteavlens Fremme i Danmark." Derpaa svarede: „Jeg har Intet imod Selskabet eller dets Tendents i Almindelighed at erindre; men det forundrer mig sandelig (og vistnok Flere end mig), at Conferentsraaden med Hensyn til det Forhold, der omtrent i ti Aar har fundet Sted imellem os, under hvilket jeg paa den uegenlyttigste Maade, uden at ændse de mange Ubehageligheder, Forsølgelser og Farer, jeg derved udsatte mig for, har virket for Danmarks Hesteavl, givet den **Kraftigste Impuls** til det vigtige, men vanskelige fædrelandske Foretagende, som De selv nu er i Færd med at realisere, ja — i det Hele har virket saaledes, at jeg neppe i denne Henseende fortjener mine Medborgeres, mindst Deres Mistillid, — det forundrer mig, siger jeg, at Conferentsraaden nu holder mig for saa aldeles overflødig, at De ikke har værdiget mig et eneste Ord i Anledning af hiint Foretagende, skjøndt De dog i Almindelighed flere Gange ugentligt har talet med mig, og i andre Tilfælde forlangt Dplysninger af mig." Conferentsraaden replicerede: „Jeg troede, at Generalfrigscommissairen ikke yndede

Fuldbloedhesten og Hesteveddeløb." — „Aldrig," var mit Svar, „har jeg givet Dem mindste Anledning til sliq Formodning; jeg har i mine Skrifter tydeligen udtalt min Mening derom, og denne beviser netop, at jeg anseer baade hiin og dette som Midler, der kunne bidrage til Hesteavlens Fremme, naar de blive anvendte og ledede med tilbørlig Sagkundskab og Forsigtighed, lempede efter Landets Localitet. At De har læst disse mine Skrifter, veed jeg med Visshed, thi De har til mig selv yttret en saare fordeelig Mening om dem." I samme Djeblig meldtes en Embedsmand, der ønskede at tale med Conferentsraaden; Samtalen blev afbrudt, og jeg fjernede mig med den Overbeviisning: At Reellitetsystemet ikke altid er det rette Lyffens Compas. Næste Dag tilsendte jeg Conferentsraaden Concepten til et af mig i denne Anledning i offentlige Blade under mit Navn siden indrykket Avertisement med nedenstaaende Skrivelse *). Dagen derefter sendte jeg mit Bud til

*) „Ingen kjender saa grandt, som Deres Høivelbaarenhed, mit Forhold til det af os ofte omtalte fædrelandste Anliggende, Danmarks Hesteavl; Ingen veed bedre, end De, at jeg har fremvirket Liv og Aand i Danmarks Hestevæsen, og med betydelig Dpoffrelse kraftigen bidraget til dets Fremme. Paa Grund heraf og med Hensyn til den væsentlige Deeltagelse, som

Conferentsraaden, for at afhente hans Svar; Budet modtog af ham selv den Bæffed: „Alt Svaret var ikke færdigt, men kunde erholdes den følgende Morgen“, til hvilken Tid mit Bud ogsaa indfandt sig; men det kom tilbage med den Efterretning, at Conferentsraaden var ikke hjemme. Strax efter sendtes Concepten mig, indesluttet i en Convolut, uden nogen Skrivelse. Avertisementet blev af mig samme Dag indgivet til Indrykkelse i Statstidenden og „Dagen“. Har jeg nogensinde i mit Liv været Prophet, saa var det dengang, jeg der udtalede mig om Selskabets Virken og dets Følger, hvilket nu efter adskillige sundne Aar maa erkjendes for en ikke svigtet Spaadom. Flux fulgte paa begge Steder et Svar af en **Anonym**, som et almindeligt Nygte og selv den, som vidste og burde vide Bæffed, tillagde Cfr. Collin. Var dette Nygte grundet, saa beklager jeg, at han ikke har været heldig i Anledning af nogle der brugte Ubladelser. Men jeg er næsten overbevist om, at Man tog feil,

De har stienket og saa ufortrødent vedbliver at stienke dette saa vigtige Statsanliggende, holder jeg det for min Pligt at tilfende Dem Indlagte og at udbede mig, som sædvanligt, Deres Betænkning herom. Til denne Godhed beder jeg at føje den, at jeg imorgen maa lade det afhente.

Frederiksholm, d. 5. Marts 1832. Erbødig
Reergaard.“

og at det har været Conferentsraaden faare ufxært at erfare, at han skulde have givet Læsere, der miskjendte ham, Anledning til at mistænke ham for at have til Løn for min mangeaarige og ufortrødne Virken for Landhuusholdningssekskabet og Landets Hesteavl end mere villet fortrædige mig.

Ingen — end ikke jeg selv — kunde fatte, hvorfor Collin ikke vilde have mig ind i et Selskab, hvor han vidste, jeg kunde stifte Nytte, og hvor der behøvedes Mænd med Kundskaber og Erfaringer i Faget, som jeg forud ved saa mange Leiligheder og paa saa mange Maader havde beviist at være i Besiddelse af. Ikke kunde og ikke vilde jeg troe, at det var, fordi han tillige vidste, at jeg, besjælet af den dybeste Overbeviisning om Sandheden og Rigtigheden af de Principer, som jeg saa ofte havde udtalt og understøttet med uomstødelige Kjendsgjerninger, — paa ingen Maade vilde beqvemme mig til at bøje og snoe mig ind i Andres daarlige Ledetraad og med Læberne erkjende, hvad Forstanden fornegtede. Ikke kunde eller vilde jeg troe, at det var, fordi Man ventede af mig at møde Oppositioner, grundede paa mange Aars omhyggelig Grandforskning og Erfaring, som Selskabets Repræsentanter ei formaaede at modvirke, end mindre at fuldkaste. — Saae jeg maaskee ikke dybt nok ind i

Bedkommendes Planer, for enten at kunne lempe mig efter dem, eller faae dem til, lidt efter lidt at lempe sig efter mig? Men hellere har jeg altid holdt mig borte fra de Regioner, hvor Dvertalelse eller Magtsprog træde i Stedet for Grunde, — hellere har jeg altid bevaret min Selvstændighed og foretrukket en mindre ændset Tilværelse, end ønsket mig Stillinger i Staten, hvortil kun Gunst kunde ophøje mig, hvori kun Smiger og Billieløshed kunde opretholde mig. Aldrig har min Tunge svigtet min Dverbeviisning, og aldrig skal den det. Jeg var og er endnu urokelig i mine Grundfætninger med Hensyn til Danmarks Hesteavl, — jeg veg og viger endnu ikke et eneste Skridt tilbage, fordi jeg ikke er gaaet et eneste Skridt fremad uden modent Dverlæg, og fordi **Erfoaring** siden i de forløbne næsten to Decennier har beviist, at de vare **uomstødeligen fande og rigtige**. Alt det Meget, jeg har skrevet om Danmarks Hestevæsen, var min oprigtigste Mening, min fuldeste Dverbeviisning, og mange Aars senere Erfoaring har viist, at jeg havde den **fuld-komneste Ret**. Men min Løn hos dem, der burde have paastjønnet min Færd, har været Krænkelser og Forfølgelse. Dog har jeg ogsaa hos adskillige af Landets ædleste og sagfyndigste Mænd for disse mine

Bestræbelser høstet et hæderligt Bifald. Ja, jeg har endog den Fyldestgjørelse, at Man selv i **England** i de senere Aar har yttret hippologiske Principer og Anskuelser, der — skjøndt stridende mod de Beddelystnes Interesse *) — aldeles stemme overens med mine.

Skulde end nogle af mine hippologiske Skrifter blot betragtes som et Sædeforn, der maaskee endnu har Tid til at ligge i Jorden, inden det spirer, udvikler sig frodigen i sin Styrke og bærer veldædig Frugt, — saa er det mig dog en kjærere Tanke, at have plantet et Træ, der først gavner en kommende Slægt, end at have opelsket en pralende Blomst, der fryder kun eet Døgn og derpaa visner. Og jeg trøster mig med, at de Sandheder, som jeg med rene Hænder har udsaaet, visstelig ikke ville forgaae, fordi Sædemanden forgaaer, men at Udsæden vil ligge uforgængeligt og uforfrænket bevaret, indtil den rette Time kommer, og at den da vil spire, og Høsten paafølge, om end Sædemanden skulde være hensmuldret.

Et hippologisk Selskab fremstod med Cfr. Collin i Spidsen, der opfordrede og gjorde Forslag

*) Neueste Stimmen aus England über den jetzigen Zustand der Zucht edler Pferde daselbst, übersetzt mit Anmerk. von Graf R. v. Belthheim und C. v. Hochstetter, königl. preuß. Stallmeister. Berlin 1837.

til at yde Bidrag til Indførelse af Fuldblodheste, Hesteveddeløb, Hesteauktioner, Hesteskue, Hestelotteri, Hestestamtavler, Traineeran= stalter o. s. v. Sandelig meget for meget paa een Gang; det Meste døde ogsaa i Fødselen, det Dyrige voldte megen Skade og Fortræd, og hele Selskabet sov omsider hen af sig selv, uden at opløses, hvortil Marsagen nok fornemmelig maatte søges i Mangel paa et rigtigt besjælende Princip, en rigtig befrugtende Aand, kort — i Mangel paa Dygtighed og Erfarenhed hos de Mænd, der skulde lede og styre dets Gang. Imidlertid gav dette Selskab Anledning til meget Kævlери, mange Debatter om vort Hestevæsen. Striden førtes længe med Heflighed, men desværre af de Fleste aldeles uden Kundskab eller Kjendskab til Gjenstanden, hvorom der discuteredes. De nyhedsrusende nybakte Hippologer opstillede Paradoxer ved Hjælp af Paradoxer, fulde af Subtiliteter og Sophismer, og forsøgte derved at opføre en Bygning, der styrtede sammen af sig selv, endog før Stilladsen var tagen bort. Man betragtede vort hele Hestevæsen blot som en Modesag*); Nogle holdt

*) Ligefom Skræbderne i Paris og London ene ere i Besiddelse af Herredømmet over hele den cultiverede Verdens Mode med Hensyn til Pynt og Klædebragt, men ved deres contrasterende Systemer holde den i et Slags Ligevægt og inden Sømmeligheds Grændser, — saaledes var

meeft af den føre, stærke Arbeidshest, Andre af Luxushesten, atter Andre af Beddeløbshesten; og uden al Barmhjertighed vare visse Herrer, som formedelst ydre tilfældige Omstændigheder havde faaet Magten i Hænde, nær ved at fatte det Princip, at al grundig Kundskab og solid Erfaring i det hippologiske Fag burde takke af og rømme Landet tilligemed vore bedste nationale Hesteracer; ja hiin og denne ansaaes hartad som Brøde, det vil sige hos dem, der vare aldeles uvidende i Faget, og hvis Fordele de stode i Bejen. Disse med Hensyn til vort ulykkelige Hestevæsen altformaaede Herrer syntes næsten at være i Besiddelse af Thors forfærdelige Hammer, for hvilken Jetter og Trolde gittrede; Mænd, der hørte til Faget, havde studeret det og burde have havt Stemme, gave ikke et Kny fra sig; om det var af Devotion eller Persvasion, maa vor Herre vide. Dog havde lykkeligviis hiin Hammer samme Feil som Thors, — Skaflet

det ogsaa at ønske sans comparaison, at visse Herrer i Danmark, hvem der i de senere Aar har været indrømmet al Modeindflydelse paa vort Hestevæsen, dog omsider maatte finde en Modkraft i en indsigtsfuld Veterinair-Autoritet, der kunde indskrænke, om ei aldeles hemme denne deres ulykkelige Modesyge og afhjælpe den megen Daarskab og Banvid, som samme hidtil har affledkommet.

var for kort og naaede ikke Alle. Kort, Menneſker af blot Navneværdi, der manglede al indre Gehalt med Hensyn til det hippologiske Fag, fik en ulykkelig Indflydelse paa Danmarks Hestevæsen, og Døgnhippologer, der i et Nu voxede op som Paddehatte *), med en Kulsviertro, der hverken ændfede Fornuft eller Erfaring, forvirrede Hovederne paa den ulyksalige Stutteridirection, saa at denne tilfiodt hverken vidste ud eller ind i, hvad den skulde gjøre eller lade med Hensyn til Danmarks Hestevæsen. Hvad der især gjorde det saa vanskeligt, for ei at sige umueligt, for Directionen, der selv manglede Indsigt i det hippologiske Fag, at virke efter et Slags Princip, idetmindste efter Grundsætninger, der kunde gives en rigtig practisk Anvendelighed, var, at to Partier stode lige overfor hinanden og kæmpede paa Liv og Død efter det mahomedanske principium exclusi medii, det ene for Fuldblodracen, det andet for Nationalracen, uden at ville paa nogen Maade hylde det meer christelige Mediationsprincip, uden at ville bringe det til klar Bevidsthed, at begge Racer have Fuld-

*) „Som Paddehatte de og hastig voxte op,
Nu børste Støvler, Sto, nu staae paa Grens Top.“
Holberg.

kommenheder og Lyder, og at altsaa begge Partier havde baade Ret og Uret, fordi ingen af Racerne kan ansees for Mønsterbilled, men begge kun betingelsesviis have deres større eller mindre Værd. Ulykkeligviis slog Stutteridirectionen sig desuden til det enddog svageste Parti, der betragtede og behandlede det hippologiske Fag en gros, baade med Hensyn til Theorie og Praxis, paa den naiveste Overfladistheds Niveau, — der ansaae Ordet „Hippolog“ blot som et Firma eller Stiford, ved hvilket det troede at erholde fornøden Anseelse og Autoritet i Faget*). Jeg søgte stedse at moderere begge Partiers Fordomme for eller imod „Fuldblodet“ og at give deres Meninger eller Domme større Gylbigheid, ved at gjøre dem betingede. Jeg erkjendte, og jeg erkjender endnu, at den engelske Fuldblodhest med Nytte vilde kunne anvendes til flere af vore Hesteracers Forbedring og Forædling, dog — vel at mærke — ikkun, naar den til dette Bjemed valgtes og anvendtes med Skjønssomhed og Omhu, o: naar ikke blot toges Hensyn

*) Den frygtelige Røverhøvding Calabreser troede i Aaret 1812 at skaffe sig „Autoritet“ og Myndighed ved at kalde sig: Keiser over Bjergene, Konge i Skovene, de Consciberedes Beskytter og Boldgiftsmand paa Rejen fra Florents til Neapel; men denne imaginaire „Autoritet“ svigtede ham omsider.

til dens hurtige Løb, men tillige nøje paafaaes, at dens Bygning var veldannet, stærk og lydefri, dens Bevægelse regelmæssig, kraftfuld og udholdende, kort — at baade dens aandige og physiske Bestaaffenhed svarede til de forskjellige Brug, der fordres af Hesten i Almindelighed, — fremdeles, at den passede til de Racer, med hvilke den skulde parres, og at Afkommen, med Hensyn til dens ejendommelige Raceegenskaber, blev hensigtsmæssigt opdrættet o. s. v. Men jeg paastod derhos, og jeg paastaar endnu, at vi ingenlunde burde forglemme (som Tilfældet desværre har været) at skjenke vore egne Nationalracer tilbørlig Opmærksomhed, forbedre de bedste ved sig selv (in andin), og holde nogle af de fortrinligste ublandede o. s. v. Jeg erkjendte, og jeg erkjender endnu, at Hestevæddeløb, foretaget paa en hensigtsmæssig Maade, ordnet og udført med Forstand og stadigt Hensyn til Landets Localitet, kort — i det Hele indrettet og styret saaledes, at det virkeligen blev en sand og fuldkommen Kraftmaaler, til at undersøge Hestens Energie og Udholdenhed, ogsaa kunde have en gavnlig Indflydelse paa Landets Hesteavl, i det derved tillige vakttes Interesse for vort Hestevæsen hos mangen een af Beddeløbstilskuerne, som før ikke ændsebe det. Men jeg paastod, og jeg paastaar endnu, at det derimod vilde have

en uberegnelig skadelig Indflydelse paa Landets Hesteavl, naar Man tillod stivhalsede, finbenede, spattede, eng- og plathovede, krøble Styltegængere, Udskuddet af den engelske Fuldblodsrace, — eller grove, gemene, ildebyggede, lydefulde Kræfter af vor Landrace (som Tilfældet har været) Afgang til Beddeløbsbanerne, og siden brugte hine og disse til Avl, fordi de paa en kort Distance vare løbne af med Prisen. Det hurtige Løb paa en kort Beistrækning beroer ikke saa meget paa Dyrets sande Styrke og Livskraft, som paa de enkelte Knoflers forskjellige Længde, — deres Forbindelse med hinanden i Ledmodene under meer eller mindre rette, stumpe eller spidse Vinkler, — de vilkaarlige Musflers forskjellige Insertionsvinkler paa Knoflerne, som de sætte i Bevægelse efter Bægtstangens Love, saa at en ubetydelig Forskjellighed hos to Heste i Henseende til enkelte Deles geometriske Forhold til hinanden ofte kan anledige betydelig Forskjel med Hensyn til deres Bevægelses Hurtighed, og at en Hest saaledes paa en kort Distance kan vise Hurtighed uden Udholdenhed, og at, modsat, en Hest med liden Hurtighed kan være meget udholdende. En hurtig og udholdende Bevægelse fordrer hos Hesten ei alene en fordeelig Mechanisme i dens Knoffel- og Muskelbygning, formedelst hvilken Bevægelsen erholder et betyde-

ligt Omfang, og ethvert enkelt Galopspring indtager et stort Rum, men tillige en høi Grad af Livskraft i dens Muskel- og Nervesystem, der hurtigen gjentaget og længe udholdende kan sætte Ledemodene i Bevægelse; men denne kan ikke prøves i et kort Løb o. s. v. — Derimod anfaae jeg, og jeg anseer endnu „Trainering“ for høist skadelig for Hestens fremtidige Udvikling og Brugbarhed, naar Dyret under denne Cuur skal i et Tidsrum af flere Uger laxere, aarelades, svæde, og desuden paa forskjellige Maader udsættes for en overdreven Barmegrad, samt anstreges over sine Evner, hvorved det i høi Grad svækkes istedetfor at kraftiggjøres. Og Directionen for Stutterivæsenet og Veterinairskolen har paa det Evidenteste stadfæstet ved Forsøg paa to af Stutteriets kostbare „Fuldblodheste“ hiin min Paastands Rigtighed. „Fuldblodhingsten“ Skjold, som først blev traineret, viste sig paa Banen efter denne Forberedelse i den allerynkverdige Forfatning, skjøndt dens Medbeilere viste den paafaldende opmærksomt Galanterie under Løbet. Naret efter havde „Fuldblodhoppen“ Alvilde (salden efter Logik), der skulde gjøre sit Provestykke paa Slagelse Bane efter Traineringen, samme Skjebne. Nei, siffrere vilde Man komme Naturen til Hjælp, befordre Organismens Udvikling, forøge

hele Legemet (i Særbeleshed Muffel- og Nervesyste-
 met) Kraftfylde og Udholdenhed, ved at yde Hesten fra
 en tidlig Alder af rundelig, intensiv, kraftig-nærende
 Føde, slundom styrke — istedetfor at svække ved Laxere-
 midler — Fordøjelsesorganerne, paa hvis normale
 Tilstand alle de øvrige Organers Kraft og Virksom-
 hed beroe, saa at hine hurtigen og let kunne forandre
 de i Legemet optagne Næringsstoffer til dyrisk Materie, —
 ved Forstandighed og god Medfart, ikke ved Pidsk og
 Spore *), vænne Hesten allerede fra **Følsalderen** til
 en i Forhold til dens Evner passende Grad af
 legemlig Anstrengelse; herved vilde tillige Uddunstningen
 lattes, Mandedrættet worde friere, og altfor stærk Fedt-
 ansamling i Legemet, der gjør Hesten uskikket til mangt
 et Brug, forebygges. Alle hine Elirixer burde und-
 gaaes, indtil Nødvendigheden i Sygdomstilfælde byder
 dem. Man maa overalt vogte sig for at forverle den
 svækkede Hests forøgede Incitabilitet med virkelig ud-
 holdende Kraftfylde. Den svage, incitable, trainede
 Hest, der maa purgere, bruge Svedecuur, o. s. v. løber

*) Jeg har læst et Sted, at, da en Grønlander, som i
 Frederik IV's Tid var bragt til Kjøbenhavn, blev indført
 paa Ridebanen og der saae en Berider at tumle
 en Hest saa længe, indtil den stod i fuldt Skum, sagde
 han: „Den Nar vil have Væstet til at flyve, endskjøndt
 han seer, det ingen Vinger har.“

mueligen paa en kort Distance den robuste, kraftfulde, fornuftigt opdrættede Hest forbi; men i et længere Løb taber hiin baade Kyst og Cyne til at løbe omkap med denne. Dette og meget Mere oplyste og beviste jeg til vor Hesteavls Fremme.

Jeg misfjender imidlertid ingenlunde hiint Selskabs gode Hensigt; men jeg beklager, at den er aldeles forfeilet, hvilket jeg allerede ved Selskabets Oprettelse forudsaae og forudsaagde i offentlige Blade absolut maatte blive Tilfældet. — Jeg beklager, at de 58,200 Rbd., siger otte og halvtredstindstyve Tusinde to Hundrede Rigsbankdaler, som efter Formaaendes ulykkelige indflydelsesfulde Anbefaling ved allernaadigst Resolution af 25. Februar 1837 bleve bevilgede i sex Aar (siden prolongerede) til Beddeløbs Indførelse i nogle af de danske Provindser, ere ligesaa ilde anvendte, som de mange meget større Summer, der baade før og siden ere forødt paa det kongelige „Fuldblodstutteri“ og til Indkjøb af usle saakaldte „Fuldblodheste,“ der have havt en sørgelig Indflydelse paa Landets Hesteavl. Jeg beklager endelig, at Landets dygtigste Mænd, fremmede i det hippologiske Fag, have maattet holde Kyst for Menneffer, der ei vare værd at pudse det for dem i Ordets bogstavelige Betydning.

For omfider at afhjælpe den forkeerte, uværdige og høist skadelige Retning, som Skriveradset, især ved misbrugt Anonymitet, længe havde taget i Anledning af vort Hestevæsen, — for at bidrage til at forebygge, at dette høist vigtige Statsanliggende aldeles skulde opoffres for et fremgjøglet tomt Skin af Kyndighed og Erfaring, — for at see et hurtigt, for Staten gavnligt Resultat af sliq Kamp, paa hvis Ubedragelighed Man kunde stole, — for at nøde Parterne til, uden Allotria at holde sig ene til Sagen, ikke trætte Publicums Opmærksomhed og derved svække dets Interesse for et saa vigtigt Gemne, eller spille Tiden med at dvæle længe ved et vidtløftigt, intetsigende Skriverseri, tilbød jeg mig i et lidet Skrift *) at ville stille mig ene — aldeles isoleret fra noget som helst Parti, hvortil jeg i Nødsfald kunde støtte mig — til ærlig Kamp paa aaben Mark mod det hele anonyme Complot, ligesom og mod enhver Anden, der af redelige Hensigter følte Kald til, i denne Anledning at yttre Tanke, for at forsvare mine Meninger og Anskuelser i Henseende til Danmarks Hesteavl, grundede paa virkelige Kjendsgjerninger, mod hvilke

*) „Videnskabelig Opfordring, anlediget af Nøgles vrange og eensidige Anskuelser og Yttringer angaaende Danmarks Hesteavl o. s. v. 1833.“

Sophismer, Ordbram og Egenfind Intet formaade. Jeg foreslog, at Debatterne skulde holdes i Overværelse af Deciforer, som nedskreve og paaskjendte det Debatterede, samt at de skulde være **offentlige**, for at Enhver, som følte Kald dertil, kunde faae Leilighed, paa en bescheiden og forstandig Maade at yttre sin Mening i Anledning af de omhandlede Gjenstande. Jeg oplyste, at denne Maade at afgjøre Sagen paa — hvortil Tillabelsen af det kongelige danske Cancellie efter foregaaende Ansøgning neppe kunde omtvivles — vilde snart sætte sandhedsfjærlige, ægte Patrioter, der ei havde fornøden Sagkundskab, i Stand, til selv at domme om Sagen, til at adfille konstlet Anvendelse af megen opskruet Snak og eensidig Empirie fra virkelig Kundskab og grundig, prøvet Erfaring, — affecteret Patriotisme og lav Egoisme fra sandt Fædrelandsfind, — og saaledes forebygge, at et høist vigtigt Statsanliggende overlodes til Mennesker, hvis Ordførere, uden at nævne sig, udbredte i Mørket ved deres vrangte Forestillinger og Domme **Bildfarelse**, og voldte megen **Skade** og **Fortrøed**. — Men desværre! Ingen optog Stridsbanden. Paa denne Maade vilde dette høist vigtige fædrelandske Anliggende vistnok være blevet almindeligen og alsidigen drøftet og prøvet, — de kostbare gamle frdb. Stutteriracer vilde muel-

ligen have undgaaet en total Udelæggelse, og Staten en Udgift af adskillige Tdr. Guld, der ere anvendte til Hesteavlens Ruin; thi slig aandelig Kamp maa absolut føre til det Rette og Sande, naar høymodig Bildfarelse nødes til at træde aabenlyst frem og prøve sin Styrke. — Alle striftlige Discussioner og al Birken for Danmarks Hesteavl ophorte nu en Tidlang fra min Side; thi jeg fandt det under min Bærdighed at fegte længer mod Skyggebilleder, svulstige, vildledende Phraser og at fortsætte en Kamp, der, paa den Maade, den førtes, om den end fortsattes i 100 Aar, aldrig vilde bringe Staten noget sikkert Resultat.

Efterat have en rum Tid tvunget mig, saavel af Agtelse for Manden Collin, som for hans Fortjenester i Almindelighed som Statsborger, brød jeg omsider overtvært, tilskrev ham nedenstaaende Brev og vedføjede det et Manuskript (i forseglet Couvert), i hvilket de væsentligste Facta, betræffende vort mangeaarige gjensidige Forhold, i Korthed berørtes *).

*) „Deres Høivelbaarenhed har gjennem en Række af Aar kjendt mig som en Mand, hvis Stræben det stedse har været, at udvide sine Kundskaber og ved disses Anvendelse at gavne Fædrelandet, — som en Mand, der har fristet megen uforfærdet Modgang, men hvis uforfærdede Sandhedskjærlighed ei smigrer Menneſtegunst eller kues af Menneſtefrygt.

Jeg troer mig, og viſſelig ikke uden Feje, særdeles forurettet. De Kjendſgjerninger, paa hvilke denne min

Efter omtrent 5 Timers Forløb blev Manuskriptet mig tilbagefendt, ledsaget af nedenstaaende Skrivelse *). Men

Overbevisning grunder sig, indeholdes tildeels i medfølgende Manuskript, som jeg tager mig den Frihed at sende Dem, inden det trykkes, anbefalende det til Deres opmærksomme Gjennemlæsning. Min uindstrænkede Tillid til Herr Conferentsraadens Delicatesse gjør det oversflødigt, at bede Dem om, ei at meddele Nogensomhelst, hvo det end maatte være, dette Manuskript, hvis Indhold, hidtil enhver Anden uvedkommende, ikkun bør være Dem og mig bekjendt. Deres Betænkning om det, beder jeg, maatte behageligt tilstilles mig inden 8 Dage fra Dato, afleveret i den valgte Boghandling. Tonen i Manuskriptet vidner om, at reen Sandhedskjærlighed ogsaa denesinde ene har styret min Pen; ligesom dets private Meddelelse maa forviise Dem om, hvor vigtigt det er mig, ved denne Leilighed at bestrykes i den Agtelse, som jeg i saa mange Aar har næret for Dem.

Frederiksholm, d. 3. December 1832. Erhbødigst

Neergaard.

E. Sk. Det er mig en Fyldestgjørelse at erfare, at Resultatet af den i Anledning af det frederiksborgske Stutteri m. M. sidst nedsatte Commissions Undersøgelser [ledeede af Efr. Collin] **fuldkomment** har stadfæstet alle mine offentlige Oplysninger derom. Men — det er ikke den første Gang, at jeg har været Sandfiker.“

*) „Saa snart jeg, efterat have aabnet den mig tilsendte Pakke, som jeg forefandt Kl. 5 i Eftermiddags, og seet Titelen paa det deri indlagte, Landhuusholdningssekskabet og mig angaaende Manuskript, indpakkede jeg det øjeblikligt, og sender Deres Høivelbaarenhed det aldeles ulæst, under Forsegling tilbage. Hvorfor jeg ikke kan inklade mig i at læse det, skal jeg mundtligten forklare. Med særdeles Agtelse
Collin“.

Conferentsraaden har aldrig siden givet mig nogen fyldestgjørende „Forklaring“, endstjøndt jeg i denne Anledning efter venstabelig Opfordring af en Hædersmand, som vi begge agte høit, har nærmet mig ham og med et rebeligt Sind blot forlangt skyldige Oplysninger og streng Retfærdighed. Jeg lod derpaa Manuscriptet — mindre for min egen, end for Sagens Skyld — trykkes, hvori jeg med anstændig Frimodighed har omtalt og drøftet hiint mellem Efr. Collin og mig foregaaende gjensidige Forhold.

Comisk=tragisk er det visseelig, at, efterat hiint „Selskab for Hesteavlens Fremme“ i Forbindelse med Directionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen i omtrent **1½ Decennium** ikke havde kunnet udrette Noget med deres mange „Fuldblodheste,“ som i dyre Domme vare hentede fra Udlandet, anbefalede Stutteridirectionen, der bestod af de **samme Mænd**, som faa Aar i Forvejen med faa megen Barme og Bestemthed paastode, at Hesteavlens Forbedring og Forædling kun kunde opnaaes med „Fuldblod“, at bruge „**Salvblod**“ til dette Dje-med; hvilket havde til Følge, at fem Halvblodhingster bleve indkjøbte i Holsteen (!!) af en Hestehandler og stationerede paa forskjellige Steder i Jylland. Tragisk er det visseelig, at Directionen for

Stutterivæsenet og Veterinairfskolen i Forbindelse med „Selskabet for Hesteavlens Fremme i de danske Provinser,“ ikke har kunnet med deres mange kostbare Fuldblodheste i et Tidsrum af omtrent **1½ Decennium** producere i Sjælland (in specie i det luxuriøse kongl. Fuldblodstutteri), Fyen og Jylland **een eneste Salvblodhingst**, end sige flere, som kunde bruges til den nu paatænkte, atter forandrede Forbedring og Forædling af Landets Hesteracer, men maatte lade dem opkjøbe i Holsteen af en Hestehandler; thi med dette Blandingstøi, der neppe var frit for „Marssblod“, havde Jyderne jo risikeret at faae deres bedste Racer forqvælede, ja i Bund og Grund ruinerede, naar de ikke i Tide havde forviist alle fem Hingster fra deres Land. Hvor hurtigt grove Arvefeil kunne overføres i de bedste Racer, og Uartning paafølge, ved at indføre i disse fremmed, ubekjendt eller upassende Blod, derpaa er det gl. frb. Stutteri et sørgeligt Beviis. Og Indretningen stod dog under en kyndig, erfaren Stutmester, men som desværre var overlæstet med saa mange andre heterogene Forretninger uden for hans egentlige Fag, at han maatte, som Talen lød, „stjæle Tiden til at tænke paa Stutteriet.“ Jeg har som Yngling kjendt dette, dengang berømte Stutteri, da nysnævnte Stutmester — der

var sin gamle agtværdige Fader abjungeret — ydede dets vidtløftige Bestyrelse al sin Tid, da Racerne endnu bevarede i deres Reenhed og Ægthed, førend det ulykkelige Krydsnings-system formedelst Ks ulykkelige Indflydelse blev indført i Stutteriet (s. 1. D. Pag. 98. 99.); dengang vare alle Individier af ethvert Stod ligesom støbte i een Form o: hverandre saa aldeles lige i Henseende til udvortes Dannelse, Lød og ønskede Fuldkommenheder, at de vanskeligen kunde adskilles. Hvorvidt Stutmesteren i denne Henseende senere med Rette kan befyldes for en urigtig Bestyrelse af Stutteriet, er dog nok et Spørgsmaal; thi vare Principerne, hvorefter han styrede det, urigtige, saa maatte ogsaa absolut følge ugunstige Resultater, og vare hine ham forestrevne af hans Foresatte, saa var han jo angerløs. — Tragisk er det visseelig, at det kongl. „Fuldblodstutteri,“ som skal træde i Stedet for de engang saa berømte gamle frb. Stutteriracer*), der for Størstedelen ere exilerede til vore Naboer, tragisk er

*) Skjøndt disse Racer vel oprindeligen nedstammede fra andre Lande, saa havde de dog omsider formedelst mange Aars Indvirkning af forandret Klima, Røgt og Pleje, hensigtsmæssig, fornuftig Parring o. s. v. antaget hos os et saa constant Præg, at de med Rette kunde kaldes „Nationalracer.“

det, siger jeg, at dette saakaldte Fuldblodstutteri, der har kostet Landet store, store Summer, ikke endnu har formaaet, efter omtrent **1½ Decenniums Eksistents** at producere **een eneste national Fuldblodhingst**, der kan afløse de fra Udlandet dyrefjøbte „Fuldblodbestelere.“ Man gjorde et høist uheldigt Forsøg med Fuldblodhingsten „Skjold“ (som jeg her, for Curiositetens Skyld med et Par Ord vil omtale), en høibenet, smalbrystet, slet fundamenteret Hest, hvis enkelte Dele havde skudt sig i Længden paa Førlighedens Beføstning, der tillige var Krybbebidder og af et lumft og meget ondartet Naturel. Dette Bæst, opdrættet til Stodhest i det kongelige „Fuldblodstutteri“, blev i dets skjønneste Livsepoque, udstyret med et kostbart galoneret Klædemon, offentlig præsenteret og mønstret for Hs. Majestæt, Kong Frederik VI, paa Nørre Fælled og beskrevet af dem, under hvis Varetagt den stod, og hvis Tale paa højere Steder formaliter havde Vægt, som et Mønster paa en complet Stodhest, uagtet den i det Hele var saa vanslægtet, at den aldrig burde have været tilladt Plads i noget som helst Stutteri, end ikke som Probeerhest, for at Hopperne ei skulde forsee sig paa den. Uden noget som helst ydre Hensyn tog jeg mig strax efter denne offentlige Præsentation den Frihed, at omtale „Skjold“ i

offentlige Blade efter Fortjenseite. Efter saa Mars uheldige Experimenteren med den i det kongl. „Fuldblodstutteri“ blev den stationeret som Vandbeske-ler (!) ved Aalborg; men Jyderne sendte den efter et Par Mars Forløb igjen tilbage med Protest til dens rette Hjem (det kongl. Fuldblodstutteri), og modtog som Bederlag et andet Fuldblodsdyr, der ikke var synderlig bedre. Lykkeligheds skal „Skjold“ under sit Ophold i Jylland have været saa godt som ufrugtbar; af 14 Hopper, som den i eet Aar bedæffede, skal iffun en eneste være bleven drægtig og have født et dødt Føl. Strax efterat jeg Aaret 1842 i mit Skrift „Danmarks forqvallede Hestevæsen o. j. v.“ ved at omtale det kongl. Fuldblodstutteries ynkkelige Forfatning, ogsaa maatte berøre Perlen „Skjold“, blev den i en Studs forviist fra Stutteriet og transporteret til Hovedstaden, for at paradere i et kongeligt Spænd; men ogsaa her befandtes den, uagtet Bedkommende visse-lik ikke sparede Taalmodighed, Tid, Flid og Bekostning paa dens Dressur, for at ophjælpe dens dalende Ny, aldeles ubrugelig. Man fattede nu den fortvovlede Beslutning at bortsælge den ved offentlig Auction. Dagen før den berammede Auction gjorde jeg een af de Herrer, som have med vort Hestevæsen at stasse, opmærksom paa, at det ikke kunde forsvares med Hensyn

til Landets Hesteavl, at sælge en saa complet slet Hest, som „Skjold“, med dens Kjønssdele, og at jeg, der kjendte Hesten saa nøje, anstaae mig pligtig, paa Auctionsstedet offentlig at oplyse Liebhaberne om dens sande Beskaffenhed o. s. v. — Natten derpaa skal „Skjold“ lykkeligviis have gnavet det ene Been med Grimeffastet (!), hvoraf der toges Anledning til ikke at sælge den. Om bemeldte „Skjold“ endnu er levende, eller om den er død, og om den i saa Fald er død Straadød, er ikke kommet til offentlig Kundskab. Rygtet gaaer, at den strax efter dens gjentagne Forviisning fra den kongelige Stald blev i dens bedste Alder dømt fra Livet, og at Dommen uden Appel er fuldbyrdet paa den kongelige Veterinairsskole. Saadan bedrøvelig Ende tog det med den **eneste Fuldblodhingst**, som er produceret i det kongl. Fuldblodstutteri til dets eget Brug efter omtrent **1½ Decenniums Virken**. — Tragisk er det visse- lig, at det kongl. „Fuldblodstutteri,“ efterat det omtrent i **1½ Decennium** har tæret ei saa smaat af Landets Grode, ikke endnu formaaer at yde **een eneste Ridehest** eller **eet eneste Par Kjøre- heste** til Hs. Majestæts eget Brug, selv om Man dertil vilde anvende de fra Udlandet dyrekjøbte Stamdyr. — De mange af mig ved flere Leiligheder

anførte uomstøbelige Beviser paa vor Hestearvs stedse tiltagne ynkelige Forfald i de sidste Aaringer, uagtet mange Tønder Guld ere anvendte til dens Forbedring og Forædling, faae ogsaa derved en fornyet Kraft og Styrke, naar der sees hen til, at Dverstaldsmesteren i de senere Aar har været nødsaget til, hvert Djeblig paa Statens Beføstning at udsende Lønbud omkring i Landet, for at skaffe Hs. Majestæt de aller-nødvendigste Heste til eget Brug, men som desværre stedse ere vendte tilbage med uforrettet Sag, saa at Majestæten endog for et Par Aar siden saae sig nødsaget til, at lade sig tilbytte af en Privatmand en 12—14 Aars gl. Ridehest for en anden Hest, som han udsøgte sig paa den kongelige Stald, men efter en kort Tids Forløb tilbagesendte som ubrugelig til dens Bestemmelse. Ja Trangen er endog for Tiden saa stor, at Hs. Majestæt nylig har maattet lade sig udsøge to Rideheste af Hestgardens Remonte (!!), hvilke jeg enddog er overbevist om, aldrig ville kunne opfylde denne deres Bestemmelse; thi den ene har et complet Marst-Physiognomie, en lang, noget synkende Ryg, en meget stødende Bevægelse, der skjønnes af dens Bygning i Almindelighed, tildeels ogsaa af dens meget spattede Haseled. Halften paa den anden mangler behørig Smidighed, for at sætte Maskinen i Ligevægt og give den

en passende Holdning, dens Bevægelse er stiltende, og dens Humeur vil neppe behage Majestæten. En Ridehest til Hs. Majestæts eget Brug bør især have et roligt Humeur, en god Sadelryg, være kraftfuld, fornemmelig fortil, og have en magelig og meget sikker Bevægelse. For ikke længe siden styrtede jo en Hest med Hs. Majestæt, hvilket kunde have havt sørgelige Følger, naar ikke den jourhavende Adjutant, der red ved Siden af Monarken, havde viist Conduite og Landsnærværelse. — Formedelst Bedkommendes uheldige, for ei at sige forvirrede Virksomhed i det hippologiske Fag, er det ikke usandsynligt, at Hs. Majestæt, uagtet adskillige Tønder Guld i de senere Aar ere bortkastede til vor Hesteavls Forbedring og Forædling, uagtet Landet i omtrent **1½ Decennium** har kostet store, store Summer paa et kongeligt Fuldblodstutteri, — snart vil blive nødt til, at lade udsøge sine Rideheste af Cavalleriets casserede Remonteheste, ligesom høifalig Kong Frederik VI i hans sidste Aar flere Gange i dyre Domme har maattet tilbagekjøbe af Private sine casserede Stutteriheste (s. Pag. 69). — Men meer end tragisk er det visseelig, at den **selvsamme Stutteridirection**, som i Aaret 1840 lod bortfælde den sidste Rest af det gl. berømte fredb. Stutteries Følhopper som aldeles ubru-

gelige, **Maaret derefter** sendte Emissairer omkring i Landet, der opbøde al deres Veltalenhed og Virksomhed, for til enhver Priis at tilbagekjøbe **disse selsomme**, omtrent eet Aar i Forvejen castrerede og fordsømte Følhopper, for med dem nu at begrunde et nyt Stamstutteri og begynde en ny Experimenteren, samt at den **selsomme Stutteridirection** forhøjede Springpengene for en Hingst af det gl. fredb. Stutteri til 6 Rbd. (der, saavidt jeg mindes, er tre Gange saa meget, som betales, da Stutteriet var i Velmagt), efterat Stutteriet var saagodt som aldeles opløst, alle Hestene vare castrerede og bortsolgte, med Undtagelse af det hvide Stod og nogle enkelte Hingster, der især brugtes i de kongl. Kjørespænd og som Probeerheste ved Bedækningen, — og betydeligen nedsatte Springpengene for „Fuldblodhingsterne“. Kan No:en blive klog paa flige bedrøvelige Inconsequentser af Statens bekjendte, fornuftigste Mænd? Enhver Sagkyndig indseer derhos let, at der ved denne nye Extravagance mueligen forestaaer vort Hestevæsen en ny Fordærvelse; thi selv de bedste Individuer af de gl. frb. Stutteriracer bør for Djeblicket med største Forsigtighed og Sagkyndighed amalgameres med vore Landsracer, fordi de fleste af hine oprindeligen fortræffe-

lige Racer have allerede længe, formedelst en ulykkelig Krydsning og Blanding med alffens heterogene Racer: tyrkiske, arabiske, neapolitaniske, marokkaniske, spanske, polske, moldauiske, østrigske, russiske, engelske, holsteenske o. s. v. o. s. v., ingen sikker Typus; nogle af deres fortrinlige Egenskaber ere stundom tilfældige og forsvinde derfor let i de første Generationer, uden at afpræge sig i Afkommen. Ogsaa have i disse, engang høist berømte Racer ved den tidlige Krydsning indsneget sig adskillige Arvefeil, der byde, at de med største Forsigtighed bør blandes med Landracerne. Havde Bedkommende — hvilket jeg allerede i Aaret 1827 foreslog og siden flere Gange har oplyst at ville være baade gavnligt og nødvendigt — ikke blot reduceret de 6—700 fredb. Stutteriheste til et meget mindre Antal, men ogsaa caseret alle de maadelige og flette og parret nogle af de udsøgte Hopper med udmærkede Fuldblodhingster, forbedret de andre ved sig selv (in and in) o: med Indsigt og største Omhyggelighed bestandig udsøgt de fuldkomneste og bedste Individier af begge Røn til Avl, og strengt holdt over, at saavel Moderhopperne som Hingsterne vare dygtige og lyddefrie, da vilde Man for længe siden have funnet bibringe de gl. fredb. Stutteriracer igjen en fast, bestemt

Typus og med den en ønsket Grad af Fuldkommenhed, udrybde deres væsentligste, dem ved Menneskenes Under paadragne Lyder, forskaffe dem deres forrige Reputation inden- og udenlands og igjen gjøre dem stiftede til Landracernes sikke Forbedring og Forædling. Jeg har imidlertid Intet derimod at indvende, at Man under denne vort Hestevæsens nærværende Generalmisere søger ved kyndige, practiske Mænd igjen at komme i Besiddelse af de bedste Individer af de casserede gl. fredb. Stutteriracer, som endnu forefindes i Landet, naar de kun vorde nyttede og brugte med tilbørlig Forsigtighed, paa rette Maade og rette Sted. Skjøndt mange Aar ere tabte, og Sagen nu er meget vanskeligere at bringe til et ønsket Resultat, end i Aaret 1827, da jeg første Gang tillod mig at gjøre Forslag i den Anledning, og der var 6—700 Individer af de gl. fredb. Racer at vælge imellem, saa er det dog ikke umueligt, at Bedkommende omsider ville kunne sikke Staten et nogenlunde fyldestgjørende Udfald af denne deres Virken, naar de kun ikke, blændede af een eller anden ydre Biomstændighed eller Bihensigt, ville bære Rappen paa begge Skuldre; naar de kun ikke ville tale og handle bag Coulisjerne, hvor Privatinteressse saa let kan indsnige sig, men aabenlyst for Alles Dine, saa at Enhver kan

have Kundskab derom; thi saaledes ville Grunde og Modgrunde kunne vejes mod hinanden paa flere Vægtstaaer, hvorved disses Stigning og Synkning kunde faae en forskjellig Retning, og en meer alsidig Prøvelse vorde muelig. Men skulde disse nyligen indsamlede, nyligen vragede Levninger af de gl. fredb. Racer atter uden Sagkundskab vorde blandede med det for Tiden eksisterende kongl. „Fuldblodsstutteri,“ da er det ligesaa let at forudsiges Udfaldet af dette gjentagne Forsøg som Anledningen dertil.

Men min gode Dæmon er aldrig vegen aldeles fra mig. Just som jeg en Eftermiddag sad fordybet i Fortidens ikke glædelige Betragtninger, traadte een af Hovedstadens dygtige Mænd ind til mig paa min Bopæl i „Kongens Enghave“ og overleverede mig efterfølgende Brev fra en almeenagtet Mand i Provindserne:

„Deres Høivelbaarenhed!

Det 10de Valgdistrict for de mindre Landejendomsbesiddere, der bestaaer af Møens samt Baarse og Hammer Herreder, har ved fleste Stemmer, ifølge Resultatet af den i Stege idag afholdte sidste Valgforsamling, valgt Hr. Generalkrigscommissairen til Deputeret i Stænderforsamlingen.

Uagtet kun lidet personligen kjendt af Deres Høivelbaarenhed, griber jeg Leiligheden til at være een af

de første, der privatim meddeleer Dem Underretning herom, og derhos til at bevidne Dem min og Moenboernes Glæde over, at de mindre Landejendomsbesiddere have erholdt en saa forstandig og kundskabrig, saa frisindet og rebelig, samt for Almeenvellet saa varmt følende Mand, som Hr. Generalkrigscommissairen til deres Repræsentrant. — Mænd (blandt hvilke jeg sætter en Stolthed i ikke at have været den mindst virksomme), der, erkjendende Deres store Qualification, have skaffet Dem som en frisindet, djærv, publik Charakteer Indgang i Bælgerens Sind, — haabe, at De vil modtage Valget. Blandt de Mænd, der med mig nære denne Tillid, og som have medvirket til det tilsigtede Maal, skylder jeg fornemmelig at nævne Kammerraad og Amtsforvalter Poulsen i Stege, Proprietair Tutein til Marienborg og Handelshuset C. Hage & Søn, samt Kjøbmand Malling i Stege m. Fl.

Da jeg, beæret med adskillige Bælgeres Tillid og Fortrolighed, er anmodet om at meddele dem mit Raad, med Hensyn til de forskjellige Valgbares Qualificationer, fandt jeg det at stemme med Fædrelandets og Stænderinstitutionens Tarv at henlede Bælgerens Opmærksomhed paa Deres Høivelbaarenhed, — og da de ovennævnte Mænd deelte deri mine Anstuelser, saa forenede vi vor Virksomhed til, saavel i de sjællandske tvende

Herreder, som paa Møen at naae det Maal: at erholde Dem valgt til Deputeret for det 10de Valgdistrict, i Tillid til, at De (saasom Delicatesse forbød os at meddele Dem vore Hensigter) vilde ex post facto billige vore redelige patriotiske Bestræbelser. — Da jeg ikke er Medlem af Valgbestyrelsen, saa har ingen Pligt som saadant funnet binde min Virksomhed eller affholde mig fra, med Hensyn til det Raad, der blev mig affordret, at handle efter min fulde Overbeviisning. — Af Valgdirecteuren, Cancellieraad Byfoged Møller i Præsto, vil naturligviis Hr. Generalfrigscommissairen, naar samtlige tre Herreders Stemmer paa Torsdag ere blevne optalte, og Valgene proclamerede, erholde officiel Meddelelse; men jeg finder det min Skyldighed, foreløbigen privatim at meddele Dem Underretningen. — Meget vilde det glæde mig, om Deres Høivelbaarenhed vilde bæere mig med et Par Linier, hvoraf jeg til Vælgernes Beroligelse kunde erfare, at de modtog et Valg, som ikke er fremvirket ved Deres personlige Bekjendtskab i Valgdistrictet, men kun skyldes Deres offentlige Færd.

Skulde der under Stænderforhandlingerne i sin Tid opstaae Spørgsmaal om Valgdistrictets Localinteressers, da skal jeg og mine Venner meddele Dem samvittig-

hedsfuldt og nøjagtigen alle de Dplysninger, De maatte forlange.

Jeg forbliver med Høiagtelse og i Haab om en nøjere og inderligere Forbindelse Deres Høivelbaarenheds
14de October 1834.

ærbødigst hengivne —

Eff. Ved Stemmegivningen i Sjælland og paa Møen erholdt De i Alt 398 Stemmer, hvoraf blandt 202 Bølgere paa Møen 191 Stemmer; de øvrige Stemmer erholdtes i de tvende sjællandske Herreder."

Dpmuntret ved denne hændende Skrivelse og det mig ved samme overdragne ærefulde og tillidsfulde Hverv, der naturligviis gjorde et høist behageligt Indtryk paa mig (thi ligesom Mistro og Misdom gøre os mismodige og misholdne, saaledes giver Tiltro af Mænd, vi agte og ære, os Selvtillid og Kraft), greb jeg strax Pennen og erklærede mig saare beredvillig til at modtage Valget, og dulgte ei, at jeg fatte særdeles Priis paa den Ære at komme til at virke i Stændersamfundet o. s. v. — Jeg negter ikke, at jeg nærrede det Haab, ei at blive aldeles ubrugelig i denne Stilling, da jeg fra en tidlig Alder af har havt temmelig Øvelse i at beskæftige mig med flere forskjellige Fag og at tale offentlig ex tempore.

Med Kraft og Iver greb jeg strax ind i Bær-

ket, for at gjøre mig stiftet til i sin Tid at opfylde min Pligt som Stænderdeputeret, — fyldestgjøre tillidsfulde Medborgeres Forventninger og billige Fordringer, kort, gjøre Alt, for at skaffe mig den fornødne Duelighed til med Nytte at virke, naar Tiden kom, i denne høist vigtige statsborgerlige Institution, og at erholde en nogenlunde klar Anskuelse af det Hele i Almindelighed og af visse enkelte Dele i Særdeleshed, som der sandsynligvis vilde vorde Gjenstand for Discussioner; thi aldrig har jeg kunnet slutte mig til de uselvstændige Ja-brødres Klasse, der ledes af ængstelig Frygt, Forfængelighed, egen eller Andres egoistiske Interesse og ikke formaae at give en Skjerv med til det Nyttiges Befordring og Fremme og til Uvidenheds, Misbrugs og Fordommes Udryddelse. — For i Særdeleshed at kunne med samvittighedsfuld Retsindighed gjøre mig bekendt med Bondens og de mindre Landejendommers sande Tilstand i det Valgdistrict, jeg havde den Ære at repræsentere, ansaae jeg det med Hensyn til mine Egners Maal nødvendigt, at reise omkring i Districtet, arbeide Haand i Haand med samtlige Beboere og raadslaae med dem om Gjenstande, der burde komme under Dvervejelse ved Provindsialstændernes Sammenkomst, og selv med speidende, indtrængende Blik prøve det Samlede, rense og luttre det, saa at omsider et For-

raad af **selverkjendt Sandhed** blev tilbage, hvorved det hele Districts Lærø omsider kom til at ligge mig som et almindeligt Omrids for Dine, naar Tiden kom, at der skulde tales og virkes, hvilket Alt erfares af mit Skrift: „Aarsagen til min Udtrædelse af Stændersforsamlingen, oplyst ved Kjendsgjerninger o. s. v. 1835.“

Men den ubarmhjertige Skjebne øvede atter sit Spil og røvede mig i en Studs en Lykke, hvorpaa jeg satte saa høi Priis, og det just, som jeg var i Begreb med at foretage den omtalte Reise omkring i Valgdistrictet. Dmtrent 6 Mar, førend jeg modtog det hæderlige og tillidsfulde Hverv, der gav min Aand og mit Sind ligesom ny Kraft, ny Styrke, ny Opmuntring til igjen at træde i offentlig Virksomhed, havde jeg af Directionen for Vaisenhuset kjøbt en Landejendom i den saakaldte „Kongens Enghave,“ hvilken Ejendom Directionen som Panthaver nogle Aar i Forvejen ved Udlæg, formedelst betydelige paa den hvilende Skatte-reftancer og andre offentlige Hestelser, havde maattet overtage. Denne Ejendom bestod af nogle og halvfemsfindstyre Tønder Land oprindelig høist maadelig, tildeels endog yderst flet Jordbonitet, som ved Modtagelsen af mig var saa udmarvet og mishandlet, at den foregaaende Ejer, til hvem den af Directionen ved Kjøbecontract var

overdragen, ikke havde kunnet præstere nogensomhelst paa Ejendommen hvilende Afgift, hverken Renter af den til Baisenshuset prioriterede Kjøbesum eller Høafgiften til den kongelige Staldetat (4,889½ Ppd. Sø), ja — end ikke de almindelige Skatter, hvilket Alt af mig ved Modtagelsen maatte klareres *). Med bemeldte Ejendom modtog jeg i Kjøbet en saare elendig Fæbesætning, bestaaende af 4 gamle, næsten udlevede Heste og af 7 Køer, alle paa 1 nær usle Strimper, samt nogle faa gamle ramponerede, næsten ubrugelige Volsredskaber, hvilket Alt tilsammen, baade Besætning og Inventarium, neppe var 200 Rbd. værdt. Af denne i højeste Grad udmarvede og udplyndrede Ejendom, nogle og halvfemsindstyve Tønder Land oprindelig slet Jordbonitet, paa hvilken mine Formænd ikke havde kunnet subsistere, men efterladt sig høist betydelige Restancer, havde jeg i den meste Tid, jeg havde været i Besiddelse af den, aarligen forrentet omtrent 30,000 Rbd., nemlig: Renterne af Prioritetssummerne, omtrent 10,000 Rbd.; Høafgiften til den kongelige Staldetat, som i Gjennemsnit havde kostet mig 450 Rbd. aarligt, altsaa Renterne af 11,200 Rbd.; de paabudte Skatter og Renter af et Extralaan til at bestride Omkostningerne med til hiin noksom be-

*) Det har altid været min Lyst, som Landmand at arbejde i raae, forhutsede Jorder og bringe dem i Culturstand.

kjendte Proces (s. Pag. 32 f.), som Andre havde voldet mig, 250 Rbd., som er Renten af 6,200 Rbd.; 100 Rbd. aarligt Afdrag paa 2den Prioritet, er Renten af 2,500 Rbd.; Alt tilsammen Renter af en Capital stor 29,900 Rbd., som prompte bleve erlagte, foruden et Afdrag af 200 Rbd. paa 1ste Prioritet, som jeg betalte de første Aar. Endvidere havde jeg beviisligen i de 6 Aar, jeg havde været i Besiddelse af denne Ejendom, anvendt flere tusinde Rigsbankdaler til Bygningernes Istandsættelse og Jordernes absolut nødvendige Grundforbedring, der især bestod deri, at jeg aarliggen kjøbte det betydelige Quantum Deputatshø (4,889½ Lpd.), — nogle tusinde Lpd. Strøhalm og adskillige hundrede Læs Gjødning, der anvendtes til Gaardens Forbedring, — at jeg aarliggen lod mergle 8—10 Tdr. L. og grave adskillige hundrede Favne Vandgrøfter o. s. v., hvorved denne Ejendom, som ved Modtagelsen, formedelst dens daarlige Jordbonitet og dennes yderst flette Behandling, formedelst Mangel paa Gjødningskraft, Gravning o. s. v., ei engang kunde sultføde 10 Køer med Gaardens hele Indavl, omsider ydede kraftig Næring til nogle og fyrretyve Stykker Fæhøveder, der ved Melkehandelen satte mig i Stand til at forrente ovennævnte 30,000 Rbd. — Ingen veed bedre, end Landhuusholdningssekselskabets Præsident, Cfr.

Collin, hvad jeg har udrettet ved denne Ejendom; han saae den i dens Udselshed, da jeg modtog den; han tog den siden aarligen ved Besøg, han beærede mig med, atter i Djesyn og fandt bestandigt, som han behagede at udtrykke sig, „at den var undergaaet en paa-faldende Forandring og Forbedring.“

Formedelt et vigtigt fædrelandsk Anliggende*), der i høi Grad interesserede mig, og hvortil jeg siden anvendte min Ejendom, saae jeg mig nødsaget til at nedlægge Melkehandelen, der gav mig et meget større Udbytte. Denne betydelige Mindskelse i min aarlige Indtægt anledigede mig til at anholde hos Baisenshusets Curatorer om, at fritages for hiint aarlige Afdrag (200 Rbd.), saalænge jeg beviisligen anvendte en meget større Capital til Ejendommens Grundforbedring, hvorved Baisenshusets Pant naturligviis fik en forholdsmaessigen større Værdi, end naar jeg blot betalte det mig paabudte aarlige Afdrag, og Intet anvendte paa Ejendommens Forbedring, som jeg ei var pligtig til. Vedkommende billigede aldeles disse mine

* Dette bestod i at etablere en national Dvægstamme, hvis Afkom ved et rigtigt Valg af Tillægget og dettes hensigtsmaessige Røgt og Pleje stedse skulde forbedres ved sig selv uden Blanding med fremmede Racer, for omfider at frembringe udmærkede Nationalracer, der kunde hævde deres Forfædres Celebritet.

Auftueller, og, uden just at give mig i denne Anledning noget bestemt Løfte, lod Man sig i nogle Aar nøje med at modtage de lovmæssige Renter af Prioritetssummen indtil Aaret 1834, da Man ogsaa affordrede mig Afdraget. Jeg indgav strax nedenstaaende, som jeg troer, velbegrundede Ansøgning til Directionen for det kongelige Vaisenhuus, om at fritages for dette Afdrag *),

*) „Det kongelige Vaisenhusets Curatorer have affordret mig 200 Rbd., hvilke jeg er pligtig at betale som Afdrag paa min til Vaisenhuset udstedte Obligation i Anledning af min Debet til Samme som første Prioritetsghaver i min Ejendom, Frederiksholm og Larsens Minde.

Herved anlediget, vover jeg underdanig at ansøge om Fritagelse for dette aarlige Afdrag af følgende Grunde.

- 1) Bediistligen har jeg anvendt 4—5000 Rbd. til Ejendommens virkelige Forbedring, uden hvilken bemeldte Ejendom vilde have været aldeles uden Værdi for Vaisenhuset, og omsider igjen vorde et onus for dets Kasse.
- 2) I adskillige Aar nødes jeg endnu til at anvende aarlig en flere hundrede Rigsbankdaler til Jordernes forbedrede Opdyrkning, hvilke ingenlunde kunne erstattes af deres Production, og uden denne fortsatte aarlige Forbedring vilde hiin Grundforbedring, formedelst Ejendommens oprindelige flætte Bonitet, især en Følge af dens fide, sumpige Beliggenhed, om saa Aar være for Størstedelen tabt.
- 3) Ved Ejendommens Kjøb maatte jeg udrede over tusinde Rigsbankdaler, for dermed at clarere min Formands resterende Høafgift, Skatter og anden Skyld til Vaisenhuset. Saavel for denne, som ogsaa for en

men modtog, uden videre Anledning fra min Side, som Svar — en Indkaldelse til Forligelsescommis- sionen. Jeg mødte naturligviis i Commissionen og undertegnede — fordi jeg var nødtvungen dertil — de mig forelagde haarde Betingelser, nemlig: „At be- tale den skyldige Capital, 6,172 Rbd. 48 ff. Sølvs, med

Deel af den end betydeligere Sum, jeg var nødt til at anvende til Ejendommens absolut nødvendige Istand- sættelse og Forbedring, maatte jeg optage ny Prio- ritet i min Ejendom, der aarligen forrentes lovmæs- sigen.

- 4) At det, ifølge ovenansførte beviislige Omstændigheder, er mig aldeles umueligt, foruden Renter at ud- rede bemeldte aarlige Afdrag.

Saa meget visfere tør jeg haabe, at den høje Direction, efter sin bekjendte Liberalitet, vil bevilge denne min An- søgning, da jeg tilvisse har gavnet Baisenhufets Kasse meget mere, ved at anvende hiin for mig betydelige Ca- pital til Ejendommens Grundforbedring, end ved at be- tale det mig paabudte aarlige Afdrag og Intet anvende til denne ved Modtagelsen forfaldne og udmarvede Ejen- doms Forbedring; thi i saa Fald vilde den, som bemær- ket, efter saa Mars Forløb vist igjen være falden Baisen- hufets Kasse til Byrde.

Frederiksholm, d. 18. Januar 1834.

Underdanig
Neergaard.

S. T.

Den

kongelige Direction for Baisenhuset i Kjøbenhavn“.

200 Rbd. Sølv aarligt Afdrag, som skulde erlægges med det Halve hver Termin, og saafremt jeg ikke nøjagtigen opfyldte denne Betingelse, da skulde den til enhver Tid skyldige Capital med Renter strax være forfalden til Betaling og Inddrivelse paa anordnet Maade i Kraft af det indgaaede Forlig.“ — Jeg havde den Fyldestgjørelse, at selv min Contraparts Fuldmægtig, der mødte i Forligelses-Commissionen, fandt denne Fremgangsmaade mod mig, hvilket han ikke skyede lydeligen at ytre, haard og ufortjent. Han trøstede mig med: „Kommer Tid, kommer Raad!“ — Nogle Maaneder efter hiint Møde indtraf den usædvanligt stærke Sommerhede og Tørke, meget skadelig for Jordsmonnet i Almindelighed, men især for det meget lette og grusede, som mit var. Min meste Sæd, som i Forsommeren stod i den frodigste Væxt, henvisnede, før den blev moden, i den Grad, at den ikke kunde afmejes, men maatte afhugges med Keen; Græsset var ligesom afbrændt og kunde ifkun sultføde min Besætning, 46 Hoveder, nemlig 27 Køer og en Tyr, samt 18 Unghoveder, der udgjorde mit forbedrede jydsk Opdræt. Alt dette bevises ved nedenstaaende Attest fra Begtrup, Professor i Landøkonomien *). Dette Uheld indtraf, efter at jeg samme

*) „Gaarden Frederiksholm paa Besterfælled var tilforn i højeste Grad forsømt og ilde drevet. Herr Generalkrigs-

Har havde tabt en gjødet Rugmarks (omtrent 12 Tdr. K.) Afgrøde, som Vinteren forud var aldeles bortskyllet ved Strandens gjentagne og langvarige Oversvøm-

commisfair Dr. Neergaard har ved Hjælp af ualmindelig stærk Mergling og ved megen Gjødning, tildeels kjøbt i Kjøbenhavn og paa Vesterbro, sat denne tilforn ringe Ejendom i den Stand, at den 1833 har græsset og født nogle og fyrretyve Køer, forhen, under de forrige Ejere af Gaarden, kun nogle faa Stykker.

Den usædvanligen brændende Hede i denne Sommer, som vedvarede uden Regn i flere Maaneder, afføed Sæden og Græsset paa alle Gaardens Marker, som ligge mod Stranden og ere af let, sandig Besskaffenhed. Derved indtraf Misvært, de bedre Marker maatte benyttes til Dvæggets Græsning og Staldfodring, og kun Lidet blev tilbage til at vinterfodre Besætningen med, som jeg selv har seet og erfaret.

Herr Generalkrigscommisfairesns iydste forbedrede Dvægopdræt, som udmærker sig ved ualmindelig Størrelse og beundringsværdig skøn Form, er et Nationalanliggende, der fortjener Opmærksomhed og Understøttelse, thi af den kan forventes en constant Race til Nytte for det Ualmindelige.

Gaardens forfaldne Bygninger har Ejeren repareret og forsøget med en stor Dvægstald, indrettet til Sommerstaldfodring.

Med Interesse omtales af mig denne Gaards Forbedringer, da jeg har kjendt Gaarden i mange Aar og erfaret, hvad Forstand, Flid og Virksomhed kan i faa Aar virke til en slet Ejendoms Forbedring, naar den kommer i en kyndig Mands Hænder, som den nærværende

melse. — Nævnte Uheld anledigede mig til, kort før den nærførestaaende Juni-Termin, at indbyde Vaisenhusets Curatorer til at tage mine Jorder i Djersyn og bestemme, om det under hine Uheldsomstændigheder, som jeg ikke selv i mindste Maade havde anlediget, var hensigtsmæssigt med Hensyn til Vaisenhusets Tarv, at affordre mig det nogle Maaneder forud i Forligelses-commissionen tilpligtede Afdrag, da jeg i saa Fald umueligen kunde indkjøbe Deputatslys til den kongelige Staldetat (hvilket jeg havde gjort alle de foregaaende Aar), men maatte levere det af Gaardens Afgrøde, hvorved Ejendommen vilde lide ubodelig Skade. Een af Vaisenhusets Curatorer, Justitsraad L., tilligemed dets Inspecteur, kom nogle Dage derefter ud paa min Gaard, besaae Markerne og fandt Alt aldeles overensstemmende med, hvad jeg havde berettet. Curatoren lovede mig ubetinget, bekræftet ved et Haandtryk, at Man idetmindste i to Aar ikke skulde affordre mig hiint Afdrag. I Tillid til dette Lofte besluttede jeg, med fornyet Kraftanstrengelse at fortsætte min landøkonomiske

Ejer, Herr Generalkrigscommissair Dr. Neergaard, har viist at være.

Kjøbenhavn, den 26. August 1834.

A. Begtrup,
Prof. i Landøkonomien''.

Færd og søge lidt efter lidt at afhjælpe hine Uheld. — I Juni-Terminen betalte jeg som sædvanligt, min Renteskyld; Afdraget blev mig ikke affordret, og jeg erlagde det ikke heller. Saameget mere stolede jeg paa Opfyldelsen af hiin Curators Løfte, da det grundede sig paa velmotiverede Betragtninger, der fandt Sted imellem ham og den tilstedeværende Vaisenhusets Inspecteur. Men hvor forundret blev jeg, da en anden af de Herrer Curatorer, **strax efter mit Valg til Stænderdeputeret** og ikke længe før December-Terminen, i en urolig Tone paalagde mig at betale bemeldte Afdrag, fordi han havde havt Ubehagelighed af Directionen, fordi det ei endnu var afgjort. For at kjende Kilden til denne Ugunst, gif jeg strax hen til Stiftelsens 2den Directeur, Etatsraad H., og spurgte ham med Bestendighed, hvorfor Man nu, mod Curatorens Løfte, affordrede mig dette for Stiftelsens Kasse ikke betydelige Afdrag. Etatsraaden svarede ordlydende: „Jeg beder om Forladelse, Summen er betydelig; thi Generalkrigscommissairen vil erindre, at, ifølge det af Dem i Forligelsescommissjonen indgaaede Forlig, er den hele skyldige Capital strax forfalden til Betaling, saasnart De engang udebliver med det halvaarige Afdrag, og dette har De jo ikke afgjort i Juni-Terminen; vi ere altsaa nu berettigede og, med Hensyn til Stiftelsens

Interesse, pligtige at erequere Forliget." — Jeg gjorde ham opmærksom paa Nysansførte, hvilket jeg troede, maatte være tilstrækkelig Undskyldning for min Udeblivelse med at betale Afdraget i Juni-Terminen; men dertil svarede Etatsraaden: „Derpaa kunne vi saamænd ikke indlade os; thi det er ikke for os selv, men for Stiftelsen, vi handle." — Jeg taug, tænkte, bukkede og gif. Mærkeligt var det, at Etatsraaden, der nu var besjælet af saa varm Interesse for Stiftelsens formeentlige Fordeel, netop skal have været Uarsag i, at Baisenhuset havde sat hiin ikke ubetydelige Capital i bemeldte Ejendom, der var et onus for Stiftelsens Kasse, da jeg modtog den, og som jeg ene med betydelig Opoffrelse havde skaffet en Værdi, der nu kom Baisenhuset — ikke mig — til Fordeel. Sid Etatsraaden havde været ligesaa samvittighedsfuld med Hensyn til denne Ejendom i mine Formænds Tid; thi saa havde jeg mueligen sparet en ikke ringe Deel af min kostbare Bogsamling, adskillige tusinde Rigsbankdaler, fort — min hele suurt erhvervede Formue, som nu var fløiten for Andres Synders Skyld. I samme Anledning henvendte jeg mig til Baisenhusets første Directeur og oplyste tydeligt, at, dersom Man absolut paaastod, jeg skulde betale det aarlige Afdrag, saa var jeg nødtvungen til at levere otmeldte betydelige

Quantum Deputatshø af Gaardens Indbøling og op-
 høre med at anvende flere Summer paa Ejendommens
 Forbedring, hvoraf fulgte, at den snart vilde falde til-
 bage i sin forrige Miserabilitet og vorde Baisenhø-
 sets Kasse til Byrde. Svaret lød med Bestemthed:
 „Afdraget skal betales; thi her er ikke Spørgsmaal om,
 hvad der er gavnligt, men hvad der er forsvarligt.“ —
 Nu var jeg altsaa fuldkomment overbevist om,
 at Directionen for det kongelige Baisenhøus ifølge hiint
 Forlig ikke alene kunde, men ogsaa vilde — thi den
 havde jo paa det Bestemteste erklæret det for mig
 selv — lade gjøre Udlæg i min Ejendom, naar jeg ikke
 strax afgjorde hiin uventede Skyld, hvilket var mig
 formedelst ovennævnte Uheldsomstændigheder næsten umue-
 ligt. Havde det end været gjørligt, saa vilde det dog —
 under hine Forhold — neppe været flogt, ogsaa
 at opoffre denne Sum til Baisenhøuset, efterat jeg forud
 havde forødt min hele Formue, for at istandsætte
 dets udplyndrede Pant, som under daværende Con-
 juncturer ikke vilde kunne gjengive mig end den mindste
 Erstatning. Og især for at undgaae den krænkende
 Ydmygelse, at see Rettensbetjente skalte og valte med,
 hvad jeg troede at være mit, besluttede jeg, selv at lade
 min Ejendom strax realisere ved Auction. Jeg negter
 ikke, at adskillige Betragtninger paatrængte sig mig:

jeg kunde ikke begribe, hvorledes det var mueligt, at en saa human og klog Bestyrelse, som Directionen for det kongelige Vaisenhuus, kunde fatte sliq for mig haard og krænkende Beslutning, der var ligesaa skadelig for Stiftelsens, som for min Kasse, efterat jeg forud havde reddet dets Pant fra total Tilintetgjørelse, udbetalt flere tusinde Rbd., som ene vare komne Vaisenhusets Kasse til Fordeel. Men senere indsaae jeg vel, at en vis Pligtfølelse og Nidkjærhed for Stiftelsens Vel anledigede denne strenge Fremfærd imod mig. Hvorvidt det forresten er en rigtig Politif, at det er bedre lat astappe den virksomme Statsborger den sidste Blodsdraabe og da at overlade ham afmægtig til sig selv, end at lade ham beholde sin Kraft og nyde Fordeel af ham, derom tør jeg som Væg i Statsvidenskaben ikke yttre Mening. Ved strenge Forholdsregler bør imidlertid Ingen vaande sig, naar de ere nødvendige; thi Nødvendigheden forudsætter Retfærdighed, og den er Lovens Lov og Kongernes Konge. — Min Ejendom blev strax efter solgt, og formedelst de høist betydelige Forbedringer, den var undergaaet i min Ejetid, udbragt til en Sum, med hvilken jeg saae mig i Stand til at afgjøre min hele Pantestylb, saa at ikke en eneste af mine Creditorer tabte en eneste Skilling. Men jeg maatte naturligtvis som Følge

af min Ejendoms Salg fratræde mit Hæderskald som **Stænderdeputeret** og unddrage mig en mig i flere Henseender kjær Virksomhed *) — samt tillige ophæve hiint begyndte fædrelandste Unliggende (Dvægopdrætten,

*) Strax efterat jeg ifølge Pligtens Bud havde frasagt mig dette Hæderskald og afhændet min Ejendom, modtog jeg nedenstaaende Brev fra een af Danmarks Datids hæderligste Mænd:

„Kammerraad Poulsen sagde mig iformiddags, at De, høistærede Herr Neergaard, stod i Begreb med at frasige Dem, ja, som han troede, allerede havde frasagt Dem Valget for Districtet her og i Sydsjælland. Da jeg haaber, at det endnu ikke er skeet, og ikke blot jeg selv med Familie, men ogsaa mange Andre interessere os for, at De kunde tage Sæde i Provincialstændernes Forsamling, saa tager jeg mig den Frihed, uden Dmsvøb at henvende mig til Dem med det Ønske, at De, hvis det ei er skeet, vilde opsætte Deres Frasigelse, til man nøje fra alle Sider fik overvejet, hvad derimod kunde gøres. — Kun Interesse for Sagen kan undskylde, at jeg blander mig i denne Affaire, for hvilken jeg fra Begyndelsen ikke har været ligegyldig eller uden Deeltagelse. At jeg personlig ikke har den Ære at kjende Dem, betragter jeg ikke som Noget, der bør afholde mig fra at skrive dette — ja det er ikke engang Tilfældet; thi man kan vel siges personlig at kjende dem, hvis Virken i Verden man kjender.

Med Højagtelse tegner jeg mig Deres ærbødigste
Stege d. 28. December 1834.

Joh. Hage,
Overslærer i Roeskilde.“

f. Pag. 137) der, skøndt kun fire Aar gammelt, havde vundet alle Sagkyndiges særdeles Bifald.

Aaret efter købte jeg ved en Hædersmands Bistand et lille Landsted i Frederiksberg By. Her har jeg (snart i et Decennium) levet i ikke misundelsesværdige Aaar og ifkun fundet saare liden Tid til at bestæftige mig med videnskabelige Sysler. Men, naar det nu og da skete, naar Sandhed eller Ret, Følelse eller Overbeviisning gav mig Pennen i Haanden, skrev jeg stedsse, selv om vort Hestevæsen (der havde mægtige Protecteurer), uden egennyttig Mennefefrygt, uden Persons Anseelse, fremmed for den nymodens Barmhjertighedsfølelse, der ei tillader at rive Nathuen af en Døsmer eller Masken af en Skalk, som fripostig tager Sæde mellem Vise og Retsskafne; dog aldrig har jeg, uden Nødvendighed og uden at være udæfket dertil, saaret Nogens Følelse.

Endnu tillades mig, efter denne Digression, at dvæle et Djeblif ved vort Hestevæsen. — Efterat Stutteridirectionen i omtrent $1\frac{1}{2}$ Decennium har havt tilstrækkelig Tid til at regne efter, hvor meget dens uheldige og forkeerte hippologiske Færd i dette Tidsrum har kostet Staten og skadet Landets Hesteavl, indsaae den dog omsider, at det nu er den høje Tid at overlade „Regimenter“ til sagkyndige Mænd, der

vide, hvad de gjøre, og hvorfor de gjøre det. — Jeg skulde imidlertid meget seile, om ikke enhver upartist Sagkyndig vil erkjende, at den atter begyndte Reform i vort Hestevæsen ei i det Hele lover Meget, saalænge Man vedbliver at overdrage **Overbestyrelsen** til Mænd, der ere aldeles blottede baade for theoretisk og practisk Kundskab i Faget, — Mænd, hvis andre Forretninger desuden kræve deres meste, om ikke hele Tid. Den Embedsmand, der skal dele sin Virksomhed i mange forskjellige Retninger, maa absolut forsømme Meget i hiin eller denne, især naar han beskæftiger sig med Fag, hvori han er aldeles ukyndig. Kan Man vel forudsætte, at en **Overstaldmester**, om han end forresten er begavet med mange gode Egenskaber, besjælet af den bedste Villie ved ethvert af sine Foretagender, der angaae Statens Laro, — kan Man vel, siger jeg, forudsætte, at en sliq **Overstaldmester**, naar han, aldeles blottet for theoretisk Indsigt, tillige savner al practisk Dygtighed i og Beqvæmhed til det hippologiske Fag, navnlig Stutterifaget, — skulde kunne styre og lede dette, som det sig hør og bør, og vilde ikke hans „Hæderstitel“ under sliqe Omstændigheder og i sliqe Tilfælde blot være at ansee som en afmægtig Benævnelse uden Sandhed og Betydning? — Kan Man vel haabe, at

en sli^g **Overstaldmester** skulde comportere sig bedre i en sli^g vanskelig og vigtig Embedsstilling, end en Confr. Collin, der er hæderligt bekendt for sin Embedsdygtighed i Almindelighed, der har Forestilling om mange Slags Ting, men dog ikke har funnet i meer end et Decennium bringe det til en nogenlunde klar Bevidsthed, hvorledes vort Hestevæsen fornuftigen bør styres og ledes? At en sli^g **Overstaldmester** vel kan have den redeligste Villie til at gribe efter de klogeste Forholdsregler, er billigt at antage; men let forklarligt er det, at han ei vil kunne finde, hvad han søger og ønsker, og han begaaer visse en Uretfærdighed mod sig selv, i det han i denne Henseende affordrer sine Evner Umueligheder. Dog, det er ikke her Stedet, at gaae ind i en dybere Begrundelse af hine Ytringer, hvis Rigtighed **Overstaldmesteren** vistnok selv med Hensyn til hans forudsatte rettsafne Charakter, respecterende Statens Interesse, vil være den Sidste til at benegte. — Hvorfor vedbliver dog den **rette Veterinair-Autoritet**, der har studeret Faget og er i sin lovlige Ret til at styre og lede Landets hele Hestevæsen, at renoncere paa al Indflydelse i en Sphære, som det maatte være den af største Vigtighed og Interesse, ja en **Pligt**, at beherske. — Hvorfor er ikke den

rette Veterinair = Autoritet for længe siden med Fornuft, Sagkyndighed, Kraft og Energie optraadt mod Mennesker, som i adskillige Aar have vindiceret sig en Enemagt, ja næsten et Enevolds-herredømme over vort hele Hestevæsen, der staaer i den bestemteste Modsatning til **Staten Interessé**? De fleste Privilegier og Monopoler ere efter deres Væsen forhadte; men især blive de naturligviis forkastelige, naar de komme i „**aldeles urigtige Hænder.**“ — Hvorfor har ikke den **rette Veterinair = Autoritet**, antagende en fast Holdning, for længe siden i Statens Navn reclaimeret en Birketreds, som dens Embede absolut medfører, og som det burde være den en hellig Pligt, ja en Samvittigheds Sag, at vaage over? Hvis altsaa den **rette Veterinair = Autoritet** har sand Følelse og Agtelse for sit Fag, hvis den har sandt Mod og sand Oprigtighed til at vedkjende sig hiin og denne, da **reclamere den sin lovlige Ret.**

Det vilde være saare ønskeligt, om Forholdene dog engang kunde føje sig saaledes, at „Fuldblodstutteriet,“ Landstutteriet og Remontevæsenet alle bleve overdragne til erkjendt sagkyndige Mænd, aldeles uden noget som helst andet ydre Hensyn, f. Ex.

til Stand, anden høi Embedsstilling, mægtige Patro-
ners Ubefaling o. s. v., og at disse vilde arbejde Haand
i Haand til et fælles Maal, Hesteavlens Forbe-
dring og Forædling. Med Hensyn til Remonte-
væsenet vilde Balget neppe træffe hos os nogen mere com-
petent Formand end Ritmester Voigt ved 5te Dragon-
regiment, der er bekjendt som en sagkyndig, arbejdsdygtig,
driftig Mand af fast Charakter, der formaaer at staae
paa egne Been, uden at see til Høire eller Venstre, for
at finde et Støttepunkt. I saa Fald vilde de Herrer
Bardenfleth og Voigt vissefælgelig vinde en stjern
Krancks om deres Tinding, dersom de under andre
Bedkommendes tillsyneladende Dvale, benyttende deres
Konges Tillid og en høi betroet Embedsstilling, kunde
giengive vort ramponerede, forqvælede Hestevæsen, navn-
lig det kongl. frb. Stutteri, dets foregaaende Anseelse,
som nu aldeles er tabt. Først naar den hele Styrelse
af Landets Hestevæsen overdrages til Mænd, der have
opoffret sig til Faget, der med Iver, Dygtighed og
Bestemthed røgte deres Gjerning, kan Man have Haab
om, at det med Tiden vil skride frem til et ønsket
Maal og hæves til et rigtigt Standpunkt. Men
dette forudsætter en Hovedreform i vort hele Heste-
væsen; Demimesurer ville aldrig kunne bringe det til
noget middelmaadigt Halvt, end mindre til noget fuld-

stændigt Heelt, men det vilde sikkerligen efter et kortere eller længere Tidsrum i Fortviulelsens Djeblik atter undergaae en total Partering og Begynden forfra igjen. Allerede for længe siden har jeg flere Gange paa Prent yttret den Mening, at denne vigtige Gjenstand burde have været discuteret af sagkyndige Mænd, for at det ved en saadan Discussion vundne Material kunde benyttes til Grundlag for et Andragende til Stænderne, som efter egen nøjere Drøftelse upaatviuleligen med Kraft vilde have understøttet en Sag, der er lige vigtig for den Enkelte, som for det Hele, for Folket, som for Staten. Jeg havde haabet, at den opvaagnende Folkeand, der bebuder en skjøn kommende Vaardag, ogsaa vilde for længe siden have udtalt sig om denne Gjenstand, der er af indgribende Vigtighed for Staten, og bistaæet mig i min mangeaarige, ufortrødne og uegennyttige Virken for samme. I alt Fald overlader jeg mig nu til det Haab, at Danmarks gode Genius, der efter Frederik den Stores Mening altid har et Surrogat i Kommen til dets Frelse og Held, vel ogsaa engang vil stjenke vort ulykkelige Hestevæsen fornøden Dpmærksomhed. — Man tage dette i ingen ond eller polemisk Betydning, men som en nødvendig historisk Fremstilling af den uimodsigelige Kjendsgjerning, at vort Hestevæsen saa

længe har været i urette Hænder, at det nu absolut fordrer en sagkyndig, fornuftig Bestyrelse.

Efterat have forudskiftet alle hine Dplysninger, grundede paa uomstødelige Kjendsgjerninger, om mit mangeaarige Forhold til Danmarks Hestevæsen og min Indflydelse paa samme, tør jeg formene, at enhver retsindig Væser af sand Væresfølelse, der føler og sætter Priis paa sin Selvstændighed, ogsaa vilde have fundet sig krænkede i sine helligste Mennefsrettigheder, opirret i sit Væsens Underste, fortrædiget i sin hele Virksomhed, naar han, saaledes som jeg, saae sin redeligste og meest uegennyttige Færd, der ene sigtede til **Statens Fordeel**, hemmet og undertrykt af Cabaler, Intriguer, Uvidenhed og jammerlig Forfængelighed. Mit hele Nervesystem, enhver Nervetrevl maatte med Alderen være henvisnet, al min Nervesaft maatte være hentørret, jeg maatte blot være en Beenrad uden Hjerte og uden Sjæl, naar jeg med Nolighed kunde have omtalt denne Behandling, der ogsaa har voldet Staten en uoprettelig Skade. — Kan og vil imidlertid Efr. Collin, der har bragt mig i hine Forhold, mundligt eller skriftligt, privat eller offentligt, blot overtøde mig om, at det er i ærlig Mening, at han har begaaet Bilsfarelser med Hensyn til mig (om Statens Interesse kan her ikke være Tale), da

skulle de ikke et Støvgran forvanske min Mening enten om hans Hoved eller hans Hjerter, hvor dybt jeg end er saaret og krænket; men jeg vil glædeligt tilbagefalde i min Erindring det ualmindelige Retsind, den uafhængige Sandhedskjærlighed, den oplyste Borgeraand, den mangesidige Embedsduelighed, den utrættelige Arbeidsomhed og den raske Personlighed, som jeg i adskillige Aar troede at kjende og erkjende hos Patrioten og Hædersmanden — **Collin!** Ene paa denne Maade kan han undgaae den Mistanke af mig og Flere, at have paa en hartad utroelig Maade misbrugt mine Kundskaber og mine Erfaringer, mine Jagttagelser og min Tid, og — til Løn for min mangeaarige ufortrødne, uegennyttige Virksomhed for det **Offentliges Anliggender** voldet mig bittere Krænkelser, betydelige Udgifter, og disse netop paa en Tid, da min og Mines Subsistens ikke taalte slige Opoffrelser; — ene paa denne Maade og under disse Betingelser vil jeg byde ham Fred med et trofast Haandtag og love ham, at slaae alt det Forbigangne i Glemme, inden jeg faaer min Hjemstav i Graven. Jeg vil troe, dersom ikke saa mange Bedkommende og Ubedkommende — der tildeels, ja maaskee for det meste havde deres egen Interesse for Dine, deres egne Fordomme og Bildfarelser at værge for, deres egne Videnskaber at

nære, — havde blandet sig i vore Anliggender, saa vilde der ikke være fremkommet mindste Bræk eller Skaar i vort mangeaarige tillidsfulde Forhold til hinanden; og jeg tør formene, at vi ved fælles Bestræbelser vilde have forebygget meget Skadeligt og bevirket meget Gavnligt for Danmarks Hestevæsen, og navnlig for det gl. fredb. Stutteri, ja mueligen ogsaa for Danmarks Landøkonomie. Usandsynligt er det ikke, at ogsaa konstige Intriguer fra højere Steder have bragt Cfr. Collin til at vende mig Ryggen og gjøre Partie med Mennesker, som han vistnok for længe siden har ønsket at kunne abandonnere.

Hermed slutter jeg min Fremstilling om denne Gjenstand. En videre Udvikling har forekommet mig ufornoden og upassende her, da mine tidligere Discussioner om samme sikkert ere fuldkomment istand til, uden nærmere Udvikling at vurdere Sagen. En Deel af mit sidste Inserat i „Fædrelandet“ Nr. 938 og 939, den 10de Juli 1842, betræffende Landets Hesteavl, mener jeg, kunde med et Par Tillæg ogsaa her fortjene Plads, for at tages i nøjere Overvejelse (s. Bilag G).

Uden mindste Betænkning tør jeg give mig selv det Vidnesbyrd, at ingen Mand kunde mene Fædrelandet det bedre, end jeg; thi jeg har ved enhver given Leilighed, i Særdeleshed ved min Birken for Landets

Hesteavl, lagt det for Dagen, uden derved at ville tilliſte, tilſmigre eller tilhnde mig ſelv nogensomhelſt Fordeel. At det derfor græmmede og harmede mig, ſaa aldeles at forbigaaes i det Djeblif, jeg iſær fortjente Tillid, i det Djeblif, Man vidſte, at jeg kunde gavne Staten med mine Kundſkaber og Erfaringer, og efterat jeg i adskillige Aar med betydelig Dpoffrelſe af min Tid, min Fred, min Formue høiſt gavnende havde ſtridt for Statens Interesſe, navnlig for vor Hesteavls (ikke at tale om vor Landøkonomies) Fremme, — er ſaare naturligt, ſaameget mere, ſom jeg ſtrar forudſaae og ſoleklart oplyſte, at de Midler, Bedkommende betjente ſig af, og Maaden, paa hvilken de anvendte diſe, for at forbedre og forædle Landets bedſte Nationalracer, førte fra og ikke til Maalet, at den hele Dmfalfatring med det fredb. Stutteri og Indførelſen af „Fuldblodet“, ſaaledes ſom hiin og denne foretoges, abſolut maatte medføre de gl. fredb. Racers totale Ddelæggelſe, ſamt at adskillige Ldr. Guld vilde bortkaſtes til vor Hesteavls ſande Ruin; **hvilket Alt ogſaa ſiden før geligen har viiſt ſig.** — Jeg mener, at denne min mangeaarige ufortrødne Virken, der har gavnet Staten ſtore Summer (ſ. Dag. 59) og forebygget megen Skade og Fordærvelſe, foruden den megen, ſom har fundet Sted, fortjente med

Hensyn til alle foranførte Omstændigheder saameget mere at have været erkjendt og paa skjønnet, som den indtraf i mit **Privatliv**, og uagtet de mig allernaadigst forundte Bartpenge, rimeligviis formedelst en feilagtig Indstilling *), vare mig saa knapt tildeelte, at jeg kun med megen Anstrengelse, meget Slidarbejde, selv i Nattetimerne, har været istand til at skaffe min Familie en taalelig Existens og mine Børn en omhyggelig Opdragelse; thi jeg erholdt ifkun i aarlige Bartpenge to Trediedele (400 Rd.) af min faste Gage (600 Rd.), der under Krigen var mig tilstaaet, skjøndt denne var paa den Tid med Hensyn til andre Embedsmænds Lønninger, med Hensyn til mine byrdefulde, vanskelige og vigtige Embedsforretninger og med Hensyn til min Embedstid saare ringe (naturligviis fordi jeg var den eneste Remontecommissair, som under Krigen blev lønnet, hvilken Lønning skulde vedblive i Fredstid, skjøndt Remonteforretningerne da ifkun krævede faa Maaneder om Aaret min Bestæftigelse, saa at jeg altsaa efter Krigen tillige kunde have ven-

*) Jeg troer vel ikke, at Man ved denne Leilighed forsætlig har villet skade mig, skjøndt K og Remontecommissionens første Medlem M. (s. 1. D. Pag. 243), Generalcommissariats = Collegiets Præsæs, vistnok have havt en væsentlig Indflydelse paa Indstillingen, hiin indirecte og denne directe.

tet en anden Embedsansættelse, der medførte
 særlig Gage); men jeg holdtes under Krigen ska-
 desløs ved de mig allernaadigst tilstaaede Diæter, 4
 Rbd. daglig det hele Aar igjennem, hvad enten jeg
 reiste eller ikke, hvilke Diæter, paa Grund af anførte
 Omstændigheder, vel ogsaa paa den Tid, jeg afgik
 fra Remontecommissionen, paa en Maade vare at an-
 see som udgjørende en Deel af min aarlige Gage
 i min daværende Embedsstilling og, saavidt jeg skjøn-
 ner, burde, idetmindste efter Billighedslove, være komne
 i Betragtning ved Bestemmelsen af mine Bartpenge.
 Menneſter, som paa samme Tid bleve ansatte i
 visse interimistiske Embeder, hvor de blot dagligen
 havde et Par Timers høist trivielt Arbeide, hvortil der
 blot udfordredes, at de kunde regne Reguladetri og lidt
 Brød, samt skrive en nogenlunde tydelig Haand, og at
 de ikke komrede altfor grovt imod Orthographiens
 Regler, fik en aarlig Gage af 10—1200 Rbd. og
 Diæter, naar de vare paa Reiser. Jeg kjender Perso-
 ner, som ved Formaaendes Indflydelse bleve anbragte
 i slike Embedsstillinger, der kun havde absolveret en
 simpel dansk Borgerſkole i Provindserne, hvor blot det
 for Borgerlivet Allernødtørftigste kunde læres, Per-
 soner, der aldrig havde været i nogenſomhelst Embeds-
 stilling, eller havt nogetsomhelst offentligt Hverv at
 varetage, hvilke efter faa Maaneders Beseftigelse

med hine trivielle, høist simple Forretninger et Par Timer om Dagen erholdt 1200 Rbd., siger: Tolv Hundrede Rigsdaler, aarlig Gage, og denne **fulde Gage** beholdt de efter et **Par Mars** ubetydelig Embedsgjerning *) i Bortpenge, da de omtrent paa samme Tid, som jeg, affshedigedes, og de have indtil Dato (omtrent tre Decennier) oppebaaret den, uden at yde Staten mindste Bederlag derfor, og uden at Man nogen-
 finde i dette lange Tidsrum har fordret, at de skulde gjøre fyldest for deres betydelige Bortpenge (der i det hele Tidsrum udgjør en Capital af omtrent 36,000 Rbd., siger: Sex og Tredive Tusinde Rigsbankdaler pr. Individ), eller træde i nogenomhelst Embedsvirksomhed. Derimod har jeg beviistligen i min private Stilling med ikkun en Trediedeel af hines Bortpenge grebet enhver Leilighed, der bødes mig, til at stifte Almeennytte, uden at søge eller erholde nogenomhelst Godtgjørelse derfor (s. 1. D. Pag. 275 ff., 2. D. Pag. 48 ff.). Ingenlunde har jeg i en for Staten uvirksom Mag modtaget mine med Hensyn til min Embedsstilling, min Embedstid og de mig givne Løfter saare ringe Bortpenge, uden derfor at gjøre Staten Skjel, eller ladet det beroe

*) Jeg havde derimod ved min Afsted virket henimod 1½ Decennium i en hæderlig videnskabelig Stilling, den meste Tid som Embedsmand.

med, taliter qualiter blot at forrette Pligtarbejde. Jeg har tværtimod — ikke som en stundesløs Skindue-
lig, der i sin Afmagt vilde gjøre Altting bedre og dog
kun bragte idel Fliskeværk for en Dag — med an-
spændte Øyner og rebelig Billie stedse udvidet min Birke-
freds og virkeligen gavnnet mit Fødeland; og jeg
vilde have gavnnet det meget mere, naar Man ikke
havde lagt mig uovervindelige Hindringer i
Vejen, der neppe udgif fra de renefte Hensigter. Dog!
der har vel altid, saalænge Verden har bestaaet, i alle
Lande og Riger, altsaa vel ogsaa i Danmark, existeret
Mænd af en vis Indflydelse, der have forstaaet den
Konst at indtigge, indpractisere eller indtrænge deres
Yndlinger, uden mindste Hensyn til disses virkelige Øyner,
i gode Embeder, — snildt at strø Autoriteterne Sand
i Dinene og udvirke, at et eller andet vigtigt Embede
blev besat med hiin eller denne „værdige Candidat“, som
Man havde faaet stemplet til en udmærket Arbejder, et
fortræffeligt Menneske, som aldrig fandt sin Mage, skjøndt
vor „Candidat“ var bekjendt i Publicum som en afgjort
Dogsmer. — At jeg ved min Afsted ikke paatalede min
formeentlige Net, var, fordi Plutus aldrig har været
min Gud, Egennytten aldrig min Feil, og fordi det
stedse har været min Natur, hellere at miste, end at
bede. Desuden havde jeg ved min Udtrædelse af Ste-

montecommissionen al Grund til at haabe, at jeg snart igjen skulde faae en for mine Kundskaber, min Flid, og jeg tør sige min Redelighed — der paa den Tid just ikke var nogen Modedyd — passende offentlig videnskabelig Birketreds, uden at tye til formaaende Personers Mellemkomst; dette havde jeg Grund til at haabe, ikke blot fordi D. gjentagne Gange forsikrede mig, ei alene før (s. 1. D. Pag. 252), men ogsaa under min Arrest i Citadellet, at jeg vilde beholde min fulde Gage og i det Hele holdes skadesløs, indtil jeg igjen kom i Embedsvirksomhed, men fordi det var vitterligt, at jeg ved min Afsted ingenlunde tabte Kongens Naade. Allerhøifsamme lod mig tværtimod, efterat jeg havde havt Audients og samme Dag agtede at forlade Staden, aller-naadigst atter tilkjendegive sin synderlige Tilfredshed med Udførelsen af de mig overdragne Forretninger i Almindelighed paa en mig saare hædrende Naade ved sin Generaladjutant, Generalmajor v. Bülow, der, for at opfylde Hs. Majestæts allerhøjeste Villie, indbød mig ved et Brev at komme til sig. Ja Hs. Majestæt lod mig endog efter den Tid opfordre paa en i høi Grad tillidsfuld Naade, at indgive Forslag til Forandringer og Forbedringer i det hele Remontevæsen, og var det Hs. Majestæts Villie, at jeg skulde indtræde igjen i

Commissionen som Præsæs, hvilket imidlertid forhindres ved skjulte Cabaler (s. 1. D. Pag. 271 ff.). — Vel mueligt, at jeg ved Omveje vilde igjen have funnet erholde en Ansættelse i mit Fødeland i Fag, hvori jeg har bevist, at jeg kunde bruges; men Veje, der bøje fra den lige Linie, har min stolte Ærlighed ingensinde funnet fordraage. End mindre har jeg søgt at erholde noget Engagement ved Hjælp af Connerioner og Cabaler, for hvilke jeg stedse har næret Foragt og Afsky. Dog blev mig efter nogen Tids Forløb, som foran er oplyst (s. 1. D. Pag. 278), tilbudet en meget hæderlig, indbringende militair Post; men da jeg ikke følte den Lyst til at tjene som Kriger i Fredstider, som under Krigen, og jeg desuden troede at kunne gavne mit Fødeland mere i en videnskabelig end i en militair Stilling, i hvilken jeg desuden med Hensyn til mine tarvelige militaire Kundskaber altid maatte have følt mig i et underordnet Forhold, saa frabad jeg mig allerunderdanigst denne Charge. — Nogle Aar før Høifalig Kong Frederik VI's Død ansøgte jeg allerunderdanigst om et Tillæg til mine Bartpenge, og grundede min Ansøgning paa foransførte og mange flere Kjendsgjerninger, der rigtignok skurrede fælt i Ørene paa et Par Mænd i Vælten. En vis Stormand i ophøjet Stilling, der i adskillige Aar havde ydet

mig tillidsfuld Bevillie, ønskede ikke, at min skriftlige Ansøgning blev Majestæten overrakt, hvorimod han lovede at ville selv mundtlig referere den for Høistfamme. Kort efter tilmeldte han mig, at Hs. Majestæt allernaadigst havde behaget at bevilge mig en aarlig Uderstøttelse af 200 Rbd. i tre Aar af Finantkassen med den Forpligtelse fra min Side, at udgive „store Skrifter i Trykken.“ Paa det Nøjeste har jeg efterkommet denne allerhøjeste Befaling, i det fem originale Skrifter i nævnte Tidrum ere udfomne fra min Haand, nemlig: eet i Veterinairfaget, 22 Ark med 6 originale Tavler; tre om criminal-psychologiske Gjensstande, det ene omtrent 20 Ark med 5 originale Portraiter, de to andre omtrent 6 Ark; det femte, 12 Ark, om Straffeanstalterne — hvilke alle ere optagne og bedømte af dem, der ikke vare Sagen og mig imod, paa en mig saare fyldestgjørende Maade. — Da denne mig allernaadigst forundte Uderstøttelse, der kun kunde betragtes som Palliativ, for tre Aar siden var ophørt, gjentog jeg min allerunderdanigste Ansøgning umiddelbart til Hs. Majestæt, Kong Christian VIII, om et Tillæg til mine Bartpenge, og støttede min Ansøgning paa foranferte og en Mængde andre anbefalende beviislige Oplysninger, uden at ændse, at jeg derved atter paadrog mig Mægtiges Misgunst. Ikke bad jeg min Konge

om denne Naade, for at kunne henleve mine sidste Dage i dorst Rokighed og Magelighed; jeg haabede derimod, uagtet min høje Alder og svage Helbred, at kunne endnu gjøre Staten fyldest derfor, og jeg troer, at min for-
dums Færd ikke har gjort mig ufortjent til at erholde i mit fjære Fødeland, nu min Nakke dybt bøjer sig mod Graven, det daglige Brød. — Hs. Majestæt behagede under 28de Mai 1841 allernaadigst at resolvere, at den mig forud forundte Understøttelse af 200 Rbd. aarlig maatte igjen fornyes for et Tidsrum af tre Aar, der nu desværre ere forløbne. Vel paaffjønner jeg ved denne Leilighed Hs. Majestæts Naade, men jeg beklager derhos, at det endnu blev min tunge Lod i en høi Alder med en nedbrudt Helbred, at maatte arbeide over Evne, for at skaffe min Familie et tarveligt Udkomme og besørgeen Søns Opdragelse, samt at jeg saaledes savner næsten al Tid til videnskabelige Sysler. Hvor gjerne havde jeg ikke, førend jeg nedlægger min Vandrestav og gaaer til evig Hvile, fuldendt nogle begyndte originale litteraire Arbeider, som jeg haaber, ikke skulde have gjort vor Literatur Skam. Get af disse var det min Ngt i Vinteren 1842 at fuldende, naar den kongl. Theaterdirection havde villet vise mig samme humane Belvillie, som den forud har ydet saa mange Andre

(selv mine Titelbrødre), hvilket nedenstaaende Brev til Gfr. Collin oplyser.

„Det er Deres Høivelbaarenhed bekjendt, at jeg for nogle Aar siden har udarbejdet en Være om Temperamenterne, hvilken jeg — efterat den i Forvejen i et kort Foredrag var prøvet af nogle af Hovedstadens skarpsindigste Værde — med almindeligt Bifald foredrog for en talrig Kreds (Størstedelen Videnskabsmænd), der ved Forelæsnningernes Slutning paa en for mig saare fyldestgjørende Maade opfordrede mig til at lade dem trykke. Strax efter bebudede jeg i mit Skrift: „Udsigt over Menneskelivets forskjellige Epoquer, fornemmelig i psykisk Henseende o. s. v.,“ at ville, om et tilstrækkeligt Antal Subskribenter dertil satte mig istand, skjonsomt efterkomme hiin Opfordring. Men da det ved Subskriptionen neppe blev mig mueligt at dække Trykningsomkostningerne formedelst de mange Kobbertavler, som det dengang var min Agt at lade medfølge, saa nødtes jeg til at opsætte Trykningen til en mueligen gunstigere Periode. Denne er endnu ikke indtruffen, og vil neppe nogensinde indtræffe i mine faa Levedage. Ikke desto mindre har jeg dog nu, efter gjentagen Opfordring af høitagtede Videnskabsmænd, med levende Interesse atter lagt Haand paa Værket og fast besluttet at anvende i Vinter al den Tid, som nogenlunde kan

undværes fra Sysler, nødvendige til mit og Mines Ophold, — til dets Fuldendelse; saa at i næste Foraar, om Gud sparer mig Liv og Helbred, sikkert kan begyndes med Trykningen.

Alberdommens tiltagende Affældighed, som jeg føler snigende i mit Legeme, er ogsaa een af de Aarsager, der byde mig, ikke længere at opsætte dets Trykning; thi det er min urokkelige Bestemmelse, at intet af mine efterladte Manuskripter — med Undtagelse af mine Memoirer — skal overgives til Efterverden, men Alt skal efter min Død brændes.

Foruden den Skat af Materialier, der ydes mig til min Temperamentslære ved Criminalforhør, til hvilke mig i adskillige Aar af Hædermænd velvilligen er givet Udgang, vilde jeg ogsaa kunne erholde kostelige Bidrag til denne Lære paa Theatret, hvor høist forskjellige digtede Personer og deres Handlinger i successiv Udvikling med deres Motiver og Forandringer fra Beslutningens Djeblit til Hensigtens Opnaaelse, som virkelig gaaende for sig, ikke blot forestilles, men fremstilles saaledes under alle Livets Forhold, at de forskjellige Sindstilstande, Lidenstaber og Affecter, samt Udtrykket af de forskjellige Charakterer og Temperamenter i deres forskjellige Nuancer vorde isinefaldende. Desuden gives der Følelser og Sinds-

stemninger, som Tanken i Almindelighed ikke formaaer at flæde i Ord, fordi Sprogets Grændser ere for indskrænkede til at optage i sig hines og disses Fiin-
hed og Uendelighed, hvilke af den udmærkede Skue-
spil-Konstner eller Konstnerinde ved Mimifens
sande Udtryk stundom gjøres saa anskuelige og fatte-
lige, at de da af den grandstende Tisfuer kunne udtales
og med Ord meddeles Andre. Selv af ydre personlige
Former, Bevægelser og Gestus, nøjagtigen og rigtigen
fremstillede, spores ogsaa Udtrykket af de forskjellige
Temperamenter og Charakterer. Kort, Afgang
til Theatret vilde berige mig med mangt et Bink og
Bidrag, der rigtigen anvendte, useilbarligen maatte med-
virke til mit Skrifts Værd, i det jeg der fandt Veilighed
til, ikke alene nøjere at grandste de forskjellige Tem-
peramenter, men ogsaa at prøve mine forud udfastede
Skildringer af samme.

Den æsthetiske Oplivelse, som jeg i min trang-
modige Stilling vilde finde i Theatret, vilde vist
ikke heller være uden gavnlig Indflydelse paa dette høist
vanskelige Arbeide.

Under disse Omstændigheder føler jeg mig opfor-
dret, tillidsfuld at bede Deres Høivelbaarenhed med
Hensyn til Deres Stilling, Deres Indflydelse og den
Opmærksomhed, De plejer at stjenke ethvert gavnligt

Foretagende, enhver literair Bestræbelse, — at De ved Deres formaende Anbefaling vilde bevirke mig i Vinter en Friplads i Parkettet, imod at jeg forpligter mig til at lade min Temperamentslære næste Foraar trykke. Til ydermere Sikkerhed for Opfyldelsen af dette mit Løfte, tillader jeg mig herved at sende Dem til Gjennemlæsning en Deel af Manuskriptet, der er færdigt til Trykning, forpligtende mig tillige til, hver Maaned at sende Dem mere Manuskript, indtil hele Skriftet er aldeles fuldendt. Naturligviis stoler jeg paa Deres Høivelbaarehed's Discretion med Hensyn til Manuskriptets Indhold, og ønsker jeg mig det bestandig remitteret, saasnart De har læst det.

Frederiksbergby, d. 4. Octbr. 1842.

Erhødigst

Neergaard.

Eff. I Tilfælde at mit Onske opfyldes, skylder jeg mig selv, for at undgaae uuelig Mistanke og Misfjendelse, ved min Ære at forsikre, at jeg aldrig, hverken med eller uden Navn, directe eller indirecte, skal befatte mig med Noget, der staaer i mindste Forhold til Theatervæsenet, saasom Stykkernes Bedømmelse med Hensyn til Indhold eller Fremstilling o. s. v."

Efter to Maaneders Forløb modtog jeg til Svar paa mit private Brev til Efr. Collin følgende

officielle Skrivelse fra Marskalken, Kammerherre Levegau.

„Efter allerunderdanigst at have refereret Herr Generalfrigscommissairens Andragende, om at erholde fri Adgang til Parkettet i det kongelige Theater, for Hs. Majestæt Kongen, har Allerhøiſtsamme allernaadigst behaget at yttre, at der ikke findes Anledning til at afvige fra de for Tiden bestaaende Bestemmelser angaaende Adgang til Hof=Parkettet [Hof=Parkettet er ikke nævnt i mit Brev], — hvorom jeg ikke undlader at meddele Deres Høivelbaarenhed tjenstligst Underretning.

Amalieborg, d. 4. Decbr. 1842. Levegau.“

Hvorvidt Cfr. Collin var berettiget til at lade mit til ham alene stillede private Brev circulere i Theater=Directionen, og hvorvidt denne var berettiget til at ansøge Hs. Majestæt paa mine Begne om Noget, jeg aldeles ikke havde anmodet den om, især naar den ikke var vis paa, at det fik et gunstigt Udfald, — vil jeg overlade til Læseren at bedømme. Manuscriptet undgif imidlertid dog at circulere mellem Directionsherrerne; thi saasnart jeg fik Nys om, at Sagen blev behandlet aldeles formaliter og offentligt, forlangte jeg Manuscriptet tilbage, erholdt det ogsaa uden at være læst, som det ubrudte Segl viste.

Dette er i sammentrængt Korthed en biographisk Skizze af de vigtigste Perioder i mit Liv. Uden at nære nogen forfængelig Selvsølelse, tør jeg formene, at jeg med Hensyn til mine Evner og disses Udvikling, min Virken og dennes Følger, har fortjent bedre Dage i min længste og sidste Livsæpoque i Fødelandet, end jeg der har fristet; thi kun Fædrelandets Fordeel, Sandhed og Ret have stedse været mig Ariadnes Traad i de Labyrinthes, hvori jeg henhyrvoledes ved Menneskers og Skjebnens Indflydelse. — Skjøndt jeg just ikke hører til de Dvertroistes Tal, mener jeg dog, at, hvad Man stundom kalder en blot „Hændelse,“ o: Begivenhedernes tilfældige Sammentræffen, er noget meget Betydningsfuldere, ja — ofte et virkeligt Barselsord. Men jeg mener tillige, at det fribaarne Menneske, selv i Slavelænker, aldrig bør aldeles underordne sig den uvisse Skjebnes Styrelse, om end Dren ligger ved Træets Rod; thi saalænge der endnu er Liv, kjender Ingen sit Endemaal.

Utafnemmelig maatte jeg imidlertid være, om jeg negtede, at Skjebnen i mit Livs Morgen havde strøet skjonne Roser paa min Vej; men vist er det ogsaa, at denne i mit Livs Middag under selve Roserne ikke mindre sparsomt blev beplantet med Torne, hvis

skarpe Stif i Livets Aften gif mig til Mary og
 Been og forekom mig som ulægelige Slangebid. —
 Naar Ihufommelsen af lykkelige fordums glade
 Timer nu og da vaagner i min Sjæl, da forekomme
 de mig kun som en Drøms bedrægelige Indbild-
 ning. Mine glædste Erindringer og største jordiske
 Forhaabninger have i min sidste Livsæpoque blot sluttet
 sig til Navnet **Betsy**; naar dette nævntes, led det
 mig til Trøst over det Forbigangne, til Beroligelse
 over det Nærværende og som en god Forbetydning
 for det Tilkommende.

Bilag B.

„Saavel før, som i Særdeleshed i de tre Aar, Herr Lector Neergaard har reist som Medlem med Remontecommissionen, i hvilken jeg var Præsæs, har jeg lært at kjende ham, ikke alene som en duelig Veterinarius og en Mand, der var sin Post fuldkommen voksen, men og som en Mand, der besidder sjeldne Talenter og udmærket god moralsk Character; hvilket jeg ikke har villet undlade at bevidne, for om denne min Attestation i nogen Henseende kunde bidrage til hans Vels Fremme, det jeg af Hjertet ønsker.

Odense, d. 29. Septbr. 1803.

(L. S.)

Adeler.“

Jeg mener, at den kundskabsrige Hædersmand Overkammerherre v. **Sauch**, der ogsaa var min Foresatte og een af Skolens Directeurer, har i sin Skrivelse til mig (s. Pag. 63 f.) givet mig et ligesaa hæderligt Vidnesbyrd som det Ovenstaaende, og at al hemmelig Bagvaskelse maa krybe i Skjul for Vidnesbyrd af saadanne Mænd, til hvem jeg stod i et saadant Forhold.

Bilag C.

„Endnu et Par Ord om Danmarks forqvaflede Hestevæsen.

(Unbefalet til Stændernes nidkjære Dmhu.)

Skjønt der hører en høi Grad af Oprigtighed til at bekjende sin egen Dumbhed, saa maatte jeg dog fornegte al Sandhedskjærlighed, dersom jeg ikke vedgif, at jeg, selv med den bedste Billie, ei formaaer at udgrunde, hvad den ærede Stutteridirection egentligt tilsigter med det nylig de forffjellige Amtsraad gjennem Amterne tilfillede Circulaire, hvori disse Samfund opfordres til „som den rette Autoritet, der nærmest egner sig til at høres“, at yde Raad og Beiledning til forestaaende paatrængende nødvendige Forandringer i vort derangerede Hestevæsen. Jeg mener, at vore Amtsraad, der vel have Krav paa Medborgeres Tillid i deres egentlige Sphære, ingenlunde i Almindelighed kunne ansees for „den rette Autoritet,“ naar det gjelder at tage Initiativet til igjen at opbylpe

vort forfaldne Hestevæsen; thi kan Stutteri-
 directionen, hos hvem Man med Hensyn til
 dens Stilling med Rette bør forudsætte Sag-
 kyndighed, aldeles Intet virke i denne Hens-
 seende, hvormeget mindre Grund er der da ikke
 at haabe, at et Amtsraad, hvis Medlemmer
 mueligen ikke engang have Interesse for, end
 mindre Indsigt i det hippologiske Fag, skulde
 kunne rette og afhjælpe de mange Feil og Mis-
 greb, som formedelst meer end ti Aars stivnakkethed
 Fastholden ved, og halsstarrig Kæmpen for een-
 sidige, forvirrede, hvist feilagtige Principer have
 indsneget sig i Bestyrelsen af vor Hesteavl i Al-
 mindelighed og det frederitsborgske Stutteri i
 Særdeleshed, samt give Forslag til nyttige og
 nødvendige Reformer? Ingen har Grund til
 at paastaae, at Stutteridirectionen har væ-
 ret lunken eller ligegyldig i sine Embedspligter;
 det kan vel være, at den snarere fra Begyndelsen
 har været lidt for ivrig i sin Virksomhed, at den,
 i sin varme Begeistring for „Fuldblod,“ „Heste-
 veddeløb“ og „Trainering“, har glemt den rolige,

Alt overfkuende Besindighed, og i Tankens første Opbrusning strax antaget det for en Grundstemning, en sand Typus af den sagkyndige Deel af Folket, der blot var enkelte Dvasihippologers og disses daarlige Eftersnakkeres eenfoldige, egennyttige Snak, hvilken den siden, neppe af indre, men snarere af ydre Tilskyndelse har laant Dre til og har fulgt med Fasthed. Gid Stutteridirectionen dog i Fremtiden ved Balget af de Mænd, der nu igjen skulle restaurere vort ulykkelige Hestevæsen, vilde tage egen sørgelig Erfaring til Raads, og af denne drage den rette Nytte, — gid den med et aabent Dje og et skarpt Blik vilde benytte alle de sørgelige Lærdomme med Hensyn til vort Hestevæsen, som dens egen og Andres uheldige Færd har fremkaldt; thi de ere en Guldmine, hvoraf kostelige Skatte ved denne Leilighed kunne opgraves. Det er godt, vil muelig Een og Anden sige, at Stutteridirectionen ikke beholder forbigangne sørgelige Billeder i sin Erindring, og dermed plager baade sig selv og Andre! Na ja! jeg selv takker Gud

ofte mere for Glemsomheden end for Husom-
 melsen; men ved denne Leilighed siger jeg:
 det er slemt at Stutteridirectionen synes saa
 aldeles at have glemt de ulykkelige Følger, som
 Mangel paa Sagkyndighed hos den executive
 Magt har voldet vort Hestevæsen, og at den ikke af
 Skade er bleven klog. Efter min Mening vilde
 det have været hensigtsmæssigere, at anmode
 Amtsrådene om at opsoge og vælge de dyg-
 tigste og paalideligste Hippologer i enhver
 Egn, opfordre disse til at træde sammen i Co-
 mitter og, sidsordnede med Veterinairskolens due-
 ligste Lærere, at meddele efter fælles moden
 Overvejelse Stænderne Meninger, Raad og
 Forslag, der havde Krav paa de Deputeredes
 prøvende Overvejelse og kunde give Anledning
 til alsidige udførlige Discussioner, der førte til
 endelige Resultater, hvilke allerunderdanigst kunde
 underkastes Hs. Majestæts imødekommende Biis-
 dom. Paa denne Maade kunde Man vente en
 upartisk, tilfredsstillende Løsning af en
 tvivlsom Opgave, i det ethvert sagkyndigt folke-

ligt Element saaledes fik Veilighed til at udtale sig frit, uden ydre Indvirkning, om denne vigtige Gjenstand; og vore Amtsraad vilde da ikke fristes til at begive sig ind paa et Terrain, hvor Fodfæste mangler, og ingen fri Bevægelse kan finde Sted *). Skulde der mueltigen findes en enkelt virkelig Hippolog i eet eller andet Amtsraad, saa vilde denne ingenlunde savne Veilighed til at meddele sine Raad, udvikle sine Anskuelser og saaledes ogsaa her at gavne Staten med sine Talenter, Kundskaber og Erfaringer. Men hvo der end kommer til at befatte sig med vort Hestevæsens Reform, vogte sig

*) Under 4. Juni s. A. (1842) tillod jeg mig ogsaa i et Inserat (Vort Hestevæsens Brøst, en værdig Gjenstand for alvorlig Overvejelse i Stændernes Forsamling) i „Fædrelandet“ Nr. 896 at opfordre ærede Medborgere, der havde Interesse for det hippologiske Fag og indsaadets Vigtighed, til inden Stændernes da forestaaende Samling at holde forberedende Møder, hvori de Forslag, som skulde forelægges Stænderne om vort Hestevæsen, nøje kunde blive prøvede og drøftede baade pro og contra o. s. v. — Men, desværrel! Intet Bæsentligt fæte, eller er siden fæet i denne Anledning.

omhyggeligt for at lytte til Stemmer, der komme fra Kanter, hvis blændende Kilder let kunne be-
 daare den mindre Sagkyndige. Der gives Men-
 nesker, som i Bedkjendelse af den fameuse jesuitiske
 Regel: „At Hensigten helliger Midlet“ o. s. v.,
 betjene sig af alle muelige Fif, for at sætte deres
 Planer igjennem, og, hvor de ere nødte til at
 berøre uomstødelige, almindeligen erkjendte Sand-
 heder, der ikke convenere dem, kun betjene sig
 af den yderste Fingerspidse. — Det naturlig-
 ste og vistnok **eneste** radicale Middel til
 at ophjælpe vort Hestevæsen og at forebygge,
 at det end mere kommer i Forfald, er useilbarligen,
 at lade **virkelig sagkyndige Mænd**,
 der forud have aflagt Beviser for, hvorvidt Man
 kan have Tillid til deres Bestræbelser og til den
 Ærlighed, hvormed de virke, faae Indflydelse
 paa vort Hestevæsens Ledelse og Styrelse. Og
 ligesom vi paa den ene Side ikke blindtæn bør
 følge Andres Exempler, uden forud at have un-
 dersøgt, om de ogsaa fortjene Opmærksomhed og
 hos os kunne localiseres, saa bør vi paa den

anden Side ikke heller af en altfor pirrelig Nationalforfængelighed, af en borneret Vedhængen ved egne Herligheder indslutte os i vort eget indbildte Paradiis og frivillig underkaste os en Blokade, der udelukker os fra Andres gavnende Fremskridt i det hippologiske Fag. Skal Maalet saa fuldkomment som mueligt naaes ved en ny indgribende Forandring og Reform i vort hele Hestevæsen, og skal dette gives over hele Landet et fast Standpunct, uafhængigt af Danmarks „forskjellige Nationaliteter“, da bør vi som Børn af een Slægt, der ere adspredte over hele den vide Verden, ikke være vore Brødre fremmede, ikke forsmaae deres allerede gjorte Fremskridt i Faget, men ved at gennemtrænge og i sig forarbeide dem end mere, bidrage til deres videre Udvikling og Fuldkommengjørelse, passende til vore egne Localforhold; thi den selvstændige Idee, som opstaaer hos og bringes til en heldig Udførelse af eet Folk, kan ofte ogsaa let antages og med samme Held udføres af et andet. Og hvor skulde vi vel snarere i denne Henseende

vende vort Blik hen, end til England, der i flere Secler med Held har virket for Huusdyr-avlen! Kun bør vi ligesaa omhyggeligt vogte os for det Feilagtige i Englændernes Anskuelse, som vi bør følge det for os virkelig Nyttige. Men ved at optage dette, glemme vi ikke selv at være selvstændige, at hævde vor Eiendommelighed og selv endvidere at udfolde Momenterne af Andres Ideer, passende til vort Diemed, hvilket ene bør være Maalet for vor Tanke og Stræben. Dybere bør jeg ikke gaae ind i denne Sag.

I fuld Overbeviisning om Vigtigheden af det Anførte, tør jeg haabe, at Bedkommende — affeende fra individuelle Anskuelse og Fordele — ville finde Dpfordring til, end nøiere at drøfte og forfølge disse her i Almindelighed udtalte Sætninger og tiltræde eller ferdømme dem efter Fortjenereste. Veterinair-Institutet, hvorfra al Dplysning i det hippologiske Fag burde udgaae, tier og har bestandig tiet; — Stutteridirectionen, der burde komme sit forsvars-

løse Fosterbarn (Danmarks Hestevæsen) til Hjælp, tier nu ogsaa: rimeligviis, fordi den endelig seer sig nødtvungen til at erkjende, at den ikke er sit vigtige Kald voren; — det godmodige P u b l i c u m har nu ogsaa slaaet sig til Taals og trøster sig sagtens med, at, da Alt faaer en Ende, faaer vel ogsaa vort Hestevæsens Forqvæbling det. Men nu vort hele Hestevæsen ansees for et Brag, hvortil de nyere Dvasi-Hippologer synes at tiltroe sig Bragret, er det sandelig den høje Tid at foretage en fornuftig Reform i samme; jo længere denne retarderes, desto vanskeligere bliver den at udføre — — — — —.

Skulde en Spørgelysten mueligen faae i Sinde at spørge om Aarsagen til denne ynkelige Katastrophe i vort engang over hele Europa saa berømte Hestevæsen, da svares med et dybt Suk: at den maa søges i dets Bestyrelse, især i dets **Overbestyrelse**; ja jeg tillader mig endog, nu Sagen eengang er bragt paa Bane, uforbeholdent at paaftaae, at det er den kongelige Stutteridirection **selv**, som er og,

ifølge Tingenes Natur, absolut maa være den første og væsentligste Årsag til vort hele Hestevæsens stedfindende Forqvalling og Forsald. Dog maa jeg tillige, for at forebygge Misforstaaelse, strax tilføje den Erklæring, at dette ingenlunde maa ansees for en directe Beskyldning mod Kænd, som for Djeblikket have Sæde i Directionen og uden for samme have erhvervet sig Allmeenagtelse; nei, det er ikke disse, jeg har for Dje, men det er Directionen som **abstract Personlighed** betragtet, der bestandig, uden Hensyn til de personlige Forandringer, som foregaae i den, væsentligen forbliver den **samme**, — det er det høist feilagtige Princip, hvorefter Directionen er organiseret, der i Bund og Grund har skadet vort hele Hestevæsen og lagt Spiren til dets nærværende Forsald. Det Maal, der egentlig fra Begyndelsen er sat for Stutteridirectionens Virksomhed, synes blot at være et Slags udvortes Tilsyn, et Slags specielt Politiofsyn med, at Bedkommende, der forestaae og styre Danmarks

Hestevæsen, ikke skulle udstøje fra de dem eengang bestemte Regulativer, især i økonomisk Henseende. Hvor nøjsom Regjeringens Fordring derimod har været med Hensyn til Stutteridirectionens Kyndighed i Faget, skjønnes deraf, at Man bestandigen har valgt Mænd til denne Function, der vare i andre vigtige, høist heterogene Embedsstillinger uden for det hippologiske Fag, hvilket sidste de stedse have betragtet som en Biting, der maatte staae tilbage for deres andre Forretninger, — Mænd, om hvilke det er notorisk, at de aldrig have bekymret sig om det hippologiske Fag, eller havt mindste Kjendskab til det, førend fra det Djeblik, det blev overgivet i deres Bold. Denne Stutteridirectionens under nærværende Omstændigheder høist uhenigtsmæssige Organisation hidrører fra en Tid, da vort Hestevæsen umiddelbart blev bestyret af virkelig **sagkyndige Mænd**, saa at Directionen egentlig blot behøvede at virke negativt, ved at have et Slags moralsk-politisk Tilsyn med disses Embedsførelse, paasee, at de nøje,

hver paa sin Post, efterkom deres Pligter og ikke voldte Statskassen større Udgifter end de eengang bevilgede. Men da i de senere Aaringer den synderlige Anomalie ogsaa har fundet Sted ved Besættelsen af visse Embeder i det hippologiske Fag uden for Stutteridirectoriet, at ikke alene Mennesker uden mindste forberedende Studium ere løbne lige dertil, men endog saadanne, om hvilke det er vitterligt, at de aldrig have beskæftiget sig med Faget, førend fra det Øjeblik, da de valgtes til at gouvernere Embederne, — og da tillige i de senere Aaringer en Mængde forkeerte og høist uheldige Reformer have indtrængt sig i vort Hestevæsen, og Stutteridirectionen synes at have givet sig selv en langt større Betydning i practisk Henseende, end oprindeligen er den tildeelt, betragtet sig selv ikke blot som den øverste Autoritet i det hippologiske Fag, men tillige som Hovedorganet, hvorfra al Virksomhed i det hele Veterinairfag umiddelbart skal udgaae, og de rette Bedkommende (d: Sagkyndige) ere,

skjøndt uundværliche, satte i et Slags Umyndig-
 hedstilstand, sandsynligviis, fordi de ikke vilde
 beqvemme sig til at lade sig indskrive i en ny
 Skole, hvor hverken Theorie eller Praxis hører
 hjemme, — ikke vilde hylde en vis Anglomanie,
 der selv i **England** af de **Sagfyndi-**
gere fordømmes, — saa mener jeg, at det
 Princip, som for mange Aar siden er lagt til
 Grund for den kongelige Stutteridirections Or-
 ganisation, under disse Omstændighe-
 der **nu** ikke burde fornyes, men aldeles for-
 andres og lempes efter de Synspuncter og i
 Harmonie med de Ansfoelser, hvorefter Stutteri-
 directionen i de senere Aaringer har betragtet
 sig selv med Hensyn til sin Virken qua Stutteri-
 direction. Under disse Omstændighe-
 der var det visseelig ikke nok, at anbringe Mænd
 i Stutteridirectionen, der ere i en vis op-
 høiet Embedsstilling uden for det hippologiske
 Fag, om end bekjendte som retskafne, dygtige
 Mennesker i Almindelighed, men de burde tillige
 være denne deres Post fuldkommen vorne,

thi betragter Directionen sig selv som det ene pulserende Liv, hvorfra al Virksomhed i det hippologiske Fag skal udgaae, og sine Ungivne derimod blot som villieløse Maskiner, saa er det en Selvfølge, at den ogsaa i Sagkyndighed burde staae over disse; i modsat Tilfælde maa jo absolut, under et saadant naturstridigt Forhold, Administrationen vorde mangelfuld, og vort Hestevæsen derved gaae til Grunde. Dog indrømmer jeg gjerne, at enkelte personlige Charakterer af Talent og Energie, hvilke for Djebliffet ikke savnes i Directionen, vilde, uden selv at være sagkyndige, kunne stifte Nytte i denne Embedsstilling, naar de havde duedige, samvittighedsfulde Hippologer ved Siden af sig, der vare Faget fuldkommen vorne og ikke behøvede at impulseres af Andres Intelligents, at see med Andres Dine, høre med Andres Dren, tænke med Andres Forstand, dømmes med Andres Skjønsonhed. Men for Tiden har Stutteridirectionen jo ikke et eneste sagkyndigt Medlem, som det sig bør og bør; alle dens muelige Kundskaber,

Talenter og udmærkede Egenskaber uden for det hippologiske Fag ere altsaa med Hensyn til dette en død Capital, et Lys under en Skjeppe, selv om Stutteridirectionen, hvorum Ingen bør tvivle, er besjælet af den allerbedste Billie; thi det betyder vist ikke Meget, at en god Billie præsiderer i Stutteridirectionen, naar denne ikke tillige er forenet med **tilbørlig Evne**.

Skal Stutteridirectionen altsaa under nærværende uheldige Forhold kunne opfylde sin høie og vigtige Bestemmelse, da maa usejlsbarligen i det mindste **een virkelig sagkyndig Mand** der have Sæde og Pouvoir, som besidder et skarpt, klart, gjennemtrængende, opfattende Blik, og som har øvet sin Seekraft ved practisk Virken i det hippologiske Fag; — en Mand, der ikke let lader sig bedrage af noget Skin, eller hilde af nogen Fordom, og dog, saaledes udrustet og forberedt, ikke har nogen blind egoistisk Tillid til sin egen Dybsindighed og Dybsæenhed, men gjerne hører og følger andre virkelig Sagkyndiges Mening, der ifølge deres Stil-

ling og Færd fortjene tillidsfuld Dymærksomhed. Det er herligt at være sin Post voren; men ikke mindre herligt er det, at ville modtage et godt Raad og afbenytte dette paa en fornuftig Maade. Utidig Selvtillid leder ofte til en ynkelig Forverling mellem en Tings Kjerne og Skal, og udarter ikke sjelden efter adskillige Misgreb til det Modsatte — til Slaveaand. Kort, kun en velorganiseret, kyndig, energisk, derhos human Stutteridirection kan for Djebliffet, under de stedfindende Forhold, virke til vor Hesteavls Opkomst igjen, til dens vedblivende Fremgang og Flor. Mangler Stutteridirectionen derimod disse Epitheta, som ere Prøvestenen for dens Competence til dens vigtige Kald, da kan den i Grunden ikke ansees for Andet end en skadelig Luxusartikel, om ikke noget Bærre; og gageres noget af dens Medlemmer, da bliver den let til en **Plie-**stiftelse, som Staten maa forsørge paa vor Hesteavls Bekostning. Dog mener jeg derhos, at Stutteridirectionen, der repræsenterer

Dog, Man bør lade Døde i Ro: Forventnings-
tiden er forbi, og deres **Virksomhed** i **Di-
rectionen** synes at være hedenfaren og i
Herren hensovet.

En tillidsfuld Opfordring til mig fra flere
af vore **Amtsraad** har ene anlediget mig til,
her atter at tale vort Hestevæsens Sag, og
Interesse for Stutteridirectionen og Interesse
for Landets Hesteavl ere de tvende Følelser, som
i Forening have ledet min Tanke og styret min
Pen. Jeg har, Gud skee Tak, i min høje Alder
endnu saa megen Sjælsstyrke, saa megen Følelse
for Menneskets naturlige Rettighed, jeg mener
Frihed til at tale og handle efter Overbeviis-
ning, at naar jeg først eengang har dannet
mig en klar, bestemt og ved Kjendsgjerninger
prøvet Mening om vigtige Forhold i Livet, hol-
der jeg ikke alene fast ved den, men udtaler den
ogsaa med tilbørlig Mandighedsaand i Ord og
Gjerning, om jeg end derved krydser mine egne
Beje, standser en lykkelig Gang og tilfødsætter
al egen Interesse (som hidtil har været Tilfældet),

naar jeg kun har Haab om at fremme det Almenes Lyk. I Sandhed! ikke for al Verdens Guld, — ikke for al Verdens Hæder, vil jeg frastrive mig denne Yttrings- og Handlingsfrihed. Jeg skylder min Konge Hørlighed og Lydlighed, og denne Pligt har jeg stedse dybt følt og nøjagtigen efterkommet, og den skal i de faa Dage, jeg endnu har tilbage, uforandret vedblive at være en bindende Forskrift, en bestemmende Rettefnor for al min statsborgerlige Handlen og Handlemaade, uden dog derved at krænke Landens frie Virksomhed. Det vilde være et skammeligt Forræderi mod Kongen og mod Staten; om jeg med en ydmyg, underordnet Lydlighed ikke tillige forbandt en vis selvstændig Trofskab mod egen Overbeviisning, udsprungen fra højere sædelige Anskuelser af Livets Virksomhed, og udtalte den med sømmelig Frimodighed. I modsat Fald maatte jeg jo ogsaa paadrage mig agtede Medborgeres mistroiske Blik, og ethvert af mine forud udtalte Ord vilde ansees for dødt og magtesløst.

Bestyrelsen af Danmarks hele Hestevæsen, gjorde bedst i, som en duelig Avlsbestyrer ikke selv at befatte sig med det Executive, men at overlade dette til vedkommende Embedsmænd og kun at have fornødent Opsyn med, at hver paa sin Post opfylder sin Pligt, samt berede Mueligheden for ham til at kunne opfylde den. Stutteri-directionen bør i sin Administration i Almindelighed kun virke ved og gjennem hine Embedsmænd, i Harmonie med Fagets væsentlige Elementer; den bør især i denne sin Embedsførelse vogte sig for Uvedkommendes Assistance, der altid vil være meget precair og risicabel, saasom Directionen da let kan lade sig desorientere af adskillige falske Retninger, hvorfor den i Grunden selv maa svare; thi det er jo billigt, vil Directionen have Æren for vor Hestevæls Fremgang og Blomstren, maa den ogsaa staae til Ansvar for dens Forsald. Det er en Selvfølge, skal Stutteridirectionen virke ved og gjennem de rette hippologiske Embedsmænd og tildeels staae til Regnskab for

deres Færd, saa bør den ogsaa omhyggeligen sørge for, at alle hippologiske Poster besættes med sagkyndige, duelige Mænd, som dertil have opoffret sig. I alle andre Fag erkjender Man jo ogsaa Rigtigheden af det Princip — om Man just ikke altid i Praxis følger det — at den, som har dannet sig for et vist Fag og gjort sig duelig dertil, ogsaa har Udkomst til Ansættelse i samme. Stutteridirectionen derimod synes ikke at hylde dette Princip; thi Mennesker, som ikke have aflagt mindste Prøve paa Duelighed i det hippologiske Fag, og hvem Man ikke har mindste Grund til at tiltroe Sagkyndighed, have fungeret som Stuttericommissairer og derhos upaataalt tiltaget sig en **høist skadelig Myndighed uden for Anordningerne** — — — — —. Selv ved Ansættelse af Mænd i den kongelige Stutteridirection, af hvem Man lovede sig Meget, og til hvem Man med Hensyn til Anledningen til deres Doptagelse i Samfundet havde Grund til at nære store Forventninger, har Man neppe været heldig.

Dog, Man bør lade Døde i Ro: Forventningstiden er forbi, og deres **Virksomhed i Directionen** synes at være hedenfaren og i Herren hensovet.

En tillidsfuld Opfordring til mig fra flere af vore **Amtsraad** har ene anlediget mig til, her atter at tale vort Hesteværsens Sag, og Interesse for Stutteridirectionen og Interesse for Landets Hesteavl ere de tvende Følelser, som i Forening have ledet min Tanke og styret min Pen. Jeg har, Gud ske Tak, i min høje Alder endnu saa megen Sjælsstyrke, saa megen Følelse for Menneskets naturlige Rettighed, jeg mener Frihed til at tale og handle efter Overbeviisning, at naar jeg først eengang har dannet mig en klar, bestemt og ved Kjendsgjerninger prøvet Mening om vigtige Forhold i Livet, holder jeg ikke alene fast ved den, men udtaler den ogsaa med tilbørlig Mandighedsaand i Ord og Gjerning, om jeg end derved krydser mine egne Veje, standser en lykkelig Gang og tilfødesætter al egen Interesse (som hidtil har været Tilfældet),

naar jeg kun har Haab om at fremme det Almenes Lyk. I Sandhed! ikke for al Verdens Guld, — ikke for al Verdens Hæder, vil jeg frastrive mig denne Yttrings- og Handlingsfrihed. Jeg skylder min Konge Hørlighed og Lydlighed, og denne Pligt har jeg stedse dybt følt og nøjagtigen efterkommet, og den skal i de faa Dage, jeg endnu har tilbage, uforandret vedblive at være en bindende Forskrift, en bestemmende Rettefnor for al min statsborgerlige Handlen og Handlemaade, uden dog derved at krænke Landens frie Virksomhed. Det vilde være et skammeligt Forræderi mod Kongen og mod Staten, om jeg med en ydmyg, underordnet Lydlighed ikke tillige forbandt en vis selvstændig Trofasthed mod egen Overbeviisning, udsprungen fra højere sædelige Anskuelse af Livets Virksomhed, og udtalte den med sømmelig Frimodighed. I modsat Fald maatte jeg jo ogsaa paadrage mig agtede Medborgeres mistroiske Blik, og ethvert af mine forud udtalte Ord vilde ansees for dødt og magtesløst.

Nu haaber jeg, at de rette Vedkom-
mende ville afløse mig og begynde, hvor jeg
slap; thi jeg maa vel nu, efterat have plaideret
vort Hestevæsens Sag i næsten to Decennier,
ansees for at have udtalt mig o: endt min Tale.
Hvorvidt forresten de Dplysninger og Anskuelser
om denne vigtige Statsfag, som ere meddeelte
fra min Haand, deels igjennem „Bladene“, deels
igjennem mine Skrifter, have havt noget Værd,
og om jeg nogenlunde har fyldestgjort de For-
dringer, som man med Rette kan gjøre til den,
der vil tage Initiativet i en Sag, hvorom Mange
troe at have en afgjørende Mening, skjøndt ikkun
saare Faa have grundig Kundskab om den, det
maae Andre, i Særdeleshed den upartiske Efter-
slægt, bedomme; men det veed jeg, at den Be-
breidelse, som med Grund kan gjøres Over-
bestyrelsen af vort Hestevæsen, at den nemlig
mangler, og ifølge Sagens Natur absolut maa
mangle, tilbørlig Sagkundskab og Erfaring, ikke
kan ramme mig, og at Medborgere i alt Fald
skulde mig, at de endelig en Gang have faaet

en myndig Mands Mening at høre midt imellem de meest forvirrede og modsigende Planer og Projecter.

Med ærlig, tro og tillidsfuld Hengivenhed til sagkyndige og formaaende Medborgere nedlægger jeg nu Pennen, byggende mine glade Forhaabninger, om snart at imødesee indtrædende lykkelige Forandringer i vort hele Hestevæsen, til den nu sammentraadte roeskildske Stænderforsamling og til den siden sammentrædende viborgske; thi det er af disses mandige Uafhængighed og frimodige Ærlighed — ukjendte med alle diplomatiske Hensyn, der binde Mængens Haand og lamme Mængens Tunge — at ethvert betydeligt, vigtigt Nationalanliggende tør vente kraftig Anbefaling, Understøttelse og Stadfæstelse. Ved denne Sags Behandling i Stænderforsamlingerne kommer det ikke saa meget an paa Lærdom og dyb Indsigt i det hippologiske Fag, som paa et sundt og forstandigt Dømmeme, uhildet af Fordom, ubestuffet af fremmede Hensyn, og fremfor Alt paa oprigtig Ærlighed og paa en

folkelig frimodig Mand, der hidtil saa hæderlig af Pluraliteten har udtalt sig i vore Stænderforsamlinger; thi Folkets udkaarne Mænd have her kun modigen og eendragtigen at udtale den Conclusion, som retteligen følger af vistnok grundigen behandlede indsendte Præmisses (der sikkerlig ikke udeblive), udsprungne fra en dybtfølt og alvorlig meent Trang til en total Reform i vort hele Hestevæsen. Og hvortør vel tvivle om, at en sli­ g Samstemning fra Folkets kaarne Mænd vil finde velvillig Imødekommen fra Landsfaderens Side og bevirke Fuldbyr­ delsen af et Nationalanliggende, der er af største Vigtighed for Statskassen og vil begrunde dets Talsmænds Hæder for alle kommende Tider, der have sat Kronen paa Bærket. Publicum er ogsaa i høi Grad spændt paa, hvad Stænderne ville foretage i denne høist vigtige Sag; det er forvisset om, at Intet vil blive forbigaaet, som kan bidrage til at ophjælpe og fremme Landets derangerede Hestevæsen, samt at Stutteri­ directionen, og navnlig den Mand, som er

anerkjendt for dens vigtigste Organ, vil som en trofast, aarvaagen, uforfærdet og samvittighedsfuld Bogter af vort Hestevæsen ikke nu, da det gjelder at rette og afhjælpe foregaaende uheldige Misgreb, desavouere sig selv, men i Forening med sagkyndige, practiske Mænd bidrage Alt til at yde Stænderne fornøden Dplysning og Veiledning, negerende sin egen Personlighed der, hvor denne mueligen endnu maatte være forblindet af falske Syner og befinde sig i et Slags babylonisk Forvirring og babylonisk Fangenskab; thi det er visseelig den allerhøjeste Tid at ende Raadvildhedens lange Løbebane.

Dr. J. B. Neergaard.

